

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ

За ред. М.М. Каленського, П.В. Пашка

Серія
“МИТНА СПРАВА В УКРАЇНІ”

Серію засновано у 2001 році

Редакційна колегія:

М.М. Каленський (голова),

П.В. Пашко (заступник голови),

І. Г. Бережнюк,

А.Р. Дегтярьов,

В.Г. Деркач (відповідальний секретар),

С.С. Терещенко,

В.В. Ченцов

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ

Навчальний посібник

За редакцією

Голови Державної митної служби України

М.М. Каленського,

Заступника Голови Державної митної служби України

П.В. Пашка

Київ

"Знання"

2002

УДК 351.713+336.24(075.8)
ББК 65.9(4УКР)843-18я73
М66

Автори-упорядники:

Л.С. Бакуменко; Ю.П. Бітяк; В.В. Ващенко; О.М. Ганжин; А.Р. Дегтярьов; В.Г. Деркач; М.М. Каленський; О.О. Кравченко; М.А. Марютенков; П.В. Пашко; С.М. Сьомка; В.В. Ченцов; М.Г. Шульга

Рецензенти:

С.М. Міщенко; О.І. Пашинний; В.П. Науменко; В.Г. Вечер

Законодавчі та нормативні акти подаються станом на 01.01.2002р.

Митний контроль та митне оформлення: Навч. посіб. /
М66 За ред. М.М. Каленського, П.В. Пашка. — К.: Т-во “Знання”,
КОО, 2002. — 284 с. — (Митна справа в Україні).
ISBN 966-620-165-8

Цей випуск серії “Митна справа в Україні” присвячено окремим основним питанням митного контролю і митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, а також питанням тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. У посібнику розкриваються основні принципи і типовий порядок митного оформлення. У наступних випусках серії буде продовжено висвітлення інших сфер митно-тарифного регулювання в Україні.

Розраховано на студентів вищих навчальних закладів, працівників митних та правоохоронних органів України, а також широке коло громадян, які здійснюють переміщення товарів та інших предметів через митний кордон України.

**УДК 351.713+336.24(075.8)
ББК 65.9(4УКР)843-18я73**

ISBN 966-620-165-8

- © М.М. Каленський, П.В. Пашко,
В.В. Ченцов та ін. автори, 2002
- © Київська обласна організація
товариства “Знання” України,
2002

ЗМІСТ

Глава 1. Основні засади переміщення товарів під митним контролем	11
1.1. Необхідність доставки товарів, транспортних засобів та документів на них під митним контролем	11
1.2. Час перебування товарів, транспортних засобів під митним контролем	12
1.3. Поняття “митниця відправлення”, “митниця призначення”, “проміжна митниця”	14
1.4. Вимоги до транспортних засобів та перевізників, які здійснюють перевезення товарів під митним контролем	15
1.5. Перевезення товарів із застосуванням процедури МДП ...	16
1.6. Підстави для пропуску через митний кордон товарів та транспортних засобів	19
1.7. Порядок здійснення контролю за доставкою у митницю призначення вантажів, які знаходяться під митним контролем	20
1.7.1. Особливості переміщення через митний кордон України окремих видів товарів	20
1.7.2. Акцизна та попередня митні декларації	22
1.7.3. Попереднє повідомлення	24
1.8. Контроль за переміщенням товарів засобами супутникового зв'язку	25
Глава 2. Митно-тарифне регулювання в Україні	29
2.1. Митно-тарифне регулювання як інструмент економічної політики	29
2.2. Теоретичні основи митно-тарифної політики в Україні ...	31
2.3. Правова основа митно-тарифного регулювання в Україні. Етапи розвитку митно-тарифного регулювання в Україні	36
2.4. Ставки митного тарифу України	39
2.5. Вивізне (експортне) мито	39
2.6. Основні дані чинного митного тарифу України	40

2.7. Відповідність митного тарифу України концепції трансформації митного тарифу України на 1996—2005 рр. згідно з системою ГАТТ/СОР	41
2.8. Класифікація товарів	42
2.9. Питання визначення митної вартості товарів	44
2.10. Визначення країни походження товарів	46
2.11. Тарифні пільги та преференції	47
Глава 3. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні	49
3.1. Нетарифні методи регулювання в історії міжнародної торгівлі	49
3.2. Поняття та класифікація заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Дозвільна система України	57
3.3. Квотування і ліцензування	62
3.4. Реєстрація-облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів)	66
3.5. Державне регулювання експорту, імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів	69
3.6. Сертифікація імпортованих товарів (продукції)	70
3.6.1. Мега сертифікації товарів. Пропуск на територію України товарів (продукції), що підлягають сертифікації ...	70
3.6.2. Випуск у вільний обіг товарів, які супроводжуються сертифікатом відповідності	75
3.6.3. Випуск товарів у вільний обіг з попереднім розміщенням на митні ліцензійні склади	76
3.6.4. Випуск у вільний обіг товарів з попереднім розміщенням їх на відповідальне зберігання підприємства	80
3.7. Ветеринарний контроль	81
3.8. Фітосанітарний контроль	86
3.9. Екологічний контроль	88
3.10. Контроль за переміщенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів	90
3.11. Санітарно-епідеміологічний контроль	91
3.12. Контроль за експортом брухту і відходів чорних та кольорових металів	96
3.13. Гемологічний контроль	97
3.14. Експортний контроль	98
3.14.1. Особливості оформлення і використання дозволів ДСЕК	100
3.14.2. Особливості митного контролю та митного оформлення товарів, що підлягають експортному контролю	101
3.14.3. Митне оформлення товарів	103
3.14.3.1. Митне оформлення в режимі вивезення (експорту) товарів	103
3.14.3.2. Митне оформлення при ввезенні (імпорті) товарів	104
3.14.3.3. Митне оформлення товарів у режимі транзиту	105
3.14.3.4. Митне оформлення в режимі тимчасового вивезення (ввезення) товарів	106
3.15. Спеціальні санкції Міністерства економіки України	107

Глава 4. Митний контроль за товарами, що переміщуються морським транспортом	109
4.1. Класифікація морських суден	109
4.2. Завдання, які вирішуються при здійсненні митного контролю за морськими суднами, техніка безпеки при огляді	112
4.3. Митний контроль та оформлення суден закордонного плавання	113
4.4. Документи митного оформлення суден закордонного плавання і переміщуваного ними вантажу	114
4.5. Загальне митне оформлення судна при прибутті з-за кордону	118
4.6. Оформлення імпорتنих вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом	119
4.7. Митне оформлення експортних вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом	120
4.7.1. Митне оформлення судна при відході за кордон	120
4.7.2. Декларування вантажів	121
4.7.3. Оформлення та видача доручення	124
4.7.4. Оформлення завантаженої партії	126
4.7.5. Оформлення вантажу, що переміщується на судні за вантажною митною декларацією	127
4.7.6. Оформлення вантажу, раніше призначеного для експорту	130
4.8. Взаємодія митниці з іншими державними органами при оформленні судна і вантажу	131
Глава 5. Митний контроль за переміщенням через митний кордон України енергоносіїв трубопровідним транспортом. Митний контроль та митне оформлення електроенергії	133
5.1. Принципи організації митного контролю та митного оформлення енергоносіїв	133
5.2. Особливості переміщення енергоносіїв трубопровідним транспортом. Основні терміни та визначення, які застосовуються при переміщенні та митному оформленні енергоносіїв із застосуванням трубопровідного транспорту	135
5.3. Порядок митного контролю та митного оформлення нафтопродуктів, які переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом	139
5.3.1. Нормативне регулювання митного контролю нафтопродуктів, переміщуваних трубопровідним транспортом	139
5.3.2. Особливості митного контролю нафтопродуктів, що переміщуються трубопровідним транспортом	140
5.3.3. Митне оформлення нафтопродуктів, переміщуваних трубопровідним транспортом, із застосуванням ВМД	141
5.4. Порядок митного контролю та митного оформлення природного газу, який переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом	145

5.4.1. Нормативне регулювання митного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом	145
5.4.2. Особливості митного контролю природного газу, що переміщується трубопровідним транспортом	146
5.4.3. Особливості митного оформлення природного газу, що переміщується трубопровідним транспортом, із застосуванням ВМД	149
5.4.4. Порядок фактичного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом	152
5.5. Порядок митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі	157
5.5.1. Нормативне регулювання митного контролю електроенергії, що переміщується лініями електропередачі	157
5.5.2. Особливості митного контролю електроенергії, що переміщується лініями електропередачі	158
5.5.3. Митне оформлення електроенергії, що переміщується лініями електропередачі, із застосуванням ВМД	159
5.5.4. Митний контроль за електроенергією, що переміщується через митний кордон України, на визначених енергетичних об'єктах контролю	161
5.5.4.1. Документальне оформлення результатів митного контролю	162
5.5.4.2. Порядок передання та обробки інформації	164
5.5.4.3. Накладання та зняття митного забезпечення	166
Глава 6. Особливості митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами через митний кордон України	168
6.1. Види митних декларацій і документів митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами	168
6.1.1. Уніфікована митна квитанція МД-1	168
6.1.2. Порядок заповнення уніфікованої митної квитанції МД-1	171
6.1.3. Митна декларація. Порядок оформлення митної декларації	178
6.1.4. Декларація на ввезення/вивезення, транзит транспортного засобу індивідуального користування, вузла чи агрегата (форма МД-7)	183
6.1.5. Порядок заповнення граф декларації форми МД-7	185
6.1.6. Посвідчення на реєстрацію транспортного засобу (номерних агрегатів) в органах ДАІ МВС України	188
6.2. Порядок переміщення предметів громадянами	190
6.2.1. Предмети, заборонені для ввезення, вивезення та транзиту через територію України	190
6.2.2. Ввезення на територію України товарів (предметів) громадянами	191

6.2.3. Ввезення громадянами на територію України сільсько-господарської продукції	195
6.2.4. Переміщення через територію України товарів та предметів громадянами в режимі транзиту	197
6.2.5. Вивезення за межі України товарів (предметів) громадянами	199
6.2.6. Визначення товарної партії при вивезенні товарів (предметів) громадянами за межі України	200
6.3. Порядок переміщення цінностей громадянами	201
6.3.1. Ввезення цінностей громадянами на митну територію України	201
6.3.2. Вивезення цінностей громадянами за межі митної території України	202
6.4. Правила переміщення валюти громадянами через митний кордон України	203
6.4.1. Вивезення за межі України валюти України громадянами	204
6.4.2. Ввезення в Україну валюти України громадянами	205
6.4.3. Вивезення іноземної валюти за межі України громадянами, які виїжджають із туристичною метою або у приватних справах	205
6.4.4. Вивезення іноземної валюти за межі України громадянами, які виїжджають у службові відрядження	207
6.4.5. Ввезення іноземної валюти в Україну громадянами	207
6.4.6. Пересилання громадянами іноземної валюти та чеків ..	209
6.4.7. Інші положення	210
6.4.8. Пересилання валюти України за межі України	212
6.5. Митний контроль та оформлення предметів, що переміщуються через митний кордон України у складі несупроводжуваного багажу та вантажних відправлень	212
6.5.1. Здійснення митного контролю за несупроводжуваним багажем і вантажними відправленнями	212
6.5.2. Порядок вивезення предметів у НСБ і вантажних відправлень	214
6.5.3. Порядок здійснення митного контролю та оформлення НСБ громадян, що переміщується через митний кордон України	215
6.5.4. Особливості митного оформлення НСБ, що відправляється (надходить) при переселенні громадян на постійне місце проживання	218
6.5.5. Особливості здійснення митного контролю та оформлення НСБ громадян, що переміщується автомобільним транспортом	219
6.6. Митний контроль і митне оформлення транспортних засобів індивідуального користування	221
6.6.1. Правила ввезення транспортних засобів громадянами ..	221
6.6.2. Обмеження на ввезення транспортних засобів залежно від року виготовлення їх	222
6.6.3. Документи, необхідні для митного оформлення транспортних засобів	223

6.6.4. Митні обмеження	227
6.6.5. Визначення року виготовлення транспортного засобу	227
6.6.6. Нарахування та стягнення платежів при митному оформленні транспортних засобів індивідуального користування	228
6.6.7. Особливості ввезення транспортних засобів в Україну при переселенні на постійне місце проживання	231
6.6.8. Особливості митного оформлення тимчасового ввезення транспортних засобів на територію України	232
6.6.9. Особливості та обмеження щодо транзиту транспортних засобів	234
6.6.10. Порядок вивезення транспортних засобів громадянами	235
6.7. Особливості оформлення міжнародних поштових відправлень та міжнародних експрес-відправлень	236
6.8. Нарахування та стягнення платежів при митному оформленні товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами	238
6.8.1. Особливості порядку нарахування та стягнення платежів при митному оформленні товарів (предметів), що переміщуються громадянами	238
6.8.2. Митні збори	240
6.8.3. Особливості застосування митного збору за митне оформлення	240
6.8.4. Особливості застосування митного збору за перебування товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них під митним контролем	241
6.8.5. Особливості застосування митного збору за зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниць	243
6.8.6. Справляння мита	243
6.8.7. Справляння акцизного збору	244
6.8.8. Справляння податку на додану вартість	244
Список нормативної та довідкової літератури	246
Список скорочень	256
Додатки до глави 1	258
Додатки до глави 2	262
Додаток до глави 3	268
Додатки до глави 4	269
Додатки до глави 5	278

Глава 1

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ПІД МИТНИМ КОНТРОЛЕМ

1.1. Необхідність доставки товарів, транспортних засобів та документів на них під митним контролем

Як відомо, всі вантажі, транспортні засоби, документи, що їх супроводжують, при переміщенні через митний кордон України мають пройти митний контроль. Переміщення будь-яких предметів через митний кордон України поза митним контролем, тобто поза місцем і часом проведення митного контролю, є порушенням митних правил за статтею 116 Митного кодексу і тягне за собою конфіскацію предметів, які були переміщені.

Крім того, вантажі, пропущені через митний кордон України (МКУ) в режимі імпорту або транзиту чи оформлені для вивезення за межі митної території України (МТУ) в режимі експорту, мають бути доставлені одержувачам чи випущені за територію України у вигляді і обсягах, що були представлені митним органам для контролю.

Тому переміщення вантажів, які перетнули або мають перетнути МКУ, проводиться під митним контролем. Наприклад, при вивезенні із України товар із внутрішньої митниці за місцем розташування підприємства-експортера, де було здійснено митне оформлення на експорт, переміщується в митницю на кордоні, через яку вивозиться за межі митної території. Відповідно до Положення про порядок контролю за доставленням вантажів в

митниці призначення, затвердженого наказом ДМСУ від 08.12.98 р. № 771, переміщення товарів та інших предметів залізничним, автомобільним, повітряним, річковим, морським транспортом між митницями України відбувається під митним контролем.

Такий порядок застосовується, перш за все, з метою протистояння спробам ухилитись від сплати належних митних платежів при імпорті або експорті товарів.

1.2. Час перебування товарів, транспортних засобів під митним контролем

Необхідно зазначити, що митний контроль тісно пов'язаний з іншими митними процедурами, які застосовуються щодо товарів, транспортних засобів та інших предметів, які переміщуються через митний кордон України. Це підтверджується встановленням терміном перебування товарів та інших предметів під митним контролем. За загальним правилом товари перебувають під митним контролем до завершення їх митного оформлення (імпортні товари) або до вивезення їх за межі митного кордону (експортні товари). Точніший час перебування товарів та інших предметів встановлюється статтею 24 Митного кодексу України:

— під час ввезення на митну територію України з метою вільного використання — з моменту ввезення і до завершення митного оформлення;

— під час вивезення за межі митної території України — з моменту подання митниці відправлення документів на такі товари до фактичного вивезення товарів за межі митної території України;

— під час тимчасового ввезення на митну територію України — з моменту ввезення і до моменту вивезення за межі митної території України;

— під час тимчасового вивезення за межі митної території України — з моменту подання митниці необхідних для оформлення документів на товари та самих товарів і до пропуску через митний кордон України під час зворотного ввезення;

— під час транзиту через територію України — з моменту ввезення і до моменту вивезення з України.

У разі частинного надходження товарів, що входять до складу задекларованої в одній ВМД (вантажна митна декларація)

партії, митниця здійснює оформлення згідно із заявленим режимом усієї подрібненої партії товарів тільки у повному обсязі за винятком тієї частини партії, яка потрапила під дію надзвичайних обставин та подій і не може бути доставлена внаслідок:

- стихійного лиха (пожежа, повінь, інше стихійне лихо чи сезонне природне явище, зокрема таке, як замерзання моря, проток, портів тощо, закриття шляхів, проток, каналів, перевалів);

- військових дій чи надзвичайного стану у регіоні, через який пролягає шлях транспортного засобу, що перевозить вантаж;

- страйку;

- злочинних дій третіх осіб, спрямованих проти перевізника, транспортного засобу чи вантажу, який перевозиться цим транспортним засобом;

- пригоди за участю транспортного засобу, що перевозить вантаж, яка спричинила повне чи часткове пошкодження транспортного засобу або повну чи часткову втрату вантажу;

- неможливості подальшого руху транспортного засобу, коли зсув, пошкодження або розпакування вантажу створює небезпеку чи загрозу дорожньому рухові, життю чи здоров'ю громадян або навколишньому середовищу;

- інших схожих за характером обставин чи подій, про що складено відповідні документи.

Вся партія товару перебуває під митним контролем до оформлення останньої його частини.

Одним словом, вантажі перебувають під митним контролем з моменту *проставлення* на товаросупровідних, перевізних документах та вантажних маніфестах або на документах, що їх заміняють, *штампу “Під митним контролем”*, який носить застережно-забороняючий характер і означає, що вантаж або транспортний засіб взято під митний контроль і будь-яке розпорядження ними (переміщення, перевезення, навантаження, розвантаження тощо) без дозволу митниці забороняється і *до поставлення* на тих же документах *відтиску особистої номерної печатки (ОНП) інспектора митниці*, який носить дозвільний та підтверджувальний характер і означає завершення митного оформлення, зняття з митного контролю та дозвіл на вільне використання; підтверджує здійснення (завершення) операції, передбаченої певним документом чи дозвіл на таку операцію.

1.3. Поняття “митниця відправлення”, “митниця призначення”, “проміжна митниця”

Як вже було зазначено, переміщення товарів та інших предметів залізничним, автомобільним, повітряним, річковим, морським транспортом відбувається між митницями України. При цьому в митній справі **митницею відправлення** вважається митний орган, де починається переміщення товарів, які перебувають під митним контролем. Наприклад, при експорті товарів митницею відправлення буде виступати внутрішня митниця за місцем державної реєстрації підприємства. Митниця відправлення дає дозвіл на доставку товарів в митницю призначення за умови відсутності у неї обґрунтованих претензій до документів, які надані для митного контролю, товарів, транспортних засобів та інших предметів.

Митницею призначення називається митний орган, де закінчується переміщення товарів, які перебувають під митним контролем. Наприклад, при імпорті товарів митницею відправлення буде виступати митний орган у пункті пропуску через державний кордон України, а митницею призначення — митний орган, в якому буде проведено митне оформлення товару для випуску у вільний обіг; при експорті — митницею призначення буде прикордонна митниця, в зоні діяльності якої вантаж чи транспортний засіб перетне митний кордон України.

Проміжна митниця — це будь-який митний орган, де здійснюється часткове довантаження, розвантаження, перевантаження товарів або інші операції з товарами, пов’язані з необхідністю зміни транспортного засобу, митного режиму, усунення загрози псування вантажу тощо.

Наприклад, вантажі — 2 контейнери з обладнанням та 1 ящик з метизами — перетнули МКУ в зоні діяльності Чопської митниці на залізничній платформі. У Вінниці ящик з метизами був розвантажений та оформлений у митному відношенні; 2 контейнери, перевантажені на автомобіль, до Дніпропетровська прибули на автомобілі. В даному випадку митниця відправлення — Чопська, митниця призначення для ящика з метизами — Вінницька, для контейнерів — Дніпровська регіональна митниця, проміжна митниця для двох контейнерів — Вінницька.

1.4. Вимоги до транспортних засобів та перевізників, які здійснюють перевезення товарів під митним контролем

У Положенні про порядок контролю за доставленням вантажів у митниці призначення зазначається, що, як правило, товари перевозяться між митницями під митним забезпеченням в упаковці, транспортних засобах або контейнерах таким чином, щоб товари не могли бути використані з будь-якою метою без дозволу митниці до завершення процедури митного оформлення.

Допускається перевезення товарів під забезпеченням митних органів інших країн, вантажовідправників або транспортних організацій, що прийняли такі вантажі для перевезення. Такі забезпечення, зокрема пломби, визнаються митними органами України за умови їх відповідності вимогам, що висуваються до митного забезпечення, яке використовується митними органами України.

Негабаритні вантажі та товари, що переміщуються пристосованими (спеціально не обладнаними) транспортними засобами, можуть перевозитися без накладення митного забезпечення у вигляді пломбування транспортних засобів, у яких переміщуються такі товари. У таких випадках митні органи у товаросупровідних документах роблять детальний опис таких товарів та наносять на самі товари або на їх упаковку маркування чи інші ідентифікаційні знаки з метою виключення можливості підміни цих товарів іншими або аналогічними.

Відповідальність за збереження та недоторканність вантажу перед митницею несуть:

- при перевезеннях автомобільним транспортом — перевізник;
- при перевезеннях залізничним транспортом — уповноважені особи залізниці (начальник залізничної станції, старший товарний касир);
- при переміщенні морським, річковим та повітряним транспортом — капітан судна;
- у разі розміщення товарів на складах (у терміналах) — керівник цього складу (термінала).

При перевезенні вантажів автомобільним транспортом перевізники — резиденти України допускаються до перевезення вантажів за умови наявності у них ліцензії Міністерства транспорту України на право міжнародних перевезень вантажів автомо-

більшим транспортом та свідоцтва про допущення транспортно-го засобу до перевезення вантажів під митними забезпеченнями.

До міжнародних перевезень вантажів під митними печатками і пломбами можуть допускатися тільки ті транспортні засоби, вантажні відділення яких сконструйовані та обшиті таким чином, щоб:

- не було можливості вилучити або вкласти вантажі з опечатаної частини транспортного засобу без залишення помітних слідів злому або пошкодження митних печаток і пломб;

- митні печатки і пломби могли накладатися простим і надійним способом;

- в них не було ніяких потаємних місць для приховування вантажів;

- всі місця, в які можуть поміщатися вантажі, були легко доступні для митного огляду.

На кожний, допущений до перевезень транспортний засіб, видається Свідоцтво про допущення дорожнього транспортного засобу до перевезень вантажів під митними печатками і пломбами.

1.5. Перевезення товарів із застосуванням процедури МДП

Конвенція про міжнародні перевезення вантажів з використанням книжки МДП (Міжнародні дорожні перевезення) прийнята в Женеві в 1975 році. Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.93 р. № 572 вона була визнана в Україні. Система МДП базується на чотирьох основних постулатах.

1. Вантажі мають перевозитись у безпечних транспортних засобах або контейнерах.

2. Оплата мита і податків, щодо яких є ризик неоплати, має бути забезпечена міжнародною гарантією. Гарантія оплати всіх мит і податків лежить на гарантійному об'єднанні (АСМАП).

3. Книжка МДП (TIR — trans international road) — єдиний визнаний усіма країнами — учасницями конвенції документ, що використовується у країні відправлення і служить контрольним документом у країнах відправлення, транзиту і призначення.

4. Взаємне визнання методів митного контролю. Міри митного забезпечення країни відправлення мають бути визнаними достатніми у країнах транзиту і призначення.

Порядок митного оформлення книжок МДП на товари та інші предмети, що перевозяться між митницями з дотриманням процедури МДП, обумовлений Інструкцією, затвердженою наказом Державного митного комітету України і стосується оформлення книжок МДП на вантажі, розмір гарантії на які не перевищує суми 50 000 дол. США.

Книжка МДП заповнюється її власником або митним брокером на кожний транспортний засіб або контейнер і повинна вміщувати таку кількість відривних аркушів, яка необхідна для здійснення даного перевезення з розрахунку по 2—3 аркуші на кожну митницю відправлення та призначення і по 2 аркуші на кожну проміжну митницю.

Книжка МДП оформляється інспектором вантажного відділу митниці або митного поста (пункту пропуску на кордоні). Одна книжка МДП може оформлятися як на один дорожній транспортний засіб, так і на склад транспортних засобів, або на кілька контейнерів, навантажених на один дорожній транспортний засіб, або на склад таких транспортних засобів.

При оформленні книжки МДП необхідно враховувати, що згідно зі статтею 18 Конвенції МДП 1975 р.:

- митниці відправлення повинні знаходитись тільки в одній країні;
- митниці призначення повинні знаходитись не більш ніж у двох країнах;
- загальна кількість митниць відправлення та призначення не повинна перевищувати чотирьох.

Технологія проведення оформлення передбачає викидання з книжки МДП тільки відривних аркушів № 1 та № 2 (див. додатки 1, 2), а всі корінці вказаних аркушів повинні залишатись у книжці МДП.

Книжка МДП дійсна для виконання тільки одного перевезення.

У книжці МДП не повинно бути підчисток або помарок. Всі виправлення повинні робитись шляхом викреслення помилкових даних і занесення, в разі необхідності, належних даних. Будь-які зміни мають бути завірені підписом та особистою номерною печаткою інспектора, який їх зробив.

Книжка МДП не приймається до оформлення:

- у разі, коли мають місце порушення при митному оформленні книжки в митницях місця відправлення та призначення або проміжних митницях;

— у випадках, коли книжка МДП не належить перевізникові, який здійснює дане перевезення вантажу, а саме — дані, зазначені у графі 3 титульного аркуша книжки МДП (прізвище, адреса та країна реєстрації власника книжки МДП), не збігаються з фактичними даними, зазначеними в інших супровідних документах;

— у випадках, коли термін дії книжки МДП закінчився до подання її в митницю місця відправлення вантажу;

— у випадках, коли розмір мита за вантаж, який буде перевозитись із застосуванням книжки МДП, перевищує розмір гарантії, а саме — більший еквівалента суми 50 000 дол. США у перерахунку за курсом Національного банку України на день подання вантажу для оформлення.

У всіх зазначених випадках книжка МДП реєструється в журналі або комп'ютері, де у графу 7 заносяться зауваження та вжиті заходи; вантаж, у разі необхідності, затримується або його митне оформлення здійснюється як такого, що перевозиться без дотримання процедури МДП, із застосуванням вантажної митної декларації та провізної відомості.

Великовагові або громіздкі вантажі, а також будь-яке приладдя до них можуть перевозитись між митницями на відкритих дорожніх транспортних засобах.

У таких випадках необхідно вживати заходів, які не дозволять здійснити підміну таких вантажів, для чого потрібно використовувати детальний опис вантажів у вантажосупровідних та інших документах, нанесення на вантажі розпізнавальних знаків, додання пакувальних листів, фотокарток тощо.

У цих випадках у митниці місця відправлення документи, що додаються, завіряються особистою печаткою інспектора, який здійснював оформлення вантажу, прикріплюються до внутрішньої сторони обкладинки книжки МДП і на всіх маніфестах книжки МДП робиться відмітка про наявність цих документів.

На обкладинці і на всіх відривних аркушах книжки МДП має бути зроблений жирним шрифтом напис англійською мовою: “Великовагові або громіздкі вантажі”.

1.6. Підстави для пропуску через митний кордон товарів та транспортних засобів

Відповідно до Порядку митного оформлення автотранспортних засобів, що здійснюють міжнародні перевезення, для здійснення контролю за переміщенням через митний кордон України транспортних засобів, які перевозять міжнародні вантажі, переміщуються через МКУ порожніми або з пасажирями, на кожний транспортний засіб оформляється окрема вантажна митна декларація.

Для цього Порядку поширюється на автотранспортні засоби (автомобілі, автобуси, тягачі з причепами і напівпричепами та ін.), що здійснюють міжнародні перевезення зовнішньоторговельних вантажів та пасажирів, а також на транспортні засоби підприємств, установ, організацій, інших юридичних осіб та суб'єктів підприємницької діяльності, які використовуються для виїзду за кордон (відрадження тощо) працівників цих організацій.

Вантажна митна декларація (ВМД) є підставою для пропуску такого транспортного засобу через митний кордон України. Термін дії такої декларації 11 місяців. Після закінчення терміну дії декларації оформляється нова декларація.

Для митного оформлення декларації на транспортний засіб, що здійснює міжнародні перевезення вантажів та пасажирів, підприємство або підприємець повинні пред'явити митниці транспортний засіб разом зі свідоцтвом про реєстрацію цього транспортного засобу та свідоцтвом про допущення дорожнього транспортного засобу до перевезення вантажів під митними печатками.

При оформленні ВМД на товари, які переміщуватимуться через митний кордон України автотранспортним засобом, власником якого є український суб'єкт підприємницької діяльності, у розділі 9 графи 44 проставляються код документа 0013, номер і дата оформлення ВМД на цей автотранспортний засіб. У разі відсутності ВМД на товари, що перебувають під митним контролем, номер і дата оформлення ВМД на автотранспортний засіб зазначаються в документі, за яким здійснюється контроль за доставкою вантажу в митницю призначення.

В'їзд автотранспортного засобу на територію України за ВМД, термін дії якої закінчився, дозволяється.

Іноземні транспортні засоби, якими через митний кордон України переміщуються товари та пасажирів, декларуються без запов-

нення окремої ВМД. Відомості про такі транспортні засоби наводяться:

- при ввезенні товарів та інших предметів в Україну — в CARNET TIR, товаротранспортній накладній (CMR тощо), в інших товаросупровідних документах. За цими документами та документом контролю за доставкою товарів у митницю призначення транспортні засоби направляються прикордонними митницями в митниці призначення для проведення відповідного митного оформлення;

- при в'їзді в Україну без багажу (для вивезення товарів за межі України) — в дорожніх документах;

- при ввезенні товарів та інших предметів в Україну з метою транзиту — у відповідних ВМД, оформлених відповідно до митного режиму транзиту, у згаданих товаросупровідних та дорожніх документах.

При виїзді за межі України транспортного засобу, яким здійснювалося ввезення товарів та інших предметів в Україну, прикордонній митниці обов'язково подаються документи, які підтверджують факт доставлення цим транспортним засобом товарів у митницю призначення. При відсутності таких документів транспортний засіб за МТУ не випускається.

При виїзді за межі України після ввезення товарів з метою транзиту митні органи для виявлення можливих порушень зобов'язання про транзит перевіряють цілісність накладених за безпечень або упаковки. При виявленні таких порушень транспортний засіб затримується.

1.7. Порядок здійснення контролю за доставкою у митниці призначення вантажів, які знаходяться під митним контролем

1.7.1. Особливості переміщення через митний кордон України окремих видів товарів

З метою посилення контролю за ввезенням на митну територію України товарів, на які встановлено акцизний збір, та окремих видів товарів, перелік яких встановлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного, та згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 23.01.97 р. № 52 “Про порядок внесення обов'язкових платежів у разі імпорту окремих видів товарів” Державною митною служ-

бою розроблено “Положення про порядок контролю за ввезенням на митну територію України окремих видів товарів”.

Положення регламентує порядок ввезення (крім транзиту) і митного оформлення товарів, що входять до Переліку товарів, ввезення яких на митну територію України здійснюється за умови оформлення попередньої вантажної митної декларації на підакцизні товари та внесення митних платежів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України (далі — окремі підакцизні товари), та окремих видів товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного.

Окремі види товарів, перелік яких установлюється Держмитслужбою, та зміни до їх переліку затверджуються наказами Держмитслужби.

Умовою переміщення через митний кордон України окремих підакцизних товарів при їх ввезенні на митну територію України є попередня (акцизна) вантажна митна декларація (далі — АД) на такі товари, оформлена в митниці за місцем державної реєстрації суб’єктів підприємницької діяльності — імпортерів таких товарів — зі сплатою під час її оформлення всіх належних платежів (ввізного мита, податку на додану вартість, акцизного та митних зборів).

Умовою переміщення через митний кордон України окремих видів товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного, при їх ввезенні на митну територію України є подання попередньої вантажної митної декларації (далі — ПД), оформленої в митниці за місцем державної реєстрації суб’єктів підприємницької діяльності зі сплатою під час її оформлення митних платежів.

У разі ввезення окремих видів товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою, до митниці за місцем державної реєстрації імпортера може бути надана фінансова гарантія у вигляді гарантії незалежного фінансового посередника щодо обов’язкового доставлення товарів до митниць призначення.

При ввезенні на митну територію України окремих видів товарів, які входять до Переліку товарів, що ввозяться за попередньою вантажною митною декларацією, враховуючи господарську діяльність суб’єктів підприємницької діяльності, дозволяється оформлення ПД та наступне оформлення вантажної митної де-

кларації в зоні діяльності іншої митниці за листами — узгодженнями між митницею за місцем державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності та митницею оформлення. При цьому ПД та ВМД мають бути оформлені однією митницею.

1.7.2. Акцизна та попередня митні декларації

АД — це документ, що заповнюється на бланку уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 (МД-3) і містить у собі відомості про вантаж (товари, що входять до Переліку товарів, ввезення яких на митну територію України здійснюється за умови оформлення попередньої вантажної митної декларації на окремі підакцизні товари та внесення митних платежів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України), який буде ввезено на митну територію України.

ПД (див. додаток 3) — це документ, що заповнюється на бланку уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 (МД-3) і містить у собі відомості про вантаж (окремі види товарів, перелік яких встановлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного), який буде ввезено на митну територію України.

АД та ПД використовуються митними органами для посилення контролю за ввезенням на митну територію України окремих підакцизних товарів та окремих видів товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного.

АД та/або ПД оформляються на одну партію товару.

У разі ввезення на митну територію України в одній партії товару окремих підакцизних товарів та окремих видів товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного, оформляються і АД, і ПД.

При ввезенні на митну територію України у складі однієї партії товарів, перелік яких установлюється та змінюється Держмитслужбою, і товарів, на які не поширюється попереднє декларування, за бажанням об'єкта підприємницької діяльності дозволяється оформлення ПД на всю партію товарів.

Кошти мають бути перераховані на депозитні рахунки митних органів за місцем державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності. При цьому сума, яка перераховується на

депозитний рахунок митниці, повинна відповідати сумі встановлених платежів, які потрібно сплатити за партію товару, що буде ввозитись за однією АД або ПД.

Суми платежів перераховуються до державного бюджету після оформлення у повному обсязі ВМД.

Під час оформлення АД або ПД імпортери окремих підакцизних товарів та окремих видів товарів, перелік яких установлюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного, подають до митниці оформлення письмове зобов'язання в довільній формі про оформлення ВМД на зазначені товари відповідно до заявленого митного режиму в термін, що не перевищує шість місяців. У разі невиконання цього зобов'язання суми платежів, сплачені за АД або ПД, перераховуються до державного бюджету, а до суб'єктів підприємницької діяльності — порушників митних правил застосовуються санкції, передбачені митним законодавством.

Суми платежів, сплачені під час оформлення АД або ПД в митниці за місцем державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності, після оформлення ВМД у режимах тимчасового ввезення, митного складу, магазину безмитної торгівлі, за заявою суб'єкта підприємницької діяльності, повертаються йому чи зараховуються на рахунок митниці в рахунок наступних платежів.

У разі ввезення на митну територію України товарів, раніше вивезених з України під зобов'язання про зворотне ввезення, ПД не застосовується. Зворотне ввезення таких товарів здійснюється на підставі копії ВМД на вивезення зазначених товарів.

При ввезенні на митну територію України консолідованих дрібнопактованих вантажів, які надходять лініями служб прискореної доставки вантажів (“DHL”, “TNT”, “UPS”, “FedEx”, “У-Руско”, “Елен Карго” та ін.) на адреси юридичних та фізичних осіб, що містять зразки окремих підакцизних товарів та окремих видів товарів, перелік яких установлюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту, крім залізничного, АД та ПД не застосовуються.

При ввезенні вантажів гуманітарної допомоги ПД не застосовується.

При ввезенні вантажів технічної допомоги здійснюється оформлення ПД. При цьому не вносяться попередні платежі та не надається фінансова гарантія.

1.7.3. Попереднє повідомлення

Напрацьований досвід при використанні АД та ПД дозволив Держмитслужбі розробити порядок контролю за переміщенням товарів через митний кордон України з використанням попереднього повідомлення. Цей порядок був затверджений наказом ДМСУ від 08.12.98 р. № 771 і поетапно вводиться в дію залежно від виду транспорту, яким переміщуються товари. На даний час використання попереднього повідомлення розповсюджено на імпорт та транзит товарів автомобільним транспортом, імпорт товарів суднами та транзит товарів залізничним транспортом незалежно від виду товарів.

Попереднє повідомлення (додаток 4) — це документ, який складається на бланку уніфікованого адміністративного документа форми МД-2 (МД-3) та містить відомості про товари, які мають бути переміщені через митний кордон України.

Якщо у разі оформлення попередніх декларацій типу АД та ПД підприємство, як фінансову гарантію, сплачує встановлені платежі ще до фактичного ввезення товарів на митну територію України, то при застосуванні попереднього повідомлення (ПП) платежі не сплачуються.

Заповнене згідно з установленим порядком ПП та його електронна копія до моменту ввезення товарів подаються митниці за місцем державної реєстрації або проживання, за місцезнаходженням юридичної або фізичної особи, на адресу якої ввозяться товари, тобто митниці призначення.

В окремих випадках, враховуючи специфіку господарської діяльності особи, на адресу якої ввозяться товари, можливе оформлення ПП та наступне оформлення вантажної митної декларації відповідно до заявленого митного режиму в зоні діяльності митниці іншої, ніж митниця за місцем державної реєстрації або проживання, за місцезнаходженням цієї особи. У таких випадках ПП оформляється за листами — узгодженнями між митницею за місцем державної реєстрації особи та митницею оформлення.

При цьому ПП та ВМД мають бути оформлені однією митницею.

В окремих випадках ввезення за одним ПП товарів, які класифікуються у різних підсубпозиціях однієї позиції УКТЗЕД, для спрощення процедури декларування товарів та митного оформлення під час переміщення цих товарів через митний кордон

Україні дозволяється проводити групування окремих найменувань товарів у підсубпозиціях, де класифікуються товари, на які встановлено найвищу ставку мита серед товарів цієї позиції, якщо таке групування не впливатиме на подальшу класифікацію товарів під час їх оформлення з метою вільного використання.

Попередня декларація використовується як документ контролю за доставкою вантажів у митницю призначення.

1.8. Контроль за переміщенням товарів засобами супутникового зв'язку

Ідея створення Центральної бази даних, яка б містила відомості про всі вантажі, що так чи інакше перебувають під митним контролем, з'явилася з самого початку існування Інформаційно-аналітичного митного управління. Вивчалися інформаційні потоки, їх обсяги, періодичність оновлення, потреба доступу. На базі цих та багатьох інших знань добиралося системне програмне забезпечення, розроблялися прикладні програми.

Згідно з наказом ДМСУ від 23.03.99 р. № 179, починаючи з 9 години 00 хвилин 17.05.99 р. почався перший етап введення в дію програмно-інформаційного комплексу (ПІК) для здійснення контролю за доставкою вантажів з використанням ЦБД ІАМУ. ПІК забезпечує оперативний доступ до ЦБД ВМД службових осіб митних органів, до функцій яких входить забезпечення контролю за переміщенням вантажів. ПІК призначений для службових осіб відділів контролю за доставленням вантажів митниць, до функцій яких входить забезпечення контролю за доставкою вантажів та оформлення завершення переміщення вантажів, а також для службових осіб пунктів пропуску митниць при виконанні функцій оформлення та пропуску вантажів. Оперативний доступ до ЦБД здійснюється каналами зв'язку із застосуванням WEB-сервера ІАМУ. Комп'ютер повинен мати доступ до транспортної мережі супутникового зв'язку.

На першому етапі був введений ПІК для контролю за доставкою товарів, що ввозяться на МТУ і призначений для посилення контролю за доставкою:

— окремих видів товарів, зазначених у додатку до Постанови Кабінету Міністрів України “Про порядок внесення обов’язко-

вих платежів в разі імпорту окремих видів товарів” зі змінами і доповненнями, і на які складається попередня акцизна вантажна митна декларація (АД);

— окремих видів товарів, перелік яких установлюється і змінюється Держмитслужбою залежно від виду транспорту (крім залізничного) і на які складається ВМД типу ПД;

— товарів, що ввозяться на МТУ та переміщуються з будь-якою метою, крім транзиту, на які не складаються АД або ПД, а складається попереднє повідомлення (ПП).

Митниця призначення, якою були оформлені ПП, ПД, АД у термін, що не перевищує чотирьох годин з моменту його оформлення, передає інформацію за оформленими ПП, ПД, АД до БД ІАМУ засобами електронного зв'язку.

Взяття на контроль електронних копій ПП, ПД, АД здійснюється тільки після підтвердження достовірності інформації про неї в БД ІАМУ відділом контролю за доставкою вантажів митниці призначення окремо з кожного ПП, ПД, АД відміткою в БД ІАМУ каналами оперативного зв'язку.

З метою прискорення митного оформлення товарів та запобігання затримці транспортних засобів у прикордонних пунктах пропуску особа, на адресу якої ввозяться в Україну товари, оформлені з використанням ПП, інформує відправника або перевізника цих товарів про дату та номер оформленого ПП, які проставляються у правому нижньому куті товаросупровідних документів на переміщувані товари.

Митниця відправлення дає дозвіл на переміщення через митний кордон товарів, що ввозяться в Україну, тільки за умови позитивного результату перевірки (шляхом здійснення оперативного запиту до БД ІАМУ за номером ПП, ПД, АД зазначеним у товаросупровідних документах) інспектором пункту пропуску наявності в БД ІАМУ відповідного ПП, ПД, АД та відповідності характеру і кількості вантажу та відомостей, зазначених у товаросупровідних документах на переміщувані товари, відомостям, зазначеним в електронній копії ПП, ПД, АД.

Умовою для переміщення товарів через митний кордон України є наявність інформації про оформлене попереднє повідомлення в центральній базі даних (ЦБД) ДМСУ.

При надходженні товарів, що ввозяться в Україну, у митницю призначення у визначений митницею відправлення термін доставлення (або раніше) інспектор цієї митниці перевіряє відповід-

ність вантажу відомостям про нього, зазначеним в електронній копії ПП, ПД, АД та проставляє в усіх товаросупровідних документах штамп “Під митним контролем”.

В електронних копіях ПП, ПД, АД, що містяться в БД ІАМУ, інспектор митниці робить відмітку про надходження вантажу в митницю призначення.

З 03.01.2000 року почався другий етап упровадження системи контролю за доставкою вантажів — здійснення контролю за доставкою товарів, які переміщуються транзитом через митну територію України (для цього використовується ВМД типу “ТР 80”), та товарів, що переміщуються між митницями у межах митної території України (тип ВМД має значення “ТР 80 ВН”).

Митниця відправлення у термін, що не перевищує чотирьох годин з моменту оформлення транзитної ВМД, передає інформацію за цією ВМД до БД ІАМУ засобами електронного зв’язку та ставить на контроль електронну копію цієї ВМД відміткою в БД ІАМУ каналами оперативного зв’язку.

На початку кожної зміни прикордонна митниця призначення робить запит до БД ІАМУ щодо транзитних ВМД, після чого забезпечує наявність у підпорядкованих їй пунктах пропуску інформації про такі вантажі.

При надходженні транзитного вантажу у прикордонний пункт пропуску митниці призначення у визначений митницею відправлення термін доставлення (або раніше) інспектор цієї митниці:

- в оперативному режимі перевіряє наявність транзитної ВМД у БД ІАМУ за реєстром транзитних ВМД, за якими направлено вантажі в цю митницю призначення;

- перевіряє відповідність відомостей, зазначених у товаросупровідних документах, та самого вантажу (його кількості, номенклатури і стану) відомостям, зазначеним в електронній копії ВМД.

Після цього інспектор митниці призначення в оперативному режимі передає до БД ІАМУ інформацію про пропуск вантажу.

Контроль за доставкою товарів, які переміщуються між митницями у межах митної території України, здійснюється згідно з порядком, установленим для контролю за транзитом товарів через митну територію України.

З огляду на необхідність посилення контролю за переміщенням вантажів, що вивозяться за межі МТУ, на третьому етапі, впровадження якого розпочато з 15.06.2000 р., прийнято рішення поширити дію “Положення про порядок здійснення контро-

лю за доставкою вантажів у митниці призначення на вивезення товарів автомобільним транспортом”.

Митниця відправлення протягом чотирьох годин після завершення митного оформлення експорту товарів повинна передати інформацію за цією ВМД до центральної бази даних ІАМУ засобами електронного зв'язку.

Взяття на контроль електронної копії ВМД здійснюється тільки після підтвердження достовірності інформації в БД ІАМУ відділом контролю за доставкою вантажів митниці відправлення, що здійснювала митне оформлення товарів за цією ВМД, відміткою в БД ІАМУ каналами оперативного зв'язку.

На початку кожної зміни прикордонна митниця призначення робить оперативний запит до БД ІАМУ щодо експортних ВМД, за якими в цю митницю направлено вантажі, після чого забезпечує наявність у підпорядкованих їй пунктах пропуску інформації про такі вантажі.

Після надходження експортного вантажу у прикордонний пункт пропуску митниці призначення у визначений митницею відправлення термін доставлення (або раніше), інспектор цієї митниці перевіряє відповідність вантажу відомостям про нього, зазначеним в електронній копії експортної ВМД, проставляє у товаросупровідних документах та на четвертому основному аркуші ВМД штамп “Під митним контролем”.

Пропуск експортного вантажу за межі митної території України здійснюється тільки після звіряння відомостей, зазначених в електронній копії відповідної ВМД, з відомостями у товаросупровідних документах та після перевірки (за рішенням митниці) фактичної наявності, кількості, номенклатури і стану товарів.

Одразу ж після здійснення пропуску вантажу за межі митної території України інспектор митниці для зняття цього експортного відправлення з контролю передає в оперативному режимі до БД ІАМУ інформацію про пропуск вантажу.

Наступні етапи — поширити дію “Положення на переміщення товарів усіма видами транспорту” і забезпечити повний і всебічний контроль за переміщенням товарів, що знаходяться під митним контролем, і тим самим запобігти порушенню митних правил.

Глава 2

МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Митно-тарифне регулювання як інструмент економічної політики

Зовнішньоекономічну політику держави можна визначити як комплекс заходів, які спрямовуються на досягнення економікою країни певних переваг на світовому ринку і на захист внутрішнього ринку від конкуренції іноземних товарів.

Відповідно до обраних форм регулювання зовнішньої торгівлі зовнішньоекономічну політику держави можна поділити на політику протекціонізму та політику вільної торгівлі (політика торговельних преференцій).

Протекціонізм і вільна торгівля вимагають від держави обережного використання і гнучкості зовнішньоекономічної політики. Вони мають бути пристосованими до конкретних економічних умов і бути готовими оперативно згорнутися зі зміною обставин.

Політика вільної торгівлі — це політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на засадах вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

Протекціонізм — це державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом застосування тарифних і нетарифних інструментів торговельної політики.

В.В. Рокоча у навчальному посібнику “Міжнародна економіка” (Частина 1) зазначає, що “перехід постсоціалістичних країн

до вільної торгівлі у світлі позитивного ефекту лібералізації зовнішньоторговельних зв'язків міг би підвищити трансформаційні потужності перехідної економіки і пом'якшити жорсткість її пристосування до ринкових правил функціонування. Цей процес повинен розвиватися поступально, щоб пом'якшити наслідки можливих банкрутств підприємств, зростання безробіття, зниження ринкового прибутку. Інакше внутрішня економічна криза буде підсилюватися зовнішньоекономічними факторами і стане ще більш затяжною. Отже, перехідні економіки мусять з обережністю використовувати методи політики вільної торгівлі...”*

Отже, метод вільної торгівлі не завжди є прийнятним для країн, які здійснюють глобальні економічні перетворення щодо переходу до іншої системи господарських зв'язків та економічного господарювання. У вказаному вище навчальному посібнику автор пропонує використовувати на даному етапі регулювання зовнішньої торгівлі в Україні селективний протекціонізм, відповідно до якого практично завжди ринки споживчих товарів можуть бути об'єктами політики протекціонізму. У той же час протекціоністські заходи щодо ринків інвестиційних товарів мають бути вибірковими, оскільки:

- ця група товарів визначає конкурентні переваги країни;
- як правило, ці товари користуються обмеженим або одним попитом;
- ринки таких товарів відчутно реагують на зміну господарської кон'юнктури, що потребує при використанні методів протекціонізму враховувати фазу ділового циклу, в якій перебуває економіка.

В Україні ця політика на даний час реалізується відповідно до виробничих можливостей щодо випуску певних видів товарів та забезпечення їх необхідною сировинною базою, або необхідним устаткуванням та обладнанням.

У той же час обмеження міжнародної конкуренції може супроводжуватися зниженням її інтенсивності на внутрішньому ринку. В умовах зростаючої капіталомісткості сучасних наукомістких виробництв це може спричинити розвиток процесів монополізації в цій і супутніх галузях промисловості. Крім того, як засвідчує міжнародний досвід, вимоги запровадження протекціоністських заходів нерідко зумовлені небажанням суб'єктів

* *Рокоча В.В.* Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. — К.: Таксон, 2000. — Кн. I: Міжнародна торгівля: теорія та політика. — С. 205.

господарської діяльності адекватно реагувати на кон'юнктуру ринку, що змінюється. І в такому разі політика протекціонізму призводить до прямо протилежних, ніж очікувані, результатів: послаблюється боротьба за споживача, зростають витрати виробництва, стають морально застарілими технології. Внаслідок цього політика протекціонізму обернеться міжнародною ізоляцією національної економіки.

Відповідно до певних політичних та економічних напрямків зовнішньоторговельної політики розглянемо застосування в Україні тарифних інструментів протекціоністської політики.

2.2. Теоретичні основи митно-тарифної політики в Україні

Централізований комплекс заходів, спрямованих на формування митного тарифу, застосування інших видів мита та податків у зовнішньоекономічній діяльності визначає митно-тарифну політику держави.

В усьому світі митно-тарифне регулювання є прикладом економічного регулювання і відповідає вимогам ринкової економіки порівняно з нетарифними обмеженнями.

Застосування митних тарифів як економічного інструменту захисту на кордоні має відповідні переваги, оскільки, по-перше, тарифи потенційно мають менший негативний ефект, ніж кількісні обмеження (залежно від рівня тарифів і квот). Тариф відповідає підвищенню ціни продукції для іноземних товарів. Залежно від його рівня він може бути компенсований за рахунок відносної ефективності інших витрат виробництва/ збуту. Кількісні обмеження, з іншої сторони, — абсолютний показник. У разі, коли кількісний ліміт досягнутий або вичерпана квота, ринок закривається. По-друге, для інших країн та їх суб'єктів завжди є можливість побачити тарифи, їх розмір визначено і завжди є можливість його зменшити шляхом переговорів. Таким чином, тарифи більш прозорі, ніж кількісні обмеження.

Митно-тарифна політика будь-якої держави, яка здійснює радикальні економічні перетворення, повинна служити двом основним цілям:

1) створювати рівні умови для конкуренції вітчизняних та іноземних виробників, що спочатку може передбачати тимчасове застосування обмежених заходів захисту національних ви-

робників, які здійснюють перебудову виробництва, його раціоналізацію і реструктуризацію, впроваджують нові методи управління з метою підвищення конкурентоспроможності;

2) забезпечувати належний рівень надходжень до державного бюджету і тим самим робити певний внесок у спільні зусилля уряду щодо макроекономічної стабілізації.

Слід зазначити, що Україна, як країна з перехідною економікою, повинна приділити особливу увагу зовнішнім джерелам надходжень у державний бюджет, оскільки перебудова в економіці призвела до падіння виробництва, а це зменшує базу податкових надходжень із внутрішніх джерел. Це не означає, що якщо Україна знаходиться на стадії економічної трансформації, вона повинна використовувати максимальні ставки мит на імпорт товарів. Світовий досвід доводить, що максимально ефективним рівень захисту є тоді, коли він помірний та становить 10—15 % (і не повинен перевищувати 30 %).

Перевищення цього рівня приводить не до збільшення, а навпаки — зменшення дохідної частини державного бюджету. Треба також врахувати, що тоді, коли обкладання визначеного товару стає непомірним, він переходить в “тіньову” частину економіки.

Відповідно до законодавства України в рамках митно-тарифної політики України визначаються:

- принципи формування митного тарифу та інших видів мита та податків (транспарентність, сталість, передбачуваність, можливість оперативного реагування);

- вид ставок, які застосовуються (адвалерні, специфічні або комбіновані);

- рівень ставок мита та інших видів еквівалентних мит, податків та зборів, що застосовуються в регулюванні зовнішньої торгівлі;

- порядок справляння мита (на загальній, пільговій, сезонній або преференційній основі тощо);

- характер побудови та рівень деталізації товарної номенклатури;

- перелік товарів і країн, які підпадають під дію національної схеми преференцій.

З урахуванням цього імпорتنий митний тариф повинен застосовуватися з метою:

- створення сприятливих умов для розвитку вітчизняного виробництва;

- регулювання конкурентного впливу іноземних товарів на ринок України з метою розвитку рівної та справедливої конкуренції;

- формування раціональної структури споживчого ринку на основі збалансованої пропозиції внутрішніх та зовнішніх ресурсів;

- сприяння структурній перебудові національної економіки України;

- покращення стану платіжного балансу держави;

- вирішення торговельно-політичних завдань у взаємовідносинах України з іноземними державами, їхніми союзами та групами, в тому числі при проведенні переговорів щодо вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ);

- забезпечення реалізації фіскальної функції митного тарифу.

Реалізації зазначених цілей певною мірою повинна відповідати структура митного тарифу, яку умовно можна розподілити на три рівні ставок мита, що існують на даний час. Кожний рівень має відповідати стадії обробки продукції — сировина, напівфабрикати та готові вироби. Цей розподіл на рівні також у цілому відповідає побудові Гармонізованої системи опису та кодування товарів (далі — ГС) та Товарної номенклатури багатьох країн світу.

Якщо розглядати структуру за рівнем ставок, то за модель можна взяти ту, граничний рівень якої на цей час найбільш пристосований до економічних умов та проблем пострадянських країн, і зокрема становить:

- сировини та матеріалів — 0—5 %;

- напівфабрикатів та комплектуючих виробів — 5—15 %;

- готових виробів — 15—30 %.

Принципи побудови імпортного тарифу, які застосовуються в Україні:

- 1) “ескалація митного тарифу” — підвищення ставок мита відповідно до зростання ступеня обробки продукції;

- 2) “ефективний митний тариф” — встановлення низьких ставок для товарів, необхідних для розвитку виробництва з високою часткою новоствореної вартості;

- 3) здійснення структурної перебудови національної економіки і її розвиток повинні привести до раціоналізації тарифу і поступового зниження ставок імпортного мита у міру підвищення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва, що пе-

редусім відображається на зростанні його експорту. Якщо експорт товару збільшується, то необхідно зменшити ставки імпортного мита на сировину та комплектуючі, які використовуються для його виробництва, а зниження ставок на кінцеву продукцію може бути зумовлено торговельно-політичними міркуваннями.

Митно-тарифна політика України за період з 1993 по 2000 рік пройшла такі етапи:

- застосування заходів ліберальної тарифної політики;
- застосування жорстких протекціоністських заходів, спрямованих на захист вітчизняного виробництва;
- політика селективного протекціонізму.

У 1993 р. в Україні був значно лібералізований зовнішньоторговельний режим. Прийнятим на початку 1993 р. Єдиним митним тарифом України було запроваджено ставки імпортного мита на рівні 0—10 % на більшість товарних позицій. Лише незначна частина товарів обкладалася за ставками 15—30 %, а максимальний їх рівень становив 50 % (алкогольні та тютюнові вироби). При цьому товари, які імпортувалися з країн, що розвиваються, митом не обкладалися, а товари із промислово розвинутих країн, з якими Україна мала угоди про надання режиму найбільшого сприяння, оподатковувалися за пільговими ставками.

У 1994 р. кількісні експортні обмеження щодо багатьох видів товарів, які діяли на той час, було скасовано. Виняток становили товари, що підлягають експортним обмеженням у рамках міжнародних угод (текстиль, сталь), а також деякі стратегічні товари, внесені до списку “спеціального експортного режиму” (сталь, вугілля, нафтопродукти, електроенергія, коштовне каміння та метали). У той же час урядом були значно підвищені ставки ввізного мита на високоліквідну продукцію та підакцизні товари з фіскальною метою. Ставки на енергоносії та сировину навпаки були зменшені.

З початку 1996 р. у зовнішньоторговельній політиці відбулися значні зміни. Експортні податки з ряду товарних груп (шерсть і шкіра тварин, чорні й кольорові метали) відновилися. З лютого 1996 р. запроваджено нові експортні обмеження, пов’язані зі встановленням індикативних цін на багато видів експортної продукції. У митно-тарифному регулюванні запроваджено протекціоністські заходи, спрямовані на захист вітчизняної промисловості.

Таким чином, Україна, не маючи на той час теоретичної концепції становлення і розвитку зовнішнього сектору економіки,

емпіричним шляхом дійшла висновку про передчасність лібералізації зовнішньої торгівлі й зробила ставку на політику протекціонізму. Вирішальну роль у прийнятті такого рішення відіграли два чинники: місткість внутрішнього ринку і рівень розвитку національних факторів виробництва.

Починаючи з 1999 р. Україна поступово лібералізує свій імпортерний режим. Це, зокрема, пов'язано з відповідними її зобов'язаннями перед міжнародними фінансовими організаціями та намаганнями поступово пом'якшити свій зовнішньоторговельний режим. У цей період поступово починають скасовуватися мінімальні митні вартості, які протягом 2000 р. були повністю скасовані. Також було суттєво зменшено кількість рішень, що приймаються урядом щодо зміни ставок ввізного мита.

У 2000 р., у зв'язку із відновленням переговорного процесу щодо вступу України до ГАТТ/СОР та переговорами з ЄС щодо зменшення рівня ввізного мита на товари легкої промисловості, було поступово зменшено загальний рівень митного обкладання.

Так, було зменшено розмір максимальних ставок ввізного мита Єдиного митного тарифу до рівня 25 % (за винятком окремих видів товарів, ставки мита на які встановлено Верховною Радою України). Також було зменшено ставки ввізного мита до рівня від 0 до 17 % на широкий асортимент товарів та продукції легкої промисловості, що класифікуються в 50—63-й групах УКТЗЕД. На цей час показник середньоарифметичної ставки ввізного мита на зазначену групу товарів (близько 1300 товарних підсубпозицій) за попередніми розрахунками фахівців Держмитслужби, становить близько 6,9 %.

Також у 2000 р. Верховною Радою України було прийнято декілька змін щодо ставок ввізного мита на товари 1—24-ї груп УКТЗЕД та підакцизні товари, зокрема, було суттєво зменшено перелік підакцизних товарів — вилучені кава, море- та рибопродукти, інші продукти харчування; зменшені ставки ввізного мита на жири великої рогатої худоби, які використовуються для виробництва мила.

Крім змін ставок акцизного збору та ввізного мита на підакцизні товари, встановлених у 2000 р. законами України, також запроваджується нова деталізація товарів на рівні дев'ятого знака УКТЗЕД.

Постановами Кабінету Міністрів України здійснювалось коригування ставок ввізного мита на продукцію хімічної промис-

ловості, окремі види сільськогосподарської техніки і запасні частини до неї, а також товари широкого вжитку, що не виробляються або виробляються в недостатній кількості в Україні.

З 2000 р. митно-тарифна політика здійснюється за такими напрямками:

- зменшення максимального рівня ставок ввізного мита до рівня 25 %;
- зменшення кількості підакцизних товарів;
- зменшення загального рівня ставок ввізного мита (номінального митного тарифу);
- впорядкування рішень уряду з питань зміни ставок ввізного мита;
- зменшення кількості постанов уряду щодо зміни ставок ввізного мита;
- зменшення рівня оподаткування ввізним митом текстильної продукції у зв'язку із відповідними домовленостями з ЄС;
- початок застосування антидемпінгових мит;
- збереження достатньо високого рівня ставок Єдиного митного тарифу щодо сільськогосподарських товарів та продуктів харчування.

У 2001 р. було прийнято Закон України “Про Митний тариф України”, який набув чинності з 01.07.2001 р., запроваджено нову товарно-статистичну номенклатуру — Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД) — та в основному враховано діючий рівень ставок ввізного мита.

2.3. Правова основа митно-тарифного регулювання в Україні.

Етапи розвитку митно-тарифного регулювання в Україні

Нині правову основу митно-тарифного регулювання згідно з чинним законодавством становлять такі закони та акти законодавства:

- Митний кодекс України;
- Закон України від 05.02.92 р. № 2097-XII “Про Єдиний митний тариф”;
- Закон України від 05.04.2001 р. № 2371-III “Про Митний тариф України”;
- Декрет Кабінету Міністрів України від 11.01.93 р. № 4-93 “Про Єдиний митний тариф України”;

— Закон України від 03.04.97 р. № 170/97-ВР “Про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань обкладання ввізним митом товарів та інших предметів, що ввозяться на митну територію України”;

— Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.98 р. № 1598 “Про затвердження Порядку визначення митної вартості товарів та інших предметів у разі переміщення їх через митний кордон України” (зі змінами і доповненнями);

— наказ Держмитслужби України від 02.12.99 р. № 782 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 24.12.99 р. за № 911/4204) щодо затвердження порядків роботи відділів тарифів та митної вартості регіональних митниць (митниць).

Закон України визначив основні поняття інструментів митно-тарифного регулювання і ввів у законодавство України такі поняття:

— ввізне, вивізне, сезонне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне мито;

— митна вартість товарів, країна походження товарів;
а також:

— визначив види мита за способом справляння — адвалерне, комбіноване, специфічне;

— регламентував процедуру нарахування і сплати мита і надання тарифних преференцій.

Відповідно до Закону України від 05.04.2001 р. № 2371-III “Про Митний тариф України” Митний тариф України — це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України.

В основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України (товарна номенклатура) покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів.

Відповідно до статті 2 зазначеного Закону України “Про Митний тариф України” встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюється Верховною Радою України шляхом прийняття законів України з урахуванням висновків Кабінету Міністрів України.

Згідно зі статтею 1 Закону України від 14.10.98 р. № 171-XIV “Про порядок встановлення ставок податків і зборів (обов’язко-

вих платежів), інших елементів податкових баз, а також пільг щодо оподаткування” ставки загальнодержавних податків і зборів (обов’язкових платежів), інші елементи податкових баз, а також пільги щодо оподаткування встановлюються або змінюються виключно законами України з питань оподаткування.

Відповідно до статті 5 Закону України “Про Єдиний митний тариф України” з метою розроблення пропозицій з питань митно-тарифного регулювання та врахування при цьому інтересів суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності і держави в цілому при Кабінеті Міністрів України діє Митно-тарифна рада*.

Митно-тарифна рада — це міжвідомчий колегіальний орган, на який покладено розгляд пропозицій стосовно зміни ставок ввізного мита на товари. Склад Митно-тарифної ради включає представників Кабінету Міністрів України, Міністерства економіки, Державної митної служби, Міністерства фінансів, Державного комітету промислової політики, Міністерства закордонних справ, Міністерства юстиції, Міністерства аграрної політики. Головою Митно-тарифної ради є Міністр економіки та з питань європейської інтеграції України.

Законодавством України на Митно-тарифну раду покладається:

- розроблення та розгляд пропозицій щодо основних напрямів митно-тарифної політики України, включаючи пропозиції про встановлення, скасування або зміну митних ставок, надання тарифних пільг і преференцій, а також про внесення змін до номенклатури Єдиного митного тарифу України (Митного тарифу України);

- підготовка та розгляд проектів нормативних та законодавчих актів України і міжнародних договорів України щодо митно-тарифного регулювання;

- розроблення заходів, спрямованих на захист українського ринку при ввезенні на митну територію України і вивезенні за межі цієї території товарів;

- розроблення правил визначення митної вартості товарів та країни їх походження;

- підготовка висновків та рекомендацій офіційним делегаціям України для проведення ними міжнародних переговорів і консультацій з питань митно-тарифного регулювання.

* Діяльність її регулюється постановами Кабінету Міністрів України від 07.02.94 р. № 62 “Про Митно-тарифну раду”, “Про порядок внесення змін до ставок ввізного мита” від 03.08.98 р. № 1213.

2.4. Ставки митного тарифу України

Відповідно до статті 8 Закону України “Про Єдиний митний тариф” ввізне мито нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію України.

Ввізне мито є диференційованим:

- до товарів та інших предметів, що походять з держав, які входять разом з Україною до митних союзів або утворюють з нею спеціальні митні зони, і в разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами за участю України застосовуються преференційні ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України;

- до товарів та інших предметів, що походять з країн або економічних союзів, які користуються в Україні режимом найбільшого сприяння, який означає, що іноземні суб’єкти господарської діяльності цих країн або союзів мають пільги щодо мит, за винятком випадків, коли зазначені мита та пільги щодо них встановлюються в рамках спеціального преференційного митного режиму, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України (додаток 2);

- до решти товарів та інших предметів застосовуються повні (загальні) ставки ввізного мита, передбачені Єдиним митним тарифом України.

Нині відповідно до Закону України “Про Митний тариф України” преференційні ставки ввізного мита не встановлені. Пільгові ставки ввізного мита застосовуються, якщо буде підтвердження країни походження шляхом декларування її у товаросупровідних документах, відповідного маркування або пред’явлення сертифіката країни походження.

2.5. Вивізне (експортне) мито

Експортні мита накладаються на експортні товари при випуску їх за межі митної території держави. У більшості розвинених країн експортного тарифу просто не існує, а в США його введення навіть заборонене конституцією. Експортний тариф застосовується в основному країнами, що розвиваються, і країнами з перехідною економікою і накладається на товари традицій-

ного експорту (кава в Бразилії, какао в Гані, нафта в Росії). Основними функціями експортного тарифу в цих країнах є:

- фіскальна — збір коштів до бюджету держави для фінансування видаткових статей. В окремих країнах, що розвиваються, за рахунок експортного тарифу збирається до половини прибутків бюджету;

- балансувальна — застосовується як правило у випадку наявності відповідної різниці у рівнях внутрішніх регульованих цін і вільних цін світового ринку на окремі товари.

До 1994 р. в Україні застосовувався експортний митний тариф на достатньо широку номенклатуру товарів і виконував фіскальні функції. Починаючи з 1994 р. в Україні проводиться ліберальна експортна політика, яка має такі принципи:

- нарощування експортного потенціалу та ліберальний експортний режим регулювання;

- дія експортного мита стосується невеликої номенклатури товарів (протягом 1996 р. — металобрухт; нині застосовуються ставки експортного мита на велику рогату худобу та шкіряну сировину, а також запроваджені з вересня 1999 р. ставки на насіння деяких видів олійних культур).

З 1996 р. введення експортного мита виконує заборонні функції щодо вивезення зазначених вище товарів, оскільки фіскальні надходження від його введення у даному випадку незначні.

2.6. Основні дані чинного митного тарифу України

1. Митний тариф України побудовано на Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), яка розроблена на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів (HS 1996) та Комбінованій номенклатурі ЄС.

2. Рівень ставок ввізного мита було збережено на 90 % товарних позицій, щодо інших — були враховані пропозиції галузевих міністерств та відомств та рішення Митно-тарифної ради України.

3. У зв'язку із запровадженням в тарифному регулюванні УКТЗЕД існує можливість використання класифікації товарів на рівні 9 та 10 знаків УКТЗЕД для зменшення/підвищення ставок ввізного мита для конкретних товарів, які як правило класифікуються у “буферних” товарних позиціях.

4. Митний тариф України налічує 10 основних тарифних коридорів, зокрема:

— тарифні пільги у вигляді 0 % ставки ввізного мита — 16,2 %;

— мінімальні ставки ввізного мита 1—2 % — 9,2 %;

— мінімальні ставки ввізного мита 5 % — 25,5 %;

— оптимальні ставки ввізного мита 10—15 % — 21 %;

— високі ставки ввізного мита 20—25 % — 10 %;

— максимальні ставки ввізного мита 30—50 % — 8 %;

— інші — 10,1 %

5. Середня арифметична ставка ввізного мита Митного тарифу України становить 10,7 %, що характеризує помірний рівень захисту економіки від імпорту. Рівень середньої арифметичної ставки ввізного мита за розділами Митного тарифу України наведено у табл. 1.

6. Ставки Митного тарифу України:

— адвалерні ставки — 79,8 %;

— специфічні ставки — 17,52 %;

— комбіновані ставки — 4,02 %.

Таблиця 1. Середньоарифметичне (номінальне) значення Митного тарифу України, станом на 1 грудня 2001 р.

Групи товарів	Середньоарифметична ставка ввізного мита, %	
	пільгова	повна
Всього за групами 1—24	23,50	40,60
Всього за групами 25—97	6,96	15,64
Всього за Митним тарифом України	10,70	21,20

2.7. Відповідність митного тарифу України концепції трансформації митного тарифу України на 1996—2005 рр. згідно з системою ГАТТ/СОТ

Україна з 1994 р. веде переговори щодо приєднання до Генеральної угоди з тарифів та торгівлі (ГАТТ) і вступу до Світової організації торгівлі (СОТ). У зв'язку з цим національне законодавство поступово приводиться у відповідність до вимог ГАТТ і угод Уругвайського раунду (1994 р.), основним лейтмотивом яких є лібералізація міжнародної торгівлі і зняття будь-яких обме-

жень у цій сфері. Митно-тарифна політика є, мабуть, одним із головних напрямів такого реформування. Тому вже 6 квітня 1996 р. Указом Президента України № 255/96 затверджується “Концепція трансформації митного тарифу України на 1996—2005 роки відповідно до системи ГАТТ/СОТ”.

Ця Концепція визначає основні принципи та напрямки поступового зниження ставок ввізного мита для їх реалізації українською стороною в переговорному процесі з метою забезпечення доступу до товарних ринків у рамках вступу України в СОТ.

Мета Концепції:

- інтеграція економіки України у світову ринкову систему;
- забезпечення доступу товарів, які експортуються з України, на зовнішні ринки (тобто створення приблизно однакових умов митного оподаткування імпорتنих товарів в Україні і в країнах — членах СОТ);
- забезпечення стабільного і прогнозованого розвитку економіки України, залучення іноземних інвестицій;
- приведення товарної номенклатури і рівня ставок ввізного мита до норм і вимог угод СОТ і Гармонізованої системи опису і кодування товарів (ГС 1996);
- встановлення режиму найбільшого сприяння у сфері зовнішньої торгівлі з країнами — членами СОТ.

Порівнюючи рівень ставок у Митному тарифі України (станом на 01.12.2001 р.) із граничним рівнем, встановленим у Концепції трансформації митного тарифу України згідно з вимогами ГАТТ/СОТ на 1996—2005 рр., можна виявити таке:

- дорівнюють граничному рівню близько 13 %;
- перевищують граничний рівень близько 34 %;
- нижче граничного рівня близько 53 %.

2.8. Класифікація товарів

В основу нового Митного тарифу України покладено в якості товарно-статистичної номенклатури Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), яка розроблена на базі ГС 1996 р., з рівнем національної деталізації до 10 знаків.

Класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється відповідно до викладених нижче правил.

1. Назви розділів, груп та підгруп наводяться лише для зручності користування. Для юридичних цілей класифікація товарів проводиться, виходячи з найменувань товарних позицій і відповідних приміток до розділів чи груп, і якщо такі тексти найменування та примітки не вимагають іншого, відповідно до таких положень:

2. а) будь-яке посилання у найменуванні товарної позиції на будь-який товар стосується також некомплектних чи незавершених товарів, за умови, що вони мають основні характеристики комплектних чи завершених товарів. Це правило застосовується при посиланні на комплектний чи завершений товар (чи такий, що класифікується як комплектний чи завершений згідно з цим правилом), поданий незібраним чи розібраним;

б) будь-яке посилання у найменуванні товарної позиції на будь-який матеріал чи сировину стосується також сумішей або сполучень цього матеріалу чи речовини з іншими матеріалами чи речовинами. Будь-яке посилання на товар з певного матеріалу чи сировини розглядається як посилання на товари, які повністю або частково складаються з цього матеріалу чи речовини. Класифікація товарів, які складаються більше ніж з одного матеріалу чи речовини, проводиться відповідно до правила 3.

3. У разі, коли згідно з правилом 2б або з будь-яких інших причин товари на перший погляд можна віднести до двох або більше товарних позицій, класифікація цих товарів проводиться таким чином:

а) перевага надається тій товарній позиції, яка більш конкретно описує товар порівняно з найменуваннями товарних позицій, що дають більш загальний опис. Однак, коли кожна з двох або більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів чи речовин, які входять до складу суміші чи багатокомпонентного товару, або лише до окремих частин товарів, що надходять у продаж у наборі, призначеному для роздрібної торгівлі, тоді ці товарні позиції розглядаються рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо одна з них має повніший або більш точний опис товару;

б) суміші, багатокомпонентні вироби, які складаються з різних матеріалів або вироблені з різних компонентів, і товари, що надходять у продаж у наборах для роздрібної торгівлі, класифікація яких не може проводитися відповідно до правила 3а, класифікуються відповідно до матеріалу чи складових, які визначають основний характер цих товарів, за умови, що цей критерій можна застосувати;

в) товари, класифікацію яких не можна провести відповідно до правила 3а або 3б, класифікуються у товарній позиції з найбільшим порядковим номером серед товарних позицій, які розглядаються.

4. Товари, які не можуть бути класифіковані згідно з наведеними вище Правилами, класифікуються у товарній позиції, яка відповідає найбільш подібним товарам, що розглядаються.

5. На додаток до наведених Правил до зазначених нижче товарів застосовуються такі правила:

а) футляри для фотоапаратів, музичних інструментів, зброї, креслярського приладдя, прикрас, а також подібна тара (упаковка), яка має особливу форму і призначена для зберігання відповідних виробів або наборів виробів, придатних для довготермінового використання, і подана разом із виробами, для яких вона призначена, класифікуються разом з упакованими у них виробами. Однак ця вимога не поширюється на тару (упаковку), яка становить разом з виробами одне ціле і надає їм істотно інший характер;

б) відповідно до зазначеного вище правила 5а пакувальний матеріал та пакувальні контейнери, що поставляються разом із товарами, слід класифікувати разом, якщо вони належать до такого типу упаковки, яка використовується для упакування цих товарів. Однак це положення є необов'язковим у разі, коли ці пакувальні матеріали або контейнери придатні для повторного використання.

6. Для юридичних цілей класифікація товарів у підпозиціях будь-якої товарної позиції проводиться відповідно до назви підпозицій і приміток, які стосуються підпозицій, а також вищезазначених Правил, за умови, що порівнювати можна лише підпозиції одного рівня. У цілях цього Правила також можуть застосовуватися відповідні примітки до розділів та груп, якщо не обумовлено інше.

Питання класифікації товарів безпосередньо впливає на забезпечення реалізації тарифних заходів та отримання від цих заходів очікуваних наслідків.

2.9. Питання визначення митної вартості товарів

Важливим напрямком митно-тарифного регулювання є питання визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України.

Відповідно до статті 16 Закону України від 05.02.92 р. № 2097-XII “Про Єдиний митний тариф” нарахування мита на товари й інші предмети, що підлягають обкладенню митним збором, проводиться на базі їхньої митної вартості, тобто ціни, фактично сплаченої або такої, що підлягає сплаті за них на момент перетину митного кордону України. При визначенні митної вартості в неї включаються ціна товару, вказана в рахунку-фактурі, а також такі фактичні витрати, якщо вони не включені в рахунок-фактуру:

- з транспортування, вантаження, розвантаження, перевантаження і страхування до пункту перетину митного кордону України;

- комісійні і брокерські;

- плата за використання об’єктів інтелектуальної власності, яка належить до даних товарів та інших предметів і яку має сплатити імпортер (експортер) прямо або непрямо, як умову їх ввезення (вивозу).

При явній невідповідності заявленої митної вартості товарів та інших предметів вартості, що визначається згідно з указаними вище положеннями, або у разі неможливості перевірки її числення митні органи визначають митну вартість послідовно, на основі ціни на ідентичні товари й інші предмети, ціни на подібні товари й інші предмети, діючи у провідних країнах — експортерах вказаних товарів та інших предметів.

З метою приведення зазначеної галузі митно-тарифного регулювання у відповідність до правил СОТ (Угода про митну оцінку) у проекті Митного кодексу України, який у липні 2001 р. було прийнято Верховною Радою України у другому читанні, було підготовлено відповідний розділ, в якому на законодавчому рівні регламентуються правила визначення митної вартості товарів.

У 2000 р. рішеннями уряду було скасовано мінімальні митні вартості на транспортні засоби та інші товари, які ввозяться на митну територію України.

З метою недопущення заниження митної вартості товарів Постановою Кабінету Міністрів України від 12.10.2000 р. № 1537 вдосконалено порядок визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України, який встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 05.10.98 р. № 1598 “Про затвердження Порядку визначення митної вартості товарів та інших предметів у разі переміщення їх через митний кордон

України”. Зокрема, регламентовано термін прийняття рішення щодо визначення митної вартості, також визначено відповідні права й обов’язки митних органів при здійсненні митного оцінювання. Додатково цією Постановою пропонується врегулювати питання митного оцінювання товарів, які ввозяться громадянами.

2.10. Визначення країни походження товарів

Ще один важливий напрямок митно-тарифного регулювання — визначення країни походження товарів, який безпосередньо впливає на результати застосування заходів митно-тарифного регулювання.

Підтвердженням походження товарів з тієї або іншої країни є сертифікат походження. Також допускається при підтвердженні країни походження товарів, що походять з країн, до яких Україна застосовує режим найбільшого сприяння або національний режим, використання товарно-транспортних документів і маркування.

Правила визначення країни походження товару визначені статтею 18 Закону України від 05.02.92 р. № 2097-XII “Про Єдиний митний тариф”, відповідно до якої:

Країною походження товарів вважається країна, де товари були повністю виготовлені або піддані достатній переробці або обробці.

Повністю виробленими в даній країні вважаються такі товари:

- а) корисні копалини, здобуті в межах її території або економічної зони;
- б) рослинна продукція, вирощена на її ґрунті;
- в) живі тварини, вирощені на її території;
- г) продукція, отримана від живих тварин в цій країні;
- д) вироблена в ній продукція мисливського, риболовецького і морського промислів;
- е) продукція морського промислу, здобута або вироблена у Світовому океані суднами даної країни, а також суднами, орендованими (зафрахтованими) нею;
- ж) повторна сировина і відходи, які є результатом виробничих та інших операцій, здійснюваних у даній країні;
- з) товари, вироблені в даній країні виключно із продукції, вказаної у вищезазначених пунктах.

Переробка або обробка товарів у даній країні вважається достатньою, якщо:

- декларовані товари класифікуються в тарифній позиції іншій, ніж матеріали або вироби, які походять із третіх країн і були використані для їх виготовлення;

- у вартості декларованих товарів частина доданої вартості становить не менше ніж 50 %.

Не можуть визнаватися як достатня переробка товарів такі технологічні операції:

- зі збереження товарів під час їх збереження або транспортування;

- підготовка товарів до продажу і транспортування (дроблення партії, формування відправлень, сортування і переупаковка);

- прості складальні операції;

- змішування товарів (компонентів) без надання отриманій продукції характеристик, які істотно відрізняють її від початкових складових.

2.11. Тарифні пільги та преференції

Відповідно до законодавства України надаються пільги щодо сплати ввізного мита, які наводяться у додатку 3. Крім перелічених у таблиці, існують пільги щодо сплати ввізного мита при ввезенні товарів до вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку*.

Необхідно відмітити, що на цей час продовжується практика надання тарифних пільг цілим галузям народного господарства. Цей суб'єктивний фактор також впливає на ефективність заходів митно-тарифного регулювання і у деяких випадках може зводити до 0 % ефективність введення того чи іншого заходу.

Також звільняються від справляння ввізного мита товари, які ввозяться та походять із країн, що уклали з Україною договори про вільну торгівлю, перелік яких наведено у додатку 1.

За винятком деяких країн (в основному країн Балтії), звільнення від мита відбувається, коли виконуються вказані нижче правила:

* Докладніше цей перелік наведено у Додатку № 7 до наказу Держмитслужби від 09.07.97 р. № 307 (у редакції наказу Держмитслужби від 24.05.2000 р. № 300).

- 1) підтвердження походження товарів шляхом представлення сертифіката форми СТ-1(або EUR-1, EUR-2 — країни Балтії);
- 2) дотримання правила “безпосередньої закупівлі”;
- 3) дотримання правила “прямого відвантаження”.

Визначення країни походження товарів здійснюється відповідно до Правил визначення країни походження, затверджених Рішенням Ради глав уряду Співдружності Незалежних Держав 24.09.93 р. З країнами Балтії — правила визначення країни походження товарів вказані безпосередньо у двосторонніх угодах про вільну торгівлю.

Глава 3

НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Нетарифні методи регулювання в історії міжнародної торгівлі

Ринково-індустріальне господарство світу у своєму сучасному вигляді є результатом тривалого формування, початком якого прийнято вважати перетворення періоду розвитку натуральної господарської системи феодального суспільства.

Процеси, які підштовхнули створення світової індустрії, почались ще у період пізнього феодалізму.

Ранній етап пізнього феодалізму поклав початок здійсненню процесу первинного накопичення капіталу (ПНК). Його характерною рисою було створення мануфактур, які впевнено можна вважати першими промисловими підприємствами ринкової спрямованості. У той же час цей період (XV—XVI ст.) збігся з подіями Великих географічних відкриттів. З колоній, започаткованих на відкритих землях, у Західну Європу почало у великій кількості надходити золото, яке на той час визнавалось основним платіжним засобом у “цивілізованій” частині світу. Розпочалося різке підвищення рівня товарних цін. Завдяки цьому Великі географічні відкриття XV—XVI ст. стали не тільки значними історичними подіями, а й досить важливим явищем з погляду наслідків, які мали місце в економічній сфері.

У результаті розширення відомих територіальних меж набула розширення сфера міжнародної торгівлі, яка невдовзі охопила всі континенти. Напрямки основних торгових шляхів змінилися і перемістилися із басейну Середземного моря до Атлантичного та Індійського океанів. Торгівля стала дійсно світовою. Створився ринок, який у сучасному розумінні прийнято називати світовим. На Європейський континент були завезені досі невідомі для його мешканців товари: тютюн, прянощі, какао, цитрусові, нові овочеві та злакові культури (картопля, кукурудза), і т. ін. Збільшився асортимент товарів. На пошуки нових торговельних шляхів і зовнішніх ринків вирушало все більше торгових (комерційних) експедицій. У світовій торгівлі з'явилися прояви конкуренції. Розпочалась боротьба за ринки збуту товарів. Зміцнився і розвинувся багатий і завдяки цьому впливовий прошарок суспільства — купецтво.

Найбагатшими державами того часу вважались Іспанія і Португалія. На відкритих і освоєних землях ними були створені перші колоніальні імперії.

Отримані від підвищення цін кошти стали зосереджуватись, головним чином, у купців. Вони використовувались в основному для створення підприємств, основними з яких на той час були мануфактури.

Конкуренція в торгівлі і боротьба за володіння колоніями та ринками збуту сприяла економічному розвитку держав “старого світу”, які брали участь у світовій торгівлі. Цей процес відбувався динамічно. Серед європейських держав почали з'являтися нові економічні лідери. З початку XVII ст. з Іспанією і Португалією на світовій економічній арені успішно конкурують і навіть випереджають їх Голландія і Англія. Після звільнення від іспанської залежності Голландія приділяє значну увагу розвитку зовнішньої торгівлі. При цьому відбувається інтенсивний розвиток флоту. Невдовзі її флот стає найбільшим у світі, а столиця — найбільшим торговим і фінансовим центром світу. Голландія стає найбільш розвинутою і передовою державою Європи. У країні створюються торгові компанії, найбільш відома і сильна з яких Ост-Індійська компанія. Таким чином, основним пріоритетом своєї економічної політики Голландія зробила торгівлю. Але, оскільки торговий капітал голландських компаній знаходився у підпорядкованому стані, розвиток торгівлі, фінансів і флоту не пов'язувався з розвитком власної промисловості. Це було по-

милкою, оскільки вже у XVIII ст. у світовому економічному змаганні Голландію випередила Англія.

Англійці поряд із підтримкою флоту і розвитком зовнішньої торгівлі головну увагу зосередили на розвитку мануфактурної промислової бази. Посилення промислової бази сприяло і швидко призвело до встановлення світового економічного лідерства Англії.

Розвиток англійської економіки прийнято вважати класичним зразком періоду первинного накопичення капіталу. Відомо, що основою розвинутої економіки є сильна промисловість. Англійська промисловість розвивалась раціонально і досить всебічно. При цьому цей процес відбувався досить інтенсивними темпами. Основним інструментом для промислового розвитку Англії слугували мануфактурні підприємства. Перші мануфактури почали створюватись у текстильній промисловості, але невдовзі вони з'являються у вугільній, металургійній, паперовій промисловості, у виробництві годинників, скла. Мануфактури виробляли цілий спектр товарів. Їхні вироби користувались попитом і були бажаним предметом торгівлі. Велика кількість цих товарів стала вивозитися за кордон.

Розвиток промисловості вимагав грошових коштів. Збільшити їх обсяг було можливо завдяки підтримці позитивного грошового балансу, тобто шляхом перевищення обсягів іноземних грошових коштів, що надходять до країни, над обсягами грошових коштів, що вивозяться за її кордон. Дії держави, направлені на забезпечення такої ситуації, набули назви політики меркантилізму. Поряд із забезпеченням позитивного грошового балансу метою англійської політики меркантилізму з часом стає і забезпечення позитивного торговельного балансу. Позитивний торговельний баланс забезпечувався перевищенням обсягів вивозу товарів над ввезенням.

Для Англії стає зрозумілою необхідність не тільки розвитку, але й захисту своєї мануфактурної промисловості. Вона шукає засобів такого захисту і знаходить їх у стимулюванні експорту товарів власного виробництва при одночасному обмеженні імпорту тих товарів, які спроможна виробляти промисловість. Основними методами, до яких при цьому вдавались англійці, були застосування високих ставок ввізного мита, а також заборона ввезення конкретних видів товарів. Від англійського слова *protect* (захищати), такі методи одержали назву політики протекціонізму.

Щоб збільшити обсяги експорту товарів, Англія вдається до заходів, що мають за мету зниження витрат на їх виробництво. Це досягається шляхом встановлення обов'язкових рівнів заробітної плати, а також цін на основні продукти харчування. Змінюються відсоткові ставки на кредити. Приділяється увага якості товарів.

У пошуках ринків збуту для своїх товарів Англія розширює географію своїх комерційних досліджень. Вона активно засновує й освоює колонії. З проникненням до Індії та Північної Америки Англія стає найбільшою колоніальною імперією у світі. Колонії дозволили не тільки розширити торгівлю і дослідження, а й стали найважливішим джерелом сировинних і природних ресурсів. Вигода і прибутки від їх експлуатації були колосальні.

У 1651 р. в Англії приймається закон, який дістає назву Навігаційного акта. Згідно з ним усі товари, що надходили в Англію з Азії, Африки й Америки повинні були завозитись тільки на англійських торговельних суднах. Товари, які походили з країн Європи, могли завозитись англійськими суднами або суднами країни-виробника. Товари з колоній повинні були спочатку надходити в англійські порти, а потім могли перевозитися далі англійськими кораблями. Це значно зміцнило англійський флот та торгівлю і підірвало морську й торговельну міць її основних конкурентів (перш за все Голландії).

Протекціоністська політика Англії вивела цю країну на місце світового лідера. У XVIII ст. вона стає передовою індустріальною державою світу і впевнено залишається нею аж до кінця XIX ст.

Економічні перетворення XVII—XVIII ст. розцінюються історичною і економічною науками як промислова революція. Початок другої промислової революції пов'язується з великими змінами у розвитку продуктивних сил наприкінці XIX ст. Характерною рисою цього новітнього періоду стало різке загострення конкурентної боротьби імперіалістичних країн за ринки збуту, викликане інтенсивним збільшенням світового зовнішньоторговельного товарообігу. Використання багатьма країнами, на англійський зразок, усіх видів протекціоністської політики, що включала митні, податкові, фінансові і кредитні заходи впливу, призвело до зародження перших форм "торгових війн".

Інтереси національного монополістичного капіталу стають пріоритетом зовнішньої політики усіх капіталістичних держав. Обмеження на ввезення іноземних товарів у цей період, наприклад,

активно використовував уряд царської Росії. Це дозволило йому досягти певних економічних успіхів, але тягар участі в імперіалістичних війнах виявив обмежені можливості механізму ринкового регулювання російської економіки і зовнішньої торгівлі. В результаті чого, не зважаючи на встановлений жорсткий контроль над ввезенням і вивезенням товарів, виникла економічна і політична криза, що призвела до соціальних перетворень.

Світові війни і досвід повоєнних років показали, що найбільш жорсткі форми адміністративного регулювання зовнішньої торгівлі застосовувалися країнами у кризових умовах. Це було зумовлено необхідністю централізації витрат і надходження валютних ресурсів. Життєво необхідним ставало питання забезпечення стратегічних і найбільш важливих галузей економіки сировиною, ресурсами і дефіцитними матеріалами. В роки другої світової війни, а також у перші повоєнні роки усіма капіталістичними державами щодо більшої частини товарообігу застосовувались кількісні обмеження.

У перші повоєнні десятиліття більшістю капіталістичних держав кількісні обмеження імпорту застосовувались до досить значної кількості товарів. Наприклад, у Великій Британії розпорядженням уряду від 1954 р. було дозволено ввозити будь-які товари тільки за ліцензіями міністерства торгівлі. Подібні за формою та змістом закони діяли в багатьох країнах світу.

Коли кризові умови поступаються місцем стану, який прийнято називати періодом нормальних економічних і політичних співвідношень, найбільш пріоритетними засобами регулювання зовнішньої торгівлі, як правило, стають вартісні методи. Для періодів економічного підйому в розвинутих країнах характерною рисою стало скорочення адміністративного регулювання зовнішньої торгівлі при збільшенні застосування альтернативних засобів регулювання експорту й імпорту, наприклад, грошово-кредитних, фінансових і митних.

Скорочення сфери використання кількісних обмежень почало спостерігатися з початку 60-х років XX ст., але як методи регулювання зовнішньої торгівлі вони досить активно продовжували застосовуватись урядами усіх капіталістичних країн. Наприклад, з кінця 60-х і до середини 70-х років XX ст. у країнах ЄЕС, а також у США і Японії кількісні обмеження застосовувались щодо багатьох імпортованих товарів (від 20 до 50 % імпорту сільськогосподарських товарів і від 10 до 15 % імпорту промислових виробів).

У наш час в умовах вільного ринку кількісні обмеження також широко застосовуються розвинутими капіталістичними країнами, як найбільш ефективний засіб захисту інтересів національних промислових і сільськогосподарських монополій у конкурентній боротьбі за ринки збуту.

Поряд із кількісними обмеженнями та іншими засобами регулювання імпорту конкурентноспроможних товарів методи регулювання зовнішньоторговельного обігу розвинутих держав передбачають також заходи щодо стимулювання експорту власних товарів, тобто проводять політику державного стимулювання експорту. Країнами з обмеженими сировинними ресурсами, але розвинутою промисловістю продаж товарів власного виробництва розглядається як головне джерело валютних надходжень в економіку, засіб забезпечення закупівлі сировини та стратегічно необхідних товарів.

Початок широкого застосування розвинутими країнами засобів державного стимулювання експорту припадає на повоєнний період (після Другої світової війни). У 50-ті роки XX ст. основні методи такого стимулювання полягали в регулюванні цін збуту, яке проводилось різноманітними способами, але вже у 60-ті — на початку 70-х років з метою стимулювання експорту багато країн почали вживати заходи для створення довготермінової зацікавленості виробників у експорті своєї продукції та освоєнні зовнішніх ринків. Коли завдяки цим зусиллям в економіці розвинутих країн, як правило машинобудуванні і приладобудуванні, було створено сильні виробничі експортні бази, головним завданням стало постійне стимулювання їх і зміцнення їхньої конкурентоспроможності.

В наш час характерною рисою світової економіки є виникнення нових форм експортного виробництва, пов'язаних із новими тенденціями в розвитку світової торгівлі, значним збільшенням обсягу інженерно-технічних та інтелектуальних послуг. Такі перетворення відбуваються в умовах жорсткої конкуренції. Це викликає необхідність подальшого пошуку і вдосконалення методів стимулювання експорту.

Сучасна міжнародна торгівля здійснюється на основі розподілення праці, тобто спеціалізації країн світу з виробництва окремих видів продукції. Спеціалізація кожної країни залежить від технічного рівня її розвитку, наявності сировинних та енергетичних ресурсів, стабільності валютної системи, наявності підготовлених висококваліфікованих кадрів тощо.

Принципи міжнародної торгівлі примушують держави регулювати свою зовнішньоекономічну діяльність. Кожна держава відпрацьовує та впроваджує свої методи регулювання. Міжнародна торгівля зумовлюється таким поняттям як мобільність, тобто здібністю до переміщення ресурсів. Коли ресурси не можуть переміщуватись, між державами відбувається розбалансування ринку.

Зростання міжнародного товарообігу підкреслює доцільність зовнішньої торгівлі. Держави отримують можливість поліпшити рівень життя, а світова економіка досягає оптимального рівня розвитку.

Основним показником зовнішньоекономічної діяльності держави є платіжний баланс. Він показує різницю між виробництвом та споживанням. Дефіцит платіжного балансу означає, що держава споживає більше, ніж вона виробляє. Різниця між експортом та імпортом становить сальдо торговельного балансу.

Тому нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності є ефективним засобом обмеження та заборони. Тим самим держава має можливість захищати внутрішнього виробника. Як група заходів вона значно ускладнює імпорт, а в деяких випадках — експорт товарів.

Після розпаду колишнього СРСР однією з основних функцій Української держави став захист суверенітету, територіальної цілісності та економічних інтересів незалежної України. Утворення кордонів з іншими країнами змусило нашу державу створити власну митну систему з метою самостійного здійснення митної справи, яка повинна була стати складовою зовнішньоекономічної діяльності України. Згідно з прийнятим Верховною Радою України 25.06.1991 р. Закону України “Про митну справу в Україні” митна справа включає в себе встановлення порядку та організацію переміщення через митний кордон України товарів і предметів, обкладення митом, оформлення, здійснення контролю та інших заходів щодо реалізації митної політики України. Вирішення цих завдань було покладено на щойно створені митні органи України. Одним із основних інструментів митних органів при здійсненні митного контролю є використання засобів митно-тарифного і нетарифного регулювання з метою захисту національного ринку, національного виробника, а також сприяння виконанню міжнародних зобов’язань держави.

На сучасному етапі Україна робить перші кроки свого незалежного розвитку та інтеграції в міжнародний поділ праці, і від того, як далі буде проходити цей процес, залежить не тільки формування зовнішньоекономічного середовища, але й можливість подальшого економічного і соціального розвитку держави як органічної підсистеми світового господарства. Тому входження України у світову економічну систему вимагає розроблення чітко визначеної і зваженої економічної політики, яка, у свою чергу, потребує принципово нових підходів до удосконалення механізму регулювання зовнішньої торгівлі взагалі та нетарифного регулювання зокрема як її складової.

Актуальність питань, пов'язаних з удосконаленням методів та заходів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі (нетарифних заходів — НТЗ), зумовлена, в першу чергу, тим, що на шляху інтеграції України у світову господарську систему виникає низка проблем, зумовлених такими причинами, як структурна деформація вітчизняного виробництва, низька конкурентоспроможність національних товарів та послуг, нераціональна структура зовнішньої торгівлі, невідповідність суб'єктів ЗЕД до вискоєфективних форм зовнішньоекономічних зв'язків, невідзначеність повною мірою напрямків відповідних механізмів входження економіки України у світову господарську систему, проблеми забезпечення економічної безпеки держави.

Наприкінці 70-х років ХХ ст. найбільші західні країни підписали угоду, яка передбачає зниження мита та застосування переважно заходів регулювання в ролі засобів впливу державних органів на зовнішньоекономічну діяльність. Ці заходи вплинули як на зменшення мита, так і на звуження застосування кількісних обмежень імпорту. Разом із тим, все ширше стали застосовуватись такі методи, як гнучка система податків та митних зборів з метою захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції. Застосування митних тарифів обмежує надходження іноземних товарів на внутрішній ринок, але не прямо — шляхом подорожчання імпорту в результаті митного обкладення. Нетарифні обмеження, зберігаючи факт подорожчання, доповнюють його ще і тим, що становлять прямі перешкоди у вигляді абсолютних або близьких до абсолютних лімітів за кількістю, цінами або технічними характеристиками товару.

Україна, як учасник світової торгівлі, самостійно вирішує питання регулювання зовнішньоекономічної діяльності методами

тарифного та нетарифного регулювання, основним напрямком якої є протекціонізм — зовнішньоекономічна політика, спрямована на захист внутрішнього ринку й освоєння іноземних ринків збуту, та вільна торгівля (лібералізація) — зменшення тарифних ставок експортного та імпортного мита, надання пільг на ввіз товарів із деяких країн світу.

Нетарифні методи регулювання ЗЕД, завдяки адміністративному характеру своєї дії, передбачають насамперед наявність оперативної та достовірної інформації про стан зовнішньої торгівлі. Обґрунтування та гнучке використання інструмента нетарифного регулювання та даних митної статистики дозволяє визначити та установити торговельний баланс і фіскальні цілі держави.

3.2. Поняття та класифікація заходів нетарифного регулювання ЗЕД. Дозвільна система України

Ставлення до використання нетарифних методів регулювання у світовій практиці достатньо суперечливе. З одного боку, Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) і Світова організація торгівлі (СОТ), яка почала функціонувати з 1995 р., офіційно ставлять завдання максимально можливого скасування таких заходів та переходу до регулювання зовнішньої торгівлі винятково тарифними методами. З іншого боку, всі країни світу, включаючи ті, які входили в ГАТТ з дня підписання і які стали членами СОТ з початку її діяльності, використовують різноманітні форми нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Деякі нетарифні заходи не можуть бути усунені, тому що являють собою проекцію заходів внутрішньої економічної політики на торгово-економічні відносини з іншими країнами. Нарешті є і узаконені міжнародною торговою системою заходи нетарифного регулювання, як-то захисні заходи, що мають за мету в установленому порядку запобігти або пом'якшити шкоду, яка наноситься національній економіці різким зростанням імпорту іноземних товарів, а також заходи, спрямовані на припинення недобросовісної конкуренції з боку іноземних експортерів. Оскільки в системі ГАТТ/СОТ в ролі ідеальної моделі розглядається регулювання зовнішньої торгівлі винятково за допомогою тарифних заходів, всі інші заходи об'єднуються під загальною назвою не-

тарифних. Класифікаційні схеми, що одержали міжнародне визнання, у наш час нараховують близько 800 конкретних видів нетарифних заходів.

Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі — це комплекс заходів обмежувально-заборонного характеру, що перешкоджають проникненню іноземних товарів на внутрішні ринки та стимулюють розвиток експортного потенціалу держави як суб'єкта світових господарських зв'язків.

Мета цих заходів — не тільки посилення конкурентних позицій країни-імпортера, але й захист національної промисловості, охорона життя і здоров'я населення, навколишнього середовища, моралі, релігії і національної безпеки. Крім того, нетарифні методи використовуються і стосовно експортних операцій, також для захисту національних ринків.

За визначенням основних методів діючі заходи нетарифного регулювання можна розділити на дві основні групи (рис. 1):

- прямі заходи нетарифного регулювання;
- непрямі заходи нетарифного регулювання;

Рис. 1. Прямі й непрямі заходи нетарифного регулювання

Прямі заходи нетарифного регулювання полягають у встановленні державою кількісних обмежень при експорті та імпорті окремих категорій товарів.

Кількісні обмеження — це адміністративна форма нетарифного державного регулювання торговельного обороту, що визначає кількість та номенклатуру товарів, дозволених для експорту або імпорту.

Кількісні обмеження можуть застосовуватися за рішенням уряду однієї країни або на основі міжнародних угод, які координують торгівлю певними групами товарів. Кількісні обмеження

є формою державного регулювання умов виходу підприємств на зовнішній ринок. Основними видами кількісних обмежень є квотування, ліцензування і добровільне обмеження експорту.

Добровільне обмеження експорту — кількісне обмеження, що ґрунтується на зобов'язанні одного з партнерів обмежити (не розширювати) обсяг експорту, взятому на себе в рамках офіційної міждержавної угоди про встановлення квот на експорт товару.

Добровільне обмеження експорту, як правило, вводиться урядом країни під політичним тиском іншої, більш впливової країни (групи країн), що імпортує свою продукцію, аби уникнути однобічних обмежувальних заходів даної країни (групи країн) на імпорт у разі відмови “добровільно” обмежити експорт.

За допомогою кількісних обмежень на державному рівні вирішується широке коло завдань загальноекономічного, зовнішньоторговельного і навіть політичного характеру: захист споживача і виробника аналогічних конкуруючих товарів усередині країни, підтримка стабільності на внутрішньому ринку, економія валютних ресурсів, одержання поступок на умовах взаємності від інших країн, обмеження постачання і закупівлі озброєння і військових матеріалів. Прикладом практичних заходів, пов'язаних з прийняттям добровільних обмежень, є облік-реєстрація зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Технічне регулювання — вимога з дотримання національних стандартів, одержання сертифікатів відповідності на імпорту продукцію, спеціального маркування та пакування товарів, дотримання санітарно-гігієнічних норм та інші вимоги, встановлені законодавством країни.

До технічних заходів належать: технічні умови, яким має відповідати продукція; вимоги до інформації, яку вона повинна містити (країна походження, вага, спеціальні позначення для небезпечних речовин тощо); вимоги до інформації для споживача, яку повинна містити етикетка; вимоги до маркування (матеріал, спосіб пакування); вимоги контролю, інспекції (у митних лабораторіях) і карантину (відносно живих тварин і рослин); вимоги до інформації про продукт (перелік компонентів, поради щодо використання і зберігання).

Технічне регулювання має в даний час декілька різновидів:

а) заборону або обмеження імпорту сировинних товарів і матеріалів, що забруднюють навколишнє середовище (хімічні товари, отрутохімікати, кам'яне вугілля і нафта з високим вмістом сірки);

б) використання протекціоністських заходів стосовно готових виробів — промислового устаткування, транспортних засобів та інших видів продукції, експлуатація якої веде до забруднення атмосфери і повітря;

в) вимоги до якості товарів, які захищають інтереси споживачів, оберігаючи їх від шкоди, викликані дефектами товару, та від можливої шкоди при вживанні. Це стосується насамперед імпорту побутової електротехніки, медичних препаратів і приладів, харчових продуктів, дитячих товарів і т. ін.

Спеціальні митні формальності — вимоги надавати більш докладну інформацію, ніж та, яка міститься в митній декларації, вимоги щодо використання конкретних пунктів пропуску, шляхів переміщення окремих категорій товарів, видів транспорту і т. ін.

Вимога щодо вмісту кінцевих компонентів — метод торгової політики держави, що законодавчо встановлює частку кінцевого продукту, яка має бути виготовлена національними виробниками, якщо такий продукт призначається для продажу на внутрішньому ринку.

Вимога щодо вмісту кінцевих компонентів використовується в рамках політики імпортозаміщення, що допускає створення і нарощування національної бази виробництва імпортованих товарів, з метою повної подальшої відмови від їх імпорту. Уряди розвинутих країн, наприклад, використовують вимогу щодо вмісту кінцевих компонентів з метою уникнення переміщення виробництва в країни, що розвиваються, з більш дешевою робочою силою і збереження рівня зайнятості своїх громадян. Обмежувальний вплив цього заходу на імпорт очевидний, так само, як і економічні витрати, які перекладаються на споживачів.

За видами дозвільних документів та органами, що їх видають, можна виділити такі напрямки: ліцензування, облік-реєстрація зовнішньоекономічних контрактів, сертифікація імпортованої продукції та інші. Основні напрямки визначено на рис. 2.

Відповідно до статті 18 Закону України від 16.04.91 р. № 959-ХІІ “Про зовнішньоекономічну діяльність” на територію України дозволено імпорт тих товарів, які за своїми технічними, фармакологічними, санітарними, фітосанітарними, ветеринарними та екологічними характеристиками не порушують мінімальних умов відповідних стандартів та вимог, що діють на території України. При цьому технічні, фармакологічні, санітарні, фітосанітарні, ветеринарні та екологічні стандарти та вимоги, а також процедури

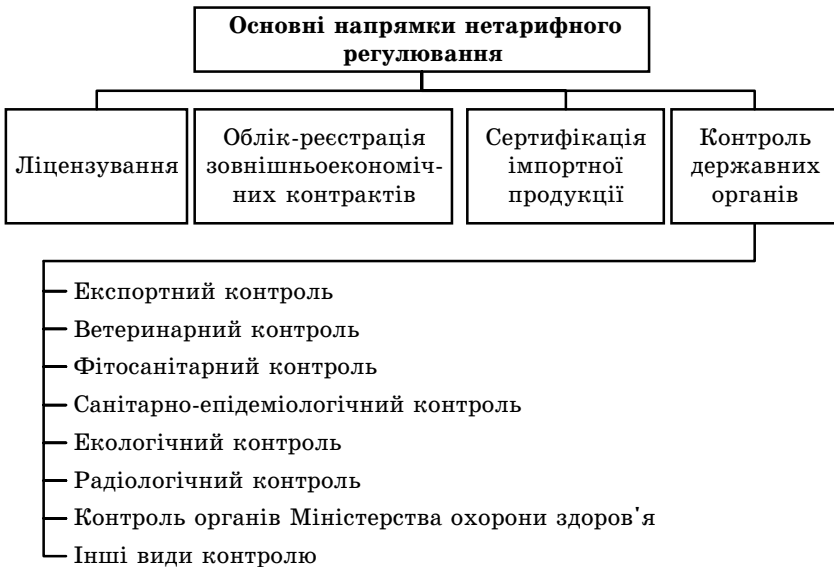

Рис. 2. Основні напрямки нетарифного регулювання

їхнього застосування не можуть використовуватися з метою створення нетарифних бар'єрів для здійснення зовнішньоекономічної діяльності її суб'єктами.

Товари, що імпортуються на територію України, підлягають обов'язковій сертифікації на предмет їхньої відповідності фармакологічним, санітарним, фітосанітарним, ветеринарним та екологічним нормам, якщо відповідні вимоги діють стосовно аналогічних товарів національного виробництва згідно із законами України. До товарів, які імпортуються на територію України, застосовується національний режим сертифікації.

Відповідно до вимог статті 18 Митного кодексу України: “Товари та інші предмети, що переміщуються через митний кордон України, крім митного контролю, можуть підлягати санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному й екологічному контролю. Митне оформлення може бути завершене тільки по закінченні вказаних видів контролю”. Таким чином, митне оформлення вантажів, підконтрольних зазначеним службам, може бути завершене лише у разі позитивних висновків цих служб. При цьому результати санітарного, фітосанітарного, екологічного, ветеринарного контролю має бути відображено у вигляді позначок (штампи, печатки) державних інспекторів цих

служб на товаросупровідних, транспортних документах, що супроводжують вантажі. “Перевірка дозвільних документів даних контрольних служб, звірка товарів, сировини, що фактично переміщуються, з Переліками товарів і сировини, дозволених для ввезення визнаними Мінсільгосппродом, Мінекобезпеки, Міністерством охорони здоров’я, яким підпорядковані названі служби, до компетенції митних органів не входять” (додаток 1).

Таким чином, для здійснення зовнішньоекономічної операції суб’єктові зовнішньоекономічної діяльності слід насамперед пройти процедуру отримання дозвільних документів від певних державних органів, висновки яких є підставою для одержання права на здійснення експорту (імпорту), наприклад, ліцензії, картки реєстрації-обліку контракту тощо.

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності на території України введене відповідними законодавчими актами. Систему державного контролю побудовано таким чином, що дозвільні документи, видані на вантажі, які перетинають митний кордон України, мають надаватися на момент митного оформлення і є водночас підставою для його завершення.

Відповідно до “Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації”, затвердженій наказом ДМСУ від 09.07.97 р. № 307, дозвільні документи відображаються у графі 44 вантажної митної декларації під відповідним кодом, згідно із класифікатором документів, що міститься у додатку до цього наказу.

3.3. Квотування і ліцензування

Найбільш поширеною формою кількісних обмежень є квота або контингент. Обидва ці поняття мають практично однакове значення з тією різницею, що поняття контингенту іноді використовується для визначення квот сезонного характеру. Квотування полягає в обмеженні обсягів експорту або імпорту окремих товарів шляхом встановлення квот.

Квота — це кількісний нетарифний засіб обмеження експорту або імпорту товару певною кількістю або сумою на визначений проміжок часу.

Квоти можуть встановлюватись як на експорт, так і на імпорт товарів. Встановлення квот переслідує певні цілі.

Експортні квоти вводяться відповідно до міжнародних стабілізаційних угод, що встановлюють частку кожної країни у спільно-

му експорті певного товару, або урядом окремої держави для обмеження вивозу товарів, дефіцитних на національному ринку.

Імпортні квоти вводяться національним урядом для захисту місцевих товаровиробників, досягнення збалансованості торговельного балансу, регулювання попиту і пропозиції на внутрішньому ринку, а також як відповідь на дискримінаційну торговельну політику інших держав.

Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” в Україні запроваджені такі види експортних (імпортних) квот (контингентів):

- глобальні;
- групові;
- індивідуальні;
- антидемпінгові;
- компенсаційні;
- спеціальні.

Квоти (контингенти) глобальні — квоти, що встановлюються щодо товару (товарів) без зазначення конкретних країн (груп країн), куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квоти (контингенти) групові — квоти, що встановлюються щодо товару (товарів) з визначенням групи країн, куди товар (товари) експортується або з яких він (вони) імпортується.

Квоти (контингенти) індивідуальні — квоти, що встановлюються щодо товару (товарів) з визначенням конкретної країни, куди товар (товари) може експортуватись або з якої він (вони) може імпортуватись.

Квоти антидемпінгові — граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об’єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого терміну та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру.

Квоти компенсаційні — граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об’єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів, який дозволено імпортувати в Україну протягом установленого терміну та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру.

Квоти спеціальні — граничний обсяг імпорту в Україну певного товару (товарів), що є об’єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів, який дозволено імпортувати в Україну

протягом установленого терміну та який визначається в натуральних та/або вартісних одиницях виміру.

Тісно пов'язаний із квотуванням інший вид державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який називається ліцензуванням.

Ліцензування — це регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозвільний пакет документів, що видається державними органами на право експорту або імпорту товару у визначених кількостях на встановлений проміжок часу.

Підставою для митного оформлення товарів, що підлягають ліцензуванню, є експортна (імпортна) ліцензія Міністерства економіки України (у передбачених випадках, крім ліцензії-погодження уповноважених органів), відповідно до якої митний орган веде облік обсягів ввезеної (вивезеної) продукції.

Ліцензія експортна (імпортна) — належним чином оформлене право на експорт (імпорт) протягом встановленого терміну певних товарів або валютних коштів з метою інвестицій та кредитування.

Законом України “Про зовнішньоекономічну діяльність” в Україні запроваджені такі види експортних (імпортних) ліцензій:

- генеральна;
- разова (індивідуальна);
- відкрита (індивідуальна);
- антидемпінгова;
- компенсаційна;
- спеціальна.

Ліцензія генеральна — відкритий дозвіл на експортні (імпортні) операції щодо певного товару (товарів) та/або з певною країною (групою країн) протягом періоду дії режиму ліцензування на цей товар (товари).

Ліцензія разова (індивідуальна) — разовий дозвіл, що має іменний характер і видається для здійснення кожної окремої операції конкретним суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності на період, не менший ніж той, що є необхідним для здійснення експортної (імпортної) операції.

Ліцензія відкрита (індивідуальна) — дозвіл на експорт (імпорт) товару протягом певного періоду часу (але не меншого одного місяця) з визначенням його загального обсягу.

Ліцензія антидемпінгова — належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого терміну пев-

ного товару (товарів), який є об'єктом антидемпінгового розслідування та/або антидемпінгових заходів.

Ліцензія компенсаційна — належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого терміну певного товару (товарів), який є об'єктом антисубсидійного розслідування та/або компенсаційних заходів.

Ліцензія спеціальна — належним чином оформлене право на імпорт в Україну протягом установленого терміну певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування та/або спеціальних заходів.

З кожного виду товару встановлюється лише один вид ліцензії. Те ж саме стосується і квоти.

Ліцензування і квотування пов'язані між собою, оскільки ліцензування використовується як механізм розподілу квоти шляхом видачі ліцензій індивідуальним імпортерам до її вичерпання.

Квоти і ліцензії обмежують самостійність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності стосовно вибору ринку та обсягу торгівлі, проте саме ці види зовнішньоекономічного нетарифного регулювання сьогодні найпоширеніші.

Рішення про запровадження режиму ліцензування і квотування експорту (імпорту) ухвалюється Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства економіки України, з визначенням переліку конкретних товарів, що підпадають під режим ліцензування і квотування, та термінів дії цього режиму. Квоти затверджуються Кабінетом Міністрів, а реалізація квот і ліцензування експорту (імпорту) здійснюється Міністерством економіки України.

Кабінет Міністрів щорічно своїми постановами затверджує перелік товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню та квотуванню в поточному році. На виконання цих постанов Міністерством економіки України щорічно визначаються умови та порядок оформлення й одержання експортно-імпортних ліцензій на поточний рік.

На ряд імпортних товарів, таких як фармацевтичні продукти і матеріали, косметичні препарати та засоби особистої гігієни, ветеринарні препарати, хімічні засоби захисту рослин, підставою для одержання імпоротної ліцензії є відповідний дозвільний документ-погодження, яким уповноважені органи засвідчують відповідність технічних, фармакологічних, санітарних характеристик товару вимогам, встановленим законодавством України.

3.4. Реєстрація-облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів)

Облік зовнішньоекономічних контрактів запроваджено в Україні Указом Президента України від 07.11.94 р. № 659/94 “Про облік окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в Україні”. Метою цього заходу є захист економічних інтересів України, скорочення дефіциту бюджету України, здійснення контролю за дотриманням порядку розрахунків у іноземній валюті, забезпечення обліку окремих видів зовнішньоекономічних контрактів.

Реєстрації та обліку підлягають зовнішньоекономічні контракти суб’єктів ЗЕД України, предметом яких є товари, що реекспортуються; товари, що походять з України, імпорт яких в інших державах квотується і ліцензується; товари походженням з України, стосовно яких міжнародними договорами передбачено добровільне обмеження експорту з метою обмеження демпінгу; товари, що походять з України, щодо яких здійснюються антидемпінгові процедури; ряд інших товарів.

Згідно з “Положенням про порядок реєстрації окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів)”, яке було затверджене вищезазначеним Указом Президента України від 07.11.94 р. № 659/94, перелік цих товарів затверджується Міністерством зовнішніх економічних зв’язків України, реорганізованим тепер у Міністерство економіки України.

Реєстрацію зовнішньоекономічних договорів (контрактів) здійснює Міністерство економіки України та уповноважені ним органи. Облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів) здійснює Міністерство економіки України.

Документом, що підтверджує реєстрацію зовнішньоекономічного договору (контракту) є картка реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту). Така картка видається суб’єкту зовнішньоекономічної діяльності України у двох примірниках. Перший примірник такої картки суб’єкт зовнішньоекономічної діяльності залишає у митних органах після митного оформлення відповідних товарів, другий примірник залишається у суб’єкта зовнішньоекономічної діяльності України.

Форму та порядок заповнення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) визначає Міністерство економіки України. Картка реєстрації-обліку зовнішньоеконо-

мічного договору (контракту) дійсна для митного оформлення товарів, які є предметом відповідного договору протягом 12 місяців і втрачає чинність після здійснення митного оформлення товарів, що експортуються у повному обсязі, передбаченому договором (контрактом).

Картка реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) втрачає чинність у разі виникнення таких обставин:

- до суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності України, який звернувся за реєстрацією зовнішньоекономічного договору (контракту), застосовано санкції згідно зі статтею 37 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”;

- існує заборона з боку іноземних держав щодо ввезення на їхню митну територію відповідних товарів, що походять з України;

- вичерпано імпорتنі квоти (контингенти), установлені іноземними державами, митними союзами на ввезення відповідних товарів, що походять з України;

- до іноземного контрагента, суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності України, застосовано режим індивідуального ліцензування згідно зі статтею 37 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”;

- є офіційна інформація щодо порушення суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності законодавства України;

- після митного оформлення товарів, що експортуються у повному обсязі, передбаченому контрактом, або після закінчення терміну її дії.

Внесення змін та доповнень до картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) не допускається. Переоформлення картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) здійснюється в порядку, передбаченому “Положенням про порядок реєстрації окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів)”, затвердженим Указом Президента України від 07.11.94 р. № 659/94.

Основні вимоги щодо порядку та правил реєстрації зовнішньоекономічних контрактів у даний час встановлено наказом Міністерством економіки України від 29.06.2000 р. № 136 “Про порядок реєстрації та обліку зовнішньоекономічних договорів (контрактів)”. У цьому наказі також наведено перелік товарів, вивезення яких здійснюється за наявності картки обліку (реєстрації) зовнішньоекономічного контракту.

Згідно з положенням наказу Міністерства економіки України від 29.06.2000 р. № 136 відповідні структурні підрозділи

Луганської, Дніпропетровської, Запорізької та Донецької держобладміністрацій здійснюють облік (реєстрацію) зовнішньоекономічних договорів (контрактів) суб'єктів підприємницької діяльності, що зареєстровані у цих регіонах, якщо їх облікова вартість не перевищує 3 млн дол. США. Відповідні структурні підрозділи Київської та Севастопольської міських держадміністрацій здійснюють облік (реєстрацію) зовнішньоекономічних договорів (контрактів), укладених суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності цих міст, якщо облікова вартість цих договорів (контрактів) не перевищує 1 млн 500 тис. дол. США, Міністерство економіки Автономної республіки Крим — якщо облікова вартість цих договорів (контрактів) не перевищує 300 тис. дол. США.

Реєстрація-облік зовнішньоекономічних договорів (контрактів) на експорт відходів та брухту чорних металів здійснюється виключно Міністерством економіки України за погодженням з Державним комітетом промполітики України незалежно від облікової вартості контрактів.

Практика митного оформлення має випадки, коли товар, контракт на експорт якого підлягає реєстрації-обліку, підпадає під режим ліцензування. У таких випадках ліцензії на експорт товарів, отримані суб'єктами підприємницької діяльності, прирівнюються до карток реєстрації-обліку зовнішньоекономічних договорів (контрактів) при здійсненні митного оформлення та інших передбачених чинним законодавством процедур щодо вивезення товарів з митної території України.

Митне оформлення експорту товарів за контрактами, що підлягають обліку (реєстрації), здійснюється лише за наявності картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту), на підставі якої проводиться контроль експорту товарів.

Картка реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) дійсна для митного оформлення вантажу за місцем акредитації (розташування) експортера. Порядок використання картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) в разі митного оформлення вантажів за цією картокою у митниці не за місцем акредитації (розташування) суб'єкта підприємництва — сторони контракту, роз'яснений листом ДМКУ від 31.01.95 р. № 11/3-495. У цьому випадку суб'єкт подає до митниці за місцем своєї акредитації (розташування) два примірника листа-узгодження на здійснення митного оформлення в конкретно зазначеній митниці поза місцем своєї акредитації (розташування). Підставою для митного оформлення вантажу у

цій (зазначений суб'єктом) митниці є примірник листа-узгодження, погодженого митницею, в зоні діяльності якої розташований суб'єкт підприємництва (експортер) та копія картки реєстрації-обліку із записом цієї митниці про звірення з оригіналом, завіреним відбитком особистої номерної печатки (ОНП) інспектора. Перший примірник картки реєстрації-обліку зовнішньоекономічного договору (контракту) залишається в митниці за місцем акредитації (розташування) суб'єкта підприємництва. На зворотній стороні картки ведеться списання квоти відповідно до зазначених кодів УКТЗЕД.

При митному оформленні товарів, які експортуються згідно з картками реєстрації-обліку іноді виникають проблеми, коли коди окремих товарів, які наведені у додатках до наказу Міністерства економіки від 29.06.2000 р. № 136, відсутні в УКТЗЕД (1992 р. — друге видання), через невідповідність їх кодам за комбінованою номенклатурою ЄС та класифікацією за гармонізованою системою США. В Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), яка в даний час затверджена Держстандартом України, вищезгадана невідповідність усунута. Після запровадження в установленому порядку зазначеної класифікації відповідні зміни будуть внесені в нормативні акти, що регламентують процес реєстрації та обліку окремих видів зовнішньоекономічних договорів.

Взаємодія між Міністерством економіки України та ДМСУ через обмін інформацією стосовно умов та особливостей зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ЗЕД з товарів, які підлягають реєстрації, сприяє оперативному вирішенню проблем, що виникають під час митного оформлення цих товарів. Своєчасне повідомлення Міністерством економіки митних органів про зміни в нормативних актах, що стосуються реєстрації та обліку зовнішньоекономічних контрактів, попереджує виникнення затримок при митному оформленні.

3.5. Державне регулювання експорту, імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів

Одним із напрямів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є видача ліцензій на право здійснення суб'єктами підприємницької діяльності експорту та імпорту спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів. Відповідно до Зако-

ну України від 19.12.95 р. № 481/95-ВР “Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами” імпорт (експорт) спирту етилового, коньячного і плодового може здійснюватися лише державними підприємствами (спеціально уповноваженими на це Кабінетом Міністрів) на підставі ліцензії МЗЕЗторгу (в даний час — Міністерства економіки).

Повноваження на імпорт (експорт) спирту етилового, коньячного і плодового видаються Кабінетом Міністрів на підставі подання Державної експертної міжвідомчої комісії з питань надання повноважень на експорт, імпорт і оптову торгівлю спиртом етиловим, коньячним і плодовим.

Відповідно до статті 15 Закону імпорт (експорт) алкогольних напоїв і тютюнових виробів може здійснюватися суб'єктами підприємницької діяльності незалежно від форм власності, на підставі ліцензії Міністерства економіки.

На кожний вид діяльності видається окрема ліцензія, що є однією з підстав для декларування алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

3.6. Сертифікація імпортних товарів (продукції)

3.6.1. Мета сертифікації товарів. Пропуск на територію України товарів (продукції), що підлягають сертифікації

Сертифікація — це один із діючих засобів нетарифного регулювання імпорту, який широко використовується в Україні для припинення та зменшення імпорту неякісних та шкідливих товарів.

Запровадження сертифікації в Україні спрямовано на захист інтересів споживачів товарів стосовно якості та безпеки імпортованої продукції для життя, здоров'я і майна громадян; охорону навколишнього середовища; забезпечення ввезення тільки тих товарів, які за своїми характеристиками відповідають встановленим в Україні нормам та правилам Державного стандарту України.

Документами, що свідчать про якість увезених товарів в Україну, є сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання іноземного сертифіката, які видаються Комітетом України зі стандар-

тизації, метрології та сертифікації, або уповноваженим (акредитованим) ним органом.

Основними законодавчими та державними документами, які регулюють обов'язкову сертифікацію імпортованих товарів, є Декрет Кабінету Міністрів України від 11.06.93 р. № 46-93 "Про стандартизацію та сертифікацію", Закон України від 17.07.97 р. № 468/97-ВР "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції", Закон України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини", Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.97 р. № 1211 "Про затвердження порядку митного оформлення імпортованих товарів (продукції), що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні" та ряд наказів Державного комітету України зі стандартизації, метрології та сертифікації, якими затверджено переліки товарів (продукції), що підлягають обов'язковій сертифікації при їх ввезенні на митну територію України.

Розглянемо суттєві вимоги цих документів, що впливають на проведення процедури митного оформлення.

1. Декрет Кабінету Міністрів України від 11.06.93 р. № 46-93 "Про стандартизацію та сертифікацію", вимоги якого поширюються на юридичних осіб (незалежно від форм власності та форм діяльності), що діють на території України, а також на громадян — суб'єктів підприємницької діяльності, є основним документом, яким визначено правові та економічні основи систем стандартизації та сертифікації, організаційні форми їх функціонування на території України, види сертифікації (обов'язкова та добровільна) та перелік документів, надання яких митним органам свідчить про відповідність характеристик ввезеного товару встановленим нормам Державного стандарту України.

Статтею 18 Декрету встановлено, що відповідність продукції (товару), яка ввозиться і реалізується на території України, обов'язковим вимогам норм і стандартів, які діють в Україні, має підтверджуватися сертифікатом відповідності або свідоцтвом про визнання іноземного сертифіката, виданим або визнаним Комітетом України зі стандартизації, метрології та сертифікації або уповноваженим ним органом. Видання одного з таких документів супроводжується включенням сертифікованої продукції до Єдиного реєстру сертифікованої в Україні продукції.

2. Закон України від 17.07.97 р. № 468/97-ВР "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції" вста-

новлює умови ввезення сільськогосподарської продукції в Україну. При цьому стаття 4 Закону наголошує, що “сільськогосподарська продукція, яка ввозиться на митну територію України, підлягає обов’язковій сертифікації, санітарно-епідеміологічному, радіологічному, а в разі ввезення товарів першої та другої груп Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності — ветеринарному контролю. При цьому іноземні сертифікати беруться до уваги виключно у випадках, коли взаємне визнання таких сертифікатів передбачено нормами відповідних міжнародних договорів. Підставою для перевезення через митний кордон України продукції 1—24-ї груп Товарної номенклатури є сертифікат відповідності, виданий уповноваженим органом, або свідоцтво про визнання іноземного сертифіката”.

3. Закон України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР “Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” встановлює умови ввезення в Україну продовольчої сировини, харчових продуктів і супутніх матеріалів та умови митного оформлення таких товарів для вільного використання на території України. Відповідно до статті 5 Закону України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР “Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” “будь який харчовий продукт (крім виготовленого для особистого споживання), продовольча сировина і супутні матеріали не можуть бути ввезені без документального підтвердження їх якості та безпеки”. Документами, що підтверджують якість і безпеку харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів, є:

- сертифікат відповідності;
- державний реєстр або висновок державної санітарно-гігієнічної експертизи;
- ветеринарний дозвіл для харчових продуктів та продовольчої сировини тваринного походження;
- карантинний дозвіл для продукції рослинного походження.

Митне оформлення таких товарів для вільного використання на території України, згідно зі статтею 17, дозволяється лише за наявності:

- сертифіката відповідності, виданого уповноваженим органом, або свідоцтва про визнання в Україні іноземного сертифіката, виданого в державній системі сертифікації органом, уповноваженим Державним комітетом України зі стандартизації, метрології та сертифікації;

- ветеринарного дозволу на харчові продукти і сировину тваринного походження;
- карантинного дозволу на харчові продукти і сировину рослинного походження;
- маркування харчових продуктів і продовольчої сировини згідно із законодавством України.

Таким чином Закон України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР “Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини” доповнює і конкретизує деякі положення Закону України від 17.07.97 р. № 468/97- ВР “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції” стосовно ввезення в Україну харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів, а також встановлює правові заходи забезпечення якості та безпеки таких товарів.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.97 р. № 1211 “Про затвердження порядку митного оформлення імпортих товарів (продукції), що підлягають обов’язковій сертифікації в Україні” встановлює умови та механізм оформлення імпортих товарів (продукції), що підлягають обов’язковій сертифікації в Україні і ввозяться суб’єктами господарської діяльності з метою їх продажу або обміну.

Відповідно до затвердженого Порядку обов’язковій сертифікації в Україні не підлягають товари, що ввозяться:

- як подарунки;
- у режимі тимчасового ввезення;
- як гуманітарна і технічна допомога;
- як інвестиції у статутний фонд учасників господарської діяльності або на підставі договорів про спільну інвестиційну діяльність;
- для проведення виставок;
- у режимі реімпорту;
- на митні ліцензійні склади;
- у режимі імпорту для подальшого реекспорту в порядку, затвердженому Держмитслужбою.

Підставою для митного оформлення товарів (продукції) у вільне використання на території України є надання митному органу:

- сертифіката відповідності товару (продукції) або його копії, виданих Держстандартом або уповноваженим ним органом сертифікації;

— свідоцтва про визнання іноземного сертифіката або його копії, виданих Держстандартом або уповноваженим ним органом сертифікації.

Якщо узагальнити вимоги цих документів, то можна зробити висновок, що підставою для пропуску через митний кордон України харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів є наявність сертифіката відповідності. У разі ввезення інших видів сільськогосподарської продукції, замість сертифіката відповідності допускається наявність свідоцтва про визнання іноземного сертифіката. Крім обов'язкової сертифікації сільськогосподарська продукція, в тому числі харчові продукти, продовольча сировина і супутні матеріали, підлягає іншим видам контролю державних органів: санітарно-епідеміологічному, радіологічному, ветеринарному тощо. Такий контроль проводиться уповноваженими державними органами, як під час перетину митного кордону у прикордонній митниці, так і при митному оформленні ввезеного вантажу у вільне використання на території України, і не звільняє зазначені товари (продукцію) від проведення сертифікації.

Товари 25—97-ї груп згідно з Товарною номенклатурою безперешкодно пропускаються через пункт пропуску прикордонної митниці, але підставою для їх митного оформлення у вільне використання є подання до митного органу сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання іноземного сертифіката, виданого уповноваженим органом сертифікації, та наявність продукції у Єдиному реєстрі сертифікованої в Україні продукції.

Таким чином, якщо імпортований товар підлягає обов'язковій сертифікації, підставою для проведення його митного оформлення є надання до митниці сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання іноземного сертифіката. При цьому, сертифікат відповідності видається на імпортовані товари у разі проведення випробування органами Держстандарту, свідоцтво про визнання — за умови визнання іноземного сертифіката, який надійшов в Україну разом з імпортованою партією товару.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності при укладанні зовнішньоекономічних контрактів на імпорт товарів (продукції) повинні обговорювати умови, на підставі яких буде здійснюватися сертифікація цих вантажів в Україні. При цьому, залежно від домовленості контрагентів угоди, кожна партія імпортованих товарів може або супроводжуватись документами, що підтверджують

проведення сертифікації у країні товаровиробника, або документами якості товаровиробника, або надходити без документів, які підтверджують якість чи характеристики товару. Залежно від домовленості сторін угоди можливі такі варіанти митного оформлення або створення умов для проведення сертифікації:

- випуск у вільний обіг товарів, які супроводжуються сертифікатом відповідності;
- випуск у вільний обіг товарів з попереднім розміщенням їх на митні ліцензійні склади;
- випуск у вільний обіг товарів з попереднім розміщенням їх на відповідальне зберігання підприємства.

3.6.2. Випуск у вільний обіг товарів, які супроводжуються сертифікатом відповідності

Такий варіант митного оформлення товарів, які ввозяться в Україну та підлягають обов'язковій сертифікації, може бути проведено за умови забезпечення імпортером умов для сертифікації товарів з атестацією та сертифікацією систем якості іноземного виробництва. У цьому випадку сертифікація здійснюється комісіями Держстандарту, що передбачає обстеження та атестацію іноземного виробництва, сертифікацію його систем якості, випробування зразків продукції, технічний нагляд за сертифікованою продукцією, атестованим виробництвом, сертифікованою системою якості та виконанням інших заходів, які проводяться фахівцями органів Держстандарту України.

Як правило, сертифікати відповідності, що видаються за таким варіантом сертифікації, мають обмежений термін дії та конкретизують перелік товарів, які відповідають установленим нормам Держстандарту. У зв'язку з цим під час декларування товарів за такими сертифікатами відповідності слід звертати увагу на умови, які в них зазначені, та термін їх дії.

Враховуючи вимоги законодавчих актів та державних документів, що регламентують митне оформлення товарів, які ввозяться в Україну та підлягають обов'язковій сертифікації, необхідно зазначити, що варіант сертифікації товарів за атестацією систем якості іноземного виробництва найчастіше обирається учасниками зовнішньоекономічної діяльності при ввезенні в Україну сільськогосподарських товарів. Оформлений таким чином сертифікат відповідності може бути представлений митним орга-

нам при ввезенні товару в пункті пропуску прикордонної митниці перевізником (експедитором) та є однією з підстав, як для ввезення такої продукції в Україну, так і для митного оформлення імпорту.

Крім сільськогосподарської продукції, такий варіант сертифікації застосовується підприємствами, які закупають у іноземного виробника великооптові партії товарів груп 25—97 згідно з Товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності. У разі наявності сертифіката відповідності при ввезенні з-за кордону таких товарів значно зменшуються витрати часу імпортера на проведення митного оформлення вантажу у вільне використання на території України.

3.6.3. Випуск товарів у вільний обіг з попереднім розміщенням на митні ліцензійні склади

Практика розміщення на митних ліцензійних складах товарів, як умови для подальшого проведення сертифікації вантажу, набула найширшого застосування серед учасників зовнішньоекономічної діяльності України. Розгляд вимог “Положення про відкриття та експлуатацію митних ліцензійних складів”, затвердженого наказом Державної митної служби України від 31.12.96 р. № 592 дозволяє зробити висновок, що митні ліцензійні склади створюють усі необхідні умови для проведення сертифікації ввезених в Україну товарів (продукції). Цим положенням встановлено, що в разі розміщення товарів у режимі “митний склад”, ввезені з-за митної території України товари:

- зберігаються під митним контролем без застосування до них заходів нетарифного регулювання та інших обмежень в період їх зберігання на митному ліцензійному складі;

- розміщуються без подання до митних органів сертифікатів, якщо такі товари підлягають при імпорті сертифікації, можуть випускатися з митного ліцензійного складу тимчасово, з наступним поверненням, у якості зразків для проведення сертифікації.

Тобто, митні ліцензійні склади забезпечують зберігання товарів під митним контролем на період їх сертифікації, дають можливість відокремити зразки товару для їх надання до органів сертифікації, дозволяють провести митне оформлення товарів у вільне використання на території України за умови надання до митниці документів, що свідчать про якість та безпеку ввезених товарів. Крім

того, використання митного ліцензійного складу, як умови для проведення сертифікації вантажу, дозволяє звільнити транспортний засіб від вантажу, провести митне оформлення частини вантажу, яка не підлягає сертифікації, вивести товари за межі митної території України у разі, якщо товар не відповідає встановленим в Україні вимогам щодо якості та безпеки, звільнити товар від справляння зборів за перебування під митним контролем на час проведення випробувальних робіт в органах сертифікації.

Основним документом, який визначає порядок митного оформлення таких товарів з використанням митних ліцензійних складів, є Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.97 р. № 1211 “Про затвердження порядку митного оформлення імпортованих товарів (продукції), що підлягають обов’язковій сертифікації в Україні”.

Умови застосування цього порядку при митному оформленні імпортованих товарів, що підлягають сертифікації, з їх попереднім розміщенням на митні ліцензійні склади полягають у такому:

- після ввезення товарів в Україну, імпортер — український суб’єкт господарської діяльності вступає в договірні відносини з митним ліцензійним складом та уповноваженим органом сертифікації, який буде сертифікувати ввезені товари, шляхом укладання договору на зберігання товарів на митному ліцензійному складі та договору на проведення сертифікаційних робіт;

- на підставі вантажної митної декларації, укладеної відповідно до режиму “митний склад” (ІМ-74), зовнішньоекономічного договору, договору на зберігання товарів на митному ліцензійному складі, транспортних та інших документів, вантаж розміщується на митний ліцензійний склад;

- зразки товару для їх представлення до уповноваженого органу сертифікації видаються імпортерів на підставі договору на проведення сертифікаційних робіт. Положенням передбачено можливість надання замість договору на проведення сертифікації довідки органу сертифікації про наявність такого договору.

Посадова особа митниці на підставі такого договору (або довідки) визначає кількість зразків, необхідних для сертифікації, неруйнівні або руйнівні (без повернення зразків) та термін проведення випробувань.

Оскільки за виїзд інспектора, що контролює роботу даного митного ліцензійного складу, сплачується збір за проведення митного огляду вантажу (ПКМУ від 27.01.97 р. № 65 “Про став-

ки митних зборів”), договір з відповідним органом сертифікації пропонується складати заздалегідь, до моменту розміщення імпортованих товарів на митний ліцензійний склад. Наявність такого договору на момент розміщення товарів на склад (або довідки про наявність такого договору) дозволить, одночасно із розміщенням товару на митний ліцензійний склад, відокремити зразки товару для представлення їх в орган сертифікації та імпортерів — зменшити витрати коштів та часу на отримання таких зразків.

У разі проведення сертифікації неруйнівними методами, після проведення сертифікації зразки товарів повертаються на митний ліцензійний склад. Якщо сертифікація проводилась руйнівними методами, до митного органу представляється відповідний документ органу сертифікації про знищення цих зразків.

Підставою для декларування товарів, які підлягають обов’язковій сертифікації, у вільне використання на митній території України буде сертифікат відповідності (або свідоцтво про визнання) товару або його копії, видані Держстандартом чи уповноваженим ним органом на конкретну партію товару. При цьому, слід брати до уваги, що при випуску у вільний обіг товарів з митного ліцензійного складу, митні платежі у разі проведення випробувань руйнівним методом сплачуються у повному обсязі, з урахуванням виданих та знищених зразків.

Відмова уповноваженого органу сертифікації у видачі сертифіката відповідності товару або свідоцтва про визнання іноземного сертифіката означає, що товар має бути вивезений за межі України шляхом оформлення вантажної митної декларації типу “транзит” (ТР-80). Слід зазначити, що під час укладання зовнішньоекономічних договорів на поставку товарів доцільно оговорити умови якості та безпеки товарів, які імпортуються.

Наявність таких застережень у зовнішньоекономічному договорі захистить суб’єкта зовнішньоекономічної діяльності України з питань повернення неякісного товару, який не пройшов сертифікацію або державний контроль уповноважених державних органів України експортером вантажу.

Таким чином, митні ліцензійні склади як умова для проведення сертифікації вантажу, переважно використовуються для сертифікації товарів, що класифікуються за групами 25—97 згідно з УКТЗЕД. Разом з тим, з метою спрощення процедури митного оформлення сільськогосподарської продукції Держав-

ною митною службою України запроваджено механізм її ввезення в Україну без представлення сертифіката відповідності або свідоцтва про визнання іноземного сертифіката на пункті пропуску через митний кордон України.

Відповідно до листа Держмитслужби від 27.05.98 р. № 11/1-5298 пропуск через митний кордон такої продукції може бути проведено виключно у випадках, коли митниці призначення подають до прикордонних митниць підтвердження про наявність у зоні їхньої діяльності митних ліцензійних складів, що мають обладнання для відповідних умов зберігання кожної конкретної партії ввезеної продукції. Підтвердження митниць оформляються у формі “погодження”, яке заздалегідь складається суб’єктом господарської діяльності — отримувачем цього вантажу. Крім загальних реквізитів підприємства, зовнішньоекономічного договору на поставку сільськогосподарської продукції, “погодження” має містити відомості про наявність договору з митним ліцензійним складом, які підтверджуються відбитком печатки митного ліцензійного складу та імпортера. Зареєстроване у митниці призначення підтвердження може бути передане як самостійно отримувачем вантажу, так і митним органом, який його видав, з використанням електронних засобів зв’язку митниці.

При надходженні вантажу до митниці призначення, вантаж підлягає обов’язковому розміщенню на митний ліцензійний склад, який було зазначено у підтвердженні митниці. Подальше митне оформлення імпоротної сільськогосподарської продукції проводиться аналогічним чином, із відокремленням та представленням до органу сертифікації зразків, проведенням випробувальних робіт, отриманням відповідних документів, що свідчать про якість і безпеку таких товарів та є підставою для їх випуску у вільний обіг.

Таким чином розглянуто умови митного оформлення вантажів, які підлягають сертифікації при ввезенні, із застосуванням митних ліцензійних складів. Не слід забувати, що не всі товари, які надходять з-за кордону, можуть бути розміщені на митних ліцензійних складах. Так, не підлягають розміщенню на митні ліцензійні склади вантажі, що надходять в Україну в якості благодійної допомоги, алкогольні напої та тютюнові вироби, на які встановлено акцизний збір, а у разі необхідності розміщення товарів, які підлягають експортному контролю, необхідно попереднє погодження з центральним апаратом Державної митної служби України.

3.6.4. Випуск у вільний обіг товарів з попереднім розміщенням їх на відповідальне зберігання підприємства

Механізм митного оформлення товарів за умови попереднього вивантаження їх на відповідальне зберігання підприємства відрегульовано в Україні наказом Державної митної служби від 05.01.99 р. № 4 “Про затвердження Порядку зберігання підприємствами товарів та інших предметів, увезених на митну територію України, під митним контролем”, який передбачає таке розміщення, як один із заходів для проведення сертифікації імпортованих товарів.

Розміщення на склад підприємства проводиться на підставі заяви підприємства-імпортера з додатковим оформленням Акта про прийняття-передачу товарів на зберігання під митним контролем. Така процедура супроводжується подальшим оформленням Декларації-зобов’язання, яку має бути подано на 15-й календарний день перебування товарів під митним контролем (або разом з актом, якщо складські приміщення, в які розміщується вантаж, не є власністю імпортера).

За аналогією з розміщенням товарів на митні ліцензійні склади основним документом, що визначає порядок митного оформлення імпортованих товарів, які підлягають сертифікації, є Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.97 р. № 1211 “Про затвердження порядку митного оформлення імпортованих товарів (продукції), що підлягають обов’язковій сертифікації в Україні”.

У разі розміщення товарів на відповідальне зберігання підприємства, підставою для видачі зразків для проведення сертифікаційних робіт є представлення імпортером (або уповноваженою ним особою) заяви на отримання зразків, договору на проведення сертифікаційних робіт, укладеного з органом сертифікації, або довідки органу сертифікації про наявність такого договору (із зазначенням № договору, дати його підписання, терміну виконання робіт і необхідної кількості зразків). Заява на видачу зразків повинна містити зобов’язання підприємства про повернення в установлений строк відібраних зразків. У разі, якщо сертифікацію проведено руйнівним методом, до митного органу має бути представлено акт про знищення зразків, укладений відповідним органом сертифікації. У таких випадках, при митному оформленні імпорту у вільне використання, митні платежі сплачуються у повному обсязі (з урахуванням знищених зразків).

Як уже зазначалося, час перебування товарів на відповідальному зберіганні без нарахування митних зборів за перебування товарів під митним контролем, обмежено 15 календарними днями. Разом з тим, відповідно до п. 7.3.6 “Порядку справляння митних зборів, які нараховуються за вантажною митною декларацією” (наказ Державної митної служби України від 23.06.98 р. № 363) передбачено звільнення від сплати митних зборів за перебування товарів під митним контролем за період, витрачений імпортером на отримання дозволів державних органів на ввезення продукції та пред’явлення їх митній установі. Зазначене звільнення від митного збору можливе у випадках, якщо такі дозволи могли бути отримані до моменту перетинання продукцією митного кордону та їх надання зумовлювалося проведенням відповідної експертизи продукції. У таких випадках, митний збір стягується, починаючи з 4-го календарного дня з дати отримання дозвільного документа.

Таким чином, для звільнення від сплати митного збору за перебування ввезених товарів під митним контролем, імпортер має представити до митного органу документ, який буде свідчити про прийняття зразків на сертифікацію та сертифікат відповідності, надання якого буде свідчити про завершення процедури з сертифікації імпортованих товарів.

Слід не забувати, що під час розміщення товарів на відповідальне зберігання, якщо товари, які переміщуються через митний кордон України, підлягають фітосанітарному, ветеринарному, екологічному, радіологічному та іншим видам контролю, дозволи уповноважених державних органів про проведення такого контролю мають надаватися на момент відвантаження цих товарів із транспортного засобу, яким доставлено ці товари, а результати зазначених видів контролю в установлених випадках відображаються у вигляді відміток (штампів, печаток тощо) відповідних державних служб.

3.7. Ветеринарний контроль

Державний ветеринарний контроль — це сукупність організаційних та правових заходів, спрямованих на додержання юридичними і фізичними особами законодавства про ветеринарну медицину.

Згідно зі статтею 18 Закону України від 25.06.92 р. № 2498-XII “Про ветеринарну медицину” (зі змінами і доповненнями) організація та здійснення державного ветеринарного контролю покладається на головних державних інспекторів ветеринарної медицини, їх заступників і державних інспекторів ветеринарної медицини.

Відповідно до статті 22 цього Закону пропуск через митний кордон України тварин, продуктів тваринного походження, готових харчових продуктів, сировини тваринного походження, кормів тваринного та рослинного походження, кормових добавок, штамів мікроорганізмів, засобів захисту тварин, засобів ветеринарної медицини, а також предметів і матеріалів, які можуть бути носіями збудників інфекційних захворювань тварин, та інших вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, дозволяється тільки після проходження обов’язкового ветеринарного контролю.

Митне оформлення вантажів може бути завершено лише після проходження зазначеного контролю, який проводять спеціалісти регіональних служб державного ветеринарного контролю та митниць і митних постів. При цьому робочі місця державних інспекторів ветеринарного контролю повинні знаходитися в єдиній митній зоні.

Ввезення, вивезення чи транзит через територію України тварин, продуктів і сировини тваринного походження та інших вантажів, в’їзд транспортних засобів, що підлягають обов’язковому державному ветеринарному контролю, допускаються за наявності документів, передбачених міждержавними угодами, та у разі додержання ветеринарних вимог.

Установою державної ветеринарної медицини, що здійснює такий контроль, відповідно до Закону України “Про ветеринарну медицину” є Регіональна служба державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті Державного департаменту ветеринарної медицини — урядового органу у складі Міністерства аграрної політики України.

Структурними підрозділами регіональної служби держветконтролю є прикордонні і транспортні пункти держветконтролю, за якими закріплено зони обслуговування.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.96 р. № 584 “Про заходи запобігання виникненню небезпечних захворювань тварин”, ввезення тварин, продуктів і сировини тваринного походження може здійснюватися лише за умови:

- врахування епізоотичного стану країни-експортера;
- наявності ветеринарного сертифіката країни-експортера;
- обов'язкового проведення державного ветеринарного контролю на кордоні.

У разі ввезення на територію України або вивезення за її межі юридичними чи фізичними особами предметів тваринного походження митному органу надається ветеринарний сертифікат. Митне оформлення може бути здійснене лише після закінчення ветеринарного контролю.

Підконтрольними вантажами є всі види тварин, продукти харчування тваринного походження, харчові вироби з них, сировина тваринного походження, готові харчові продукти тваринного походження, корм тваринного і рослинного походження, інші продукти, предмети і матеріали, що можуть бути носіями збудників інфекційних захворювань, а саме:

- готові харчові продукти тваринного походження — консерви м'ясні, м'ясо-рослинні і рибні, сири, масло вершкове, маргарин, жири, сухе молоко, продукти дитячого харчування, ковбасні вироби, м'ясні концентрати і т. ін.;

- корми рослинного походження — зерно фуражне, комбікорм, кормові суміші, макуха, шрот, коренеплоди, бульбоплоди, сіно, соломка і т. ін.;

- корми тваринного походження — мука м'ясна, рибна, кров'яна і кісткова, сухі, комбіновані і живі корми для риб і т. ін.;

- кормові добавки — білки, амінокислоти, вітаміни, мікро- та макроелементи, ферментні препарати, кормові дріжджі, жири і т. ін.;

- продукти тваринного походження — м'ясо і м'ясопродукти, молоко і молокопродукти, яйця, яєчний порошок, меланж, рибопродукти, мед та інші продукти бджільництва і т. ін.;

- сировина тваринного походження — шкіра, вовна, волосся, щетина, хутро, пух, пір'я, залози внутрішньої секреції, кишки, роги, копита, кістки, кокони шовкопряда, яєчна маса для переробки, тваринні жири, легені, печінка, інші субпродукти, жовч, кров і т. ін.;

- тварини — сільськогосподарські, свійські, зоопаркові, лабораторні, дикі, циркові тварини, хутрові звірі, свійська та дика птиця, бджоли, риба, жаби, молюски, раки, шовкопряди, інші представники фауни і біологічні об'єкти — ембріони, інкубаторні яйця, сперма і т. ін.;

- штами мікроорганізмів — генетичні однорідні популяції мікроорганізмів у межах виду з визначеними стабільними спе-

цифічними морфологічними ознаками і біологічними особливостями;

— засоби захисту тварин — імунобіологічні, біологічні, рослинні, хімічні, хіміко-фармацевтичні та інші ветеринарні препарати;

— засоби ветеринарної медицини — призначені для ветеринарної діяльності матеріали, устаткування, прилади, інструменти, спеціальні автомобілі і т. ін.

У разі загострення епізоотичного стану в будь-якій державі відповідними державними інспекціями оголошується заборона на ввезення певних товарів тваринного чи рослинного походження, що є одним із засобів нетарифного регулювання імпорту.

Наказом Головного державного інспектора ветеринарної медицини України від 27.12.99 р. № 49 затверджений Порядок пропуску вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, через державний кордон України.

Згідно з цим порядком ввезення, вивезення чи транзит через територію України тварин, продуктів і сировини тваринного походження та інших вантажів, в'їзд транспортних засобів, що підлягають обов'язковому ветеринарному контролю, дозволяються за наявності документів, передбачених міждержавними угодами (ветеринарних свідоцтв, сертифікатів), та в разі додержання ветеринарних вимог з урахуванням епізоотичного стану країн-експортерів.

Пропуск через митний кордон України вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, дозволяється тільки з країн, благополучних в епізоотичному відношенні, за наявності оригіналу ветеринарного сертифіката країни походження з обов'язковим зазначенням конкретного одержувача та при виконанні ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, після проходження обов'язкового ветеринарного контролю.

В особливих випадках Державним департаментом ветеринарної медицини може бути визначено інший порядок увезення.

З країн, із якими центральними державними ветеринарними службами погоджено форми ветеринарних сертифікатів на окремі види вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, увезення їх дозволяється тільки за наявності зазначених ветеринарних сертифікатів.

Ввезення підконтрольних вантажів із країн, з якими немає погоджених форм ветеринарних сертифікатів, здійснюється відпо-

відно до ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини.

Забороняється увезення всіх видів вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, через треті країни у порядку реекспортування, в тому числі і через країни СНД.

Оформлення вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, в пункті пропуску на державному кордоні при ввезенні можливе лише за умови наявності оригіналу ветеринарного сертифіката, санітарного сертифіката країни-виробника, при виконанні ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини.

При цьому спеціаліст пункту державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті ставить штамп “Вивантаження та митне оформлення під прикордонним держветконтролем”, номерну гербову печатку, підпис та дату (на ветеринарному сертифікаті, санітарному сертифікаті, митних деклараціях, товарно-транспортних накладних).

Після цього транспортний засіб із вантажем може рухатись територією України до митниці призначення.

У митниці призначення оформлення вантажів проводиться лише за наявності свідоцтва за формою Ф-2, яке видається спеціалістами структурних підрозділів регіональних служб державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті після проведення ветеринарно-санітарної експертизи у державній лабораторії ветеринарної медицини за місцем одержання вантажу.

При ввезенні тварин ветеринарне свідоцтво за формою Ф-1 видається органами державної ветеринарної медицини за місцем акредитації отримувача у митниці призначення.

Відбір проб для проведення аналізу в державних лабораторіях ветеринарної медицини проводиться спеціалістами регіональних служб державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті за участю представників державної ветеринарної медицини, митниці і власника товару, про що складається відповідний акт.

Пункт державного ветеринарного контролю має право в установленому порядку припиняти або тимчасово забороняти перевезення (переміщення) вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, в разі небезпечної епізоотичної ситуації у країні-експортері, встановлення порушень ветеринар-

них вимог, неправильного оформлення ветеринарних документів, розбіжностей у них чи в разі відсутності таких документів про це складається відповідний акт у трьох примірниках, які подаються, відповідно, старшим змін прикордонного наряду та митних органів.

При здійсненні ветеринарного контролю в разі виявлення невідповідності назви вантажу, вказаного в іноземному ветеринарному сертифікаті та санітарному сертифікаті, до фактичної, а також невідповідності характеристик якості продукції до вказаних, митному органу видається відповідний акт, на підставі якого вантаж підлягає поверненню відправнику.

Для митного оформлення вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, які вивозяться за межі держави, митному органу, структурними підрозділами регіональних служб державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті видаються ветеринарні сертифікати встановленого в Україні зразка, завірені номерною печаткою, особистим підписом спеціаліста пункту державного ветеринарного контролю та штампом “Експорт дозволено”.

У разі вивезення підконтрольних вантажів до країн СНД митне оформлення здійснюється на підставі ветеринарного свідоцтва встановленого зразка та обов’язкової відмітки лікаря ветеринарної медицини пункту державного ветеринарного контролю на державному кордоні та транспорті у вигляді штампа “Експорт дозволено”, номерної печатки та особистого підпису.

Транзит через територію України здійснюється з урахуванням епізоотичного стану країн-експортерів за наявності ветеринарних сертифікатів державної ветеринарної служби країни-експортера.

У разі транзиту вантажів, підконтрольних службі державної ветеринарної медицини, лікар ветеринарної медицини пункту держветконтролю після проведення держветконтролю в пунктах пропуску через державний кордон України на ветеринарних сертифікатах ставить штамп “Транзит дозволено”.

3.8. Фітосанітарний контроль

Фітосанітарний контроль запроваджується з метою охорони території України від проникнення через кордон карантинних та інших небезпечних шкідників, хвороб рослин і бур’янів (ка-

рантинні об'єкти), що можуть завдати значних збитків народному господарству України.

Відповідно до статті 11 Закону України від 30.06.93 р. № 3348-XII “Про карантин рослин” ввезення в Україну підкарантинних матеріалів проводиться за наявності фітосанітарного сертифіката, що видається країною-експортером, та карантинного дозволу на імпорт, що видається державною інспекцією з карантину рослин України.

Наказом Головної державної інспекції з карантину рослин від 25.09.96 р. № 72 “Про затвердження Правил фітосанітарного контролю на державному кордоні України” затверджено правила здійснення фітосанітарного контролю за вантажами, які переміщуються через митний кордон України. Згідно з наказом вантажі поділяються на такі категорії:

— *підконтрольні об'єкти* — об'єкти, що належать до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів і контролюються фахівцями державної служби з карантину рослин;

— *підконтрольні матеріали* — матеріали, що належать до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів і підлягають карантинному огляду без супроводження фітосанітарними документами.

До категорії підконтрольних матеріалів і об'єктів належать:

а) вітчизняні та іноземні транспортні засоби, які прибувають в Україну з інших країн;

б) поштові відправлення;

в) багаж пасажирів;

г) вироби зі шкіри і шерсті;

д) вироби із дерева;

е) вироби із гофрокартону та ін.

— *підкарантинні матеріали* — об'єкти і матеріали, що належать до категорії підкарантинних матеріалів та об'єктів, підлягають фітосанітарному контролю на державному кордоні і супроводжуються фітосанітарними документами.

Підкарантинні матеріали дозволяється ввозити в Україну за наявності:

— карантинного дозволу на імпорт (транзит), що видається Головною державною інспекцією з карантину рослин Мінсільгосппроду України;

— фітосанітарного сертифіката, який видається державними органами з карантину і захисту рослин країни-експортера.

До категорії підкарантинних матеріалів належать: насіння і посадковий матеріал, різні рослини і їхні частини, свіжі й сушені плоди й овочі; продовольчий фураж і технічне зерно, цукор, меляси, жом, макуха, шрот, солод, волокна лляні і бавовняні, лікарські рослини, горіхи, мука, крупа, кава, какао, тютюн, солодоці; фураж — сіно, комбікорм, підстилка для худоби; шерсть очищена і неочищена; необроблена деревина і пиломатеріали; культури живих грибів, різні бактерії, колекції комах, збудники хвороб рослин, кліщі, гербарії, моноліти і зразки ґрунтів.

Вантажі, що належать до категорії *підконтрольних*, фітосанітарній сертифікації не підлягають, але мусять проходити огляд фахівців фітосанітарної служби в пунктах пропуску через державний кордон України. За відсутності зараження карантинними об'єктами вантажі безперешкодно пропускаються до місця призначення.

Відповідно до положень наказу усі *підконтрольні* і *підкарантинні* товари, що надходять з-за кордону і пройшли фітосанітарний контроль на прикордонно-пропускному пункті, підлягають повторному карантинному огляду, а за необхідності — лабораторній експертизі в місці призначення.

Підкарантинні матеріали, що вивозяться за межі України, мають відповідати умовам, передбаченим міжнародними договорами, учасницею яких є Україна. Вивезення підкарантинних товарів за межі України здійснюється на основі фітосанітарного огляду в супроводі фітосанітарного сертифіката на експорт, форму якого встановлено міжнародною конвенцією Європейської організації захисту рослин, що завіряється трикутним штампом і видається на кожну транспортну одиницю.

Таким чином, у разі переміщення через митний кордон матеріалів та об'єктів, що підлягають фітосанітарному контролю, їх митне оформлення може бути закінчено лише після проведення фітосанітарного контролю, свідченням чого є відповідні відмітки на товаросупровідних, товаротранспортних та інших документах.

3.9. Екологічний контроль

Метою запровадження екологічного контролю є гарантування екологічної безпеки при ввезенні (транзиті) на територію України небезпечної для здоров'я населення і навколишнього середовища продукції (наприклад, відходів, вторинної сировини тощо).

Екологічному контролю підлягають транспортні засоби, вантажі, що містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні, хімічні, радіологічні та інші небезпечні речовини.

Перелік товарів та інших предметів, які підлягають екологічному контролю, а також порядок його проведення визначено такими законодавчими і відомчими документами:

— Постанова Верховної Ради України від 17.11.93 р. № 3612-ХІІ “Про впорядкування ввезення (транзиту) на територію України відходів і вторинної сировини”;

— Закон України від 17.07.97 р. № 468/97-ВР “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції”;

— Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.95 р. № 198 (доповнено ПКМУ від 28.06.97 р. № 704) “Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон”;

— Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.95 р. № 440 “Про затвердження Порядку одержання дозволу на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі токсичних промислових відходів, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів”;

— Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.97 р. № 70 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон” (зокрема до ПКМУ від 22.01.96 р. № 113);

— Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.97 р. № 1016 “Про впорядкування контролю за транскордонним перевезенням відходів і їх утилізацією/видаленням”;

— Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 10.10.97 р. № 164 “Про затвердження переліків відходів і їх небезпечних властивостей та інструкцій, що стосуються контролю за транскордонним перевезенням відходів і їх утилізацією/видаленням”;

— Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.98 р. № 999 “Про затвердження Порядку здійснення екологічного контролю експортних партій брухту чорних і кольорових металів підрозділами Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки”.

Відповідно до зазначених документів Державну екологічну інспекцію Міністерства охорони навколишнього природного середовища і ядерної безпеки України уповноважено здійснювати екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон: транспортних засобів, у тому числі літаків, суден, військових кораблів; вантажів, що містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовини, засоби захисту рослин, стимулятори їхнього росту, добрива; усіх видів риб, диких тварин і рослин, зоологічних, ботанічних, мінералогічних колекцій, мисливських трофеїв.

Митне оформлення зазначених вантажів може бути завершено на підставі відповідних документів, що дозволяють пропуск вантажу через митний кордон України.

3.10. Контроль за переміщенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів

Умови переміщення через митний кордон України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів встановлені Законом України від 15.02.95 р. № 95-ВР “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів” (зі змінами та доповненнями).

Імпорт, експорт або транзит наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюються відповідно до сертифіката (окремого дозволу), виданого спеціально уповноваженим органом виконавчої влади в галузі охорони здоров'я для кожного такого випадку, незалежно від того, стосується це одного чи кількох наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Порядок видачі сертифіката та його зразок встановлюються Кабінетом Міністрів України. Копія сертифіката, завірена у встановленому порядку, додається до кожної партії вантажу і надсилається урядові країни-імпортера.

Імпорт, експорт або транзит наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюються лише через митниці, визначені Державною митною службою України.

При транзитному перевезенні через територію України наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів копія

сертифіката передається країною-експортером Державній митній службі України, за виключенням випадків перевезення на судах або літаках міжнародного сполучення обмеженої кількості наркотичних засобів і психотропних речовин, необхідних для надання невідкладної медичної допомоги, а також у випадках, коли літак, який перевозить повітряним шляхом партію наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, пролітає над територією країни без посадки.

Партія наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів, що транзитом перевозиться через територію України, не підлягає розпакуванню і переробці, яка може змінити природу наркотичного засобу, психотропної речовини або прекурсора.

На виконання зазначеного закону постановою Кабінету Міністрів України від 03.02.97 р. № 146 визначено порядок видачі сертифікатів на ввезення в Україну та вивезення з України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Відповідно до постанови, імпорт та експорт наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється підприємствами за умови одержання у Комітеті з контролю за наркотиками при Міністерстві охорони здоров'я сертифіката на кожну окрему операцію.

3.11. Санітарно-епідеміологічний контроль

Відповідно до Законів України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення”, “Про захист населення від інфекційних хвороб”, Постанов Кабінету Міністрів України від 24.04.99 р. № 696 “Про затвердження Правил санітарної охорони території України”, від 12.01.2001 р. № 5 “Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.04.99 р. № 696”, від 22.06.99 р. № 1109 “Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні” та Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого Указом Президента України від 24.07.2000 р. № 918, ввезення чи транзит через територію України транспортних засобів, вантажів, продукції, сировини, в тому числі продовольчої, сировини для лікарських засобів, харчових продуктів, предметів, матеріалів, відходів виробництва, хімічних, біологічних, радіоактивних речовин та інших об'єктів (далі — вантажів), які прямо чи опосередковано можуть негативно впливати на

здоров'я людини, здійснюється під державним санітарно-епідеміологічним наглядом.

Наказом МОЗ України від 15.03.2001 р. № 97 затверджено Порядок проведення медичного (санітарного) огляду вантажів у пунктах пропуску через державний кордон та на митній території України, який встановлює вимоги щодо проведення такого огляду і спрямований на запобігання поширенню в Україні інфекційних захворювань, отруень та інших чинників, які можуть створити небезпеку для життя та здоров'я людей.

Відповідно до цього Порядку медичний (санітарний) огляд вантажів та перевірку товаросупровідної документації у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюють посадові особи установ державної санітарно-епідеміологічної служби МОЗ України відповідної адміністративної території або відповідного виду транспорту:

- санітарно-карантинних підрозділів на автошляхах;
- санітарно-карантинних підрозділів в міжнародних аеропортах;
- санітарно-карантинних відділів у морських (річкових) портах, відкритих для міжнародних зв'язків;
- санітарно-контрольних пунктів на залізничному транспорті.

Рішення щодо можливості ввезення чи транзиту вантажів через територію України приймається посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу, відділу, санітарно-контрольного пункту після проведення медичного (санітарного) огляду вантажів та перевірки товаросупровідної документації лише за умов наявності у товаросупровідній документації:

- даних щодо безпеки для життя і здоров'я людей згідно з постановою Головного державного санітарного лікаря України від 11.01.2001 р. № 45 “Про вдосконалення порядку державної санітарно-гігієнічної експертизи”;
- документів, передбачених міждержавними угодами та законодавством України (висновків державної санітарно-гігієнічної експертизи, гігієнічних сертифікатів тощо);
- конкретного одержувача вантажу та його зобов'язань дотримування санітарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів.

При проведенні медичного (санітарного) огляду вантажів та перевірці товаросупровідної документації у пункті пропуску через державний кордон посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу не допускається ввезення чи транзит через територію України вантажів у разі:

— відсутності у товаросупровідній документації даних щодо безпеки для життя та здоров'я людини;

— якщо їх ввезення заборонено законодавством у зв'язку з небезпекою для життя та здоров'я людей і може спричинити масові інфекційні захворювання або отруєння людей.

За результатами медичного (санітарного) огляду вантажу та аналізу товаросупровідної документації у пункті пропуску через державний кордон посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу, відділу, санітарно-контрольного пункту на товаросупровідній документації ставиться штамп про можливість чи неможливість подальшого пересування вантажу до митниці призначення чи транзиту.

У разі наявності на вантаж позитивного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи, яким не передбачено державний санітарний контроль партії даного виду вантажу, у пункті пропуску через державний кордон посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу, відділу, санітарно-контрольного пункту на товаросупровідній документації ставиться штамп *“Ввезення, реалізацію (використання) дозволено”*.

Якщо висновком державної санітарно-гігієнічної експертизи передбачено необхідність проведення санітарного контролю партії даного виду вантажу, у пункті пропуску через державний кордон посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу, відділу, санітарно-контрольного пункту на товаросупровідній документації ставиться штамп *“Ввезення дозволено без права реалізації (використання)”*, який передбачає подальше отримання даних про відповідність показників безпеки вантажу висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи. У разі отримання позитивних результатів дослідження показників безпеки, відображених у висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи, на товаросупровідній документації посадовою особою відповідної установи державної санітарно-епідеміологічної служби ставиться штамп *“Ввезення, реалізацію (використання) дозволено”*, який скасовує дію попереднього штампа.

У разі відсутності у товаросупровідній документації позитивного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи вантаж, якщо він є об'єктом такої експертизи, підлягає обов'язковому її проведенню. У цьому разі в пункті пропуску через державний кордон посадовою особою санітарно-карантинного підрозділу, відділу, санітарно-контрольного пункту на товаросу-

провідній документації ставиться штамп “Ввезення дозволено без права реалізації (використання)”, яким дозволяється пропуск вантажу на митницю призначення.

Санітарно-гігієнічна експертиза вантажів здійснюється відповідно до Тимчасового порядку проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи, затвердженого наказом МОЗ України від 09.10.2000 р. № 247. Її об’єктами є продукція, сировина, технологія, нормативні документи методики контролю за нормативними характеристиками, проектна, технічна, інструктивно-методична документація тощо, реалізація, функціонування, використання яких може негативно впливати на здоров’я людини. Основною метою її проведення є збереження та захист здоров’я людей шляхом виявлення, попередження, зменшення та усунення шкідливого впливу на них об’єктів експертизи, а також визначення відповідності об’єктів експертизи вимогам санітарного законодавства України.

Виконавцями державної санітарно-гігієнічної експертизи є експертні підрозділи закладів (установ) державної санітарно-епідеміологічної служби України, а в особливо складних випадках (відсутність відповідних санітарних норм, критеріїв безпеки тощо) експертиза проводиться комісіями, які утворюються Головним державним санітарним лікарем із числа провідних науковців, котрі працюють у відповідній галузі медицини.

Для проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи посадовою особою відповідної установи державної санітарно-епідеміологічної служби разом із представниками митної служби та власником продукції відбираються зразки вантажу. Відбір зразків проводиться відповідно до діючих нормативних документів, а в разі їх відсутності — за аналогією з відповідними нормативними документами на продукцію, галузевими та державними стандартами, правилами відбору зразків на конкретну продукцію та методами досліджень або відповідно до програми дослідження.

За результатами проведення експертизи експертний підрозділ або комісія складають протокол експертизи, готують висновок державної санітарно-гігієнічної експертизи у двох примірниках. На кожен об’єкт експертизи готується окремий висновок. Висновок на продукцію готується із застосуванням Державного класифікатора продукції та послуг (ДКПП) ДК 016-97 або Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

(УКТЗЕД) ДК 017-98. Підготовлений висновок і протокол експертизи, підписані керівником експертного підрозділу або комісії, передаються на затвердження головному державному санітарному лікарю.

Головний державний санітарний лікар або вповноважений ним заступник на підставі протоколу експертизи затверджує висновок у двох примірниках власним підписом та печаткою. Другий примірник висновку підписують спеціалісти, які відповідають за ведення реєстру висновків державної санітарно-гігієнічної експертизи Міністерства охорони здоров'я України.

Після затвердження висновок вноситься до реєстру висновків державної санітарно-гігієнічної експертизи Міністерства охорони здоров'я України і йому присвоюється відповідний номер. Висновок вважається дійсним тільки за наявності номера реєстрації в реєстрі. Заявнику, тобто власнику переміщуваного вантажу, після затвердження і внесення до реєстру видається перший примірник висновку.

Висновок експертизи є чинним протягом терміну дії нормативного документа, прийнятого в установленому порядку на цей об'єкт експертизи (продукцію). Для товарів (продукції) імпортного виробництва, на яку відсутні нормативні документи, висновок видається відповідно до терміну дії контракту між закордонним контрагентом та імпортером, але не більше ніж на п'ять років.

Після проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи та отримання позитивного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи посадовою особою установи державної санітарно-епідеміологічної служби відповідної адміністративної території ставиться штамп *“Ввезення, реалізацію (використання) дозволено”*, який скасовує дію попереднього штампа. У разі отримання негативного висновку державної санітарно-гігієнічної експертизи, посадовою особою установи державної санітарно-епідеміологічної служби відповідної адміністративної території приймається рішення щодо заборони, реалізації (використання) вантажу і виноситься постанова Головного державного санітарного лікаря відповідної адміністративної території про вилучення, вивезення за межі України чи утилізацію цього вантажу.

Митне оформлення вантажу у вільний обіг здійснюється при наявності на товаросупровідній документації відбитку штампу *“Ввезення, реалізацію (використання) дозволено”*.

3.12. Контроль за експортом брухту і відходів чорних та кольорових металів

З метою забезпечення вітчизняного виробника сировиною, захисту майнових інтересів держави у процесі провадження підприємницької діяльності, пов'язаної з брухтом та відходами чорних і кольорових металів, Кабінетом Міністрів України ухвалено Постанову від 14.11.97 р. № 1262 “Про заходи щодо впровадження підприємницької діяльності, пов'язаної з брухтом та відходами чорних і кольорових металів”. Нею запроваджено обов'язкову перевірку територіальними органами Держкомстандарту України кожної експортної партії брухту і відходів чорних та кольорових металів на відповідність показників брухту тим, які внесені до вантажної митної декларації, зазначені у товаросупровідній документації і специфікації до експортного контракту, та вимогам чинних в Україні нормативних документів зі стандартизації.

Відповідно до п. 9 наказу Державного комітету України зі стандартизації, метрології і сертифікації від 16.12.98 р. № 778 “Про затвердження Порядку проведення обов'язкових перевірок експортних партій брухту та відходів чорних і кольорових металів територіальними органами Держстандарту України” однією з підстав для здійснення митного оформлення кожної експортної партії брухту та відходів чорних і кольорових металів є оригінал *експертного висновку* територіального органу Держстандарту України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.98 р. № 999 “Про затвердження Порядку здійснення екологічного контролю експортних партій брухту чорних і кольорових металів підрозділами Державної екологічної інспекції Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки” встановлено, що однією з підстав для здійснення експорту металобрухту є сертифікат екологічного контролю, виданий посадовою особою територіального органу Мінекобезпеки.

Таким чином, вивезення брухту та відходів чорних металів може бути здійснено за умови перевірки кожної експортної партії відповідними державними органами, висновки яких є підставою для проведення митного оформлення вантажу.

Законом України від 05.05.99 р. № 619-XIV “Про металобрухт” (зі змінами та доповненнями) встановлено додаткові заборони та обмеження, що стосуються експорту металобрухту.

Згідно з положеннями цього Закону контракти на експорт металобрухту підлягають реєстрації в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Експорт брухту та відходів кольорових металів забороняється.

Забороняється також експорт металобрухту, який утворився у військових частинах, установах, військових навчальних закладах Збройних сил України та інших військових формуваннях, утворених відповідно до законів України, перелік якого затверджується Кабінетом Міністрів України, а також експорт списаних на металобрухт агрегатів машин, кораблів, плавзасобів, військової техніки, рухомого складу залізничного транспорту в нерозібраному стані.

Додаткові обмеження, які носять тимчасовий характер, на даний час встановлені також постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.98 р. № 1049 “Про тимчасове обмеження вивезення брухту та відходів чорних і кольорових металів, які використовуються в операціях із давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”, якою відповідно до пункту 12 статті 5 Закону України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах” встановлено, що вивезення українськими замовниками за межі митної території України брухту та відходів чорних і кольорових металів, які використовуються в операціях з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах, призупиняється до прийняття Кабінетом Міністрів України окремого рішення.

3.13. Гемологічний контроль

Відповідно до пункту 6 статті 15 Закону України від 18.11.97 р. № 637/97-ВР “Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними” Державний гемологічний центр уповноважено проводити незалежну експертизу та контроль за якістю сировини і виробів із дорогоцінних каменів, дорогоцінних каменів органогенного утворення та напівдорогоцінних каменів і виробів із них, а також виконувати за розпорядженнями уповноважених органів інші роботи, пов’язані з незалежною експертизою дорогоцінних каменів, дорогоцінних каменів органогенного утворення та напівдорогоцінних каменів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.94 р. № 512 “Про загальну класифікацію та оцінку вартості природного каміння” на Державний гемологічний центр при Міністерстві фінансів України покладено повноваження здійснювати *оцінювання вартості* природного каміння та видачу *свідоцтва про оцінку його вартості*.

З інформації Державного гемологічного центру від 26.05.95 р. № 242/95 випливає, що Державний гемологічний центр, “керуючись Постановами Кабінету Міністрів України за № 713, 512, 369 і Указами Президента України за № 475 і 691, уповноважений здійснювати державну позавідомчу експертизу вартості та якості дорогоцінного, напівдорогоцінного і декоративного (граніт, габро, мармур та ін.) каміння у виробих і сировині. За результатами перевірок видається “Експертний висновок” встановленого Міністерством фінансів зразка. Наявність цього документа є обов’язковою для надання митним службам”.

3.14. Експортний контроль

Державний експортний контроль — це комплекс дій, який здійснюють державні органи з метою забезпечення контролю за міжнародними передачами озброєння, військової і спеціальної техніки, окремих видів сировини, матеріалів, устаткування і технологій, що можуть бути використані для їх виготовлення, з метою гарантування національної безпеки і виконання Україною міжнародних зобов’язань з нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки та обмеження передач звичайних видів озброєння.

Регулювання експорту, імпорту, транзиту таких видів товарів, як: вибухові речовини, усі види зброї, боєприпаси, військова і спеціальна техніка, військове майно, технології оборонного призначення, а також роботи і послуги, пов’язані з ними, виробни ракетної техніки, а також обладнання, матеріали і технології, які використовуються у створенні ракетної зброї та токсичної зброї; товари, що стосуються ядерної діяльності, обладнання, матеріали і технології, що можуть бути використані в ядерній діяльності (товари подвійного призначення); товари, що можуть бути використані у створенні хімічної, бактеріологічної та токсичної зброї; обладнання, матеріали, програмне забезпечення, технології, що

можуть бути використані у створенні озброєння, військової чи спеціальної зброї — здійснюється Урядовою комісією з політики експортного контролю, а безпосередню видачу дозволів покладено на Державну службу експортного контролю (ДСЕК).

Станом на кінець 1998 р. перелік товарів, переміщення яких через митний кордон України у встановленому митному режимі може відбуватися лише з дозволу Державної служби експортного контролю, затверджено Постановами Кабінету Міністрів України:

- від 27.07.95 р. № 563 “Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом та транзитом виробів ракетної техніки, а також обладнання, матеріалів і технологій, що використовуються у створенні ракетної зброї”;

- від 12.03.96 р. № 302 “Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом і транзитом товарів, що стосуються ядерної діяльності і можуть бути використані в створенні ядерної зброї”;

- від 22.04.97 р. № 384 “Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом та транзитом товарів, що можуть бути використані у створенні хімічної, бактеріологічної (біологічної) та токсичної зброї”;

- від 22.08.96 р. № 1005 “Про порядок контролю за експортом, імпортом і транзитом окремих видів виробів, обладнання, програмного забезпечення і технологій, що можуть використовуватися для створення озброєння, військової чи спеціальної техніки”;

- від 08.12.97 р. № 1358 “Про затвердження Положення про порядок державного контролю за міжнародною передачею товарів військового призначення”;

- від 10.04.98 р. № 1320 “Про внесення змін і доповнень до постанови Кабінету Міністрів України від 22.08.96 р. № 1005”.

Наказом Державного митного комітету України від 20.01.99 р. № 38 встановлено порядок пропуску через митний кордон України та митного оформлення товарів, які підлягають експортному контролю. Ним передбачено, що підставою для прийняття до митного оформлення вантажів, які підлягають експортному контролю, є *дозвіл ДСЕК*. Оригінал дозволу є документом суворої звітності і зберігається митним органом, що прийняв підконтрольний вантаж до оформлення.

На підставі відповідного рішення ДСЕК дозвіл оформляється та видається у встановленому чинним законодавством поряд-

ку. Цей порядок визначається Інструкцією про порядок оформлення та використання дозволів/висновків на право здійснення вивезення, ввезення та транзиту товарів, що, відповідно до законодавства, підлягають експортному контролю. Цю Інструкцію затверджено наказом Державної служби експортного контролю України 03.08.98 р. № 163, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.09.98 р. № 560/3000 та введено в дію листом ДМСУ № 11/4-10790 від 13.10.98 р. Цим наказом також встановлено порядок взаємодії з питань експортного контролю Державної митної служби України і ДСЕК.

3.14.1. Особливості оформлення і використання дозволів ДСЕК

Переміщення через митний кордон України товарів, що підлягають експортному контролю здійснюється за дозволом/висновком. Вид дозволу/висновку (“Разовий” або “Генеральний”), який може бути оформлений на конкретні категорії товарів, визначається Держекспортконтролем за погодженням Держмитслужби.

Дозвіл/висновок оформляється і видається Держекспортконтролем і є підставою для прийняття товару для митного оформлення, але не звільняє від подання митній установі вантажної митної декларації та інших документів, потрібних для митного контролю відповідно до законодавства.

Дозвіл/висновок оформляється на бланках встановленого зразка. Папір для оформлення дозволів/висновків має бути пронумерований і мати захищення.

Розділи дозволів/висновків заповнюються відповідно до загальноукраїнських класифікаторів техніко-економічної інформації з обов’язковим зазначенням встановлених органами державної статистики кодів юридичних осіб. Коди країн та митних установ визначаються у встановленому законодавством порядку.

Оформлений у встановленому порядку дозвіл/висновок є дійсним, якщо він підписаний однією з уповноважених осіб ДСЕК та скріплений печаткою “Експортний контроль”. Зразки підписів та печаток посадових осіб надсилаються Держекспертконтролем до Держмитслужби.

Оригінал дозволу/висновку представник заявника (експортера/імпортера) одержує безпосередньо в ДСЕК за умови наявності належним чином оформленої довіреності від імені заявника (експортера/імпортера). Довіреність повинна бути засвід-

чена підписом та печаткою керівної посадової (або іншої уповноваженої) особи заявника (експортера/імпортера).

Після одержання дозволу/висновку уповноваженим представником заявник несе повну відповідальність за наслідки, пов'язані з неправильним оформленням та використанням дозволу/висновку.

Разом із дозволом заявнику надається лист-зобов'язання, який має містити вичерпну інформацію для заявника щодо правил використання дозволу, його оформлення та видачі згідно з Інструкцією та встановленими правилами здійснення експортного контролю.

Довіреність та оригінал дозволу/висновку є документами суворої звітності. Вони зберігаються відповідно в ДСЕК та митних органах України протягом установленого терміну зберігання таких документів.

Замовник, якому надано дозвіл ДСЕК, зобов'язаний не пізніше ніж через два тижні після митного оформлення товару передати (надіслати поштою) до ДСЕК копію першого примірника вантажної митної декларації (копії перших примірників усіх декларацій на загальну кількість товару в межах кожного окремого дозволу), належним чином завірену митним органом, що здійснював оформлення товару. Для контролю за використанням дозволу митниці до 10-го числа наступного місяця надсилають до ДМСУ звіт за попередній місяць про надходження валютних коштів за встановленою формою або повідомлення про невикористання дозволу.

У разі невиконання заявником зазначеної вимоги ДСЕК може прийняти рішення про застосування відповідних обмежень (санкцій) до такого заявника відповідно до законодавства.

3.14.2. Особливості митного контролю та митного оформлення товарів, що підлягають експортному контролю

Митне оформлення товарів, які підлягають експортному контролю, здійснюється у першочерговому порядку.

Усі записи митниці у Дозволах та ВМД засвідчуються штампом "Під митним контролем", особистою номерною печаткою та підписом інспектора.

Переміщення товарів здійснюється під митним забезпеченням.

Розміщення товару на митних ліцензійних складах здійснюється за умови наявності письмового дозволу центрального апа-

рату ДМСУ. Рішення щодо можливості такого розміщення приймається на підставі письмового звернення суб'єкта підприємницької діяльності, яке подається для розгляду разом із відповідним клопотанням митного органу, в якому товар перебуває на контролі.

Якщо у дозволі неправильно вказано код товару за УКТЗЕД, після його письмового погодження заявником чи митним органом із центральним апаратом ДМСУ митні органи вносять відповідні зміни до ВМД.

Картка відмови у митному оформленні та відривний талон відмови у всіх випадках підписуються відповідальним за роботу з товарами заступником начальника митниці.

Дані ВМД із операцій з товарами у встановленому порядку включаються до митної статистики. Така інформація не підлягає поширенню і відкритому опублікуванню без відповідного дозволу Голови Державної митної служби, або особи, яка його заміщує.

Митне оформлення таких вантажів здійснюється інспекторами, які мають допуск до роботи з секретною документацією.

При митному оформленні товарів, що підлягають експортному контролю є деякі особливості в оформленні вантажної митної декларації.

По-перше, в разі декларування товарів, які підлягають експортному контролю вантажна митна декларація (ВМД) заповнюється незалежно від вартості товару.

По-друге, при заповненні ВМД на товари, які підлягають експортному контролю є деякі особливості її оформлення відповідно до п. 2 Наказу Держмитслужби від 09.07.97 р. № 307 “Про затвердження Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації”, а саме:

- декларування проводиться при наданні дозволу/висновку ДСЕК, у графі 44 ВМД під номером 6.3 вказується номер дозволу та дата його видачі;

- у графі 13 ВМД, якщо товар підлягає експортному контролю ставиться символ “1”; у випадку, коли згідно з Товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності код декларованих товарів збігається з кодом товарів, що підлягають експортному контролю, але товар за своїм описом або характеристиками не відповідає товарам, відносно яких цей контроль застосовується, у графі проставляється символ “0”. У цьому разі опис товарів, наведений у графі 31, має однозначно підтверджувати таку невідповідність.

Після митного оформлення (пропуску через митний кордон) товару, ВМД та інші документи, що засвідчують законність митного оформлення цих товарів, зберігаються та передаються до архіву митниці тільки разом з відповідними дозволами ДСЕК. Такі ВМД повинні зберігатись окремо від інших.

Митниці щоквартально звітують регіональним митницям про роботу з дозволами ДСЕК. Одержана інформація аналізується регіональними митницями та направляється у відділ експортного контролю ДМСУ. Порядок звітності про роботу з дозволами ДСЕК розробляється відділом експортного контролю окремо і затверджується головою ДМСУ.

3.14.3. Митне оформлення товарів

3.14.3.1. Митне оформлення в режимі вивезення (експорту) товарів

При вивезенні товарів, що підлягають експортному контролю, заявник (власник товару, перевізник чи інша особа, уповноважена власником на здійснення митного оформлення товару) не менше ніж за три доби до вивезення має подати в митну установу в установленому порядку оригінали дозволу і додатка до нього разом з іншими необхідними для здійснення митного оформлення документами.

Інспектором митниці, який здійснює митне оформлення, на зворотному боці дозволу зазначається дата оформлення, номер ВМД, найменування та кількість оформленого товару. Запис засвідчується особистою номерною печаткою інспектора та власним підписом.

Після закінчення митного оформлення товару власникові вантажу повертаються два примірники ВМД: один — для подання прикордонній митниці, інший — для бухгалтерської звітності. У справах митниці оформлення залишається оригінал дозволу і додатку до нього разом з іншими документами за встановленим порядком.

При переміщенні товару через митний кордон України прикордонній митній установі подається один примірник ВМД з відмітками внутрішньої митниці про здійснення митного оформлення, який є підставою для випуску товару за межі митної території України. Прикордонна митниця на поданому примірнику ВМД робить відмітки про проходження вантажу та залишає

його у справах митниці. ВМД, оформлені за дозволами ДСЕК, зберігаються окремо. Товари пропускаються через митний кордон України за умови, якщо відсутні пошкодження тари, упаковки, пломб та печаток, накладених митницею, відправником чи транспортною організацією, а також при дотриманні інших вимог, передбачених митним законодавством.

Після митного оформлення вантажу ВМД вноситься базу даних ПЕОМ. Після введення інформації на примірнику ВМД ставиться дата, підпис та прізвище інспектора, що здійснив введення інформації. Інформація про надходження вантажу передається в загальному порядку.

Після закінчення терміну дії дозволу або вичерпання зазначеної в ньому квоти митне оформлення товару за цим дозволом припиняється, дозвіл та додаток до нього з необхідними відмітками передаються до архіву митниці, а відповідна інформація про використання дозволу передається до регіональної митниці.

3.14.3.2. Митне оформлення при ввезенні (імпорті) товарів

При ввезенні на митну територію України товарів, що підлягають експортному контролю, у пункті пропуску товару через митний кордон заявник не менш ніж за три доби до ввезення товару повинен подати митному органу копії дозволу та додатка до нього, засвідчені печаткою та підписом керівної посадової особи заявника або уповноваженої ним особи. У прикордонній митниці робляться відмітки на товаросупровідних документах та виконуються інші операції, передбачені встановленим порядком контролю за товарами, які ввозяться в Україну.

Після перетину кордону та здійснення відповідних митних процедур товар направляється прикордонною митницею, під митним контролем, до митниці призначення (оформлення), в зоні діяльності якої знаходиться вантажоодержувач. На зворотному боці копії дозволу та додатку до нього інспектором пункту пропуску зазначаються дата пропуску, найменування та кількість товару. Запис засвідчується відтиском особистої номерної печатки та підписом інспектора.

У разі неподання (відсутності) дозволу на ввезення товару або в разі виникнення спірних питань щодо переміщення товару через митний кордон прикордонний митний орган негайно запитує в установленому порядку митний орган, якому має бути

поданий оригінал дозволу, про його наявність та одержання іншої інформації, достатньої для прийняття рішення відносно пропуску товару через митний кордон.

При імпорті товару заявник подає відповідному митному органу, в зоні діяльності якого він знаходиться, у встановленому порядку оригінали дозволу та додатку до нього разом з іншими необхідними для митного оформлення документами.

Інспектором митниці, який здійснює митне оформлення, на зворотному боці дозволу та додатку до нього зазначаються дата оформлення, номер ВМД, найменування та кількість товару. Запис засвідчується відтиском особистої номерної печатки інспектора та підписом. Після закінчення митного оформлення у справах митниці оформлення залишаються оригінал дозволу та додатку до нього разом з іншими документами згідно із встановленим порядком.

Після закінчення терміну дії дозволу або вичерпання зазначеної в ньому квоти митне оформлення товару за цим дозволом припиняється. Дозвіл та додаток до нього з необхідними відмітками передаються до архіву митниці, а відповідна інформація передається до регіональних митниць.

3.14.3.3. Митне оформлення товарів у режимі транзиту

Транзитний товар переміщується через митну територію України під митним контролем. Для ввезення товару, що підлягає експортному контролю, на митну територію України з метою транзиту заявник у пункті пропуску товару через митний кордон не менш ніж за три доби до ввезення товару повинен подати митному органу, що впускає товар на митну територію України, оформлені в установленому порядку оригінали дозволу та додатка до нього або копії цих документів разом з іншими, необхідними для здійснення митного оформлення, документами.

При поданні митному органу на митному кордоні копій дозволу та додатка до нього оригінали зазначених документів подаються митному органу, який випускає товар за межі митної території.

Інспектором митного поста на зворотному боці оригіналу чи копії дозволу зазначаються дата оформлення, найменування товарів та їх кількість. На лицевому боці ВМД зазначається: *“Митниці подано оригінал дозволу”* чи *“Митниці подано копію дозволу”*.

Оформлений перший примірник ВМД передається відповідальній особі для занесення в базу даних ПЕОМ.

При оформленні у разі вивезення транзитного вантажу, який підлягає експортному контролю, у пункті пропуску товару через митний кордон митному органу, що випускає товар за межі митної території України, заявник подає оформлені в установленому порядку копію чи оригінал дозволу та додатка до нього. На зворотному боці копії чи оригіналу дозволу інспектором пункту пропуску зазначається номер ВМД. Після оформлення та здачі документів до відділу контролю доставки вантажів із примірників ВМД робиться ксерокопія, дані ВМД вносяться в ПЕОМ та робиться відмітка на оригіналах та ксерокопіях про введення в базу даних.

3.14.3.4. Митне оформлення в режимі тимчасового вивезення (ввезення) товарів

При тимчасовому ввезенні (вивезенні) товару заявник не менше ніж за три доби до вивезення (ввезення) повинен подати відповідному митному органу оформлені у встановленому порядку оригінали дозволу і додатка до нього разом з іншими, необхідними для здійснення митного оформлення документами, в порядку, передбаченому Інструкцією про порядок оформлення та використання дозволів/висновків на право здійснення вивезення, ввезення та транзиту товарів, що відповідно до законодавства підлягають або не підлягають експортному контролю.

Зворотне вивезення (ввезення) товарів здійснюється в загальному порядку без подання додаткового дозволу, якщо інше не передбачено розділом 19 дозволу.

При вивезенні (ввезенні) товарів із метою ремонту заявник повинен подати два дозволи. У першому дозволі в розділі 19 зазначено заставну вартість, а у другому в розділі 13 та підрозділі 13.1 — послуги.

У випадках, коли митне оформлення зворотного вивезення (ввезення) здійснюється іншими митницями, необхідне обов'язкове письмове узгодження з митницею, в якій ці товари знаходяться на контролі.

У випадках зміни митного режиму, митне оформлення вантажів здійснюється як при імпорті чи експорті на підставі належним чином оформленого дозволу ДСЕК.

3.15. Спеціальні санкції Міністерства економіки України

Спеціальні санкції до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) застосовуються на підставі статті 37 Закону України від 16.04.91 р. № 959-XII “Про зовнішньоекономічну діяльність”, Указу Президента України “Про заходи щодо забезпечення валютного і експортного контролю” та Указу Президента України від 07.11.94 р. № 659/94 “Про облік окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в Україні”.

Законом України від 16.04.91 р. № 959-XII “Про зовнішньоекономічну діяльність” встановлено, що за порушення законодавства України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або іноземних суб'єктів господарської діяльності може бути застосовано спеціальні санкції: індивідуальний режим ліцензування або тимчасове припинення зовнішньоекономічної діяльності.

Індивідуальний режим ліцензування застосовується у разі порушення суб'єктами ЗЕД України, або іноземними суб'єктами господарської діяльності вимог Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”, які стосуються антимонопольних дій, заборони недобросовісної конкуренції, обмеження реекспорту, заборони демпінгу, та інших вимог, що встановлюють відповідні заборони, обмеження або режими здійснення зовнішньоекономічних операцій з дозволу держави.

Тимчасове припинення зовнішньоекономічної діяльності застосовується у разі порушення суб'єктами ЗЕД України, або іноземними суб'єктами господарської діяльності вимог Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” або пов'язаних із ним Законів України, а також вчинення дій, що можуть зашкодити інтересам національної економічної безпеки.

Спеціальні санкції застосовуються Міністерством економіки України за поданням правоохоронних органів України та передбачають позбавлення прав вільного провадження зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або іноземних суб'єктів при проведенні експортних (імпортних) операцій із товарами. Санкції діють не довше, як шість місяців із дати винесення відповідного рішення або до моменту застосування практичних дій, що гарантують виконання Закону.

Наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України (в даний час Міністерства економіки України) від 05.06.95 р. № 103 затверджено Положення про порядок засто-

сування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності спеціальних санкцій.

У разі застосування до учасника зовнішньоекономічної діяльності індивідуального режиму ліцензування підставою для митного оформлення вантажу може бути письмовий дозвіл (індивідуальна ліцензія), виданий Міністерством економіки України, що дає право на здійснення конкретної зовнішньоекономічної операції.

Глава 4

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ТОВАРАМИ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ МОРСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ

4.1. Класифікація морських суден

Для морського флоту характерна велика різноманітність суден. Вони відрізняються за розмірами та конструкціями корпусу, типом силової установки, основними техніко-економічними характеристиками і т. ін.

Морські судна класифікують за призначенням, районом плавання, архітектурним і конструктивним типами, матеріалом корпусу, родом двигуна і т. ін. Вибір тієї чи іншої класифікації залежить від її цільового призначення і визначається завданнями експлуатації флоту або конкретного дослідження.

Існують класифікації суден залежно від регулярності рейсів та форм договорів на перевезення. Ринок морських перевезень в основному ділиться на трампове та лінійне судноплавство.

Трамповими (від англ. tramp — бродяга) називаються судна, які здійснюють нерегулярні рейси. Трампові судна в основному перевозять масові вантажі, а саме: ліс, руди, вугілля, зерно, нафтопродукти. Але такі судна в разі необхідності можуть перевозити генеральні — товароштучні вантажі, наприклад обладнання, апаратуру, автомобілі, трактори тощо.

У лінійному судноплавстві перевозяться генеральні вантажі у напрямках зі стійкими вантажопотоками за розкладом між

закріпленими портами. Тобто перевезення здійснюються регулярними лініями одним або декількома судноплавними підприємствами.

Найчастіше морські судна класифікуються за призначенням, районом плавання, родом двигуна.

За експлуатаційним призначенням (за родом виконуваної роботи) судна поділяються на три основні групи — пасажирські, вантажнопасажирські й вантажні. Останні, у свою чергу, поділяються на суховантажні (універсальні), наливні й комбіновані.

За районом плавання морські судна діляться на судна необмеженого району плавання і судна обмеженого району плавання.

За матеріалом корпусу судна бувають сталеві, із легких сплавів, пластмасові, дерев'яні.

За типом головного двигуна судна поділяються на:

- пароплави — судна з поршневою машиною або паровою турбіною; теплоходи — судна з головним двигуном внутрішнього згорання; газотурбоходи — судна з газовою турбіною;

- електроходи — судна з головними електродвигунами, що одержують струм від електричного генератора;

- атомоходи — судна з атомною силовою установкою.

Пасажирські судна мають декілька палуб, досить розвинуті надбудови, рубки — для розміщення великого числа приміщень. До них входять різні громадські приміщення (музичні салони й салони для паління, ресторани, тири, плавальні басейни, бібліотеки, кінозали, спортивні площадки та ін.). До пасажирських прирівнюються і вантажно-пасажирські судна, на яких, крім кают для пасажирів, є приміщення для перевезення вантажів (наприклад автомашин туристів).

Універсальні суховантажні судна утворюють найчисленнішу групу суден вітчизняного транспортного флоту, призначену для перевезення різних сипучих вантажів. Як правило, вони мають дві палуби, а багато океанських суден — три палуби або платформу в центральному трюмі. Це дозволяє краще використовувати приміщення суден під час перевезення вантажів із обмеженою висотою укладання, полегшує розміщення вантажів, несумісних за своїми властивостями.

Лісовози — однопалубні судна з мінімальним надводним бортом. У них відсутні підпалубні стояки — пілерси, що полегшує навантаження і вивантаження лісового вантажу. Лісовози середнього розміру мають носові та кормові трюми.

Рефрижераторні судна — служать для перевезення швидкопсувних вантажів. Вони порівняно малі (110—128 м). Від суховантажних суден рефрижераторні відрізняються також меншими розмірами вантажних трюмів, твіндеків та люків. Висота вантажних приміщень звичайно не перевищує 5—6 м.

Контейнеровози — це спеціалізовані судна, призначені для перевезень, рекомендованих міжнародним стандартом великогабаритних вантажів шириною 2,44 м, довжиною 3,05, 6,1 і 12,2 м і масою брутто 10, 20 і 40 т відповідно. Контейнеровози поділяються за способом навантаження на судна типу “ЛО-ЛО” і “РО-РО”. Останнім часом до складу вітчизняного флоту ввійшли судна зовсім нового типу “РО-ФЛОУ”.

Ліхтеровози — як контейнери використовують несамохідні баржі-ліхтери. Такі плавучі контейнери в порту відправлення приймають на борт ліхтеровоза з води вантаж і у порту призначення вивантажують його знов на воду. Для навантаження і вивантаження ліхтерів судно обладнане великоваговими стрілами і кранами вантажопідйомністю до 300 т.

Морські поромы забезпечують перевезення через протоки і моря поїздів та автомашин разом із пасажирами і вантажем. Крім них використовуються залізничнопасажирські поромы і судна змішаного типу, призначені для перевезення залізничних вагонів, автомашин і пасажирів одночасно. За архітектурою і конструкцією вони поєднують властивості, характерні для трейлерних і пасажирських суден, обладнаних пасажирськими каютами та побутовими приміщеннями.

Наливні судна, або танкери, служать для перевезення рідких вантажів: нафти і нафтопродуктів, рослинної олії, прісної води, вина. Рідкий вантаж здатний переливатися з борту на борт при крені судна, знижувати його стійкість, створювати додатковий кренний момент. Сучасні танкери приймають (без ризику) декілька сортів нафтопродуктів.

Комбіновані судна — наявність вантажопотоків, коли перевезення нафти поєднують з перевезеннями руди, зерна, вугілля та інших навалювальних вантажів, є першою й основною передумовою виникнення та розвитку комбінованих суден.

Промислові судна служать для морського промислу. Вони діляться на велику кількість типів: риболовецькі, траулерні, сейнери, китобійні та ін. До них належать також плавучі бази і заводи, що переробляють здобич безпосередньо у морі.

4.2. Завдання, які вирішуються при здійсненні митного контролю за морськими суднами, техніка безпеки при огляді

Основними об'єктами, на яких працюють співробітники митниць, розташованих у портах, є переважно судна закордонного плавання. Практика перевезень вантажів водними видами транспорту свідчить про оформлення вантажів, що переміщуються переважно суховантажними, танкерними і контейнерними суднами. Не перебільшуючи можна сказати, що морські, як, утім, і річкові судна для недосвідченої людини є об'єктами підвищеної небезпеки. І не тільки тому, що сучасне судно, вкрай насичене електроустаткуванням, має безліч загазованих танків, коффердамів (замкнутих просторів між відсіками судна), міждонних просторів, але й тому, що сучасне судно є дуже складним технічним спорудженням із безліччю працюючих механізмів, що знаходяться під високою напругою, тиском або температурним впливом.

З урахуванням цього митниці, в зоні діяльності яких розташовані великі порти, особливу увагу приділяють практичній професійній підготовці співробітників на всіх типах суден, з якими доводиться зустрічатися у своїй діяльності. Члени екіпажів суден, перебуваючи багато місяців у морі, а часто й працюючи на судах того самого типу багато років, досконало знають будову усього судна, що нараховує сотні приміщень. Якщо ж до суто професійної обізнаності з будовою корабля, на якому працює людина, додати прагнення знайти відповідне місце, у якому можна сховати предмети контрабанди або предмети, що перевозяться з порушеннями митних правил, то тут для окремих членів екіпажів суден, які нехтують митними правилами, відкривається безмежний простір для діяльності. Виходячи з цього, з метою успішної боротьби з контрабандою і порушенням митних правил співробітник митниці повинен якщо не краще, то, принаймні, не гірше моряків знати будову багатьох типів кораблів і найбільш ймовірні місця приховання предметів на них.

Для оперативних співробітників митниць великих портів України організовуються практичні заняття на судах, що знаходяться на ремонті або тривалій стоянці, із залученням корабельних фахівців, що не тільки проводять заняття, наприклад, у машинному відділенні, але й показують найбільш ймовірні місця приховання предметів контрабанди. Особлива увага у ході професійної підготовки оперативних співробітників митниць, що займаються оглядовою роботою, приділяється знанню правил

техніки безпеки під час роботи на суднах, які, як було сказано вище, є, у силу своєї специфіки, об'єктами підвищеної небезпеки. Корабельні фахівці на таких заняттях знайомлять митників із вимогами адміністрації морських суден з охорони праці і дотримання правил техніки безпеки, які повинні виконуватися під час проведення робіт на кораблях з урахуванням специфіки того чи іншого виду судна.

У системі професійної підготовки оперативних співробітників митниць питанням знання правил техніки безпеки приділяється першорядна увага. За кожним із прийнятих на роботу співробітників закріплюються наставники із числа найбільш досвідчених і підготовлених оперативних працівників із великим досвідом практичної роботи на суднах. Тільки разом із наставником після здачі заліку зі знання правил техніки безпеки і первинного інструктажу прийняті співробітники допускаються начальником відділу до практичної оглядової роботи в службових приміщеннях судна. Залежно від того, який об'єкт судна оглядається співробітниками митниці, з ними повинен проводитись інструктаж із дотримання правил техніки безпеки на конкретному об'єкті.

4.3. Митний контроль та оформлення суден закордонного плавання

Українські та іноземні судна, товари та інші предмети, які перетинають державний кордон України, підлягають митному контролю. Митний контроль суден, що прибувають із-за кордону (або відбувають за кордон), здійснюється комісією, яка складається з представників КПП прикордонних військ України, митниці, санітарних і карантинних служб, що здійснюють контроль у пунктах пропуску через державний кордон України. При здійсненні оформлення наливних суден до складу комісії можуть включатися представники пожежної охорони. Митний контроль суден закордонного плавання проводиться біля причалів порту або, за узгодженням із митницею і КПП прикордонних військ України, на рейді.

При здійсненні митного контролю суден закордонного плавання встановлюються зони митного контролю. Відповідно до Наказу ДМКУ від 06.05.95 р. № 198 тимчасові митні зони створюються на суднах під час їхнього контролю, а також зони мит-

ного контролю можуть створюватися і в інших місцях за рішенням начальника митниці або особи, що його заміщує, за узгодженням із прикордонними військами України.

Доступ у зони митного контролю дозволяється тільки посадовим особам, що безпосередньо беруть участь у технології контролю, а також співробітникам спеціальних підрозділів органів МВС і СБ України за письмовим розпорядженням керівників цих підрозділів при здійсненні заходів щодо боротьби зі злочинністю, при наявності письмового дозволу начальника митниці.

Посадові особи, що мають доступ у зони митного контролю, можуть переміщуватись у них тільки в межах, необхідних для виконання своїх прямих службових обов'язків. Такі посадові особи не повинні мати при собі цінностей і предметів, вивіз або ввіз яких на митну територію України заборонений або обмежений митними правилами.

Громадяни, які перетинають митний кордон України, представники організацій, підприємств і установ, що одержують або відправляють товари та інші предмети, допускаються в зону митного контролю за рішенням старшого митного наряду за узгодженням із прикордонними військами України на підставі дійсних для в'їзду (виїзду) документів, транспортних та інших документів на одержання (відправлення) товарів та інших предметів. Всі особи, яким дозволено відвідування судна під час його митного оформлення, повинні пройти митний контроль шляхом подачі відомостей, в усній або письмовій формі, відповідно до митної декларації.

Доступ у зони митного контролю в інших випадках може бути дозволений начальником митниці і КПП прикордонних військ або їх заступників.

Переміщення товарів та інших предметів у зоні митного контролю або за межі такої території можливе тільки з дозволу митниці.

4.4. Документи митного оформлення суден закордонного плавання і переміщуваного ними вантажу

Здійснення митного оформлення вантажу, що переміщується судном, починається з перевірки наданих адміністрацією судна документів на вантаж. Ці документи мають бути оформлені на

бланках форми Міжурядової морської консультативної організації (форма ІМСО).

Співробітники митниці, залучені до участі у проведенні митного оформлення морського (річкового) судна, мають знати такі основні документи, що надаються адміністрацією судна, так само як і відомості, обов'язкові до зазначення у них:

Генеральна декларація форми ІМСО — документ, що містить загальні відомості про судно. У графі 16 мають бути заявлені відомості про наявність на борту судна вогнепальної зброї і наркотиків, які знаходяться в судовій аптечці, а також відомості про судову касу.

Вантажна декларація форми ІМСО має містити відомості про вантаж, що знаходиться на судні.

Суднова роль форми ІМСО — список членів екіпажу судна.

Список пасажирів форми ІМСО — список пасажирів, що знаходяться на судні.

Загальна митна декларація форми ІМСО — документ, у якому вказується наявність у членів екіпажу нормованих і заборонених до ввозу предметів, а також валюти і цінностей (можуть бути заявлені окремим списком). Члени екіпажів українських суден закордонного плавання замість однієї загальної заповнюють індивідуальні митні декларації. Громадяни України, що направляються у складі судових команд іноземних суден, також заповнюють індивідуальні митні декларації.

Список судових запасів форми ІМСО — перелік тютюнових і вино-горілчаних виробів, деяких продовольчих і промислових товарів, а також судового постачання, палива і мастила, що знаходяться на судні на момент прибуття в порт.

Коносамент — основний документ, який судовласник видає відправникові вантажу і підтверджує прийняття вантажу до перевезення морським шляхом. Цей документ виконує три основні функції, а саме:

1) підтверджує прийняття судовласником (перевізником) вантажу до перевезення;

2) є товаросупровідним документом;

3) затверджує договір перевезення морським шляхом, тобто перевізник зобов'язується доставити вантаж до місця призначення і передати його тому, хто пред'явить йому оригінал такого документа.

Згідно з першою функцією, коносамент представляє собою розписку судовласника або уповноваженої особи, що зазначені

товари в указаній кількості та якості прийняті під охорону судновласника з метою перевезення. На коносаменті обов'язково має бути напис судноплавної компанії “вантаж на борту” або “вантаж прийнятий до завантаження”.

Друга функція коносамента — давати право власникові оригіналу на розпорядження вантажем — робить його товаророзподільчим документом. Це означає, що особа, вказана у коносаменті, або яка володіє коносаментом на пред'явника, має право вимагати від судновласника видачу йому товару, записаного у коносаменті, і має право продати своє право на розпорядження вантажем іншій особі.

Третя функція коносамента — це його спроможність виступати єдиним доказом наявності договору морського перевезення між відправником вантажу та судновласником. Цю функцію коносамент виконує при перевезенні товарів на судах регулярних ліній або при поставці окремими партіями, недостатніми за розмірами для використання всього судна або його частини.

При перевезенні трамповими суднами коносамент виконує лише перші дві функції — служить розпискою в отриманні вантажу до перевезення і товаросупровідним документом. Коносамент містить відомості про назву судна, його власника, тоннаж, найменування портів відправлення та призначення, суму фрахту, місце її виплати, кількість виданих екземплярів коносамента. Він підписується капітаном судна або судовим агентом. Повний комплект коносаментів складає три копії і три оригінали.

Розрізняють такі види коносаментів:

- іменний;
- ордерний;
- на пред'явника.

Іменний коносамент містить у собі вказівку на те, що товар має бути доставлений визначеному одержувачу, згідно з указаними найменуванням та адресою. *Ордерний коносамент* припускає, що відправник вантажу може передати своє право третій особі, індосувавши його, тобто поставивши на зворотному боці свій підпис і печатку. Такий коносамент використовують у тому разі, коли оплата проводиться без пред'явлення документів банку. *Коносамент на пред'явника* припускає, що товар передається будь-якій особі, яка пред'явить такий коносамент. Видача товару за коносаментом може бути проведена:

— за іменним коносаментом — особі, на чие прізвище він виписаний;

- за ордерним — особі, на прізвище якої він індосований;
- за коносаментом на пред'явника — особі, яка його пред'явить.

Якщо одержувач вантажу продає не всю партію товару за коносаментом, а тільки його частину, або коли партія товару одночасно продається декільком покупцям, він може розділити коносамент на потрібну кількість і кожному покупцеві виписати *частковий коносамент* або *деліверн* — ордер, за яким кожний клієнт отримує свою частку вантажу.

При перевезенні вантажів наливом, навалом або насипом капітан судна може в коносаменті зробити застереження з цього питання. Після видачі вантажу за одним із екземплярів коносаменту інші коносаменти втрачають свою силу. Інспектору митниці представник судна пред'являє копію коносаменту для звірення її даних із даними вантажного маніфесту.

Штурманська розписка — документ підтвердження судновласником прийняття товару до перевезення. Він виписується помічником капітана, містить інформацію про видиму якість товару і дозволяє перевізникові видати коносамент. Штурманська розписка видається вантажовідправнику, якщо не готовий коносамент або при поставці товару вздовж борту судна (умови поставки FAS). Штурманська розписка не є товаросупровідним документом, тому судновласник може видати коносамент відправнику, не наполягаючи на поверненні йому штурманської розписки.

Вантажний маніфест — це список коносаментів, де також міститься інформація про вантаж, відправника, одержувача, порт відправлення і порт призначення.

На коносаментах і штурманських розписках інспектор, який проводить митне оформлення, не робить ніяких записів і не проставляє штампів або відбитків ОНП. Ці відмітки проставляються у вантажних маніфестах (після звіряння їх із коносаментами або з штурманськими розписками).

Доручення на завантаження судна — цей документ надається митному органу перед завантаженням судна експортним або транзитним вантажем і містить у собі інформацію про кількість товару, його найменування, назву судна, його належність, назву відправника й одержувача, назву порту завантаження і порту призначення, а також додаткову інформацію для експедитора вантажу, тобто його основні завдання при завантаженні судна.

Каргоплан — вантажний план судна, в якому зазначаються усі вантажні приміщення, надбудови, вигородки, де розміщений прийнятий до перевезення вантаж.

4.5. Загальне митне оформлення судна при прибутті з-за кордону

Митне оформлення суден, що прибули з-за кордону, проводиться після санітарного контролю (ст. 18 МК).

Перед початком митного оформлення судна закордонного плавання капітан зобов'язаний подати до митниці на бланках форми Міжурядової морської консультативної організації (Inter-governmental Maritime Consultative Organization — IMCO) такі документи:

- генеральну декларацію;
- вантажну декларацію;
- судову роль;
- список пасажирів;
- вантажні документи (коносаменти, їхні переліки — маніфести);
- митні декларації членів екіпажу;
- список судових запасів.

Під час митного огляду житлових і нежитлових приміщень судна, товарів, які на них перевозяться, майна й особистих речей членів судової команди обов'язкова присутність представника судна. Капітан судна через довірених членів екіпажу повинен показати за вимогою митниці всі приміщення й відсіки судна.

У процесі огляду митний наряд перевіряє відповідність даних, заявлених у документах, фактичній наявності. Пломбуються або опечатуються судові приміщення з товарами й іншими предметами, що не підлягають пропуску через митний кордон України.

При прибутті українського судна із-за кордону митницею перевіряються у книгах обліку матеріальних цінностей рахунки на закупівлю технічного постачання, а також їхнє оприбуткування. Якщо протягом рейсу частина, або вся кількість закуплених предметів технічного постачання витрачена, перевіряються акти на списання цих предметів. При прибутті українського судна із-за кордону, капітан представляє в митницю гарантійне зобов'язання про те, що все технічне постачання закуплене для потреб судна (зі вказівкою номерів рахунків) і виноситись на берег не буде.

З метою попередження порушень гарантій можливе розміщення закупленого технічного обладнання під митне забезпечення до виходу судна в закордонний рейс.

4.6. Оформлення імпорتنих вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом

При здійсненні контролю за приходом судна з вантажем із за кордону інспектор митниці перевіряє документи на вантаж, переконується, що вантаж не заборонений до ввезення в Україну. Під час комісії інспектор вибірково проводить огляд вантажу, що знаходиться на судні, та перевіряє вантажосупровідні документи. На маніфестах, рахунках після перевірки проставляється штамп “Під митним контролем”. По одному екземпляру залишається у справах митниці на контролі. Вантаж за можливості оглядається і пломбується.

Вивантаження товарів та інших предметів із суден здійснюється під наглядом митниці згідно з вантажною декларацією, коносаментами і маніфестами на вантаж. Вивантаження транзитних вантажів здійснюється, як правило, тільки на склади.

Випуск імпорتنих і транзитних вантажів та інших предметів у вільний обіг на територію України або для подальшого транзиту в інші країни здійснюється на підставі завізованого митницею наряду і ВМД, оформленої згідно з діючим митним законодавством.

Підставою для видачі вантажу з території порту є наряд, написаний на адресу одного отримувача. Наряд складається у п’яти примірниках і вважається оформленим, якщо він підписаний рознарядником і має всі необхідні реквізити:

- номер наряду;
- вид транспорту, на який буде навантажено вантаж;
- найменування і поштова адреса отримувача;
- назва судна, на якому вантаж прибув у порт, та дата його прибуття;
- номер коносамента;
- порт (країна) відправки вантажу;
- найменування та кількість вантажу;
- номер контейнера.

Наряд підлягає оформленню з проставленням штампа “Під митним контролем” залежно від заявленого режиму. У випадку

випуску вантажу, оформленого у вільний обіг на територію України, наряд додатково засвідчується відбитком особистої номерної печатки інспектора, який здійснив оформлення цього вантажу за ВМД у режимі “імпорт”. Примірник оформленого наряду залишається у митниці. Якщо вантаж буде декларуватись і оформлюватись у внутрішній митниці, він повинен випускатись з території порту за наявності в ЦБД оформленої ВМД (ПП, ПД, АД) на цю партію вантажу.

Вивіз товарів та інших предметів із зони митного контролю відбувається за письмовим дозволом митниці шляхом проставлення на товаросупровідних документах відмітки “*Вивіз із території порту дозволений*”. Такий запис має бути завірений відбитком особистої номерної печатки співробітника митниці.

Після випуску вантажу за нарядом із зазначеними відмітками митниці наряд підшивається у суднову справу.

4.7. Митне оформлення експортних вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом

4.7.1. Митне оформлення судна при відході за кордон

Перед початком оформлення відходу судна за кордон капітан судна представляє митниці на бланках форми ІМСО:

- вантажну декларацію;
- суднову роль;
- список пасажирів;
- вантажні документи: коносаменти та їхні переліки — маніфести;
- митну декларацію членів екіпажу.

У процесі митного оформлення при відході судна закордонного плавання посадовими особами митниці звіряються дані, заявлені в документах, наданих при оформленні прибуття судна, а за деяких позицій (наприклад палива, масла, продуктів харчування) — їхня відповідність фактичній наявності на борту судна.

Валюта і цінності, що знаходяться в суднових касах, вивозяться відповідно до діючих в Україні правил валютного регулювання. Валюта і цінності, що вивозяться в суднових касах, підлягають обов’язковій письмовій заяві:

- у довідці за підписом капітана (для українських суден);

— у загальній митній декларації (валютному списку) екіпажу (для іноземних суден).

Випуск продуктів, необхідних для харчування екіпажів, якими агентуючі організації забезпечують в українських портах іноземні судна, а також продуктів харчування, що вивозяться на українських пасажирських суднах закордонного плавання для обслуговування пасажирів, здійснюється в безліцензійному порядку на загальних підставах — за умови оформлення вантажної митної декларації та оплати належних митних платежів.

При заході судна закордонного плавання в порти України на вантажній декларації робляться відмітки для митниці в порту призначення про вантажні операції, що були зроблені в порту відправлення, наявність вантажів на борту, накладених митних забезпечень, інших відомостях, необхідних для митного контролю. Завірена митницею вантажна декларація вручається капітану для передачі митниці в порту призначення.

Митна процедура оформлення та контролю партії експортного вантажу у більшості митниць розподілена між двома структурними підрозділами: вантажним відділом, та відділом контролю транспортних засобів (ВКТЗ). Вантажний відділ здійснює оформлення ВМД, доручення на завантаження судна. ВКТЗ здійснює перевірку наявності оформленої ВМД, доручення на завантаження на судно у порту та митний контроль щодо відповідності найменування, кількості переміщуваного вантажу даним, заявленим у ВМД.

4.7.2. Декларування вантажів

Типова технологічна карта митного оформлення вантажу, що завантажуються на судно, наведена у додатку. Підставою для митного оформлення вантажу є оглянута інспектором митниці накопичена суднова партія.

Перед оформленням ВМД інспектор вантажного відділу перевіряє наявність облікової картки суб'єкта ЗЕД, що підтверджує його акредитацію в митниці.

Суб'єкт ЗЕД (або за його дорученням підприємство-декларант) подає до митниці ВМД, оформлену згідно з вимогами Наказу ДМСУ “Про затвердження порядку заповнення граф вантажної митної декларації відповідно до митних режимів експорт, імпорт, транзит, тимчасове ввезення (вивезення), митний склад, магазин

безмитної торгівлі”. Разом з ВМД митний брокер подає такі документи:

- 1) зовнішньоекономічний договір (копія прошита та завірена підписами та печатками учасника ЗЕД або митного брокера);
- 2) довідка про декларування валютних цінностей або довідка про відсутність валютних цінностей (копія завірена митним брокером);
- 3) товаросупровідні документи;
- 4) документи, що підтверджують заявлений код УКТЗЕД;
- 5) приймальні акти порту;
- 6) інші документи, необхідні для оформлення ВМД.

Після прийняття ВМД та документів до неї митний брокер передає ВМД та документи на 1-й етап перевірки ВМД і документів підрозділом митної статистики. Разом із ВМД подається її електронна копія. Інформація, внесена до електронної копії ВМД, повинна відповідати інформації, внесеній декларантом до оригіналу ВМД. Крім цього, підрозділ митної статистики перевіряє наявність фактів застосування до суб'єкта ЗЕД санкцій, передбачених статтею 37 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність”. Перевірка на цьому етапі завершується проставленням штампа “Перевірено”.

На 2-му етапі здійснюється перевірка ВМД та документів, заявленої митної вартості і нарахування митних платежів відділом митних доходів та платежів митниці і відділом тарифів та митної вартості у порядку, визначеному нормативними актами Держмитслужби. Перевірка закінчується проставленням штампа “Сплачено”, та відповідного штампа відділом ТМВ.

На 3-му етапі здійснюється перевірка вантажним відділом митниці зазначених декларантом відомостей у ВМД на відповідність їх митним правилам та поданим комерційним документам. Після перевірки на всіх аркушах ВМД проставляється штамп “Під митним контролем” та реєстраційний номер. ВМД реєструється у журналі обліку вантажних митних декларацій. Після завершення цієї процедури ВМД вважається прийнятою для оформлення і декларант несе юридичну відповідальність за зазначені в ній відомості. На цьому етапі декларація не може бути відкликана декларантом. Кожній ВМД присвоюється реєстраційний номер у порядку, визначеному Держмитслужбою. Реєстраційний номер заноситься до журналу обліку ВМД. У разі потреби здійснення митного огляду інспектор вантажного відділу

на звороті 1-го примірника ВМД робить запис “*Направляється для здійснення митного огляду*”, який завіряється його особистим підписом.

ВМД вважається повністю оформленою за наявності на всіх її аркушах особистої номерної печатки інспектора митниці, який здійснив митне оформлення товару.

ВМД не приймається для оформлення:

1) якщо вона подається без повного комплекту документів, необхідних для здійснення митного оформлення товарів;

2) якщо вона заповнена декларантом із порушенням Положення про вантажну митну декларацію, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.97 р. № 574 (зі змінами та доповненнями), та інших нормативних актів;

3) якщо вона заповнена з підчистками та помилками;

4) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Залежно від митного режиму інспектором вантажного відділу, який завершив митне оформлення товару, накладається або знімається митне забезпечення.

Оформлені митницею аркуші ВМД розподіляються у такому порядку:

— перший основний аркуш (“примірник для митниці”) зберігається разом із комплектом документів, на підставі яких здійснювалося митне оформлення, в митному підрозділі, що здійснював митне оформлення, протягом 12 календарних місяців, після чого передається на зберігання до архіву митниці;

— другий основний аркуш (“примірник для статистики”) використовується у підрозділі митної статистики органу Державної митної служби;

— третій основний аркуш (“примірник для митниці”) використовується у підрозділі митних доходів та платежів органу Державної митної служби;

— четвертий основний аркуш (“примірник для митниці”) використовується залежно від виду зовнішньоекономічної операції:

а) під час оформлення товару, який вивозиться за межі митної території України, аркуш передається декларанту для доставки разом із товаром у пункт пропуску на державному кордоні України. Після проведення процедури пропуску він передається до архіву митниці, що здійснила пропуск товару через державний кордон;

б) під час оформлення товару, який ввозиться на митну територію України, аркуш передається декларанту;

— п'ятий основний аркуш (“примірник для декларанта”) передається декларанту.

4.7.3. Оформлення та видача доручення

Документами, що надають право на завантаження судна, є ВМД, оформлена в повному обсязі, або загальна ВМД із проставленим відбитком штампу “*Під митним контролем*”, присвоєним номером і зарезервованими коштами, а також доручення, яке видається порту організацією-експедитором не менш, як у п'яти примірниках, з яких два залишаються в митниці, а решта розподіляється між ТЕКом, складом, судном і експедитором.

Для видачі доручення на завантаження судна експедитор подає до митниці такий пакет документів:

1) вантажну митну декларацію на вантаж, накопичений в порту;

2) товаросупровідні документи, оформлені в повному обсязі (тільки для вантажів, оформлених в іншій митниці);

3) доручення зі штампом екологічного контролю. В дорученні мають бути заповнені всі графи, передбачені правилами морських перевезень;

4) вантажні списки на вантаж, не менше ніж у п'яти примірниках, завірені експедитором із зазначенням П.І.Б., посади, дати підпису та печатки експедитора. Вантажний список повинен мати такі відомості: найменування судна, порт відправлення і порт призначення, номер доручення, номери залізничних вагонів та накладних, номер ВМД, кількість вантажу за документами та кількість вантажу, визначеного в результаті переважування, кількість вантажних місць для генеральних вантажів, номер приймального акта. Якщо перший вантажний список був виданий не на весь задекларований у ВМД вантаж, то експедитор при надходженні вантажу в порт видає додаткові вантажні списки з доданням товаросупровідних документів (для вантажів, задекларованих іншими митницями, або транзит), які знайдуть відображення у відомості відвантаження порту;

5) приймальні акти порту (на вантажі, задекларовані в інших митницях), завірені круглою печаткою ТЕК порту;

6) лист-звернення (який повинен мати такі відомості: при наданні доручення — відправник, отримувач, назва судна, порт вивантаження, назва вантажу; при наданні коносаменту, згідно з

інструкцією — відправник, отримувач, назва судна, порт вивантаження, назва вантажу). Лист-звернення реєструється в митниці та підписується начальником митниці або його заступником.

Після перевірки відповідності даних доручення з ВМД і товаросупровідними документами “для вантажів, оформлених в іншій митниці” інспектор митниці на товаросупровідних документах проставляє особисту номерну печатку у правому нижньому кутку. При перевірці накладних інспектор звертає увагу на графи: “відправник”, “отримувач”, “країна призначення”, “для якої фірми”, “найменування і кількість вантажу”, “розміри і марка для генеральних вантажів”, на дату відправлення і дату надходження в порт, наявність штампа залізничної станції порту, відмітку про помер ВМД, якою задекларовано вантаж, наявність штампа “*Під митним контролем*” та особистої номерної печатки.

Після перевірки вантажних списків інспектор робить запис: “*Завантаження дозволено*” і завіряє його відбитком особистої номерної печатки.

На дорученні інспектор робить запис “*Перевірено*” і завіряє його відбитком особистої номерної печатки. Примірник ВМД та один примірник доручення з вантажним списком залишаються у вантажному відділі й реєструються у спеціальному журналі (Журнал обліку доручень). Другий примірник доручення з вантажними списками передається у ВКТЗ для контролю за завантаженням судна.

Будь-які зміни в дорученні та у вантажних списках під час завантаження судна вносяться експедитором тільки з дозволу і у присутності інспектора, і тільки за наявності трьох примірників доручення (два примірники — митниці, один — експедитору). Експедитор несе відповідальність за внесення змін в інші екземпляри доручень, що знаходяться в ТЕК, складі порту та на судні. Усі зміни завіряються експедитором з обов’язковим проставленням підпису, дати та відбитка печатки.

Оформлення доручення на партію вантажу, задекларовану у внутрішній митниці, або на транзитний вантаж проводиться за наявності ВМД (залежно від митного режиму). Інспектор звіряє залізничні накладні з номерами на звороті ВМД та з вантажними списками й у разі, якщо вони збігаються, оформляє доручення на завантаження накопиченої партії вантажу.

4.7.4. Оформлення завантаженої партії

Після закінчення навантаження судна експедитор разом з представником ТЕКу порту подає інспектору митниці такі документи:

1. Відомість завантаження у двох примірниках (повинна мати такі відомості: найменування судна, найменування порту відправлення і порту призначення, номер доручення, номер коносаменту, назву відправника, номери залізничних вагонів та накладних, номер ВМД, кількість вантажу, прийнятого портом та завантаженого на судно, кількість вантажних місць для генеральних вантажів, номер приймального акта), яка завіряється ТЕКом порту із зазначенням П.І.Б., посади, підпису співробітника ТЕКу та печаткою ТЕКу.

2. Сертифікат визначення ваги вантажу за осадкою судна, виданий відділенням Торгово-промислової палати України або іншою уповноваженою організацією, і акт завантаження судна, оформлений капітаном (форма КЕ-76) та прийомоздавальником вантажного району порту навантаження (тільки окремим вантажним теплоходам, на яких торгово-промислова палата або підприємства (фірми) не проводять інспекційних робіт). Тільки на навалочні вантажі ТЕК порту надає акт завантаження судна за формою КЕ-76.

3. Оформлений коносамент (оформляється згідно з положеннями Указу Президента України “Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб’єкти підприємницької діяльності України ” від 04.10.94 р. № 566/94, “Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів” від 04.10.94 р. № 567/94). Оформлення коносаменту має здійснюватися з дотриманням вимог Уніфікованих правил та Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів, Кодексу торговельного мореплавства України. При виконанні умов зовнішньоекономічного контракту, що визначені відповідно до правил ІНКОТЕРМС (FOB, FCA, CPT, CIP, FAS), в разі переходу права власності на вантаж до нерезидента відправник/одержувач, зазначений у коносаменті, може відрізнитися від експортера/імпортера продукції, вказаного в гр. 2/гр. 8 ВМД. Одержувач вантажу, згідно з ВМД, у цих випадках може бути відправником за коносаментом, а одержувач за коносаментом визначається згідно з типом коносаменту та інструкції відправника та одержувача.

4. Акт завантаження судна.

5. Довідка порту про наявність залишків вантажу в порту у разі, якщо вони є, а якщо немає, то довідка про відсутність вантажу.

6. Інші документи, наявність яких може бути викликана об'єктивною необхідністю.

Після перевірки усіх документів, необхідних для митного оформлення та контролю, працівник порту або експедитор подає капітану судна на підпис коносаменти. Копія коносамента, підписаного капітаном, залишається у справах митниці. Після цього інспектор митниці оформляє маніфест, контролюючи при цьому його відповідність коносаменту, засвідчує його відбитками штампів “*Під митним контролем*” і особистої номерної печатки. Два примірники маніфесту залишаються у справах митниці, один з яких передається до відділу КТЗ.

7. Після оформлення коносаментів та маніфесту інспектор митниці формує пакет документів і зшиває його для подальшої здачі до архіву митниці.

Документи для здачі до архіву митниці формуються, як правило, у такому порядку:

а) доручення з номером архівної справи та номером ВМД, за якою було оформлено вантаж;

б) екологічна декларація на вантаж;

в) вантажні списки на партію, що відвантажується, та приймальні акти порту;

г) лист експедиторської фірми з оформлення доручення та коносаменту;

д) інструкції з оформлення доручення та коносамента;

е) 4-й примірник ВМД, (під експортну декларацію підшивається загальна);

є) відомість відвантаження;

ж) сертифікат визначення ваги вантажу (SGS);

з) акт завантаження судна (форма КЕ-6);

і) довідка порту про залишки вантажу;

к) копія коносамента і маніфест.

4.7.5. Оформлення вантажу, що переміщується на судні за вантажною митною декларацією

Відвантаження на морські та річкові судна здійснюється цілодобово, що потребує своєчасного та попереднього митного оформлення експортних вантажів. Застосування загальної ВМД для

оформлення насипних та навалочних експортних вантажів надає можливість порту здійснювати завантаження суден без затримки (цілодобово), а митниці здійснювати митний контроль за пропуском фактичної кількості вантажу через митний кордон України відповідно до цієї ВМД.

Загальна вантажна митна декларація оформляється згідно з Наказом ДМСУ від 30.06.98 р. № 380 тільки з дозволу начальника митниці на вантажі підприємств, що регулярно переміщуються через митний кордон України одним підприємством за одним договором однорідної продукції.

Згідно з Інструкцією та порядком заповнення граф ВМД відповідно до митного режиму експорту декларантом заповнюються графи: А, 1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 17, 17а, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 48, 54.

Графи 7 та С заповнюються інспектором митниці.

Інші графи ВМД не заповнюються.

Далі наводяться деякі особливості заповнення граф.

Графа 1 “Тип декларації”. У першому підрозділі графи представляється літерний код напрямку переміщення товарів “ЕК”, другий підрозділ не заповнюється, у третьому — літерний код особливостей переміщення “З” (загальна декларація).

Графа 44 “Додаткова інформація / подані документи”. Графа заповнюється згідно з Інструкцією. У графі зазначаються тільки ті документи, які можуть бути подані суб’єктом підприємницької діяльності на момент подання декларації.

У 9-му розділі декларантом проставляються код документа “9001”, реєстраційний номер, присвоєний митним органом листу-зобов’язанню підприємства про проведення декларування в режимі експорту в установлений термін, та дата реєстрації цього листа.

Графа 48 “Відстрочення платежів”. Відповідно до Інструкції у графі зазначається тільки дата подання ВМД на фактично вивезену протягом встановленого терміну продукцію (строк сплати платежів).

Практика використання митницями загальних ВМД на вантажі, що переміщуються морськими суднами, свідчить про певний порядок їх застосування.

Інспектор митниці оформляє загальну ВМД у тому ж порядку, що і експортну з такими особливостями:

1. Суб’єкт ЗЕД, або за його дорученням підприємство-декларант, подає до митниці заяву-зобов’язання встановленого зразка,

в якій міститься прохання задекларувати навантажувальну партію товару за загальною ВМД і здійснити остаточне декларування завантаженої партії товару в режимі “експорт” в термін до відходу судна. Заява із зобов’язанням про надання документів, необхідних для митного оформлення експортної ВМД, завізована начальником митниці, зберігається в судовій справі.

Інспектор митниці ознайомлюється з контрактом, листом-узгодженням і наданими документами на вантаж і, якщо вони відповідають вимогам чинного законодавства і кількість вантажу за ними не менша, ніж кількість за ВМД, інспектор проставляє штамп “*Під митним контролем*” і присвоює декларації поточний номер згідно з журналом реєстрації номерів ВМД та направляє декларанта на 1-й та 2-й етапи оформлення ВМД, де інспектором відділу митних доходів та платежів на ВМД робиться запис про резервування коштів на заявлену кількість вантажу.

2. У пункті 2 графи 44 ВМД вказується номер та дата навантажувального документа (код згідно із класифікатором “3640”), а під кодом (9001) — гарантійний лист.

3. Усі примірники ВМД передаються до морської групи. До загальної ВМД додаються такі документи:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- лист-узгодження;
- копія доручення;
- заява-зобов’язання;
- копія довідки про декларування валютних коштів;
- експертний висновок;
- екологічна декларація.

При виданні доручення за загальною ВМД, експедитор подає інспектору приймальні акти порту на вантаж, прийнятий портом, і вантажні списки. Після перевірки доручення з ВМД і приймальними актами порту, на вантажних списках інспектор робить запис: “*Завантаження дозволяю*”, — проставляє кількість вантажу та кількість залізничних вагонів і накладних. Завіряє запис відбитком особистої номерної печатки. Оригінали приймальних актів порту залишаються в судовій справі митниці.

На дорученні інспектор робить запис: “*Перевірено*”, — і завіряє його відбитком особистої номерної печатки.

Якщо перший вантажний список був виданий не на весь задекларований за ВМД вантаж, то експедитор при надходженні

вантажу в порт видає додаткові вантажні списки з доданням приймальних актів порту, які мають бути відображені у відомості відвантаження порту.

Після закінчення навантаження партії вантажу експедитор подає інспектору всі необхідні документи для остаточного декларування завантаженого вантажу, а ТЕК порту — свої документи. Інспектор митниці завіряє відомість відвантаження з вантажним списком, загальною ВМД і документами для остаточного декларування. В разі невідповідності даних в документах або помилок, інспектор вимагає перероблення документів та надає карточку відмови в митному оформленні.

Якщо документи відповідають вимогам митного законодавства і пакет документів достатній для остаточного декларування, інспектор закінчує оформлення загальної ВМД (проставляє відбиток особистої номерної печатки на всіх аркушах ВМД), а на відомості відвантаження робить запис: *“З вантажним списком перевірено”*, — проставляє кількість завантаженого вантажу, кількість товаросупровідних документів, підпис та особисту номерну печатку.

Після перевірки та оформлення документів, необхідних для митного оформлення та контролю, працівник порту або експедитор подає капітану судна на підпис коносаменти. Копія коносамента, підписаного капітаном, залишається у справах митниці. Після цього інспектор митниці оформляє маніфест, контролюючи при цьому його відповідність коносаменту, засвідчує його відбитками штампа *“Під митним контролем”* і особистої номерної печатки. Два примірники маніфесту залишаються у справах митниці, один з яких передається до відділу КТЗ.

4.7.6. Оформлення вантажу, раніше призначеного для експорту

У разі відвантаження з порту вантажу, який був призначений для експорту, ТЕК порту надає до митниці довідку про наявність такого вантажу.

Власник вантажу надає до митниці лист-звернення зі вказівкою мети повернення з порту вантажу, раніше призначеного для експорту.

Інспектор митниці перевіряє, чи даний вантаж не декларувався і не перебуває під митним контролем. За наявності вка-

заних документів інспектор оформляє рознарядку на випуск вантажу з порту.

Контроль за випуском таких вантажів із порту здійснює інспектор відділу ВКТЗ.

4.8. Взаємодія митниці з іншими державними органами при оформленні судна і вантажу

Відповідно до статті 18 Митного кодексу України товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України, можуть підлягати, крім митного контролю, санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному контролю. При цьому митне оформлення може бути завершено тільки після закінчення зазначених видів контролю.

За здійснення в пунктах пропуску через державний кордон вищевказаного контролю держава в особі Кабінету Міністрів України установила відповідні ставки зборів. З метою спрощення процедури сплати зборів у пунктах пропуску через державний кордон України встановлено і діє контроль за використанням цих засобів. Президентом України був виданий Указ від 20.07.98 р. № 799/98 “Про впорядкування сплати зборів в пунктах пропуску через державний кордон України”. Відповідно до цього Указу сплата зборів за здійснення екологічного контролю вантажів і транспортних засобів, збору за виконання державного ветеринарного контролю, збору за проїзд автомобільними дорогами України транспортних засобів іноземних власників, збір за інспектування підкарантинних матеріалів здійснюється за єдиним платіжним документом у пунктах пропуску через державний кордон України. Координація діяльності державних органів із питань сплати зазначених зборів покладається на Державну митну службу України.

Посадова особа митного органу несе персональну відповідальність за своєчасне стягнення зборів і пропуск вантажів та транспортних засобів.

Після проставлення відміток усіма контролюючими органами на відповідних документах, вантажовласники подають зазначені документи співробітникам митниці. Оригінали документів із відмітками контролюючого органу зберігаються в підрозділах митниці, які стягують збори.

Порядок організації взаємодії підрозділів митниці між собою, а також зі службами карантину сільгоспрослин, ветеринарної медицини, санітарно-епідеміологічного та екологічного контролю, порядок пропуску вантажів і транспортних засобів, що перевозяться на судні, після сплати зборів за здійснення відповідних видів контролю, регулюється спеціально розробленою в кожній митниці технологічною схемою.

Глава 5

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯМ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ЕНЕРГОНОСІЇВ ТРУБОПРОВІДНИМ ТРАНСПОРТОМ. МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

5.1. Принципи організації митного контролю та митного оформлення енергоносіїв

Розвиток паливно-енергетичного комплексу та енергетична безпека держави тісно пов'язані з зовнішніми ринками енергоносіїв. Це характерно для будь-якої держави, яка має розвинуту економіку й обмежену або відносно обмежену базу енергетичних ресурсів. У цьому не є виключенням і Україна. Економіка колишнього СРСР була побудована таким чином, що провідні промислові підприємства, розташовані на території України, в основній своїй масі є споживачами енергоносіїв, що виробляються в СНД. Територією України проходять потужні трубопроводи, призначені для транспортування газу, нафти та нафтопродуктів із території Росії, у тому числі до країн Європи. Тому для України на сьогодні одним із основних ринків енергоносіїв є ринок Російської Федерації. Після розподілу енергосистем обох держав на перше місце постало питання забезпечення України скрап-леним газом та нафтопродуктами. Економічні інтереси України, як самостійної держави, потребують заходів, спрямованих на здійснення безперебійного постачання енергоносіїв із метою забезпечення роботи промислових і переробних підприємств, створення державних стратегічних резервів, забезпечення потреб сільгосп-виробників та комунального господарства. На сьогодні найваж-

ливішим та першочерговим є питання забезпечення народного господарства України паливно-мастильними матеріалами.

Оскільки у зовнішньоекономічних відносинах енергоносії є предметом купівлі-продажу, або обміну, тобто товаром, вони, так само як і будь-які інші товари, що переміщуються через митний кордон України, підлягають митному контролю та митному оформленню. Перед митними органами Президентом України та Кабінетом Міністрів України поставлено завдання здійснення якомога оперативнішого та чіткого митного контролю та оформлення енергоносіїв, які надходять на адресу сільськогосподарських товаровиробників.

Для задоволення потреб України нафтопродуктами та їх транспортування 26 липня 1995 р. було укладено Угоду між урядом України та урядом Російської Федерації про взаємодію під час експлуатації магістральних нафтопродуктопроводів. Дорученням Кабінету Міністрів України від 02.08.95 р. № 14837/96 вона була доведена до Державного митного комітету України.

Згідно з цією Угодою була досягнута домовленість про експлуатацію на території України магістральних нафтопродуктопроводів Самара — Західний напрямок та Грозний — Армавір — Трудова, що проходять її територією.

Для транспортування нафтопродуктів від виробників — нафтопереробних підприємств Російської Федерації та Республіки Білорусь через систему магістральних трубопроводів до вітчизняних споживачів в Україні створено спеціалізовані підприємства — управління. Такі управління мають власні трубопроводи, резервуарні парки, призначені для зберігання нафтопродуктів, і наливні станції (термінали). Останні дають змогу приймати нафтопродукти з трубопроводів, зберігати їх у резервуарах і проводити налив у залізничні та автомобільні цистерни.

Для забезпечення ефективного митного контролю за енергоносіями під час їх переміщення через митний кордон України Указом Президента України від 23.03.98 р. № 216/98 “Про внесення змін та доповнень до Указу Президента України від 29 листопада 1996 року № 1145” було створено Центральну енергетичну митницю. Одним із основних завдань, покладених на неї, є організація та здійснення митного контролю та митного оформлення енергоносіїв: електроенергії, сирої нафти, нафтопродуктів, природного газу, продуктів їх переробки, що переміщуються через митний кордон України залізничним, автомобільним, трубопровідним, морським транспортом, магістральними та міждер-

жавними лініями електропередач, а також товарів та інших предметів за контрактами, пов'язаними з переміщенням енергоносіїв.

Фахівцями Центральної енергетичної митниці розроблено та впроваджено цілий ряд нормативних документів, технологічних схем та інструкцій стосовно налагодження належного митного контролю за енергоносіями. Важливим етапом у впровадженні такого контролю стало затвердження Державною митною службою України Порядку митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон лініями електропередач, Порядків митного контролю та митного оформлення газу, нафти та нафтопродуктів, що переміщуються трубопровідним транспортом (накази Держмитслужби України від 17.08.98 р. № 510, 511, 512, 513).

На сьогоднішній день налагоджено централізований контроль з боку митних органів за переміщенням та митним оформленням нафти, що переміщується системою державного акціонерного товариства “Придніпровські магістральні нафтопроводи” в режимах “транзит” та “імпорт”. Ведеться аналогічна робота щодо налагодження митного контролю за нафтою, яка переміщується системою нафтопроводів ДАТ “Дружба”.

Продовжують залишатись важливими питання, пов'язані з морською ділянкою митного кордону України, зважаючи на ввезення великих обсягів паливно-мастильних матеріалів морським транспортом. Їх обсяги ще зростуть із закінченням будівництва нафтової магістралі Одеса — Броди, яка справедливо вважається одним із найбільших та найважливіших у стратегічному плані проектів нашої держави, і митні органи мають забезпечити надійний контроль за обсягами нафти, яка фактично переміщуватиметься цим нафтопроводом.

5.2. Особливості переміщення енергоносіїв трубопровідним транспортом. Основні терміни та визначення, які застосовуються при переміщенні та митному оформленні енергоносіїв із застосуванням трубопровідного транспорту

Трубопровідний транспорт є одним із специфічних видів транспорту і являє собою складну мережу нафто-, газо-, нафтопродуктопроводів та інших магістралей, якими транспортується багато різноманітних продуктів. Їх експлуатація, утримання, ремонт,

облік переміщуваних товарів, нарешті митний контроль та митне оформлення їх мають свої особливості і визначаються відповідними термінами, а саме:

— **магістральний трубопровід** — технологічний комплекс, що функціонує як єдина система і до якого входить окремий трубопровід з усіма об'єктами і спорудами, пов'язаними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька трубопроводів, якими здійснюються транзитні, міждержавні, міжрегіональні поставки продуктів транспортування споживачам, або інші трубопроводи, спроектовані та збудовані згідно з державними будівельними вимогами щодо магістральних трубопроводів;

— **промислові трубопроводи** — всі інші немагістральні трубопроводи в межах виробництва, а також нафтобазові, внутрішньопромислові нафто-, газо- і продуктопроводи, міські газопровідні, водопровідні, теплопровідні, каналізаційні мережі, розподільчі трубопроводи водопостачання, меліоративні системи тощо;

— **технічний коридор** — земельна ділянка, в межах якої прокладено систему трубопроводів і комунікацій;

— **виконавча зйомка** — нанесення розташування об'єкта на план землекористування та на інші картографічні матеріали;

— **діагностика** — комплекс технічних заходів щодо визначення технічних параметрів трубопроводу;

— **загальна вантажна митна декларація (ЗВМД)** — заява, що містить відомості про товар, мету його переміщення через митний кордон України тощо, потрібні для здійснення митного контролю, митного оформлення, митної статистики, і застосовується відповідно до актів законодавства щодо оформлення вантажних митних декларацій (ВМД);

— **перевізники** — суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють переміщення енергоносіїв трубопровідним транспортом та несуть відповідальність за їх збереження під час транспортування;

— **фактичний контроль** — комплекс заходів, спрямованих на визначення фактичних показників кількості та якості енергоносіїв, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом, шляхом перевірки показників приладів, проведення контрольних замірів, добору проб енергоносіїв, отримання відомостей про їх обсяги;

— **енергоносії** — сира нафта, нафтопродукти, природний газ, продукти їх переробки, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом;

— **ПЗП** — приймально-здавальний пункт обліку енергоносіїв.

Підприємства, які здійснюють транспортування енергоносіїв трубопровідним транспортом (далі — перевізники), переміщують їх магістральними трубопроводами на підставі договорів, які укладаються ними з виробниками (вантажовідправниками) за чітко визначеним маршрутом, який є невід’ємною частиною таких договорів, і в який включаються всі ділянки відповідних підприємств перевізника.

Кожний маршрут включає початковий ПЗП, на якому здійснюється приймання енергоносіїв до транспортування від вантажовідправника та кінцевий ПЗП — пункт здачі енергоносіїв вантажоотримувачу.

Приймання (здача) енергоносіїв для транспортування здійснюється партіями, при цьому згідно з нормативною документацією, якою користуються перевізники, партією вважається кількість енергоносіїв, однорідних за показниками якості, що супроводжуються одним транспортним документом та направляються на один кінцевий ПЗП. Слід зазначити, що для декларування (митного оформлення) енергоносіїв митні органи України користуються дещо іншим визначенням партії, а саме: як *одна партія* декларуються обсяги енергоносіїв, що переміщуються за одним маршрутним дорученням (маршрутною телетайпограмою), за одним зовнішньоекономічним договором (контрактом) та за одним актом приймання-передачі у термін, що не перевищує 30 діб з початку першої поставки.

На кожному маршруті транспортування енергоносіїв існують пункти обліку ПО енергоносіїв (ПЗП), на яких здійснюється облік кількості та якості переміщуваних енергоносіїв при передачі їх між регіональними підприємствами перевізника або між перевізниками.

При здачі енергоносіїв перевізнику для транспортування або прийманні від перевізника при доставці енергоносіїв вантажоотримувачу визначається маса та показники фізико-хімічних властивостей відповідно до вимог діючих нормативно-технічних документів та складаються:

— акт приймання-передачі енергоносіїв (за підписами сторін, які здають та приймають);

— паспорт якості енергоносіїв (за підписом сторони, в лабораторії якої здійснюється визначення фізико-хімічних показників енергоносіїв).

Після підписання акта приймання-передачі, енергоносії вважаються переданими між підприємствами перевізника, або між перевізниками (наприклад, іноземним та українським), або між перевізником та вантажоотримувачем.

При обліку енергоносіїв, які переміщуються трубопровідним транспортом, слід розрізняти оперативний облік, який забезпечує нормальний режим експлуатації системи магістральних трубопроводів, та комерційний облік, необхідний для отримання об'єктивної документації — комерційної, бухгалтерської та облікової, яка використовується при обліково-розрахункових операціях.

Серед загальної маси магістральних трубопроводів Урядом України виділено ті, якими транспортуються певні види товарів, зокрема підакцизні енергоносії (нафтопродукти), а також пункти на митному кордоні України, через які вони переміщуються.

Так Постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.96 р. № 484 “Про затвердження переліку шляхів та напрямків транзиту підакцизних товарів через територію України та пункти пропуску на митному кордоні України, через які здійснюється ввезення і вивезення цих товарів, та граничні терміни транзиту підакцизних товарів автомобільним і залізничним транспортом через територію України” такими пунктами для трубопровідного транспорту визначено: Овруч, Коростень, Новоград-Волинський, Яблунець, Луцьк, Ковель, Ужгород, Мукачеве, Дубринич, Калущ, Надвірна, Славути, Острогож, Краснопілля, Шепетівка.

Граничних термінів транзиту підакцизних нафтопродуктів на сьогодні законодавством не визначено, зважаючи на специфіку їх транспортування.

Слід зазначити, що перелічені пункти не знаходяться в буквальному розумінні на державному кордоні України, а є пунктами відвантаження нафтопродуктів із ділянки магістрального продуктопроводу “Самара — Західний напрям”, яка пролягає територією України і знаходиться в управлінні дочірнього підприємства АТ “Південзахідтранснафтопродукт” АК “Транснафтопродукт” (Російська Федерація, Москва) *Прикарпатське управління “Прикарпаттранснафтопродукт”*. Тому пункти відвантаження нафтопродуктів із продуктопроводу визначено пунктами пелетину *митного кордону України*.

5.3. Порядок митного контролю та митного оформлення нафтопродуктів, які переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом

5.3.1. Нормативне регулювання митного контролю нафтопродуктів, переміщуваних трубопровідним транспортом

Порядок здійснення митного контролю за нафтопродуктами, що переміщуються трубопровідним транспортом доцільно розглянути на прикладі основного нормативного документа, діючого на сьогоднішній день, яким є Наказ Державної митної служби України від 17.08.98 р. № 513 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом”, зареєстрований у Міністерстві юстиції 01.12.98 р. за № 770/3210. Цей Порядок установлює єдині норми і правила, які діють при переміщенні через митний кордон України нафтопродуктів, і спрямований на запобігання незаконному їх переміщенню. Він не змінює існуючого технологічного процесу транспортування нафтопродуктів трубопровідним транспортом.

Переміщення нафтопродуктів трубопровідним транспортом через митний кордон України здійснюється залежно від заявленого митного режиму і під митним контролем. Таке переміщення не допускається без оформлення ЗМВД або АД у Центральній енергетичній митниці або інших митницях, у зоні діяльності яких перебувають вузли обліку та лінійно-виробничі диспетчерські станції магістральних трубопроводів, нафтопродуктосховища.

Митне оформлення нафтопродуктів, залежно від митного режиму, здійснює Центральна енергетична митниця. Інші митниці можуть здійснювати таке оформлення тільки за погодженням з Центральною енергетичною митницею. Митне оформлення нафтопродуктів, що надходять як давальницька сировина, здійснюється також Центральною енергетичною митницею або за погодженням з нею митницею, в зоні діяльності якої перебуває виробне підприємство.

Митний контроль експортної частини бартерних контрактів, в яких імпортовою частиною є поставка нафтопродуктів, а також імпортової частини бартерних контрактів, в яких експортною частиною є поставка нафтопродуктів, здійснюється Центральною енергетичною митницею. Митне оформлення зазначених частин

бартерних контрактів здійснюється митницями за погодженням із Центральною енергетичною митницею.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності України, які здійснюють експортно-імпортні операції з нафтопродуктами або переміщують їх транзитом територією України, проводять декларування в Центральній енергетичній митниці або, за погодженням з нею, в митниці, в зоні діяльності якої вони перебувають на обліку.

5.3.2. Особливості митного контролю нафтопродуктів, що переміщуються трубопровідним транспортом

Для здійснення митними органами митного контролю нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом, українські перевізник та одержувач зобов'язані:

- подати митному органу документи, потрібні для здійснення митного контролю за фактичним переміщенням нафтопродуктів та для митного оформлення, визначені діючим порядком митного оформлення (акти приймання-передачі подаються не пізніше наступного дня після їх підписання сторонами);

- допускати посадових осіб митних органів до засобів обліку та контролю нафтопродуктів, у диспетчерські центри та на територію переробних заводів, до документів фактичного обліку нафтопродуктів для здійснення митного контролю за їх переміщенням.

Нафтопродукти, що переміщуються через митний кордон України, перебувають під митним контролем із моменту їх фактичного надходження на митну територію України і до закінчення митного оформлення відповідно до митного режиму випуску у вільне використання або вивезення за межі митної території України.

Зони митного контролю визначаються Центральною енергетичною митницею на території вузлів обліку, лінійновиробничих диспетчерських станцій, нафтопродуктосховищ, а також в інших місцях, де знаходяться нафтопродукти, що підлягають митному контролю та митному оформленню.

Митний контроль за відповідністю заявлених у документах відомостей про нафтопродукти, що переміщуються через митний кордон України, фактичним кількості та якості нафтопродуктів здійснюється у зонах митного контролю шляхом перевірки цих документів і проведення фактичного контролю нафтопродуктів.

Фактичний контроль нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом, здійснюється митним органом. Митниці, які здійснюють контроль нафтопродуктів, які переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом, щотижня (не пізніше першого дня наступного тижня) надсилають Центральній енергетичній митниці інформацію в електронному вигляді про результати цього контролю.

Для здійснення контролю за відповідністю коду товару, заявленого у ВМД, його коду за Товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності, а також вартості товару задекларованим показникам у разі потреби використовуються висновки митних лабораторій, отримані на підставі експертизи відібраних митницею проб.

Термін перебування нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом, під митним контролем для цілей нарахування митних зборів обчислюється:

- при імпорті нафтопродуктів — із дати підписання перевізниками за участю митниці акта приймання-передачі нафтопродуктів, які переміщувались протягом звітного місяця, та проставлення штампа *“Під митним контролем”* на акті і до повного оформлення ВМД;

- при експорті нафтопродуктів — із дати підписання експортером та перевізником за участю митниці акта приймання-передачі нафтопродуктів, які переміщувались протягом заявленого у ЗВМД періоду, та проставлення штампа *“Під митним контролем”* на акті і до повного оформлення ВМД;

- при транзиті нафтопродуктів — із дати підписання українським та іноземним перевізниками за участю митниці акта приймання-передачі нафтопродуктів у пунктах їх приймання в систему магістральних трубопроводів України, а також проставлення на акті штампа *“Під митним контролем”* і до повного оформлення ВМД.

5.3.3. Митне оформлення нафтопродуктів, переміщуваних трубопровідним транспортом, із застосуванням ВМД

Для митного оформлення нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності подаються до митниці відповідні документи та відомості.

Декларування нафтопродуктів здійснюється шляхом подання суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності акцизної декларації (АД) на підакцизні нафтопродукти або ЗВМД із наступним поданням ВМД.

Попереднє декларування підакцизних нафтопродуктів здійснюється відповідно до загального порядку, встановленого законодавством України.

Як одна партія декларуються обсяги нафтопродуктів, що переміщуються за однією маршрутною телетайпограмою, за одним зовнішньоекономічним договором (контрактом) і за одним актом приймання-передачі у термін, який не перевищує 30 діб із початку першої поставки.

АД, ЗВМД та ВМД заповнюються, згідно з установленим порядком, із поданням митному органу відповідних документів та відомостей. Разом з АД, ЗВМД та ВМД подаються їх електронні копії. АД або ЗВМД подаються до митниці суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності не раніше ніж за місяць до планової поставки нафтопродуктів.

Одночасно з АД або ЗВМД до митниці подаються документи, які є підставою для її заповнення, а саме:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- маршрутна телетайпограма про поставку нафтопродуктів, завірена печаткою перевізника.

Переміщення нафтопродуктів через митний кордон України в разі подання ЗВМД може проводитись перевізником тільки протягом встановленого в ній періоду.

При імпорті й транзиті з перевантаженням на залізничний, автомобільний та морський транспорт митне оформлення здійснюється митницею, в зоні діяльності якої перебуває пункт перевантаження, за погодженням із Центральною енергетичною митницею.

Не пізніше 15 днів, що відрховуються з останнього дня фактичного переміщення обсягу нафтопродуктів, заявленого в ЗВМД, декларант подає до митниці ВМД, оформлену відповідно до заявленого в ЗВМД митного режиму.

У разі неподання ВМД у встановлений строк оплачуються митні збори за перебування товару під митним контролем.

Для митного оформлення нафтопродуктів за ВМД потрібні такі документи.

У режимі імпорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі нафтопродуктів, підписаний сторонами договору (контракту) і завірений перевізником;
- акт приймання-передачі нафтопродуктів, підписаний перевізниками країни відправлення та країни призначення, складений у присутності посадової особи митниці та завірений штампом *“Під митним контролем”*;
- акт приймання-передачі нафтопродуктів, підписаний перевізником та одержувачем і завірений штампом *“Під митним контролем”*;
- маршрутна телетайпограма перевізника країни відправлення, завірена штампом *“Під митним контролем”*;
- оформлена акцизна декларація (якщо переміщувались підакцизні нафтопродукти);
- рахунок-фактура (інвойс) на обсяг нафтопродуктів, що декларується;
- у разі потреби сертифікат походження;
- сертифікат якості на партію нафтопродуктів, що декларується;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що засвідчують особу декларанта.

У режимі експорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі нафтопродуктів, підписаний сторонами договору (контракту) і завірений перевізником;
- акт приймання-передачі нафтопродуктів, підписаний експортером та перевізником, складений у присутності посадової особи митниці та завірений штампом *“Під митним контролем”*;
- маршрутна телетайпограма перевізника України;
- рахунок-фактура (інвойс) на обсяг нафтопродуктів, що декларується;
- у разі потреби сертифікат походження, виданий Торгово-промисловою палатою України або регіональною торгово-промисловою палатою;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;

- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- документи, що засвідчують особу декларанта.

У режимі транзиту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт), укладений між власником нафтопродуктів та перевізником;
- акт приймання-передачі, підписаний перевізниками країни відправлення та України;
- маршрутна телетайпограма перевізника країни відправлення;
- документ (рахунок-фактура або інвойс, або копія ВМД країни-експортера), що засвідчує вартість переміщуваного транзитом територією України обсягу нафтопродуктів, який надається особою, що здійснює декларування;
- документ, що підтверджує надання фінансових гарантій (у разі переміщення підакцизних нафтопродуктів);
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що засвідчують особу декларанта.

Сплата митних платежів при митному оформленні нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України, здійснюється на загальних підставах відповідно до законодавства України.

Фактичні обсяги нафтопродуктів, що ввозяться на митну територію України (вивозяться за її межі), не повинні перевищувати обсяги, заявлені в ЗМВД або ВМД. Але досвід практичної роботи із здійснення митного оформлення свідчить про непоодинокі випадки виникнення ситуацій, коли внаслідок технічних чи комерційних причин або в силу форсмажорних обставин нафтопродукти фактично надаються до митного оформлення в обсягах, які відрізняються від заявлених митниці.

У разі нездійснення фактичного ввезення (вивезення) нафтопродуктів за оформленою АД, ЗМВД або ВМД такі декларації анулюються.

У разі ввезення (вивезення) нафтопродуктів у кількості, меншій за заявлену в АД або ЗМВД, оформлення ВМД здійснюється на фактично переміщувану кількість нафтопродуктів.

5.4. Порядок митного контролю та митного оформлення природного газу, який переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом

5.4.1. Нормативне регулювання митного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом

Поряд із Наказом Державної митної служби “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом” від 17.08.98 р. № 513, про який було докладно викладено у попередній главі, Державною митною службою України був прийнятий наказ від 17.08.98 р. № 511 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом”, на прикладі якого можна розглянути загальний порядок здійснення митного контролю природного газу, переміщуваного трубопровідним транспортом, а також типовий порядок його митного оформлення.

Метою запровадження цього Порядку було встановлення єдиних норм і правил, що повинні діяти при переміщенні через митний кордон природного газу, а також запобігання його незаконному переміщенню, визначення переліку документів, необхідних для здійснення його митного контролю та митного оформлення. Він розроблений відповідно до Митного кодексу України, законів України та інших нормативно-правових актів і не змінює існуючого технологічного процесу транспортування природного газу.

Основними положеннями цього Порядку є:

- газ, переміщуваний через митний кордон України трубопровідним транспортом, підлягає митному контролю та митному оформленню відповідно до чинного законодавства;
- переміщення газу трубопровідним транспортом через митний кордон України без оформлення Центральною енергетичною митницею ЗВМД не допускається, здійснюється залежно від заявленого митного режиму і під митним контролем;
- суб’єкти підприємницької діяльності України, які здійснюють експортно-імпортні операції з газом або переміщують його

транзитом територією України, проводять декларування у Центральній енергетичній митниці або інших митницях;

— митний контроль експортної частини бартерних контрактів, в яких імпортною частиною є поставка газу, а також імпортною частини бартерних контрактів, в яких експортною частиною є поставка газу, здійснюється Центральною енергетичною митницею; митне оформлення зазначених частин бартерних контрактів здійснюється митницями за погодженням із Центральною енергетичною митницею;

— митне оформлення газу, що надходить як давальницька сировина, здійснюється Центральною енергетичною митницею або, за погодженням із нею, митницею, у зоні діяльності якої знаходиться переробне підприємство.

При митному контролі природного газу митними органами в даний час також застосовуються нормативні документи, які діють паралельно із зазначеним Порядком. Це “Тимчасова інструкція по здійсненню фактичного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом”, затверджена НАК “Нафтогаз України” та ДМСУ і введена в дію спільним наказом від 25.01.2000 р. № 21/37, а також “Тимчасова інструкція зі здійснення митного контролю за обсягами природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом для зберігання в підземних сховищах газу”, затверджена спільним наказом НАК “Нафтогаз України” та ДМСУ від 30.11.2000 р. № 378/685.

5.4.2. Особливості митного контролю природного газу, що переміщується трубопровідним транспортом

Природний газ, що переміщується через митний кордон України перебуває під митним контролем із моменту його фактичного надходження на митну територію України і до закінчення митного оформлення відповідно до митного режиму впуску у вільне використання або вивезення за межі митної території України.

Зони митного контролю визначаються Центральною енергетичною митницею на території спеціальних об’єктів:

- газовимірювальних станцій (ГВС);
- газорозподільних станцій (ГРС);
- підземних сховищ газу (ПСГ);
- магістральних трубопроводів.

При цьому обираються найближчі до кордону відповідні об'єкти.

Підземним сховищем газу (ПСГ) називається технологічний комплекс, створений у природній або у штучній ємності надр для накопичення газу, і технологічно поєднані з ним споруди, призначені для періодичного наповнення природним газом, зберігання його й відбору для постачання споживачам газу.

Газовимірювальні і газорозподільні станції також є пунктами приймання-передачі газу.

Пункт приймання-передачі газу (ПППГ) це газовимірювальні або газорозподільні станції, пункти вимірювання витрати газу (ПВВГ), на яких встановлено газовимірювальні прилади та здійснюється приймання-передачі газу.

Пункти пропуску газу через митний кордон України (ППГ) — найближчі до державного кордону України ГВС або ГРС і ПВВГ, на яких здійснюється контроль обсягів та якості природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом.

Митний контроль за відповідністю заявлених у документах відомостей про газ, що переміщується через митний кордон України, фактичним кількості та якості газу здійснюється у зонах митного контролю шляхом перевірки цих документів і проведення фактичного контролю газу.

Термін перебування газу під митним контролем обчислюється:

— при імпорті — з дати підписання українським та іноземним перевізниками акта приймання-передачі газу в пунктах прийому газу в систему газопроводів України та проставлення штампа “*Під митним контролем*” на акті чи його копії, завірених українським перевізником, і до повного оформлення ВМД;

— при експорті — з дати підписання українським та іноземним перевізниками акта приймання-передачі газу в пункті передачі газу на експорт у країни Західної Європи та проставлення штампа “*Під митним контролем*” на акті чи його копії, завірених українським перевізником, і до повного оформлення ВМД;

— при транзиті — з дати підписання українським та іноземним перевізниками акта приймання-передачі газу в пунктах прийому газу в систему газопроводів України та проставлення штампа “*Під митним контролем*” на акті чи його копії, завірених українським перевізником, і до повного оформлення ВМД;

— при тимчасовому ввезенні газу — з дати підписання іноземним та українським перевізниками акта про приймання-передачу газу в пунктах прийняття його в систему газопроводів України, а також проставлення штампа “*Під митним контролем*” на акті чи його копії, завірених українським перевізником, і до переміщення його за межі митної території України в термін, заявлений митниці власником під час оформлення тимчасового ввезення, але не більше одного року.

При цьому, при здійсненні митного контролю і митного оформлення природного газу під актом про приймання-передачу природного газу та тимчасовим ввезенням газу розуміється таке:

— **акт про приймання-передачу природного газу** — товаротранспортний документ, який містить дані про загальну кількість обсягів природного газу, поставленого протягом календарного місяця, з розподілом його між суб’єктами ЗЕД;

— **тимчасове ввезення газу** — природний газ, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом з метою подальшого тимчасового зберігання в підземних сховищах газу, розташованих на митній території України.

Митний контроль за обсягами природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом, здійснюється посадовими особами митних органів, у зоні діяльності яких розташовано пункти пропуску газу (ППГ), шляхом звірення показань приладів обліку кількості та якості природного газу з даними документації приймання-передачі газу а також проставлення на ній штампа “*Під митним контролем*”.

Державною митною службою визначено, що як **документація приймання-передачі газу (документація ПППГ)** використовуються місячні акти про приймання-передачі газу та сертифікати якості газу.

Посадові особи митних органів, які здійснюють митний контроль у пунктах пропуску газу, не пізніше другого числа місяця, наступного за звітним, передають до Центральної енергетичної митниці каналами факсимільного зв’язку інформацію про результати митного контролю за обсягами природного газу, переміщеного через митний кордон України трубопровідним транспортом за звітний період.

5.4.3. Особливості митного оформлення природного газу, що переміщується трубопровідним транспортом, із застосуванням ВМД

Для митного оформлення газу, що переміщується через митний кордон України, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності подаються до митниці відповідні документи та відомості.

Як одна партія декларуються об'єми газу, що переміщується за одним зовнішньоекономічним договором (контрактом) і за одним актом приймання-передачі у термін, що не перевищує 30 діб із початку першої поставки.

У разі, коли зовнішньоекономічний договір (контракт) передбачає декілька форм розрахунків (за різними характеристиками угоди), партією товару вважаються об'єми газу, поставленого за одним актом приймання-передачі протягом одного календарного місяця, які відповідно до зовнішньоекономічного договору (контракту) відповідають одному характеру угоди. При митному оформленні зазначеної партії газу митні органи можуть приймати акт приймання-передачі та рахунок-фактуру (інвойс) на загальні об'єми газу, що був поставлений протягом календарного місяця, згідно із зовнішньоекономічним договором (контрактом).

Декларування газу здійснюється шляхом подання суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності ЗВМД та ВМД. Ці декларації заповнюються відповідно до встановленого порядку з поданням митному органу відповідних документів та відомостей. Разом із ЗВМД та ВМД подаються їх електронні копії.

ЗВМД подається митниці суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності не раніше ніж за місяць до планової поставки газу.

Одночасно із ЗВМД до митниці подається зовнішньоекономічний договір (контракт). Після оформлення ЗВМД суб'єкт ЗЕД надає її копію перевізнику. Це є підставою для переміщення газу трубопровідним транспортом через митний кордон України.

Переміщення газу через митний кордон України у разі подання ЗВМД може проводитись перевізником тільки протягом установленого в ній періоду.

Не пізніше 15 днів, що рахуються від останнього дня фактичного переміщення об'єму газу, заявленого у ЗВМД, декларант має подати до митниці ВМД, оформлену відповідно до заявленого в ЗВМД митного режиму.

Для митного оформлення газу за ВМД потрібні такі документи.

У режимі імпорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі газу, підписаний у пунктах прийому газу в систему газопроводів України українським та іноземним перевізниками;
- акт приймання-передачі газу, підписаний сторонами договору (контракту) й завірений українським перевізником;
- рахунок-фактура (інвойс) на об'єм газу, що декларується;
- сертифікат якості на партію газу, що декларується;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документ, що засвідчує особу декларанта.

У режимі експорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі газу, підписаний українським перевізником та перевізником країни, першої на шляху переміщення газу в країну експорту (в разі експорту газу українського походження);
- акт приймання-передачі газу, підписаний сторонами договору (контракту) і завірений українським перевізником;
- рахунок-фактура (інвойс) на об'єм газу, що декларується;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документ, що засвідчує особу декларанта;

У разі, якщо експортер не є видобувником газу, то подаються такі документи про походження газу:

- договір (контракт) між експортером та видобувником газу;
- акт приймання-передачі, підписаний експортером та видобувником газу;
- сертифікат про походження газу.

У режимі транзиту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі газу, підписаний українським та іноземним перевізниками в пунктах приймання газу в систему газопроводів України;

- акт приймання-передачі газу, підписаний українським та іноземним перевізниками в пунктах передачі газу в країни Західної Європи;

- сертифікат якості партії газу, що декларується;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;

- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- документ, що засвічує особу декларанта.

У режимі тимчасового ввезення газу:

- зовнішньоекономічний договір (контракт) про закачування газу в ПСГ для тимчасового зберігання та про його відбір;

- акт про приймання-передачі газу, підписаний іноземним та українським перевізниками в пунктах прийняття газу в систему газопроводів України;

- рахунок-фактура (інвойс) на об'єм газу, що декларується;
- сертифікати якості на партії газу, що декларуються;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;

- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

- документ, що засвідчує особу декларанта.

У разі зворотного вивезення газу:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт про приймання-передачі газу, підписаний іноземним та українським перевізниками в пунктах прийняття газу в систему газопроводів України;

- акт про приймання-передачі газу, підписаний українським та іноземним перевізниками в пунктах передання газу з газотранспортної системи України;

- рахунок-фактура (інвойс) на об'єм газу, що декларується;
- сертифікати якості природного газу;
- платіжне доручення на суму всіх установлених законодавством платежів;

- копія ВМД, за якою об'єми газу були оформлені в режимі тимчасового ввезення;

- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;

— документ, що засвідчує особу декларанта.

Сплата митних платежів при митному оформленні газу, що переміщується через митний кордон України, здійснюється на загальних підставах відповідно до законодавства України.

Фактичні об'єми газу, що ввозиться на митну територію України (вивозиться за її межі), не повинні перевищувати об'єми, заявлені в ЗВМД.

У разі нездійснення фактичного ввезення (вивезення) газу за оформленою ЗВМД така ЗВМД анулюється.

У разі ввезення (вивезення) газу в кількості, меншій за заявлену в ЗВМД, оформлення ВМД здійснюється на фактично переміщувану кількість газу.

5.4.4. Порядок фактичного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопроводним транспортом

Найбільш важливим питанням при здійсненні митного контролю та оформлення природного газу є його фактичний контроль.

Фактичний контроль — це комплекс заходів, спрямованих на:

— запобігання несанкціонованого доступу до приладів вимірювання кількості та якості встановлених на ПППГ, за якими здійснюється приймання-передача газу;

— здійснення обліку кількості газу та контролю за його якістю;

— здійснення контролю за документацією пунктів вимірювання витрати газу.

Запобігання несанкціонованому доступу досягається:

— здійсненням контролю за веденням обліку кількості газу та контролю за його якістю при передачі-прийманні на ПППГ;

— здійсненням контролю за веденням документації ПППГ.

Фактичний контроль здійснюється посадовими особами митниць у зонах митного контролю газу, що розташовані в зонах діяльності цих митниць.

Фактичний контроль газу здійснюється згідно з діючим митним законодавством відповідно до порядку, розробленого митною службою.

З метою впорядкування митного контролю та митного оформлення природного газу, що імпортується або переміщується транспортом через територію України Кабінетом Міністрів України було видане розпорядження митним органам України (від 26.07.99 р. № 726-р) здійснювати митний контроль за переміщенням природного газу через митний кордон України трубопровідним транспортом безпосередньо на газовимірювальних і газорозподільних станціях, обладнаних відповідною апаратурою обліку та контролю параметрів газу. Держмитслужбі доручалось визначити перелік відповідних ГВС і ГРС, а також розробити графік обладнання їх відповідною апаратурою.

Це розпорядження було реалізовано спільним наказом НАК “Нафтогаз України” та ДМСУ (від 25.01.2000 р. № 21/37). Одночасно цим наказом було введено в дію Тимчасову інструкцію по здійсненню фактичного контролю природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом, затверджену ДМСУ та Національною акціонерною компанією “Нафтогаз України”.

Введена інструкція розроблена відповідно до Митного кодексу України, законів України, Порядку митного контролю та митного оформлення природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом, та інших нормативних документів. Вона встановлює єдиний порядок здійснення фактичного контролю за природним газом, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом, та визначає обов’язки посадових осіб митних органів під час його здійснення і не змінює існуючого технологічного процесу транспортування природного газу та порядку його обліку.

Інструкцією визначено, що зони митного контролю газу, встановлюються Державною митною службою України на території ПППГ.

Пункти пропуску газу визначаються Центральною енергетичною митницею, узгоджуються з керівництвом газотранспортного підприємства та затверджуються Державною митною службою України.

До здійснення фактичного контролю газу допускаються виключно посадові особи митного органу, призначені наказом керівника цього митного органу.

Співробітники митних органів, яких призначено для здійснення фактичного контролю газу, в обов’язковому порядку прохо-

дять ознайомлення з Правилами безпеки при експлуатації об'єктів та пожежної безпеки, що діють на підприємствах газопостачального комплексу.

Усі працівники митного органу перед початком роботи на газовому об'єкті проходять інструктаж із газової безпеки з урахуванням особливостей об'єкта, на якому їм доведеться працювати.

Підготовку робочого органу і допуск до роботи на газових об'єктах працівників митного органу здійснюють працівники експлуатаційних організацій.

Періодичність здійснення фактичного контролю встановлюється Центральною енергетичною митницею окремо для кожного ПВВГ та доводиться до відома керівництва ПППГ.

Фактичний контроль газу здійснюється посадовими особами митних органів у присутності відповідальних осіб ПППГ у такому порядку:

- перевірка цілості митного забезпечення, накладеного на ГВП та засувну арматуру;

- контроль за веденням вимірювань кількості і якості газу та перевірка достовірності інформації про кількість та якість газу в документації ПППГ;

- накладання митного забезпечення у вигляді штампа “*Під митним контролем*” на документації ПВВГ;

- накладання митного забезпечення у вигляді пломб на ГВП та засувну арматуру у порядку, передбаченому цією Інструкцією.

При цьому під **митним забезпеченням** розуміється засвідчення митними органами проведення митного оформлення товарів та інших предметів, щодо яких встановлено відповідний митний режим, яке включає проставлення уповноваженими особами митниці номерного штампа “*Під митним контролем*”, особистої номерної печатки тощо, а також пломбування транспортних засобів, тари та інших ємностей, в яких переміщується товар.

Засувною арматурою називаються крани, засувки і подібне технологічне обладнання, яке входить до складу ПППГ і підпадає під митне забезпечення.

Накладання митного забезпечення у вигляді пломб на ГВП та засувну арматуру здійснюється в узгоджених місцях, передбачених для пломбування, виключно посадовими особами митних органів, які здійснюють фактичний контроль газу в присутності відповідальних осіб ПВВГ.

Періодичність накладання митного забезпечення на ГВП та засувну арматуру встановлюється Центральною енергетичною митницею окремо для кожного ПВВГ і доводиться до відома керівництва ПППГ.

Знімання митного забезпечення у вигляді пломб із ГВП чи засувної арматури здійснюється:

- посадовими особами митних органів, які здійснюють фактичний контроль газу в присутності відповідальних осіб ПВВГ;
- за необхідності проведення ремонтних чи профілактичних робіт — відповідальними особами ПВВГ із дозволу керівника митного органу чи особи, яка його заміщує.

При необхідності знімання пломб із ГВП та засувної арматури керівництво ПВВГ за дві доби сповіщає митний орган, що здійснює фактичний контроль газу.

Митне забезпечення накладається після закінчення ремонтних чи профілактичних робіт протягом одного дня після.

Про закінчення ремонтних чи профілактичних робіт керівництво ПВВГ зобов'язане сповістити в письмовій формі митний орган, що здійснює фактичний контроль. У разі реальної загрози порушення технологічного процесу — без дозволу митних органів.

При цьому, керівництво ПВВГ зобов'язане терміново сповістити митний орган, що здійснює фактичний контроль газу, про знімання митного забезпечення та викласти у письмовій формі причини знімання не пізніше наступного дня після знімання.

При черговому накладанні чи зніманні митного забезпечення у вигляді пломб особами, які здійснюють фактичний контроль газу, та відповідальними особами ПВВГ складається акт за встановленою формою (додатки 1, 2). Зразок встановлених пломб відображається в акті.

Накладання митного забезпечення у вигляді штамп *“Під митним контролем”* на документації ПВВГ, що містить відомості про кількість газу та його якісні показники, здійснюється виключно посадовими особами митних органів, що здійснюють фактичний контроль газу в присутності відповідальних осіб ПВВГ.

Відповідальність за збереження митного забезпечення несе керівник ПВВГ.

Митний орган, що здійснює фактичний контроль газу, зобов'язаний:

- направляти на адресу Центральної енергетичної митниці звіт про результати фактичного контролю газу за звітний період та його електронну копію;

— терміново сповіщати Центральну енергетичну митницю про всі події, що трапились при здійсненні фактичного контролю газу;

— протягом доби сповіщати Центральну енергетичну митницю про випадки позачергового знімання митного забезпечення з ГВП чи засувної арматури;

— терміново сповіщати Центральну енергетичну митницю про випадки невідповідності кількісно-якісних показників газу, знятих з ГВП, відомостям, внесеним до документації ПВВГ, а також про випадки невідповідності кількісно-якісних показників газу вимогам ТУ та ДЕСТів, що діють на об'єктах газового комплексу України;

— контролювати виконання особами, які призначені для здійснення фактичного контролю, вимог, затверджених Держмитслужбою, порядків та інструкцій;

— щорічно направляти керівництву ПВВГ перелік осіб, які призначені для здійснення фактичного контролю.

Звіт про результати фактичного контролю газу завіряється особистою номерною печаткою особи, яка його здійснювала та підписується керівником митного органу. Звіт та його електронна копія направляються не пізніше другого дня що слідує за звітним періодом.

Відповідні обов'язки мають і організації, на території яких здійснюється митний контроль природного газу.

Керівництво ПВВГ під час здійснення посадовими особами митних органів фактичного контролю газу зобов'язане:

— допускати на територію ПВВГ посадових осіб митних органів;

— не перешкоджати доступу посадових осіб митних органів до ГВП, засувної арматури та іншого необхідного обладнання;

— надавати посадовим особам митних органів всю необхідну інформацію та документацію;

— складати разом з посадовими особами митних органів усі необхідні документи, визначені спільними порядками та інструкціями;

— надавати пояснення та необхідні роз'яснення у випадках, передбачених спільними нормативними документами.

5.5. Порядок митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі

5.5.1. Нормативне регулювання митного контролю електроенергії, що переміщується лініями електропередачі

Електроенергія, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, підлягає митному контролю та митному оформленню відповідно до чинного законодавства. Перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення, визначається нормативно-правовими актами Державної митної служби України.

З метою встановлення єдиних норм та правил, що діють при переміщенні через митний кордон України електроенергії, а також запобігання її незаконному переміщенню Державною митною службою України розроблений Порядок здійснення митного контролю електроенергії, що переміщується лініями електропередачі, затверджений наказом ДМСУ від 17.08.98 р. № 510 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі”, зареєстрований у Міністерстві юстиції 01.12.98 р. № 767/3207.

Цей Порядок розроблено відповідно до Митного кодексу України, законів України та інших нормативно-правових актів. Він не змінює функціонуючого технологічного процесу транспортування електроенергії.

Відповідно до зазначеного Порядку переміщення електроенергії лініями електропередачі через митний кордон України без оформлення ЗВМД у Центральній енергетичній митниці або інших митницях, у зоні діяльності яких перебувають місця обліку електроенергії, не допускається, здійснюється залежно від заявленого митного режиму і під митним контролем.

Суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності України, які здійснюють експортно-імпортні операції з електроенергією або переміщують її транзитом територією України, проводять декларування в Центральній енергетичній митниці або інших митницях.

Митний контроль експортної частини бартерних контрактів, в яких імпортною частиною є поставка електроенергії, а також

імпоротної частини бартерних контрактів, в яких експортною частиною є поставка електроенергії, здійснюється Центральною енергетичною митницею. Митне оформлення зазначених частин бартерних контрактів здійснюється митницями за погодженням із Центральною енергетичною митницею.

5.5.2. Особливості митного контролю електроенергії, що переміщується лініями електропередачі

Електроенергія, що переміщується через митний кордон України, перебуває під митним контролем із моменту її фактичного надходження на митну територію України і до закінчення митного оформлення відповідно до митного режиму випуску у вільне використання або вивезення за межі митної території України.

Зони митного контролю визначаються Центральною енергетичною митницею на території енергооб'єктів (трансформаторних підстанцій магістральних ліній електропередачі).

Фактичний контроль електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, здійснюється посадовими особами митного органу шляхом контролю документів (актів складання балансу на електростанції та підстанції тощо) та перевірки показників приладів обліку.

Під ***фактичним контролем електроенергії*** розуміється комплекс заходів, спрямованих на визначення фактичних показників кількості електроенергії, що переміщується через митний кордон України, шляхом перевірки показників приладів та отримання відомостей про її обсяги.

Митниці, які здійснюють фактичний контроль електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, щотижня (не пізніше першого дня наступного тижня) надсилають до Центральної енергетичної митниці інформацію в електронному вигляді про результати цього контролю.

Посадові особи митних органів України для забезпечення виконання своїх функцій зі здійснення митного контролю безпосередньо на енергетичних об'єктах зобов'язані пройти відповідне навчання в енергосистемі зі складанням іспиту на знання правил безпечної експлуатації електроустановок. Після цього їм присвоюється кваліфікаційна група і видаються посвідчення.

5.5.3. Митне оформлення електроенергії, що переміщується лініями електропередачі, із застосуванням ВМД

Для митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності подаються до митниці відповідні документи та відомості.

Як одна партія декларуються обсяги електроенергії, що переміщується за одним зовнішньоекономічним договором (контрактом), за одним актом приймання-передачі у термін, що не перевищує 30 діб із початку першої поставки.

Декларування електроенергії здійснюється шляхом подання суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності ЗВМД та ВМД. ЗВМД та ВМД заповнюються відповідно до встановленого порядку із поданням митному органу відповідних документів та відомостей. Разом із ЗВМД та ВМД подаються їх електронні копії.

ЗВМД подається до митниці суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності не раніше ніж за місяць до планової поставки електроенергії.

Одночасно із ЗВМД до митниці подаються документи, які є підставою для її заповнення, а саме:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- повідомлення про планові поставки електроенергії, завірені печаткою перевізника та суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності України.

Переміщення електроенергії через митний кордон України в разі подання ЗВМД може проводитися перевізником тільки протягом установленого в ній періоду.

При цьому під перевізниками розуміються суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які мають на балансі лінії електропередачі, здійснюють ними переміщення електроенергії та несуть відповідальність за її збереження під час транспортування.

Не пізніше 15 діб, що рахуються від останнього дня фактичного переміщення обсягу електроенергії, заявленого в ЗВМД, декларант подає до митниці ВМД, оформлену відповідно до заявленого в ЗВМД митного режиму.

У разі неподання ВМД у встановлений строк сплачуються митні збори за перебування товару під митним контролем.

Для митного оформлення електроенергії за ВМД потрібні такі документи:

У режимі імпорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі електроенергії, підписаний сторонами зовнішньоекономічного договору (контракту) і завірений перевізником;
- акт приймання-передачі електроенергії, підписаний перевізниками;
- рахунок-фактура (інвойс) на обсяг електроенергії, що декларується;
- договір (контракт) про транспортування електроенергії, укладений між імпортером та перевізником;
- ліцензія Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України;
- у разі потреби, сертифікат походження електроенергії;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що засвідчують особу декларанта.

У режимі експорту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акт приймання-передачі електроенергії, підписаний сторонами зовнішньоекономічного договору (контракту) і завірений перевізником;
- рахунок-фактура (інвойс) на обсяг електроенергії, що декларується;
- у разі потреби, сертифікат походження, виданий Торгово-промисловою палатою України або регіональною торгово-промисловою палатою;
- довідка Національного диспетчерського центру України про обсяг електроенергії, що переміщувалась за зовнішньоекономічним договором (контрактом);
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- ліцензія Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що засвідчують особу декларанта.

У разі, якщо експортер не є виробником електроенергії, то подаються такі документи про походження електроенергії:

- договір (контракт) між особою, яка експортує електроенергію, та її виробником;
- акт приймання-передачі зазначеного обсягу електроенергії;
- рахунок-фактура на зазначений обсяг електроенергії.

У режимі транзиту:

- зовнішньоекономічний договір (контракт);
- акти приймання-передачі електроенергії, підписані перевізниками;
- рахунок-фактура (інвойс) на обсяг електроенергії, що декларується;
- платіжне доручення на загальну суму всіх установлених законодавством платежів;
- ліцензія Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України;
- копія довідки про декларування валютних цінностей;
- копія облікової картки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- документи, що засвідчують особу декларанта.

Фактичні обсяги електроенергії, що ввозиться на митну територію України (вивозиться за її межі), не повинні перевищувати обсяги, заявлені у ЗВМД.

У разі нездійснення фактичного ввезення (вивезення) електроенергії за оформленою ЗВМД така ЗВМД анулюється.

У разі ввезення (вивезення) електроенергії в кількості, меншій за заявлену у ЗВМД, оформлення ВМД здійснюється на фактично переміщувану кількість електроенергії.

Сплата митних платежів при митному оформленні електроенергії, що переміщується через митний кордон України, здійснюється на загальних підставах відповідно до законодавства України.

**5.5.4. Митний контроль за електроенергією,
що переміщується через митний кордон України,
на визначених енергетичних об'єктах контролю**

З метою захисту економічних інтересів України, удосконалення митного контролю і митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, а

також установлення єдиного порядку митного контролю за електроенергією, що фактично переміщується через митний кордон України лініями електропередачі, Держмитслужбою розроблена Тимчасова інструкція з митного контролю за електроенергією, що переміщується через митний кордон України, на визначених енергетичних об'єктах контролю (затверджена спільним Наказом Міністерства палива та енергетики України та ДМСУ від 15.02.2000 р. № 80/5).

Дія цієї інструкції поширюється на:

- державне підприємство “Національна енергетична компанія “Укренерго” (далі — НЕК “Укренерго”);

- інші підприємства та організації, енергетичні об'єкти (електростанції, підстанції, блок-станції) незалежно від форм власності, що мають на своїх об'єктах прилади обліку електроенергії, якими контролюється перетікання електроенергії по міждержавних лініях електропередачі;

- митні органи України, в зоні діяльності яких розміщено ці підприємства та організації.

Інструкція містить переліки конкретних об'єктів, на яких здійснюється митний контроль за електроенергією, що переміщується через митний кордон України.

5.5.4.1. Документальне оформлення результатів митного контролю

Митний контроль за електроенергією, що фактично переміщується через митний кордон України, на визначених енергетичних об'єктах контролю здійснюється посадовими особами митних органів разом із відповідальними представниками енергетичних об'єктів шляхом зняття та фіксації показників із метрологічно атестованих і опломбованих лічильників електроенергії та перевірки документів обліку й звітності.

При здійсненні митного контролю за електроенергією, що переміщується через митний кордон України, на визначених енергетичних об'єктах контролю, системи обліку яких розміщено повністю або частково на території суміжних держав необхідно використовувати офіційні дані, які надаються суміжною державою.

Порядок організації обліку електроенергії та відповідальність за його достовірність визначено Інструкцією про порядок комерційного обліку електричної енергії, затвердженою Радою оптового ринку електричної енергії України.

При здійсненні митного контролю на контрольованому енергетичному об'єкті співробітники митних органів виконують такі функції:

- першого числа місяця, наступного за звітним (контрольованим), звіряють показники лічильників (основних, резервних та обхідних), зняті персоналом енергооб'єкта за станом на останній день попереднього звітного місяця (у час, визначений у Договорі на технічне обслуговування обліку між державами) та зафіксовані у журналах показників лічильників обліку електроенергії або добовій диспетчерській відомості, які ведуться на енергооб'єктах. При цьому співробітник митниці особисто розписується в цих журналах, проставляє відмітку *“Перевірено”* та відтиск особистої номерної печатки (далі — ОНП). У разі роботи міждержавної лінії через обхідний вимикач показники лічильників на обхідному вимикачі складаються згідно із записами оперативного журналу;

- при кожному наступному звірванні показників лічильників із відповідним фіксуванням їх у журналах показників лічильників обліку електроенергії співробітники митниці завіряють записи в журналах своїм підписом та відтиском ОНП;

- беруть участь у перевірці лічильників розрахункового обліку разом із персоналом відповідної відособленої структурної одиниці НЕК “Укренерго” — енергетичній системі (ЕС) згідно з річними графіками перевірок;

- у складі комісії беруть участь у складанні акта про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України (додаток 3);

- реєструють акт про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України, в журналі реєстрації актів про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України (додаток 4), який знаходиться в митному органі.

Акт про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України (додаток 3), складається в трьох примірниках. Кожен із примірників цього акта посадова особа митного органу завіряє своїм підписом та відтиском ОНП. Один примірник такого акта, складеного на енергетичному об'єкті, зберігається на цьому об'єкті або в організації чи підрозділі галузі енергетики, якщо на цьому об'єкті відсутній постійний черговий персонал. Інші примірники акта передаються:

- відповідній ЕС;
- посадовій особі митного органу.

Посадова особа митного органу передає примірник акта про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України, до відділу організації митного контролю регіональної митниці, у зоні діяльності якої розташована відповідна ЕС.

До 9-го числа місяця, наступного за звітним, регіональна митниця спільно з відповідною ЕС оформляє збалансований акт про обсяги електроенергії, що переміщується через митний кордон України (додаток 5), в трьох примірниках, які передаються:

- відповідній ЕС;
- посадовій особі митного органу;
- Центральній енергетичній митниці.

Збалансований акт оформляється за розрахунками приведення до державного кордону обсягів електроенергії, які переміщуються міждержавними лініями електропередачі, згідно з Договорами на технічне обслуговування приладів (систем) обліку та фіксації перетоків електроенергії між суміжними прикордонними енергосистемами сусідніх країн.

При розрахунку обсягів електроенергії використовується надана відповідними органами суміжних держав інформація про обсяги електроенергії, переміщеної лініями електропередачі, засоби обліку якої розміщено на території цих суміжних держав.

Акт про обсяги електроенергії, що переміщується через митний кордон України, засвідчується підписами керівників регіональної митниці та ЕС або особами, що їх заміщують, і завіряється печатками цих установ.

На об'єктах, де встановлено автоматизовані системи комерційного обліку електроенергії, контроль за фактичними обсягами електроенергії, яка переміщується через митний кордон України, може здійснюватися на основі показників таких систем. Звітні дані з таких об'єктів передаються НЕК “Укренерго” до Центральної енергетичної митниці.

5.5.4.2. Порядок передання та обробки інформації

Інформація, зазначена в актах про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України, митними органами за допомогою засобів електронної пошти передається в Центральну енергетичну митницю (не

пізніше двох діб після дати складання цих актів). Оригінали примірників цих актів пересилаються поштою.

Передавання актів про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України, здійснюється за такою схемою:

— Сумська, Глухівська, Конотопська, Магістральна, Куп'янська митниці — Східна регіональна митниця (Північна енергосистема);

— Луганська, Старобільська, Амвросіївська митниці — Донбаська регіональна митниця (Донбаська енергосистема);

— Чернігівська, Житомирська митниці — Центральна енергетична митниця (Центральна енергосистема);

— Рівненська, Волинська, Чопська, Кельменецька, Вадул-Сіретська митниці — відділ митного контролю та митного оформлення енергоносіїв Центральної енергетичної митниці у м. Львові (Західна енергосистема);

— Котовська, Білгород-Дністровська, Іллічівська, Придунайська, Миколаївська митниці — митний пост “Одеса-енергетична” Центральної енергетичної митниці (Південна енергосистема);

— Могилів-Подільська митниця — Подільська регіональна митниця (Південно-Західна енергосистема).

Регіональні митниці та відділи Центральної енергетичної митниці до 10-го числа місяця, наступного за звітним, інформацію зазначену в актах про обсяги електроенергії, що переміщується через митний кордон України, засобами електронної пошти передають у Центральну енергетичну митницю. Оригінали примірників цих актів пересилаються поштою.

Після отримання Центральною енергетичною митницею актів про фіксування показників лічильників електроенергії, що переміщується через митний кордон України, та про обсяги електроенергії, що переміщується через митний кордон України, інформація узагальнюється та обробляється у відділі митного контролю та митного оформлення електроенергії для перевірки відповідності обсягів фактично переміщеної електроенергії обсягам заявленої суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України і документально оформленої митними органами.

На підставі аналітичної роботи, проведеної відділом митного контролю та митного оформлення електроенергії, Державна митна служба та Міністерство енергетики проводять комплекс відповідних коригуючих заходів, спрямованих на вдосконалення форм

та методів контролю за електроенергією, що переміщується через митний кордон України, а також на дотримання вимог чинного митного законодавства особами, які переміщують цю електроенергію.

5.5.4.3. Накладання та зняття митного забезпечення

Накладання митного забезпечення на прилади обліку електроенергії, що переміщується через митний кордон України, здійснюється посадовими особами митних органів, у зоні діяльності яких розміщені ці енергетичні об'єкти.

Митне забезпечення (пломби митного органу) накладається на прилади розрахункового (комерційного) обліку електроенергії згідно з Інструкцією про порядок комерційного обліку електричної енергії у присутності відповідальних осіб ЕС та енергетичних об'єктів.

Митне забезпечення може замінюватися тільки тими митними органами України, які їх накладали.

Перед накладанням митного забезпечення або його зняттям чи заміною відповідальні особи енергетичних об'єктів здійснюють підготовку місць пломбування відповідно до Правил безпечної експлуатації електроустановок.

Посадова особа митного органу накладає митне забезпечення, після чого оформляє в чотирьох примірниках акт про накладання пломб митного органу на лічильники електроенергії (додаток 6). Один примірник акта зберігається в митному органі, який наклав митне забезпечення, другий — на енергетичному об'єкті або в організації чи підрозділі галузі енергетики, якщо на цьому об'єкті відсутній постійний черговий персонал, третій — передається в Центральну енергетичну митницю, четвертий — у відповідну ЕС.

Відповідальність за збереження митного забезпечення несуть посадові особи енергетичних об'єктів.

У разі необхідності заміни приладів обліку, здійснення їх перевірки або інших робіт, проведення яких потребує порушення цілісності митних пломб, відповідальні посадові особи ЕС за тиждень до цього повідомляють митний орган, у регіоні діяльності якого ці ЕС розташовані, про проведення таких робіт із зазначенням дати їх початку та закінчення. Ці роботи проводяться тільки у присутності посадових осіб митного органу. У разі нез'явлення працівника митного органу у зазначений термін або

при наданні митним органом письмової згоди, персонал енергооб'єкта та ЕС може самостійно зняти митне забезпечення і проводити необхідні роботи.

Після закінчення робіт персоналом ЕС та енергетичного об'єкта посадова особа митного органу проводить накладання засобів митного забезпечення в порядку, зазначеному вище.

У разі виявлення порушень нормального режиму роботи системи обліку відповідальна особа ЕС терміново повідомляє митний орган про необхідність заміни митного забезпечення. Митний орган забезпечує термінове прибуття посадової особи для вжиття невідкладних заходів щодо ремонту чи заміни приладів обліку та заміни митного забезпечення в терміни, узгоджені з ЕС. У разі нез'явлення представника митного органу у зазначений термін або при наданні митним органом письмової згоди на самостійне виконання робіт фахівці ЕС виконують роботи самостійно.

У виняткових випадках при виникненні аварійних зупинок у роботі системи обліку персонал енергооб'єкта може самостійно знімати митне забезпечення чи знищувати його та негайно повідомляти наявними засобами зв'язку (у тому числі й у письмовій формі) про таке зняття чи знищення та про інші вжиті заходи митний орган.

Зняття митного забезпечення посадовою особою митного органу здійснюється у присутності відповідальних осіб ЕС та енергетичного об'єкта з оформленням відповідного акта в трьох примірниках (додаток 7), один примірник якого зберігається в митному органі, другий — на енергетичному об'єкті або в організації чи підрозділі галузі енергетики, якщо на цьому об'єкті відсутній постійний черговий персонал, третій — у відповідній ЕС.

Глава 6

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТОВАРІВ ТА ІНШИХ ПРЕДМЕТІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ГРОМАДЯНАМИ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

6.1. Види митних декларацій і документів митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами

6.1.1. Уніфікована митна квитанція МД-1

Уніфікована митна квитанція МД-1 (далі — УМК) та додатковий аркуш до неї розроблені з метою вдосконалення організації роботи з прийняття на зберігання митницею не пропущених через митний кордон України предметів (товарів), валюти, цінностей, а також із прийняття від громадян сум мита, митних та інших зборів і податків за предмети (товари), що переміщуються ними через митний кордон України і підлягають митному оподаткуванню. Порядок використання та заповнення уніфікованої митної квитанції МД-1 та додаткового аркуша до неї регламентовані “Інструкцією з оформлення та використання бланків уніфікованої митної квитанції МД-1”, затвердженою наказом Держмитслужби України від 09.10.98 р. № 635 “Про затвердження Інструкції із заповнення та використання уніфікованої митної квитанції МД-1” в редакції наказу Держмитслужби від 10.07.2001 р. № 468.

Бланки уніфікованої митної квитанції МД-1 є бланками суворої звітності і потребують обліку їх одержання, зберігання та використання як бланків суворої звітності.

Бланки додаткового аркуша до УМК не є бланками суворої звітності.

Бланки УМК замовляються централізовано Державною митною службою України у вигляді квитанційних книжок і розсилаються нею митницям у кількостях, які відповідають їхнім потребам.

Кожний бланк УМК друкується у трьох примірниках під однаковими для всіх примірників серією та номером і є самокопіювальними.

Бланки додаткових аркушів до УМК замовляються централізовано Держмитслужбою України, виготовляються друкарським способом, є самокопіювальними й розсилаються митницям у кількості, що відповідає їхнім потребам.

Облік УМК на місцях здійснюється відділами бухгалтерського обліку, звітності, контролю та розрахунків за митними платежами з державним бюджетом.

Облік бланків додаткових аркушів до УМК здійснюється копіями митних органів.

Квитанційні книжки, що надходять до митного органу, прошиваються, завіряються круглою гербовою печаткою митного органу та підписами начальника митниці і головного бухгалтера. Кругла гербова печатка проставляється також на другому примірнику кожного бланка УМК на лицьовому боці в лівому нижньому куті. При використанні механізованого способу заповнення УМК квитанційні книжки не прошиваються, кругла гербова печатка митниці проставляється тільки на другому примірнику кожного бланка УМК на лицьовому боці в лівому нижньому куті.

Квитанційні книжки видаються тим посадовим особам митного органу, до чийх функціональних обов'язків безпосередньо входить оформлення цих документів. Квитанційні книжки видаються в кількості, визначеній керівником митного органу залежно від обсягів роботи кожної посадової особи.

Посадові особи митних органів одержують квитанційні книжки у відділі бухгалтерського обліку, звітності, контролю та розрахунків за митними платежами з державним бюджетом під особисту відповідальність і зберігають їх в особистих робочих портфелях або в сейфі підрозділу чи відповідної відповідальної особи.

Повністю використана квитанційна книжка (треті примірники квитанцій) наступного дня після повного її використання повертається посадовою особою митного органу до відділу бухгалтерського обліку, звітності, контролю та розрахунків за митними

платежами з державним бюджетом для обліку, зберігання та відображення у звітності. Подальше розпорядження використаними квитанційними книжками здійснюється в загальному порядку, встановленому для бланків суворої звітності.

При стягненні мита, митних та інших зборів і податків, що справляються у валюті України чи, відповідно до чинного законодавства, в іноземній валюті, оформляються окремі квитанції МД-1.

Також оформляються окремі квитанції МД-1 на:

- мито, податок на додану вартість та акцизний збір;
- митні збори;
- інші збори, справляння яких передбачено чинним законодавством.

За наявності додаткових аркушів до УМК у робочій частині УМК у графі “Найменування предметів, валюти, цінностей” робиться запис: “Заповнено додаткові аркуші в кількості ____ штук”, а графи “№ з/п.”, “Підстава для вилучення чи прийняття”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”, “Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів”, “Сума стягнення” не заповнюються. У рядку “Усього (літерами)” робочої частини УМК зазначається словами сума, одержана шляхом складання рядків “Усього (літерами)” усіх додаткових аркушів до цієї УМК.

Незаповнені графи та рядки УМК і додаткового аркуша до неї прокреслюються.

Усі примірники УМК та додаткових аркушів до неї (за наявності) підписують посадова особа митного органу, яка їх виписала, і власник предметів (товарів), валюти, цінностей, прийнятих на зберігання, чи власник предметів (товарів), за які сплачено мито, митні та інші збори й податки. Підпис посадової особи митного органу обов’язково засвідчується відтиском його особистої номерної печатки.

УМК передбачає виконання чотирьох видів операцій із предметами (товарами), валютою та цінностями і умовно поділена на чотири поля, кожне з яких призначене для відображення однієї з цих операцій, відповідно:

А — прийняття на зберігання предметів (товарів), що належать громадянам і не пропущені через митний кордон України при ввезенні чи вивезенні;

В — прийняття на зберігання валюти і цінностей, що належать громадянам, які прямують через митний кордон України, не пропущених митницею при ввезенні чи вивезенні їх;

С — вилучення національної валюти і цінних паперів України при ввезенні їх без підстав;

Д — прийняття сум мита, митних та інших зборів і податків, передбачених чинним законодавством.

За кожною з вищезазначених операцій оформляється окрема УМК. У разі недостатньої кількості рядків у робочій частині УМК заповнюється необхідна кількість додаткових аркушів до УМК у трьох примірниках. Перші примірники УМК та додаткових аркушів до неї (за наявності) разом із прийнятими на зберігання предметами (товарами), валютою, цінностями, а також платежами (митом, митними та іншими зборами і податками) передаються посадовою особою митного органу після закінчення робочої зміни на склад або до каси митного органу. Другі примірники УМК та додаткових аркушів до неї (за наявності) видаються власникові предметів (товарів). Треті примірники УМК залишаються у квитанційній книжці для обліку та звітності, при цьому кожний третій примірник додаткового аркуша до УМК (за наявності) підклеюється до відповідної УМК.

При нарахуванні мита, митних та інших зборів і податків посадова особа митного органу заповнює повідомлення до приписної каси АППБ “Аваль” за формою, наведеною у додатку.

Повідомлення видається на руки власникові предметів (товарів) для сплати цих платежів. Після сплати платежів касир банку повертає власникові повідомлення з відміткою банку “Сплачено” та підписом касира, на підставі чого посадова особа митного органу видає власникові інші примірники УМК та додаткові аркуші до неї (за наявності). При цьому повідомлення підклеюється до першого примірника УМК.

У разі неможливості внесення вищезазначених платежів до приписної каси АППБ “Аваль” повідомлення не заповнюється, а прийняті посадовою особою від власника платежі передаються після закінчення зміни до каси митного органу. При отриманні цих платежів касиром на першому та третьому примірниках УМК ставляться відмітки “Сплачено”, підпис та дата.

6.1.2. Порядок заповнення уніфікованої митної квитанції МД-1

Уніфікована митна квитанція МД-1 заповнюється посадовою особою митного органу таким чином.

У графі “в’їзд/виїзд” викреслюється непотрібне слово, а у вільній рамці праворуч зазначається цифрою категорія, до якої належить громадянин:

- “1” — службова особа;
- “2” — приватна особа;
- “3” — турист;
- “4” — член екіпажу;
- “5” — студент;
- “6” — інша особа.

Нижче, у призначених для цього місцях, зазначаються: ідентифікаційний код митниці, найменування митниці, дата заповнення УМК, громадянство власника, його П.І.Б. або назва підприємства, адреса, ідентифікаційний номер.

При прийнятті на зберігання предметів (товарів) (поле А) у робочій частині УМК заповнюються графі “№ з/п”, “Найменування предметів, валюти, цінностей”, “Підстава для вилучення чи прийняття”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”.

У графі “№ з/п” проставляється порядковий номер предметів (товарів), найменування яких посадова особа вносить до УМК.

У графі “Найменування предметів, валюти, цінностей” зазначаються найменування предметів (товарів), їх відмінні ознаки, код за УКТЗЕД, рід упаковки та кількість місць.

У графі “Підстава для вилучення чи прийняття” зазначається стаття Митного кодексу України.

У графі “Одиниця виміру” проставляється одиниця виміру кожного з предметів (товарів), зазначених в УМК.

У графі “Кількість” проставляється кількість відповідно до одиниці виміру.

У графі “Загальна сума чи вартість” проставляється митна вартість зазначених предметів (товарів), яка визначається за усною заявою власника за умови подання ним підтверджувальних документів (товарних чеків, ярликів тощо). За відсутності таких документів митним органом визначається митна вартість цих предметів (товарів) згідно з чинним законодавством.

Загальна сума проставляється в останньому рядку цієї графі цифрами та прописом.

За наявності додаткових аркушів у рядку “Усього (літерами)” УМК зазначається словами сума, одержана шляхом скла-

дання рядків “Усього (літерами)” усіх додаткових аркушів до цієї УМК.

У нижній частині квитанції у квадраті перед літерою “А”, що означає вид операції, ставиться знак “V”, а після слів “Предмети прийнято на зберігання митницею (зазначити причину)” посадова особа митного органу, яка оформляє УМК, зазначає причину прийняття предметів (товарів) на зберігання відповідно до Митного кодексу України та чинного законодавства.

На продовольчі та промислові предмети (товари) оформляються окремі УМК.

При прийнятті на зберігання валюти та цінностей (поле В) у робочій частині УМК заповнюються графі “№ з/п”, “Найменування предметів, валюти, цінностей”, “Підстава для вилучення чи прийняття”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”.

У графі “№ з/п” проставляються порядкові номери валют та цінностей, що приймаються митницею на зберігання.

У графі “Найменування предметів, валюти, цінностей” зазначаються або найменування валют за визначеннями, прийнятими Національним банком України (далі — НБУ), або найменування цінностей, їх відмінні ознаки та вага (в разі потреби — накладене митне забезпечення). При прийнятті цінностей, що мають зовнішні ознаки, спільні для золота і подібних до золота металів або для срібла та подібних до срібла металів, зазначаються найменування виробу з приміткою “з металу жовтого кольору” чи “з металу білого кольору”, відповідно, його вага та, за наявності, проба.

У графі “Підстава для вилучення чи прийняття” зазначається стаття Митного кодексу України.

У графі “Одиниця виміру” проставляється одиниця виміру цінностей та валюти.

У графі “Кількість” проставляється кількість валюти чи цінностей.

У графі “Загальна сума чи вартість” зазначається загальна сума валюти чи загальна вартість цінностей (у разі неможливості визначити точну вартість цінностей проставляється орієнтовна). Навпроти найменувань валют зазначаються їх гривневі еквіваленти. При цьому у графі “Найменування предметів, валюти, цінностей” під кожним найменуванням валюти проводиться розрахунок гривневого еквівалента із зазначенням

кількості кожного номіналу валюти та курсу цієї валюти, установленого НБУ на день її прийняття.

Наприклад, якщо приймається 1000 дол. США, та у графі “*Найменування предметів, валюти, цінностей*” здійснюється такий запис:

“Прийнято на зберігання 1000 дол. США, курс НБУ — 5,30:
50 дол. $\cdot 10 \cdot 5,30 = 2650.00$ грн,
10 дол. $\cdot 30 \cdot 5,30 = 1590.00$ грн,
20 дол. $\cdot 10 \cdot 5,30 = 1060.00$ грн”.

Гривневий еквівалент 1000 дол. США, що зазначається у гр. “*Загальна сума чи вартість*”, становитиме 5300.00 грн.

Загальна сума валюти або загальна вартість прийнятих цінностей проставляється в останньому рядку графі “*Загальна сума чи вартість*” цифрами та словами.

У нижній частині квитанції у квадраті перед літерою “В” ставиться знак “V”, а після слів “Валюту, цінності прийнято на зберігання митницею (зазначити причину)” посадова особа митного органу, яка заповнює УМК, зазначає причину прийняття валюти чи цінностей на зберігання відповідно до Митного кодексу України та чинного законодавства.

На звороті другого примірника УМК в тексті після літери “В” посадова особа митного органу зазначає кінцевий строк зберігання валюти або цінностей, прийнятих на зберігання митницею, відповідно до діючих норм.

При вилученні національної валюти та цінних паперів України (поле С) у разі їх ввезення без підстав УМК заповнюється за зразком заповнення УМК при прийнятті на зберігання валюти (поле В).

При нарахуванні сум мита, митних та інших зборів і податків на предмети (товари) (поле D) у робочій частині УМК заповнюються графі “№ з/п”, “Найменування предметів, валюти, цінностей”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”, “Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів”, “Сума стягнення”.

У графі “№ з/п” зазначаються порядкові номери предметів (товарів), за які сплачується мито, митні та інші збори й податки.

У графі “*Найменування предметів, валюти, цінностей*” наводяться найменування предметів (товарів); їх коди згідно з УКТЗЕД; у разі потреби — відмітні ознаки предметів (товарів), які впливають на визначення сум платежів, що підлягають сплаті;

чинні на день оформлення УМК курси валют, установлені НБУ, що використовуються при нарахуванні платежів; найменування платежів, які справляються при митному оформленні зазначених предметів (товарів).

У графі “*Одиниця виміру*” зазначаються одиниці виміру предметів (товарів) кожного найменування.

У графі “*Кількість*” проставляється кількість предметів (товарів) кожного найменування.

У графі “*Загальна сума чи вартість*” проставляється загальна митна вартість цих предметів (товарів).

В останньому рядку робочої частини квитанції після слів “Усього (літерами)” словами зазначається загальна митна вартість предметів (товарів).

У графі “*Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів*” проставляються ставки видів податків та зборів, які справляються при митному оформленні цих предметів (товарів).

У графі “*Сума стягнення мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів*” проставляються суми нарахованих та сплачених платежів.

У графі “*Сума стягнення складських зборів*” проставляються суми нарахованих для сплати зборів за зберігання предметів (товарів) на складах митниці, що справляються при поверненні предметів власників.

В останньому рядку робочої частини УМК після слів “Усього (літерами)” словами зазначається загальна сума нарахованих платежів.

У нижній частині УМК у квадраті перед літерою “D” ставиться знак “V”.

Примітка. Мито, податки та збори нараховуються за окремими квитанціями в валюті України та у іноземній валюті.

Порядок оформлення додаткових аркушів до УМК. У разі недостатньої кількості рядків у робочій частині УМК при заповненні граfi “Найменування предметів, валюти, цінностей” заповнюється необхідна кількість додаткових аркушів до УМК.

У спеціально визначеному місці додаткового аркуша до УМК проставляється номер УМК, до якої він заповнюється. У додатковому аркуші до УМК граfi “№ з/п”, “Найменування предметів, валюти, цінностей”, “Підстава для вилучення чи прийняття”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”, “Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів”, “Сума

стягнення”, “Усього (літерами)” заповнюються відповідно до вимог пункту 1.2 стосовно належних операцій.

При цьому в робочій частині УМК у графі “Найменування предметів, валюти, цінностей” робиться запис “Заповнено додаткові аркуші в кількості _____ штук”, а графи “№ з/п”, “Підстава для вилучення чи прийняття”, “Одиниця виміру”, “Кількість”, “Загальна сума чи вартість”, “Ставка мита, ПДВ, акцизного, митних чи інших зборів”, “Сума стягнення” не заповнюються. У рядку “Усього (літерами)” робочої частини УМК словами зазначаються сума, одержана внаслідок складення даних рядків “Усього (літерами)” всіх додаткових аркушів до цієї УМК.

Зворотний бік УМК. Оформлення уніфікованої митної квитанції МД-1 передбачає також використання зворотного боку квитанції.

При прийнятті на зберігання предметів (товарів), валюти або цінностей на звороті другого примірника заповненої УМК посадовою особою митного органу зазначаються адреса і телефон митного органу, для валюти та цінностей — також кінцевий строк зберігання, а на звороті першого і третього примірників УМК у спеціально визначеному комірником (касиром) місці проставляється дата прийняття на зберігання на склад (до каси) митного органу, прізвище комірника (касира) та його підпис.

За потреби у полі “Службові відмітки” на звороті другого примірника УМК робиться запис про сплату належних платежів за предмети (товари), які зберігалися на складі митного органу, якщо їх сплата була умовою повернення предметів (товарів) власникові та ін.

Повернення предметів (товарів), валюти, цінностей зі складу (каси) митниці здійснюється на підставі другого примірника УМК і додаткових аркушів до неї (за наявності) при зверненні до митного органу, який прийняв на зберігання предмети (товари), валюту, цінності, власника або його довіреної особи в установлені чинним законодавством терміни та за подання ним паспорту чи паспорта та нотаріально завіреного доручення (якщо звертається довірена особа). Ці примірники УМК та додаткових аркушів до неї залишаються у справах митного органу.

При цьому повернення предметів (товарів), іноземної валюти, цінностей може бути здійснене виключно тим митним органом, що прийняв їх на зберігання.

Повернення національної валюти може бути здійснене будь-яким митним органом на підставі інших примірників УМК і додаткових аркушів до неї (за наявності).

У полі *“Підтвердження власника про одержання речей”* власник предметів (товарів), валюти чи цінностей або його довірена особа при одержанні їх зі складу (з каси) митного органу робить запис такого змісту: *“Зазначені в цій квитанції предмети (валюта, цінності) одержав”* та проставляє підпис, ініціали, прізвище і дату. Комірник (касир) митного органу зазначає серію і номер пред’явленого власником паспорта, ким і коли цей паспорт видано чи реквізити доручення, а в разі сплати належних платежів — номер УМК, за якою їх сплачено.

Якщо повернення предметів (товарів), валюти, цінностей здійснюється безпосередньо їх власникові, то комірник (касир) зобов’язаний ретельно перевірити ідентичність підпису власника на першому та другому примірниках УМК.

При поверненні предметів (товарів) уповноважена посадова особа митного органу після зазначення адреси й телефону митного органу в полі *“Адреса та телефон митниці”* здійснює нарахування сум складських зборів за зберігання предметів (товарів) у порядку та розмірах, визначених чинним законодавством, за винятком валюти та цінностей. При цьому заповнюється графа 9 окремого бланка УМК. Якщо такою посадовою особою є завідувач складу, то зразок підпису затверджується наказом митного органу. Усі примірники УМК підписують уповноважена посадова особа митного органу та власник предметів (товарів), прийнятих на зберігання. Контроль за нарахуванням сум складських зборів здійснює посадова особа відділу бухгалтерського обліку, звітності, контролю та розрахунків за митними платежами з державним бюджетом.

Особливості оформлення МД-1 при застосуванні грошової застави при тимчасовому ввезенні товарів та транзиті транспортних засобів громадянами. При оформленні УМК при внесенні грошової застави у вільному від граф місці на зворотному боці першого примірника УМК та на зворотному боці другого примірника УМК в полі *“Службові відмітки”* робиться відмітка: *“Грошова застава повертається за умови виконання громадянином зобов’язань перед митним органом в термін до _____ . Після закінчення цього терміну грошова застава перераховується до Державного бюджету протягом 3 днів”*. Зазначена примітка затверджується підписом громадянина-власника.

При поверненні грошової застави громадянинові або його довіреній особі на зворотному боці другого примірника УМК у полі *“Підтвердження власника про одержання речей”* громадянин або його довірена особа при одержанні суми грошової застави робить запис: *“Суму грошової застави одержав”* та проставляє підпис, прізвище, ініціали і дату. Касир митного органу зазначає серію та номер пред’явленого громадянином паспорта, ким і коли цей паспорт видано, або аналогічні реквізити доручення.

6.1.3. Митна декларація. Порядок оформлення митної декларації

Форму митної декларації затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.97 р. № 748 *“Про перелік відомостей, що оголошуються громадянами за встановленою формою у разі переміщення ними через митний кордон України товарів та інших предметів”* і використовується для письмового декларування товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами через митний кордон України.

Митна декларація заповнюється кожною фізичною особою, яка переміщує через митний кордон України предмети, що підлягають обов’язковому письмовому декларуванню, або на вимогу посадової особи митного органу чи за бажанням власника. Митна декларація заповнюється фізичною особою до початку митного оформлення мовою, якою володіє фізична особа-декларант.

Декларація заповнюється до пред’явлення предметів для митного контролю власноручно власником або довіреною особою, яка діє за його дорученням, при кожному перетині кордону і засвідчується особистим підписом власником (довіреної особи).

Декларація заповнюється в одному примірнику, крім випадків:

- переміщення громадянином валютних цінностей, що належать юридичній особі; при цьому громадянин заповнює окрему декларацію на ці валютні цінності;
- оформлення протоколу про порушення митних правил (громадянин власноручно заповнює окрему декларацію, зміст якої повністю збігається зі змістом декларації, що додається до матеріалів справи і після оформлення посадовою особою митного органу протоколу залишається у власника);
- оформлення несупроводжуваного багажу та транспортних засобів у порядку, установленому Держмитслужбою України.

Засвідчена посадовою особою митного органу митна декларація залишається на руках у власника для безперешкодного ввезення або, відповідно, вивезення вказаних у ній товарів та предметів. При оформленні двох примірників митної декларації, другий примірник залишається у справах відповідного митного органу.

Митна декларація зберігається на весь період тимчасового в'їзду/виїзду, у разі втрати не поновлюється, в ній мають бути заповнені всі графи та надані всі відповіді на поставлені запитання.

Заповнення митної декларації передбачено для осіб, які досягли 16 років. Відомості про предмети, що належать особам, які не досягли 16-річного віку або недієздатних осіб, вказуються у деклараціях осіб, що їх супроводжують.

У митній декларації мають бути заповнені всі графи і дано відповідь на всі запитання шляхом закреслення квадратиків із потрібним словом (так) чи (ні).

Відомості, які не вмістилися на одному бланку митної декларації, можуть бути вказані у додаткових бланках, у яких повторюються відомості пункту 1.

Невикористані місця і пункти митної декларації перекреслюються Z-подібною лінією.

Відомості, передбачені пунктом 1 митної декларації, вказуються відповідно до даних паспорта або іншого документа, що засвідчує особу.

Декларація не заповнюється у випадках:

- 1) усного декларування;
- 2) якщо особа не досягла 16 років або є недієздатним громадянином (у цьому випадку відомості про належні такій особі предмети вказуються у декларації особи, що її супроводжує);
- 3) при в'їзді на територію України через пункти пропуску, в яких діє схема спрощеного митного контролю, у випадках якщо предмети, що ввозяться, не підлягають обов'язковому декларуванню, при наявності системи митного контролю "зелених коридорів".

Декларування предметів, призначених для особистого користування персоналом дипломатичних представництв, консульських установ, представництв міжнародних організацій та членами їх сімей (ст. 59—63, 65—67 Митного кодексу України), у випадках, установлених законодавством України, здійснюється із заповненням митної декларації.

Пункти митної декларації заповнюються таким чином.

У полі для зазначення режиму переміщення громадянина та предметів через митний кордон України в необхідній рамці шляхом перекреслення відмічається потрібна відповідь “*в’їзд*”, “*виїзд*” або “*транзит*”.

У пункті 1 “*Відомості про особу*” зазначається П.І.Б. громадянина, країна постійного проживання, громадянство, відомості про паспорт (серія, № паспорта), з якої країни прибув, до якої країни прямує.

Необхідним є внесення відомостей про неповнолітніх осіб віком до 16 років, які переміщуються з громадянином, із зазначенням кількості (словами) таких дітей.

У пункті 2 “*Відомості про наявність багажу*” в рамці шляхом закреслення зазначається відповідна інформація щодо наявності або відсутності супроводжуваного багажу (включаючи ручну поклажу) або несупроводжуваного багажу (за вантажосупровідними документами).

У підпункті 2.1 “*Супроводжуваний багаж, включаючи ручну поклажу*” зазначаються дані про наявність (відсутність) супроводжуваного багажу та ручної поклажі й дані про кількість місць. У разі наявності багажу, що відстав, власник такого багажу зазначає в дужках після загальної кількості місць супроводжуваного багажу та ручної поклажі кількість місць багажу, що відстав.

У підпункті 2.2 “*Несупроводжуваний багаж (за вантажосупровідними документами)*” зазначаються дані про наявність (відсутність) несупроводжуваного багажу та про кількість місць. Заповнення підпункту 2.2 проводиться на підставі вантажосупровідних та інших документів, що засвідчують наявність такого багажу, або за усною заявою громадянина.

У пункті 3 “*Відомості про наявність товарів*” шляхом закреслення зазначається відповідна інформація щодо наявності або відсутності зазначених валюти та предметів.

У підпункті 3.1 “*Сума національної валюти України та інша валюта готівкою, валютних цінностей, кількість виробів з дорогоцінного каміння в будь-якому вигляді і стані*”, в разі наявності, заноситься інформація про найменування валюти, цінностей або виробів та їх суму/кількість (цифрами і прописом).

У підпунктах 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11, 3.12 у рамках шляхом закреслення зазначається, відповідно, інформація про наявність або відсутність у громадянина:

- будь-якої зброї, боєприпасів, вибухових речовин;
- наркотичних і психотропних речовин;
- предметів старовини та мистецтва;
- друкованих видань та інших носіїв інформації;
- отруйних та сильнодіючих речовин і ліків;
- радіоактивних матеріалів;
- об'єктів флори і фауни, їхніх частин та одержаної з них продукції;
- високочастотних радіоелектронних пристроїв та засобів зв'язку;
- товарів, що підлягають обкладенню податками;
- товарів, що тимчасово ввозяться (вивозяться);
- транспортних засобів.

У підпункті 4.1 пункту 4 “Відомості про товари” подаються детальні відомості про товари, зазначені у підпунктах 3.2—3.11 (у випадку їх наявності). Вартість товарів вказується у доларах США або в національній валюті України.

Опис товарів і предметів, зазначених у підпунктах 3.1. і 4.1 декларації, здійснюється, за можливістю, із зазначенням їхніх розпізнавальних ознак: матеріалів, з яких вони виготовлені, проби коштовних металів, кольору, форми, марки товару тощо.

У разі ввезення транспортного засобу на митну територію України його власник або вповноважена ним особа здійснює декларування ТЗ шляхом внесення до пункту 4.1 відомостей про ТЗ: марка та модель, рік виготовлення, номери кузова, двигуна та шасі, робочий об'єм двигуна, номери та дати видачі документів, на підставі яких здійснюється декларування.

Декларування транспортного засобу у разі його наявності проводиться в підпункті 4.2 шляхом внесення точних даних, мети переміщення через митний кордон України, а також будь-яких відомостей, потрібних для здійснення митного контролю та митного оформлення ТЗ. При цьому, зазначаються відомості про його марку, модель, рік виробництва, робочий об'єм двигуна, номери шасі, кузова і двигуна. Шляхом закреслення у відповідній рамці зазначається митний режим, що відповідає режиму переміщення транспортного засобу.

Громадяни-нерезиденти при тимчасовому ввезенні транспортних засобів, що перебувають на обліку в реєстраційних органах іноземних держав, дають у пункті 4 митної декларації письмове зобов'язання такого змісту: “Зобов'язуюсь вивезти цей транс-

портний засіб за межі митної території України в термін до “___” _____ 200_ р. Про відповідальність згідно зі статтею 113 Митного кодексу України в разі порушення цього зобов’язання ознайомлений”.

Після проставлення дати заповнення (оформлення) митна декларація засвідчується особистим підписом.

У разі втрати декларація не поновлюється, і її власник втрачає право на безперешкодне переміщення вказаних у ній товарів та предметів.

Посадова особа митного органу приймає заповнену громадянином декларацію та перевіряє повноту і правильність її заповнення.

Після закінчення здійснення перевірки повноти та усного опитування (за потреби) громадянина за всіма пунктами декларації, посадова особа митного органу обводить дані, зазначені в підпунктах 3.1, 4.1, та 4.2 декларації, суцільною лінією, яка виключає можливість внесення будь-яких доповнень, та перекреслює незаповнені рядки Z-подібною лінією.

За потреби заповнюється пункт “Для службових позначок”. У цьому пункті можуть бути зазначені такі відомості:

- реквізити документів (назва документа, номер, коли та ким виданий), що подаються при митному оформленні та є підставою для пропуску валютних цінностей, цінностей, зазначених у підпункті 3.1 декларації;

- відмітка про використання (невикористання) громадянином норми пропуску товарів без оподаткування за наявності несупроводжуваного багажу, що відстав від власника;

- про валютні цінності та предмети, не пропущені через митний кордон України внаслідок заборон чи обмежень;

- номери оформлених квитанцій МД-1 та суми платежів, сплачених при митному оформленні товарів, транспортних засобів та інших предметів;

- інші відомості, що є суттєвими при проведенні митного контролю та митного оформлення.

Здійснення митного оформлення валютних цінностей, цінностей і предметів, зазначених у декларації, засвідчується шляхом проставлення відтиску особистої номерної печатки та підписом посадової особи митного органу у відповідному розділі митної декларації.

6.1.4. Декларація на ввезення/вивезення, транзит транспортного засобу індивідуального користування, вузла чи агрегата (форма МД-7)

Декларація на ввезення/вивезення, транзит транспортного засобу індивідуального користування, вузла чи агрегата (далі — декларація форми МД-7) застосовується для здійснення митного оформлення транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України фізичними особами, контролю за виконанням зобов'язань про зворотне ввезення/вивезення, транзит та доставку з одного митного органу в інший. Вона складається в усіх випадках переміщення транспортних засобів (вузлів чи агрегатів) через митний кордон України фізичними особами, незалежно від мети такого переміщення, за винятком випадків митного контролю та оформлення автотransпортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705, що ввозяться з метою вільного використання на митну територію України громадянами, які не мають пільг в оподаткуванні при ввезенні товарів на митну територію України, і є власністю таких громадян.

При цьому призупинено до затвердження нових Правил митного оформлення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України, використання митної декларації МД-7, форму якої встановлено наказом Держмитслужби України від 25.06.99 р. № 393 “Про затвердження Правил митного оформлення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України”, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29.07.99 р. № 516/3809, для декларування легкових транспортних засобів (код 8703 за Гармонізованою системою опису та кодування товарів), які:

а) перебувають на обліку в реєстраційних органах іноземних держав та тимчасово ввозяться на митну територію України нерезидентами — фізичними особами, визначеними на момент перетину митного кордону України власниками таких транспортних засобів, або членами їх сімей (дружиною, чоловіком, дітьми, батьками) для власних потреб;

б) зняті з обліку в органах ДАІ МВС України та вивозяться за межі України резидентами — фізичними особами, визначеними на момент перетину митного кордону України власниками таких транспортних засобів.

Декларація форми МД-7 є документом, у якому містяться відомості про митницю ввезення, власника транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) або особу, що діє за його дорученням, про транспортний засіб, мету його переміщення через митний кордон України, документи, на підставі яких здійснюється ввезення/вивезення транспортного засобу (номерних вузлів і агрегатів), а також зобов'язання про зворотне ввезення/вивезення, транзит і доставку транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) до митниці призначення.

Наказом ДМСУ від 25.06.99 р. № 393 затверджено Правила митного оформлення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України. Відповідно до зазначених Правил громадяни, які переміщують через митний кордон України транспортні засоби, номерні вузли та агрегати, зобов'язані заповнити декларацію форми МД-7 та в належних випадках дати зобов'язання про зворотне ввезення/вивезення, транзит або доставку транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) з одного митного органу в інший.

Декларація МД-7 оформляється на ім'я власника транспортного засобу, вузла чи агрегата. У разі перегону (перевезення) транспортного засобу за дорученням декларація оформляється на ім'я особи, яка безпосередньо переміщує такий транспортний засіб (номерний вузол, агрегат) через митний кордон України. Порядок заповнення декларації форми МД-7 затверджено наказом ДМСУ від 26.07.97 р. № 407.

Декларація заповнюється у двох примірниках на кожний транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат) власником транспортного засобу або його довіреною особою, що безпосередньо здійснює переміщення транспортного засобу індивідуального користування (номерного вузла чи агрегата) через митний кордон України. Особа, що переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат), засвідчує своїм особистим підписом відповідність заявлених ним даних до фактичних, проставляє дату заповнення МД-7 та подає її разом із потрібними документами до митного оформлення. З метою прискорення митного оформлення транспортного засобу індивідуального користування (номерного вузла чи агрегату) за згодою особи, яка переміщує через митний кордон України транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат), можливе заповнення МД-7 декларантом.

6.1.5. Порядок заповнення граф декларації форми МД-7

Графа 1 *“Громадянство, прізвище, ім’я та по батькові”*. Зазначаються громадянство, прізвище, ім’я та по батькові особи, що переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат).

Графа 2 *“Адреса постійного проживання”*. Зазначається поштова адреса постійного проживання особи, що переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат).

Графа 3 *“Номер паспорта, ким і коли видано”*. Зазначаються серія та номер паспорта чи іншого документа про право перетину кордону, ким і коли видано цей документ особі, що переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат).

Графа 4 *“Загальні відомості про транспортний засіб”*. Зазначаються:

а) марка: марка та модель транспортного засобу, вузла чи агрегата до нього згідно з реєстраційними й технічними документами;

б) номер двигуна;

в) номер кузова;

г) номер шасі: фактичний номер двигуна, кузова, шасі, що міститься на цих агрегатах;

г) рік виробництва: визначається за ідентифікаційним номером кузова. При неможливості визначення року виробництва транспортного засобу за ідентифікаційним номером кузова він визначається за записами в технічних та реєстраційних документах, за документами, що підтверджують право власності, тощо;

д) вартість: фактурна вартість транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) на підставі наявних належним чином оформлених договорів купівлі-продажу, дарування, обміну, а також рахунків, рахунків-фактур, фактур, інвойсів тощо;

е) реєстраційний (транзит) номер: реєстраційний номер або транзитний номерний знак для разових поїздок;

є) колір: колір транспортного засобу.

Графа 5 *“Мета ввезення/вивезення: для особистого користування, відчуження, транзиту, тимчасово, на постійно, перегін за дорученням власника (непотрібне закреслити)”*. Шляхом закреслення непотрібної інформації зазначається мета ввезення/вивезення транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата).

Графа *“Зобов’язання про зворотне ввезення/вивезення, транзит”*. Зазначаються прізвище, ім’я, по батькові особи, що пере-

міщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат) і дає зобов'язання про зворотне ввезення/вивезення, транзит із зазначенням терміну (число, місяць, рік) та країни призначення. Ця інформація завіряється підписом особи, що переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат), із проставленням дати подання такого зобов'язання.

Графа “Службові відмітки митниці”. Розділ I “Наявність необхідних для реєстрації документів”. Зазначаються документи, що підтверджують право власності на транспортний засіб або користування ним (у тому числі з правом розпорядження), технічні або реєстраційні документи на транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат), якщо він був зареєстрований у країні придбання чи іншій країні, доручення на перегін або перевезення з обов'язковим зазначенням реквізитів (дати, номера) цих документів тощо.

Розділ II. Заповнюється при ввезенні (у тому числі тимчасовому), ввезенні з метою транзиту, зворотному вивезенні після тимчасового ввезення транспортного засобу.

Зазначається митниця призначення, у зоні діяльності якої постійно чи тимчасово проживає чи має намір проживати власник транспортного засобу. У разі переміщення транспортного засобу за дорученням зазначається митниця, у зоні діяльності якої проживає особа, якою надано таке доручення.

Зазначаються прізвище, ініціали особи, яка переміщує транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат) і яку попереджено про відповідальність за недоставку транспортного засобу (номерного вузла чи агрегату) до митниці призначення у визначений термін.

При тимчасовому вивезенні, а також при тимчасовому ввезенні транспортного засобу в Україну на термін, який визначено законодавством і протягом якого транспортний засіб не ставиться на облік у відповідних реєстраційних органах, розділ II не заповнюється.

Графи “В'їзд” або “Виїзд”. Залежно від режиму ввезення або вивезення транспортного засобу (номерного вузла чи агрегату) у відповідній графі проставляється відбиток особистого номерного забезпечення інспектора митниці, який проводив митне оформлення транспортного засобу (номерного вузла чи агрегату) та надавав дозвіл на їх переміщення через митний кордон України.

Графа “Примітки”. Заповнюється інспектором митниці при ввезенні транспортного засобу у разі перегону (перевезення) транспортного засобу за дорученням.

Зазначаються прізвище, ім'я та по батькові власника транспортного засобу, який дав таке доручення. У разі переміщення транзитом транспортного засобу (номерного вузла чи агрегату) додатково зазначається адреса його власника.

При видачі номерних знаків для разових поїздок у цій графі інспектор митниці робить запис: “Номерні знаки _____ вилучено, видано № _____”.

Зазначається інформація про стан і комплектацію транспортного засобу (наявність кондиціонера, шкіряного салону, CD-програвача тощо). У разі ввезення номерних вузлів чи агрегатів, вартість яких явно занижена, інспектором митниці зазначаються його комплектація та стан номерного вузла чи агрегату за зовнішніми ознаками.

Інспектор митниці перевіряє відповідність фактичних даних транспортного засобу (номерного вузла чи агрегату) до заявлених у МД-7 (ці дані завіряються особистим підписом власника (водія) із зазначенням дати оформлення декларації форми МД-7) та зазначеним у документах на транспортний засіб (номерний вузол чи агрегат), наявність особистого підпису та дати.

Після вирішення питання пропуску транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) на митну територію України (випуску за межі митної території України) інспектор, який здійснює митне оформлення, проводить такі заходи:

— попереджає громадянина про відповідальність за недоставку транспортного засобу (номерного вузла чи агрегата) до митниці призначення в зазначений термін;

— у разі тимчасового ввезення/вивезення, транзиту попереджає громадянина про відповідальність за порушення терміну зворотного ввезення/вивезення, транзиту;

— присвоює декларації реєстраційний номер, який проставляється після слова “Декларація” за такою схемою:

***** / * / *****,
1 2 3

де 1 — п'ятизначний цифровий код митного органу згідно з Класифікатором митних органів України;

2 — остання цифра поточного року;

3 — порядковий номер (у порядку зростання протягом поточного року, починаючи з одиниці) за електронним журналом обліку транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України;

— проставляє відбитки особистого митного забезпечення у графі “В’їзд” або “Виїзд” декларації в порядку, передбаченому їх заповненням, та в окремо виділеному місці для печатки (М. П.), а також штамп “*Під митним контролем*” у лівому верхньому куті декларації;

— здійснює захист результатів митного оформлення.

Перший примірник оформленої декларації форми МД-7 разом із документами, що підтверджують право власності або користування, реєстраційними й технічними документами на транспортний засіб (номерний вузол і агрегат) та іншими документами видається на руки власникові (довіреній особі) для подання до митниці призначення, другий примірник залишається у справах митниці для контролю, обліку та звітності.

6.1.6. Посвідчення на реєстрацію транспортного засобу (номерних агрегатів) в органах ДАІ МВС України

Посвідчення на реєстрацію транспортного засобу (номерних агрегатів) у органах ДАІ МВС України (бланк форми МД-6) — документ суворої звітності, що видається митними органами громадянину — власнику транспортного засобу (довіреній особі) для реєстрації в установлений законодавством термін зазначеного в ньому транспортного засобу у відповідних реєстраційних органах на ім’я особи, вказаної в ньому, і є підтвердженням здійснення митного оформлення.

Посвідчення на реєстрацію транспортного засобу (номерних вузлів та агрегатів) в органах ДАІ МВС України видаються митними органами на:

— транспортні засоби, номерні вузли та агрегати, що ввозяться (пересилаються) в Україну громадянами (довіреними особами) для постійного користування або з метою відчуження;

— транспортні засоби, ввезені в Україну громадянами для тимчасового користування, у випадках, передбачених законодавством.

На підставі посвідчень, виданих митними органами, підлягають відомчій реєстрації ввезені з-за кордону транспортні засоби, що належать фізичним особам:

— великотоннажні автомобілі та інші технологічні транспортні засоби, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування і реєструються в органах Міністерства праці та соціальної політики України;

— трамваї і тролейбуси, які реєструються місцевими органами влади і самоврядування в порядку, що встановлюється Державним комітетом будівництва, архітектури та житлової політики України;

— гоночні і спортивні механічні транспортні засоби, які реєструються органами Державного комітету України з фізичної культури і спорту;

— трактори, самохідні машини, сільськогосподарська техніка, інші механізми, що підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування і реєструються органами Міністерства агропромислового комплексу України.

Видача Посвідчення на реєстрацію транспортного засобу, номерного вузла та агрегата, що ввозяться (пересилаються) громадянами в Україну, у тому числі тимчасово на термін, визначений законодавством як обов'язковий для реєстрації (перереєстрації) транспортного засобу, номерного вузла, агрегата у відповідних реєстраційних органах, здійснюється в митниці, у зоні діяльності якої зазначені громадяни постійно чи тимчасово проживають або мають намір проживати.

При митному оформленні транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів (у тому числі знятих з обліку в країні придбання або в іншій країні), заявлених прикордонним митницям громадянами-нерезидентами як такі, що ввозяться ними з метою відчуження, Посвідчення оформляється на нового власника в митниці, в зоні діяльності якої він постійно чи тимчасово проживає, а стягнення передбачених законодавством платежів проводиться при перетині кордону прикордонною митницею без видачі Посвідчення.

Для отримання Посвідчення власник ТЗ (уповноважена ним особа) пред'являє ТЗ та подає такі документи:

— заяву власника ТЗ (уповноваженої ним особи), встановленої форми;

— примірник митної декларації, оформленої при ввезенні ТЗ;

— другий примірник квитанції МД-1, що підтверджує сплату митних та інших обов'язкових платежів при митному оформленні ТЗ;

— реєстраційні та технічні документи;

— завірену посадовою особою митниці оформлення копію Акта про проведення митного огляду ТЗ;

— інші документи (закордонний паспорт, паспорт громадянина, доручення на перегін або перевезення ТЗ тощо).

Після перевірки документів на ТЗ уповноважена посадова особа внутрішньої митниці в оперативному режимі здійснює за номером квитанції МД-1 запит до ІАМУ Держмитслужби, перевіряє наявність у ній електронної копії цієї квитанції та звіряє дані, зазначені у квитанції МД-1, з даними, що містяться в її електронній копії, здійснюється перевірка відповідності фактичних даних ТЗ (у тому числі номерів вузлів та агрегатів) даним, зазначеним у копії Акта про проведення митного огляду ТЗ та в поданих документах.

Посвідчення виписується у двох примірниках. Перший примірник разом із документами, що підтверджують право власності (користування), та реєстраційними і технічними документами, погашеними шляхом проставлення в них запису “Погашено, видано посвідчення № _____”, завіреного відбитком особистої номерної печатки інспектора митниці, що здійснив митне оформлення, видається власнику для подання до реєстраційних органів відповідних відомств. Другий примірник Посвідчення, разом із заявою власника ТЗ, митною декларацією (для оголошення громадянами відомостей про товари та інші предмети, що переміщуються ними через митний кордон України), копією Акта про проведення митного огляду ТЗ, уніфікованої митної квитанції форми МД-1 та ксерокопіями документів, на підставі яких було здійснене митне оформлення (видано Посвідчення), для контролю, обліку, звітності та формування статистичних даних зберігається у справах митниці протягом установленого терміну.

Видані посвідчення реєструються в окремому журналі.

Оформлене внутрішньою митницею Посвідчення є підставою для реєстрації транспортного засобу в органах ДАІ МВС України.

6.2. Порядок переміщення предметів громадянами

6.2.1. Предмети, заборонені для ввезення, вивезення та транзиту через територію України

Згідно зі статтею 51 Митного кодексу України ввезення в Україну, вивезення з України і транзит через її територію товарів та інших предметів окремих видів може бути заборонено чи обмежено законодавством України.

Заборони чи обмеження не повинні створювати невинуватих перешкод для здійснення будь-яких видів діяльності, не пов'язаних безпосередньо з обставинами, що стали причиною встановлення цієї заборони чи обмеження.

Відповідно до статті 9 Закону України від 13.09.2001 р. № 2681-III “Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України” не підлягають пропуску через митний кордон України:

- товари, що можуть завдати шкоди здоров'ю або загрожувати життю населення та тваринному світу чи призвести до заподіяння шкоди довкіллю;

- літературні та художні твори, поліграфічна та інша друкована продукція, кіно-, фото-, аудіо- та відеоматеріали, що пропагують війну, жорстокість, порнографію, расову, етнічну або релігійну ворожнечу, закликають до насильницького повалення конституційного ладу в Україні;

- товари та особисті речі, на пропуск яких потрібні дозволи інших державних установ, без наявності цих дозволів. Перелік цих товарів та особистих речей визначається Кабінетом Міністрів України.

Список переліку предметів, заборонених до ввезення, вивезення та транзиту через територію України громадянами, встановлюються законодавчими актами України і на підставі останніх визначаються нормативними документами Державної митної служби України.

6.2.2. Ввезення на територію України товарів (предметів) громадянами

Порядок ввезення на територію України товарів та інших предметів визначено Законом України від 13.09.2001 р. № 2681-III “Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України” (далі — Закон).

Так, статтею 4 “Митне оформлення й оподаткування товарів, що ввозяться громадянами на митну територію України” передбачено:

— товари, що безпосередньо ввозяться громадянами в супроводжуваному багажі будь-якими видами транспорту на митну територію України, пересилаються в несупроводжуваному багажі або в міжнародних поштових відправленнях, сумарна митна вартість яких не перевищує 1000 євро та загальна вага яких не перевищує 100 кг, підлягають обов'язковому письмовому декларуванню митним органам у порядку, передбаченому для громадян, та оподатковуються ввізним митом за ставкою в розмірі 20 відсотків від митної вартості, податком на додану вартість та в установлених законодавством випадках акцизним та іншими зборами;

— товари, що пересилаються на адреси громадян у вантажних та експрес-відправленнях, сумарна митна вартість яких не перевищує 1000 євро та загальна вага яких не перевищує 100 кг, підлягають обов'язковому письмовому декларуванню митним органам у порядку, передбаченому для громадян, та оподатковуються ввізним митом за повними ставками Митного тарифу України, податком на додану вартість та, в установлених законодавством випадках, акцизним та іншими зборами;

— Оподаткування товарів, що безпосередньо ввозяться громадянами у супроводжуваному багажі або пересилаються в несупроводжуваному багажі, надходять на адресу громадян у вантажних відправленнях, міжнародних поштових відправленнях та міжнародних експрес-відправленнях, сумарна митна вартість яких перевищує 1000 євро та/або загальна вага яких перевищує 100 кг, здійснюється за умови оформлення вантажної митної декларації та митного оформлення в порядку, передбаченому для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності при здійсненні ними імпорتنих операцій.

Відповідно до вимог статті 7 Закону митне оформлення єдиного неподільного товару, митна вартість якого перевищує 200 євро, а вага перевищує 50 кг, що ввозиться (пересилається) громадянином у супроводжуваному, несупроводжуваному багажі, надходить на адресу громадянина у міжнародному поштовому відправленні, здійснюється за умови його письмового декларування шляхом заповнення митної декларації, передбаченої для громадян, та після сплати громадянином або уповноваженою на те особою ввізного мита в розмірі 20 відсотків від митної вартості такого предмета, податку на додану вартість та у передбачених законодавством України випадках акцизного та інших зборів.

Оподаткування єдиних неподільних товарів, що надходять на адреси громадян у вантажних та міжнародних експрес-відправленнях, здійснюється незалежно від митної вартості та ваги.

Такі товари підлягають оподаткуванню ввізним митом за повними ставками Митного тарифу України, податком на додану вартість та, в установлених законодавством випадках, акцизним та іншими зборами.

Митне оформлення та оподаткування єдиного неподільного товару, що ввозиться (пересилається) громадянином у супроводжуваному, несупроводжуваному багажі, надходить на адресу громадянина у міжнародному поштовому відправленні, здійснюються відповідно до статті 7 цього Закону.

Не підлягають оподаткуванню відповідно до статті 8 Закону при ввезенні на митну територію України:

1) товари, сумарна митна вартість яких не перевищує 200 євро, а загальна вага не перевищує 50 кг, що ввозяться громадянами у супроводжуваному багажі (за умови усного декларування), пересилаються в несупроводжуваному багажі та надходять на адресу громадян у міжнародних поштових відправленнях;

2) горілчані вироби у кількості 1 л, вино — 2 л, пиво — 5 л, тютюнові вироби — 200 цигарок (або 200 г цих виробів), які ввозяться в особистому багажі громадянами;

3) товари, що тимчасово ввозяться на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення;

4) товари, що належать громадянам-нерезидентам та переміщуються транзитом через митну територію України;

5) товари, що належать громадянам-резидентам та переміщуються транзитом у транзитних зонах міжнародних аеропортів;

6) товари та транспортні засоби, що належать особам, які користуються на території України митними пільгами відповідно до статей 59—63, 65—67 Митного кодексу України;

7) транспортні засоби в кількості однієї одиниці з кожної товарної позиції та товари, що ввозяться (пересилаються) громадянами і входять до складу спадщини, відкритої за межами України на користь резидента, у разі підтвердження її складу органами, що вчиняють нотаріальні дії у країні її відкриття. Зазначене підтвердження підлягає легалізації у консульських установах України, що діють у відповідних країнах;

8) товари, що ввозяться (пересилаються) громадянами-резидентами у вигляді призів (нагород), отриманих за участь у спортив-

них та інших змаганнях (конкурсах, фестивалях тощо), у межах, визначених відповідними документами, у разі підтвердження факту отримання таких призів та нагород нотаріальними органами відповідної країни. Зазначені документи, що підтверджують факт отримання таких призів та нагород, підлягають легалізації у консульських установах України, що діють у відповідних країнах;

9) товари та транспортні засоби, що були попередньо вивезені (переслані) громадянами-резидентами за митний кордон України в режимі тимчасового вивезення під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення та ввозяться (пересилаються) на митну територію України, за наявності відповідної вивізної митної декларації із зазначенням таких товарів;

10) сільськогосподарська продукція, отримана громадянами-резидентами як натуральна плата за виконану роботу в країнах — учасниках СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, що ввозиться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;

11) плодоовочева продукція, вирощена громадянами-резидентами на власних присадибних ділянках сумісних держав, за умови підтвердження кількості вирощеної продукції довідками органів місцевого самоврядування, права власності на такі ділянки, подання сертифіката відповідності або свідоцтва встановленого зразка про визнання сертифіката, і ввозиться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;

12) особисті речі, що ввозяться (пересилаються) у разі переселення громадян на постійне місце проживання в Україну, в тому числі і механічні транспортні засоби, крім транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), в кількості однієї одиниці таких транспортних засобів із кожної товарної позиції на повнолітнього громадянина.

Дозволяється ввезення у разі переселення на постійне місце проживання на кожного повнолітнього громадянина одного механічного транспортного засобу за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 УКТЗЕД за умови, що він є власником такого транспортно-го засобу не менше року та за умови перебування такого транспортного засобу на обліку в країні постійного місця попереднього проживання не менше року.

Механічні транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 УКТЗЕД, що ввозяться громадянами при переселенні на постійне місце проживання в Україну, підлягають постановці на тимчасовий облік в органах Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України на термін до одного року з оформленням документів на право тимчасової експлуатації таких транспортних засобів із терміном дії на один рік без права відчуження таких транспортних засобів або передачі у користування іншим особам.

Відчуження механічного транспортного засобу за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 УКТЗЕД, що ввозиться громадянином при переселенні на постійне місце проживання в Україну, протягом року з дати переселення (в'їзду) на постійне місце проживання в Україну проводиться за умови сплати належних податків та зборів, передбачених для ввезення транспортного засобу з метою вільного використання.

Документи на право постійного користування та відчуження механічних транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 УКТЗЕД, що ввозяться громадянами при переселенні на постійне місце проживання в Україну, можуть бути видані після фактичного проживання протягом року на території України таких громадян — власників цих транспортних засобів.

Статтею 3 Закону передбачено, що особисті речі, які безпосередньо ввозяться громадянами в супроводжуваному багажі будь-якими видами транспорту на митну територію України або пересилаються в несупроводжуваному багажі, усно чи письмово декларуються за бажанням власника таких речей або на вимогу посадової особи митного органу і не оподатковуються.

Перелік предметів, віднесених до особистих речей громадян затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13.12.2001 р. № 1652.

6.2.3. Ввезення громадянами на територію України сільськогосподарської продукції

Відповідно до статті 9 Закону пропуск на митну територію України сільськогосподарської продукції, що підпадає під визначення 1—24-ї груп Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозиться громадянами, в будь-яких обсягах не дозволяється.

Це обмеження не поширюється на:

1) лікєро-горілочані та тютюнові вироби в таких обсягах:

- горілочаних виробів — 1 л;
- тютюнових виробів — 200 шт./200 г;
- вина — 2 л;
- пива — 5 л;

2) продукти харчування в упаковці виробника, що надходять на адресу фізичних осіб у міжнародних поштових відправленнях вагою до 10 кг;

3) продукти харчування для власного споживання на суму до 50 євро, що ввозяться в порядку та обсягах, які визначаються Кабінетом Міністрів України;

4) плодоовочеву продукцію, вирощену громадянами-резидентами на власних присадибних ділянках сумісних держав, за умови підтвердження довідками органів місцевого самоврядування кількості вирощеної продукції, права власності на такі ділянки, подання сертифіката відповідності або свідоцтва встановленого зразка про визнання сертифіката;

5) сільськогосподарську продукцію, отриману громадянами-резидентами як натуральну плату за виконану роботу в країнах — учасниках СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю.

При цьому, листом Держмитслужби від 24.10.2001 р. № 1/09-4977-ЕП “Стосовно здійснення митного контролю та митного оформлення сільськогосподарської продукції, яка отримана громадянами-резидентами як натуральна оплата за виконану роботу” передбачено, що митне оформлення сільськогосподарської продукції, яка отримана громадянами-резидентами як натуральна оплата за виконану роботу в країнах — учасниках СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, та яка перевозиться підприємствами на підставі угод про перевезення, здійснюється в митниці, у зоні діяльності якої проживає її власник. Підставою для здійснення митного оформлення такої продукції є:

— договір-підряд на виконання робіт за кордоном, у якому має бути зазначено умови оплати праці громадянина;

— товаросупровідні документи;

— сертифікат відповідності або свідоцтво про визнання в Україні іноземного сертифіката, виданого в державній системі сертифікації органом, уповноваженим Державним комітетом України по стандартизації, метрології та сертифікації;

— митна декларація.

Ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, яка отримана громадянами-резидентами як натуральна оплата за виконану роботу в країнах — учасницях СНД, з якими Україна уклала угоди про вільну торгівлю, здійснюється за умови документального підтвердження її належності до такої продукції.

Постановою КМУ від 13.12.2001 р. № 1652 “Про обсяги та порядок ввезення громадянами на митну територію України продуктів харчування для власного споживання та перелік предметів, що не можуть бути віднесені до особистих речей громадян” встановлено, що громадяни можуть ввозити на митну територію України продукти харчування для власного споживання на загальну суму не більшу як 50 євро на одну особу в таких обсягах:

- в упаковці виробника, призначені для роздрібної торгівлі, у кількості не більше ніж одна упаковка або загальною масою, яка не перевищує двох кілограмів, кожного найменування на одну особу;

- без упаковки — в кількості, що не перевищує двох кілограмів кожного найменування на одну особу;

- без упаковки — неподільний продукт, готовий до безпосереднього вживання у кількості не більше ніж одиниця кожного найменування на одну особу.

Продукти харчування, що ввозяться громадянами на митну територію України для власного споживання у зазначених обсягах, декларуються усно чи письмово за бажанням їх власника або на вимогу посадової особи митниці.

6.2.4. Переміщення через територію України товарів та предметів громадянами в режимі транзиту

Відповідно до вимог статті 8 Закону звільняються від оподаткування товари:

- що належать громадянам-нерезидентам та переміщуються транзитом через митну територію України;

- що належать громадянам-резидентам та переміщуються транзитом у транзитних зонах міжнародних аеропортів.

У разі ввезення непідакцизних або підакцизних товарів у режимі транзиту в автомобільних, річкових, морських прикордонних пунктах пропуску з метою ПМП, туризму, лікування, гос-

тюдвання тощо необхідне обов'язкове декларування з наданням відповідних документів (підтверджень) щодо мети та правомірності заявленого режиму.

Відповідно до листа ДМСУ від 28.12.96 р. № 11/1-9841 такі перевезення автомобільним транспортом можливі при виконанні певних вимог:

а) надання в пункті пропуску документів, які підтверджують режим та мету перетину (паспорт, запрошення на лікування, гостювання, спортивні змагання тощо);

б) надання документів про укладання договору з українською транспортною фірмою з правом перевантаження товарів в зонах митного контролю пунктів пропуску;

в) надання свідоцтва про допущення транспортного засобу до міжнародних перевезень під митним забезпеченням;

г) заповнення декларації, що оголошується громадянами у разі переміщення ними через митний кордон України товарів та інших предметів, форма якої затверджена постановою КМУ від 15.07.97 р. № 748.

У разі транзиту (ввезення) товарів, що належать іноземним громадянам, туристичними фірмами з використанням книжки МДП необхідно подати договір між власником товарів і туристичною фірмою із заповненням декларації типу МД-2(3) та оформленням книжки МДП.

При транзиті тютюнових виробів та алкогольних напоїв громадянами у кількості більшій 1 л, вина — 2 л, пива — 5 л або цигарок — 200 шт. пропуск здійснюється за умови виконання вимог Постанов КМУ № 699 та № 700, тобто обрання охорони і супроводу або надання фінансових гарантій (крім транзиту власних транспортних засобів своїм рухом і тільки через ті пункти пропуску, які визначені Постановами КМУ № 938, 424).

Статтею 12 Закону передбачено ввезення громадянами транспортних засобів з метою транзиту через територію України.

Громадянам-резидентам дозволяється ввозити транспортні засоби з метою транзиту через територію України за умови письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення такими громадянами на рахунок митного органу, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на митну територію України, грошової застави у сумі податків, що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на митну територію України з метою вільного використання.

Ці положення не поширюються на транспортні засоби, що зареєстровані постійно у відповідних реєстраційних органах іноземних держав громадянами-резидентами та їм належать, що підтверджується відповідним документом про право власності на такий транспортний засіб.

Громадянам-нерезидентам дозволяється ввозити транспортні засоби з метою транзиту через територію України за умови письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення такими громадянами на рахунок митного органу, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на митну територію України, грошової застави у сумі податків, що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на митну територію України з метою вільного використання.

Ці положення не поширюються на транспортні засоби, що постійно зареєстровані у відповідних реєстраційних органах іноземних держав.

6.2.5. Вивезення за межі України товарів (предметів) громадянами

Відповідно до статті 3 Закону України “Про звільнення від обкладення митом предметів, які вивозяться (пересилаються) громадянами за митний кордон України” від 05.05.96 р. № 163/96-ВР та Постановою Кабінету Міністрів України від 11.09.96 р. № 1094 зі змінами й доповненнями, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 01.09.97 р. № 954, було затверджено перелік предметів промислового призначення, що застосовуються у виробничій сфері, вивезення (пересилання) яких громадянами України, іноземцями та особами без громадянства за межі митної території України забороняється.

Закон України від 05.05.96 р. № 163/96-ВР “Про звільнення від обкладення митом предметів, які вивозяться” та Постанова КМУ від 29.11.97 р. № 1331 регламентують перелік та обсяг товарів і предметів, які можуть вивозитися (пересилатися) громадянами — резидентами і нерезидентами — без сплати мита і митних зборів.

Відповідно до Закону України від 05.05.96 р. № 163/96-ВР громадянам заборонено вивозити (пересилати):

— предмети, на які встановлюються державні дотації, крім предметів особистого користування;

- предмети промислового призначення (обладнання, комплектуючі матеріали тощо), що застосовуються у виробничій сфері;
- дорогоцінні метали, каміння та вироби з них, культурні цінності з метою відчуження.

У разі вивезення (пересилання в несупроводжуваному багажі, міжнародних поштових відправленнях) громадянами — резидентами і нерезидентами — предметів і товарів у кількості, що не перевищує товарну партію, тобто на суму, меншу еквівалента 100 тис. євро, а також предметів особистого користування мито не сплачується.

Якщо обсяги вивезення громадянами товарів і предметів (крім заборонених) перевищують суму, еквівалентну 100 тис. євро та носять суто комерційний характер, митне оформлення здійснюється у порядку, встановленому для суб'єктів ЗЕД.

6.2.6. Визначення товарної партії при вивезенні товарів (предметів) громадянами за межі України

Постановою КМУ від 29.11.97 р. № 1331 встановлено, що *товарною партією (при вивезенні з України)* визнають товари одного чи різних найменувань, які придбані в Україні та вивозяться чи переміщуються громадянами України, іноземними громадянами та особами без громадянства за митний кордон на суму у національній валюті еквівалентну 100 тис. євро, перераховану за курсом НБУ на день оформлення митної декларації.

Не визнаються товарною партією:

- товари та інші предмети, що тимчасово вивозяться (пересилаються) за межі митної території України іноземними громадянами та особами без громадянства (далі — громадянами) під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення;

- товари та інші предмети, що входять до складу спадщини, відкритої в Україні на користь громадянина (в разі підтвердження її складу нотаріусами), та вивозяться (пересилаються) за межі України;

- товари та інші предмети, які були раніше ввезені (переслані) в Україну під письмове зобов'язання про їх зворотне вивезення або з метою транзиту через територію України і вивозяться (пересилаються) за її межі за наявності митної декларації на ввезення;

- культурні цінності, які тимчасово вивозяться (пересилаються) за дозволами Міністерства культури і мистецтв або виво-

зяться (пересилаються) громадянами за дозволами Міністерства культури і мистецтв на підставі документів про те, що їх власник є автором цих культурних цінностей;

— призи (нагороди), які вивозяться (пересилаються) громадянами, отримані ними за участь у спортивних та інших змаганнях (конкурсах, фестивалях тощо), які проводились в Україні, що підтверджується довідкою, виданою установою, яка проводила відповідне змагання, та завіреною місцевою держадміністрацією;

— товари та інші предмети, що вивозяться (пересилаються) громадянами, отримані ними за договорами дарування, за наявності нотаріально засвідчених договорів дарування, крім предметів промислового призначення (перелік предметів промислового призначення наведено в додатку 4 до цього Порядку) ;

— товари та інші предмети, що вивозяться (пересилаються) громадянами (крім предметів промислового призначення), загальною вартістю, що не перевищує суми іноземної валюти, зазначеної у в'їзній митній декларації, за умови використання цієї валюти на їх придбання. Таке придбання має бути підтверджене відповідними товарними або касовими чеками. У разі пред'явлення митному органу товарних або касових чеків, номінованих у валюті України, митна вартість обчислюється за обмінним (валютним) курсом Національного банку України, що діяв на день оформлення ввізної митної декларації;

— товари та інші предмети, що вивозяться (пересилаються) громадянами (крім предметів промислового призначення) у зв'язку з остаточним виїздом за межі України, якщо вони працювали на умовах трудового договору в юридичних або фізичних осіб, на суму, що не перевищує 80 відсотків отриманого доходу за час перебування в Україні. Факт отримання доходу підтверджується довідкою, виданою Державною податковою адміністрацією (інспекцією).

6.3. Порядок переміщення цінностей громадянами

6.3.1. Ввезення цінностей громадянами на митну територію України

Відповідно до вимог Закону України від 13.09.2001 р. № 2681-III "Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспорт-

них засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України” та Переліку предметів, віднесених до особистих речей громадян, затверджених постановою КМУ від 13.12.2001 р. № 1652, особисті прикраси, в тому числі з дорогоцінних металів та каміння, що мають ознаки таких, які були у користуванні, не підлягають оподаткуванню.

Згідно з “Інструкцією про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів, інших банківських документів і платіжних карток через митний кордон України”, затвердженою Постановою правління Національного банку України від 12.08.2000 р. № 283, фізичним особам дозволяється ввезення в Україну банківських металів у вигляді зливків загальною вагою до 100 г на одну особу незалежно від віку.

Згідно зі статтею 21 Закону України від 21.09.99 р. № 1068-XIV “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” культурні цінності, що ввозяться в Україну, підлягають реєстрації в порядку, встановленому Міністерством культури і мистецтв України, Головним архівним управлінням України разом із Державною митною службою України. Під час ввезення культурних цінностей на територію України в митний орган подається свідоцтво на право їх вивезення, якщо це передбачено законодавством держави, та зазначається, звідки ввозяться культурні цінності. За відсутності такого свідоцтва ввезені цінності підлягають затриманню митними органами України до встановлення їх власника та одержання його доручення щодо подальшого переміщення або використання цих цінностей. Таке доручення має бути підтверджене дипломатичним представництвом або консульською установою країни, громадянином якої є власник культурних цінностей.

6.3.2. Вивезення цінностей громадянами за межі митної території України

Пунктом 3 Закону України “Про звільнення від обкладення митом предметів, які вивозяться (пересилаються) громадянами за митний кордон України від 05.05.96 р. № 163/96-ВР забороняється вивезення дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння та виробів із них, з метою їх відчуження.

Згідно з “Інструкцією про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів, інших

банківських документів і платіжних карток через митний кордон України”, затвердженою постановою правління Національного банку України від 12.08.2000 р. № 283, фізичним особам дозволяється вивезення з України банківських металів у вигляді зливків загальною вагою до 100 г на одну особу незалежно від віку.

Відповідно до статті 14 Закону України від 21.09.99 р. № 1068-XIV “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” вивезенню з України не підлягають:

- культурні цінності, занесені до Державного реєстру національного культурного надбання;

- культурні цінності, включені до Національного архівного фонду;

- культурні цінності, включені до Музейного фонду України.

Статтею 8 Закону від 21.09.99 р. № 1068-XIV “Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей” передбачено, що спеціально уповноваженим державним органом контролю за вивезенням, ввезенням і поверненням культурних цінностей є Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України при Міністерстві культури і мистецтв України.

Державна служба контролю виконує покладені на неї завдання у взаємодії з Головним архівним управлінням України, Національною комісією з питань повернення в Україну культурних цінностей, Державною митною службою України, правоохоронними органами.

6.4. Правила переміщення валюти громадянами через митний кордон України

Згідно з Законом України від 05.20.99 р. № 679-XIV “Про Національний банк України” та Декретом Кабінету Міністрів України від 19.02.93 р. № 15-93 “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” правила і порядок переміщення валюти через митний кордон України, як для юридичних так і для фізичних осіб, встановлюються Національним банком України.

З метою забезпечення заходів валютного регулювання і валютного контролю Національний банк може своїми постаново-

ми змінювати обсяги сум валюти дозволених до ввезення/вивезення, як умови її переміщення через митний кордон України.

Для ознайомлення з основними засадами у цьому розділі наведено правила переміщення валюти і валютних цінностей громадянами, встановлені діючою нині “Інструкцією про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів і платіжних карток через митний кордон України”, затвердженою Постановою правління Національного банку України від 12.07.2000 р. № 283.

6.4.1. Вивезення за межі України валюти України громадянами

Громадянам дозволяється вивезення за межі України:

а) за умови усного декларування митному органу (резидентам) на одну особу (незалежно від віку) коштів у сумі, що не перевищує 1000 грн, з урахуванням ювілейних і пам’ятних монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено в гривнях, та ювілейних і пам’ятних монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено в українських карбованцях;

б) з обов’язковим зазначенням у митній декларації (резидентам та нерезидентам) на одну особу (незалежно від віку) коштів у сумі, що не перевищує 10 000 грн, у тому числі:

— коштів у сумі, що не перевищує 5000 грн (за номінальною вартістю), з урахуванням ювілейних і пам’ятних монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено у гривнях та в українських карбованцях;

— коштів у вигляді ювілейних і пам’ятних монет із золота та срібла, номінал яких виражено у гривнях, та ювілейних і пам’ятних монет із срібла, номінал яких виражено в українських карбованцях, загальна сума яких за номінальною вартістю не перевищує 5000 грн.

Вивезення валюти України громадянам — резидентам та нерезидентам — в сумі, яка перевищує встановлені норми, а також у випадках, не передбачених інструкцією правління Національного банку України, дозволяється на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку за формою 03, копія якої надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі України.

6.4.2. Ввезення в Україну валюти України громадянами

Дозволяється ввезення в Україну громадянами (фізичними особами):

а) за умови усного декларування митному органу (резидентами) на одну особу (незалежно від віку) коштів у сумі, що не перевищує 1000 грн, з урахуванням ювілейних і пам'ятних монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено у гривнях, та ювілейних і пам'ятних монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено в українських карбованцях.

Перерахування карбованців у гривні здійснюється у співвідношенні 1:100 000;

б) з обов'язковим зазначенням у митній декларації (резидентами та нерезидентами) на одну особу (незалежно від віку) коштів, які вивезені раніше з України на законних підставах (за наявності митної декларації на їх вивезення).

Ввезення валюти України громадянами — резидентами та нерезидентами — в сумі, яка перевищує норми, встановлені інструкцією НБУ, а також у випадках, не передбачених такою інструкцією, дозволяється на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку за формою 04, копія якої надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі України.

6.4.3. Вивезення іноземної валюти за межі України громадянами, які виїжджають із туристичною метою або у приватних справах

Дозволяється вивезення за межі України *за умови усного декларування митному органу* громадянами — резидентами та нерезидентами — іноземної валюти готівкою та/або дорожніми чеками на суму до 1000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день перетинання митного кордону.

При цьому готівкова іноземна валюта вивозиться громадянами (фізичними особами) незалежно від віку.

Дорожні чеки можуть вивозитися громадянами, якщо вони куплені на підставі паспорта громадянина для виїзду за кордон або проїзного документа особи без громадянства для виїзду за кордон.

Дозволяється вивезення за межі України з обов'язковим зазначенням у митній декларації громадянами — резидентами та нерезидентами:

- іноземної валюти, що ввезена раніше в Україну на законних підставах (за наявності митної декларації на її ввезення);

- коштів у сумі до 5000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, готівкою, що знята із власного рахунка в іноземній валюті в уповноваженому банку України (далі — уповноважений банк) чи куплена через касу уповноваженого банку, та/або дорожніми чеками, купленими через касу уповноваженого банку, за довідкою уповноваженого банку на вивезення іноземної валюти та чеків, виражених в іноземній валюті, за формою 01;

- банківських металів у вигляді злиwkів загальною вагою до 100 г на одну особу незалежно від віку;

- громадянами-нерезидентами — чеків, емітованих іноземними банками та небанківськими установами, що були ввезені/надіслані в Україну з дотриманням вимог законодавства України.

Громадяни (фізичні особи) — нерезиденти, військовослужбовці, робітники та службовці російських військ, які дислокуються на території України і виїжджають до Російської Федерації у відпустку або до нового місця служби, роботи, а також військовослужбовці, звільнені в запас із лав російських військ, можуть вивозити за довідкою військових частин Російської Федерації за підписом командира та головного бухгалтера, що засвідчена печаткою військової частини, валюту Російської Федерації, одержану у вигляді заробітної плати на території України, на суму, зазначену у абзаці шостому цього пункту.

Іноземна валюта готівкою в сумі, що перевищує норми, встановлені інструкцією НБУ, підлягає переказуванню через уповноважений банк України до іноземного банку або вивозиться громадянами (фізичними особами) — резидентами та нерезидентами — на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку за формою 03, копія якої надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі.

6.4.4. Вивезення іноземної валюти за межі України громадянами, які виїжджають у службові відрядження

Дозволяється вивезення за межі України за умови усного декларування митному органу громадянами (фізичними особами) — резидентами та нерезидентами іноземної валюти готівкою та/або дорожніми чеками на суму до 1000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день перетинання митного кордону.

Дозволяється вивезення за межі України з обов'язковим зазначенням у митній декларації фізичними особами — резидентами та нерезидентами:

- іноземної валюти, що ввезена раніше в Україну на законних підставах (за наявності митної декларації на її ввезення);

- коштів у сумі до 10 000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, готівкою та/або дорожніми чеками за довідкою уповноваженого банку на вивезення іноземної валюти та чеків, виражених в іноземній валюті, у відрядження за межі України за формою 01с;

- фізичними особами-нерезидентами — чеків, що були ввезені/надіслані в Україну з дотриманням вимог законодавства України.

При виїзді делегації за межі України за однією довідкою на вивезення іноземної валюти за формою 01с дозволяється вивезення з України через підзвітну фізичну особу іноземної валюти тільки для членів делегації, які фактично перетинають митний кордон України і прізвища яких зазначені в копії наказу про склад делегації.

6.4.5. Ввезення іноземної валюти в Україну громадянами

Дозволяється ввезення:

- а) за умови усного декларування митному органу фізичними особами — резидентами та нерезидентами:

- коштів у сумі до 1000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день перетинання митного кордону, на одну особу (незалежно від віку);

— чеків, емітованих іноземними банками, у сумі до 1000 дол. США, або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації;

б) з обов'язковим зазначенням у митній декларації фізичними особами — резидентами та нерезидентами:

— коштів, які вивезені раніше за межі України на законних підставах (за наявності митної декларації на їх вивезення);

— коштів у сумі до 10 000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації;

— еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації;

— банківських металів у вигляді зливків загальною вагою до 100 г на одну особу незалежно від віку.

Готівкова іноземна валюта, яка ввозиться фізичною особою-резидентом, у сумі, що перевищує 10 000 дол. США, або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, приймається митним органом на зберігання. Зазначена валюта підлягає переказуванню митним органом на поточний рахунок в іноземній валюті, відкритий на ім'я фізичної особи-резидента (оплата банківських послуг здійснюється за рахунок коштів фізичної особи), при поданні цією особою документів, що засвідчують наявність рахунка в уповноваженому банку (копія зазначених документів залишається на митниці), або повертається власникові для ввезення її в Україну при поданні спеціального дозволу Національного банку за формою 05, копія якого надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі.

Готівкова іноземна валюта, яка ввозиться фізичною особою-нерезидентом, у сумі, що перевищує 10 000 дол. США, приймається митним органом на зберігання і повертається власникові для ввезення її в Україну при поданні спеціального дозволу Національного банку за формою 05, копія якого надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі або повертається власнику при виїзді його з України.

Ввезення фізичними особами — резидентами та нерезидентами — чеків у сумі, що перевищує 50 000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації та банківських металів у вигляді зливків, вага яких перевищує 100 г, здійснюється за спеціальним дозволом Національного банку за формою 05, копія якого надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі.

6.4.6. Пересилання громадянами іноземної валюти та чеків

При пересиланні валюти і чеків за межі України громадянам (фізичним особам) — резидентам та нерезидентам — дозволяється пересилання іноземної валюти та чеків у міжнародних поштових відправленнях з оголошеною цінністю з дотриманням Правил користування послугами поштового зв'язку:

— банкнот у сумі до 100 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, на ім'я фізичних осіб — резидентів та нерезидентів;

— іменних чеків, виражених в іноземній валюті, що були ввезені/переслані з дотриманням вимог чинного законодавства України, на ім'я фізичних осіб — резидентів та нерезидентів;

При пересиланні валюти і чеків в Україну дозволяється пересилання іноземної валюти та чеків у міжнародних поштових відправленнях з оголошеною цінністю з дотриманням Правил користування послугами поштового зв'язку:

— банкнот у сумі до 200 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, на ім'я фізичних осіб — резидентів та нерезидентів;

— іменних чеків, виражених в іноземній валюті, у сумі до 10 000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Національним банком на день оформлення митної декларації, на ім'я фізичних осіб — резидентів та нерезидентів.

Отримання громадянами чеків в Україні в сумі, що перевищує норми, встановлені інструкцією НБУ, а також у випадках, не передбачених такою інструкцією, дозволяється на підставі спеціального дозволу Національного банку за формою 05, копія якого надсилається відповідним структурним підрозділом Національного банку Державній митній службі.

6.4.7. Інші положення

Громадянам (фізичним особам) дозволяється вивезення за межі України:

а) за умови усного декларування митному органу:

— резидентами і нерезидентами — платіжних карток, емітованих банками України (у тому числі міжнародних платіжних систем);

— нерезидентами — платіжних карток, емітованих іноземними банками (у тому числі міжнародних платіжних систем) та небанківськими установами, що були ввезені/переслані в Україну з дотриманням вимог чинного законодавства України;

— резидентами — іменних ощадних (вкладних) книжок та інших вкладних документів, що засвідчують наявність вкладів у гривнях в уповноважених банках, за умови, що ці документи виписані на ім'я особи, яка виїжджає за межі України;

— резидентами і нерезидентами — іменних (вкладних) книжок та інших вкладних документів, що засвідчують наявність вкладів у іноземній валюті в уповноважених банках, за умови, що ці документи виписані на ім'я особи, яка виїжджає за межі України;

б) з обов'язковим зазначенням у митній декларації:

— резидентами — платіжних карток, емітованих іноземними банками, на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку на відкриття рахунка в іноземному банку (пред'являється відповідному митному органу).

Громадянам (фізичним особам) дозволяється увезення в Україну:

а) за умови усного декларування митному органу:

— резидентами і нерезидентами — платіжних карток, емітованих банками України (в тому числі міжнародних платіжних систем) та платіжних карток, емітованих іноземними банками (в тому числі міжнародних платіжних систем) та небанківськими установами;

— резидентами — іменних ощадних (вкладних) книжок та інших вкладних документів, що засвідчують наявність вкладів у гривнях у банках України, за умови, що ці документи виписані на ім'я особи, яка в'їжджає в Україну;

— резидентами і нерезидентами — іменних (вкладних) книжок та інших вкладних документів, що засвідчують наявність вкладів в іноземній валюті в уповноважених банках, за умови, що ці документи виписані на ім'я особи, яка в'їжджає в Україну.

Дозволяється пересилання за межі України в міжнародних поштових відправленнях з оголошеною цінністю уповноваженими банками та дотриманням Правил користування послугами поштового зв'язку банківських платіжних карток міжнародних платіжних систем, емітованих уповноваженими банками, що надсилаються на ім'я фізичних осіб — резидентів, у яких відсутній підпис власника картки.

Дозволяється пересилання в Україну в міжнародних поштових відправленнях з оголошеною цінністю та дотриманням Правил користування послугами поштового зв'язку банківських платіжних карток, емітованих іноземними банками, що належать фізичним особам — нерезидентам, у яких відсутній підпис власника картки.

Для громадян — резидентів і нерезидентів — документом, що свідчить про законність вивезення за межі України та ввезення в Україну валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів, інших банківських документів, платіжних карток є митна декларація.

Строк дії довідок на вивезення валюти України, іноземної валюти та чеків, виражених в іноземній валюті, що вивозяться громадянами, які виїжджають за межі України з туристичною метою або у приватних справах становить один рік (для форми 01). Для громадян, що виїжджають у службові відрядження — один місяць (для форми 01с).

Індивідуальні ліцензії на вивезення за межі України валюти України, іноземної валюти, платіжних документів, банківських металів та ввезення в Україну валюти України, а також спеціальні дозволи на ввезення (пересилання) в Україну іноземної валюти, платіжних документів, банківських металів фізичними особами — резидентами та нерезидентами, якщо сума перевищує норми, встановлені інструкцією НБУ, але не перевищує 25 000 дол. США або еквівалент цієї суми в іншій іноземній валюті за офіційним обмінним курсом гривні до іноземних валют, установленим Націо-

нальним банком, видають територіальні управління Національного банку, Операційне управління Національного банку.

Якщо сума іноземної валюти, що переміщується через митний кордон України фізичними особами — резидентами та нерезидентами, перевищує 25 000 дол. США, то зазначені індивідуальні ліцензії та спеціальні дозволи видає Департамент валютного контролю та ліцензування Національного банку.

Строк дії індивідуальних ліцензій на вивезення за межі України валюти України, іноземної валюти, платіжних документів, банківських металів і ввезення в Україну валюти України, а також спеціальних дозволів на ввезення (пересилання) в Україну іноземної валюти, платіжних документів, банківських металів, встановлений для громадян — резидентів та нерезидентів, становить шість місяців.

6.4.8. Пересилання валюти України за межі України

Дозволяється пересилання фізичними особами — резидентами та нерезидентами — в міжнародних поштових відправленнях з оголошеною цінністю за межі України, як нумізматичної (боністичної) продукції, з дотриманням Правил користування послугами поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.97 р. № 1446:

- банкнот, монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено в українських карбованцях, не більше ніж два примірники кожного номіналу;

- банкнот, розмінних монет, монет із недорогоцінних металів, номінал яких виражено у гривнях, не більше ніж один примірник кожного номіналу.

6.5. Митний контроль та оформлення предметів, що переміщуються через митний кордон України у складі несупроводжуваного багажу та вантажних відправлень

6.5.1. Здійснення митного контролю за несупроводжуваним багажем і вантажними відправленнями

Одним із найпоширеніших способів переміщення через митний кордон товарів (предметів), в т. ч. і транспортних засобів, речей громадян, є відправлення таких предметів окремо від їх власника.

При цьому використовується такий вид транспортного засобу, як контейнер, що дає змогу переміщувати товари (предмети) митними територіями багатьох країн у значних обсягах незалежно від виду транспорту, відстані, умов доставлення та погодних умов, під відповідальність перевізника щодо доставлення таких предметів у визначені терміни із забезпеченням збереження (страхування) цілісності таких предметів протягом усього шляху їх слідування.

З самого початку створення незалежної Української держави та визначення її митних кордонів гостро постало питання щодо забезпечення здійснення належного митного контролю за **товарами (предметами)**, що переміщуються через митний кордон, зокрема у складі несупроводжуваного багажу (НСБ).

Законом України від 13.09.01 р. № 2681-III визначено такі поняття.

Предмети — особисті речі, товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що переміщуються громадянами через митний кордон України.

Товари — будь-яка продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для відчуження, що переміщуються через митний кордон України та не можуть бути віднесені до особистих речей або транспортних засобів й окремих номерних вузлів до них.

Несупроводжуваний багаж (НСБ) — відправлені власником (або за його дорученням — іншою фізичною чи юридичною особою) особисті речі та товари, що перетинають митний кордон України окремо від власника.

Постійне місце проживання (ПМП) — місце проживання на території будь-якої держави не менше одного року громадянина, який не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом будь-якого терміну, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цієї особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом).

Часто на практиці громадянин, який відправив НСБ, наприклад на ПМП, може певний час (інколи і довготривалий) не перетинати митний кордон України за різних причин та обставин (наприклад, внаслідок хвороби, адміністративних обставин і т. ін.). При цьому він може дати доручення, у встановленому

порядку завірене нотаріально, іншій особі на одержання НСБ. Тобто реально громадянин — власник несупроводжуваного багажу в момент відправлення НСБ особою, яка діє за його дорученням, фактично може не перебувати за кордоном, або тимчасово не виїжджати з України.

Також на практиці бувають випадки, коли громадяни переїхали в Україну на ПМП раніше, а НСБ відправляють набагато пізніше (термін між датою переїзду на ПМП і датою відправлення НСБ в Україну інколи вимірюються роками). При цьому громадяни вимагають оформлення НСБ як ввезеного при переселенні на постійне місце проживання, тобто без оподаткування товарів (предметів), що надходять у складі НСБ.

Якщо предмети, які надходять в Україну на адресу фізичної особи, відправлені не їх власником (цією особою), або його довіреною особою, вони визнаються вантажним відправленням.

Вантажне відправлення — товари, що надходять в Україну на адресу громадян, які не перебували за кордоном у момент їх придбання і не відправляли їх в Україну.

Порядок митного оформлення несупроводжуваного багажу і вантажних відправлень мають свої певні особливості.

6.5.2. Порядок вивезення предметів у НСБ і вантажних відправлень

При відправленні НСБ за межі України його власник або інша особа, яка діє за нотаріально засвідченим дорученням власника багажу, заповнює пасажирську митну декларацію (форма якої затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.97 р. № 748) в трьох примірниках, в якій зазначає відомості про предмети, валюту та цінності, що переміщуються у складі НСБ.

Згідно із Законом України від 05.05.96 р. № 163/96-ВР при пересиланні громадянами у складі НСБ товарів та інших предметів у кількості, що не перевищує товарну партію (визначається Кабінетом Міністрів України), мито та митні збори не сплачуються.

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.97 р. № 1331 **товарною партією** визнаються товари та інші предмети одного чи різних найменувань, які придбані в Україні та ввозяться (пересилаються у складі несупроводжуваного багажу), а також пересилаються в міжнародних поштових відправлен-

нях громадянами України, іноземними громадянами та особами без громадянства за митний кордон України на суму у валюті України, еквівалентну 100 000 євро, перераховану за курсом Національного банку на день оформлення митної декларації.

У разі вивезення громадянами за межі митної території України товарів та інших предметів товарною партією митне оформлення такого вантажу здійснюється в порядку, встановленому для суб'єктів підприємницької діяльності.

6.5.3. Порядок здійснення митного контролю та оформлення НСБ громадян, що переміщуються через митний кордон України

Митне оформлення предметів, що переміщуються у складі НСБ у даний час здійснюється митницями України відповідно до Порядку митного оформлення несупроводжуваного багажу, що переміщується через митний кордон України, затвердженого Наказом ДМСУ від 08.10.99 р. № 645.

Загальними вимогами, цього порядку встановлено таке:

1) при наданні залізницею інформації у митницю про надходження НСБ на адресу громадянина, або заяви громадянина на відправлення НСБ за межі України, він повинен завчасно звернутися в митницю для отримання інформації про порядок митного оформлення НСБ;

2) факт відправлення НСБ з-за кордону зазначається в пасажирській митній декларації, яка заповнюється власником у двох примірниках безпосередньо на прикордонній митниці при в'їзді в Україну;

3) один примірник митної декларації, засвідчений особистою номерною печаткою інспектора митниці, залишається у власника НСБ, другий — у справах прикордонної митниці;

4) при отриманні НСБ власник подає митниці пасажирську митну декларацію, у якій заявлено про НСБ, предмети, валюту та цінності, пропущені при в'їзді в Україну. У разі отримання НСБ особою, яка діє за дорученням власника, ця особа подає митниці пасажирську митну декларацію власника НСБ та, відповідно, нотаріально засвідчене доручення;

5) при нарахуванні ввізного мита та інших податків і зборів за предмети, що надходять у НСБ, враховується вартість товарів та інших предметів, які були ввезені в Україну громадянином особисто із зазначенням їх у пасажирській митній декларації;

6) митне оформлення відправлення НСБ із території України здійснюється в митниці за місцем перебування його власника. Місце перебування власника, при цьому, визначається за його пропискою;

7) при відправленні НСБ за межі України його власник, або інша особа, яка діє за нотаріально засвідченим дорученням власника багажу, заповнює пасажирську митну декларацію в трьох примірниках, у якій зазначає відомості про предмети, валюту і цінності в НСБ. Після оформлення відправлення НСБ перший примірник пасажирської декларації залишається у власника НСБ або особи, яка діє за його дорученням, другий — у справах митниці, третій — додається до товаросупровідних документів на НСБ.

Для проведення митного оформлення НСБ власник багажу повинен подати до митниці заяву. Така заява, як правило, надається безпосередньо у підрозділ митниці, що здійснює контроль та оформлення відповідних предметів.

Оформлення багажу проводиться за наявності таких документів:

- 1) посвідчення особи (паспорт);
- 2) опису предметів, що знаходяться у багажу (накладна, рахунок, інвойс та ін.);
- 3) транспортних документів на НСБ;
- 4) документи, що підтверджують повноваження довірених осіб.

Інспектор митниці повинен перевірити подані документи та провести усне опитування громадянина на предмет наявності у складі НСБ предметів, заборонених до переміщення через митний кордон України. Після цього інспектор пропонує власникові НСБ заповнити митну декларацію (експорт — 3 примірники, імпорт — 2 примірники).

Після здійснення цих процедур приймається рішення про здійснення митного огляду речей громадянина, які той відправляє чи одержує. Для цього у місці проведення митного контролю та оформлення НСБ встановлюється тимчасова зона митного контролю.

При здійсненні митного огляду спочатку проводиться огляд контейнера, вагона чи багажних ящиків (цілісність, відсутність сторонніх предметів). При надходженні НСБ із-за кордону перевіряється наявність та цілісність митного забезпечення або забезпечення перевізника, а після цього проводиться безпосередній огляд предметів, речей НСБ за необхідності з розпакуванням та перевіркою всіх місць багажу.

За вимогою інспектора громадянин зобов'язаний здійснювати навантажування, розвантажування, перевантажування, самостійно розпаковувати і пред'являти предмети, що підлягають митному контролю.

Огляд та перегляд НСБ здійснюється тільки у присутності представника підприємства, яке переміщує цей вантаж через митний кордон України або зберігає їх під митним контролем, та власника цих предметів чи уповноваженої ним особи, яка діє на підставі належним чином оформленого доручення.

Перегляд речей за відсутності власника НСБ чи його уповноваженого представника здійснюється:

- у тому разі, коли є підстави припускати, що несупроводжуваний багаж містить у собі предмети, які становлять небезпеку для життя та здоров'я людей, тварин і рослин чи можуть завдати матеріальної шкоди громадянам та підприємствам;

- у разі, якщо громадянин чи його уповноважений представник не з'являються протягом місяця з дня надходження речей у несупроводжуваному багажі;

- при пересиланні речей у міжнародних поштових відправленнях;

- у разі залишення на території України речей з порушенням зобов'язання про транзит цих речей через територію України.

Про здійснення огляду та перегляду НСБ у випадках, зазначених у цьому пункті складається Акт митного огляду, а при виявленні порушення митних правил — протокол про порушення митних правил.

Після закінчення митного огляду та за відсутності порушень митних правил інспектор митниці проводить такі заходи.

При митному оформленні НСБ на вивезення речей з України:

- накладає на багажне відділення митне забезпечення;
- засвідчує примірники митних декларацій та переліки речей до них відбитком особистої номерної печатки (ОНП);
- проставляє відтиски особистої номерної печатки та штампу “*Під митним контролем*” (виїзд) на товаросупровідних документах;

- вказує у товаросупровідних документах номери та кількість накладеного митного забезпечення (пломб), номер документа контролю доставки вантажу (провізної відомості) та додає один примірник пасажирської декларації до товаросупровідних документів;

— оформляє документ контролю доставки вантажу у трьох примірниках, де вказує митницю призначення для пропуску НСБ через митний кордон України та термін доставки НСБ в митницю призначення, а також кількість накладених пломб та їх номери.

При митному оформленні НСБ, ввезеного в Україну:

— приймає від власника НСБ митні платежі та інші податки за квитанцією форми МД-1;

— засвідчує примірники митних декларацій та переліки речей до них відбитком особистої номерної печатки (ОНП);

— проставляє відбитки особистої номерної печатки на товаросупровідних документах;

— у документі контролю доставки, одержаному з митниці відправлення проставляє відбиток ОНП та здійснює запис *“Вантаж надійшов”*.

Видача багажу громадянам проводиться тільки з дозволу інспектора митниці після проведення митного оформлення у повному обсязі.

6.5.4. Особливості митного оформлення НСБ, що відправляється (надходить) при переселенні громадян на постійне місце проживання

При здійсненні митного контролю та оформлення НСБ, який відправляється або надходить на постійне місце проживання (ПМП), власник багажу повинен додатково до зазначених у попередньому розділі надати до митниці такі документи:

— листок вибуття, виданий громадянину органами, що здійснюють контроль за додержанням паспортного режиму в країні з якої він виїжджає;

— паспорт для виїзду за кордон із відмітками про виписку з попереднього місця проживання.

Згідно зі статтею 8 Закону України від 13.09.2001 р. № 2681-III “Про порядок ввезення (пересилання) в Україну, митного оформлення й оподаткування особистих речей, товарів та транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України“, при ввезенні на митну територію України звільняються від оподаткування особисті речі, що ввозяться (пересилаються) у разі переселення громадян на постійне місце проживання в Україну, в тому числі і механічні транспортні засоби (крім транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704,

8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності), в кількості однієї одиниці таких транспортних засобів з кожної товарної позиції на повнолітнього громадянина.

Особисті речі — предмети першої необхідності, призначені, в першу чергу, для забезпечення життєдіяльності власника-громадянина, є власністю такого громадянина та призначені виключно для власного користування такого громадянина, не є товаром та не призначені для відчуження або передачі іншим особам, відповідають меті та цілям перебування за кордоном.

Перелік предметів, що не можуть бути віднесені до особистих речей, визначається Кабінетом Міністрів України з урахуванням норм, що застосовуються для визначення особистих речей у країнах Європейського Співтовариства.

При митному оформленні НСБ у режимі переїзду на ПМП громадян слід враховувати, що згідно із статтею 2 Закону України від 21.01.94 р. № 3857-ХІІ “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” громадяни, які виїжджають з України на постійне місце проживання, мають оформити паспорт громадянина України для виїзду за кордон. Для виїзду на постійне місце проживання за кордон у паспорті громадянина України робиться відповідний запис і виїжджаючий здає свій паспорт громадянина України з позначкою про виписку з місця проживання. Цей порядок було запроваджено з 1 березня 1997 р. Підтвердження факту реєміграції громадян України з держав — учасниць СНД (громадяни України, які виїхали на постійне місце проживання за межі України в держави — учасниці СНД до 01.03.97 р.) може бути здійснено на підставі відповідних записів у паспортах, листків вибуття про виписку з тієї чи іншої країни, довідок уповноважених органів іноземних держав чи документів або відміток консульських установ України за кордон про зняття громадян з обліку у зв’язку з переїздом їх на постійне місце проживання в Україну.

6.5.5. Особливості здійснення митного контролю та оформлення НСБ громадян, що переміщується автомобільним транспортом

Перевезення НСБ автомобільним транспортом здійснюється за умови наявності на транспортний засіб Свідоцтва на право перевезення вантажів під митними печатками та пломбами.

Митний контроль та оформлення НСБ, що перевозиться автомобільним транспортом, повинні здійснюватися в місцях із визначеною зоною митного контролю для автомобільних транспортних засобів.

У виняткових випадках митний огляд транспортних засобів та НСБ може здійснюватися за заявою одержувача (відправника) НСБ в інших місцях із дозволу начальника митного органу або особи, що його заміщує. У таких випадках у місцях, де буде проводитись митний огляд НСБ, встановлюється тимчасова зона митного контролю та режим доступу до цієї зони.

Власником багажу заповнюється пасажирська митна декларація та описи речей у трьох примірниках. Перший залишається в інспектора для контролю, другий видається власникові, третій — перевізнику.

Інспектор митниці проводить огляд вантажного відсіку транспортного засобу на предмет цілості та наявності сторонніх предметів. Після цього інспектор приступає до митного огляду багажу.

Після закінчення митного огляду багажу та за відсутності порушень митних правил інспектор митниці проводить такі заходи:

- накладає на багажне відділення митне забезпечення згідно з вимогами встановлених Конвенцією МДП-75р;

- засвідчує примірники митних декларацій та перелік речей до них відбитком особистої номерної печатки (ОНП);

- проставляє відтиски особистої номерної печатки та штамп *“Під митним контролем”* (виїзд) на товаросупровідних документах;

- вказує у товаросупровідних документах номери та кількість накладеного митного забезпечення (пломб), номер документа контролю доставки вантажу (провізної відомості) та додає один примірник пасажирської декларації до товаросупровідних документів;

- оформляє документ контролю доставки вантажу (ДКД) у трьох примірниках, де вказує митницю призначення для пропуску НСБ через митний кордон України та термін доставки НСБ у митницю призначення, а також кількість накладених пломб та їх номери.

Інспектором оформляється документ контролю доставки вантажу (МД-5) у трьох примірниках на ім'я перевізника з його зобов'язанням доставки вантажу у митницю призначення. Перший і третій примірники ДКД залишаються в митниці, а другий

видається перевізнику. У ДКД також зазначається номер Свідоцтва на право перевезення вантажів під митними печатками та пломбами, митниця, що його видала, та номер технічного паспорта на транспортний засіб і орган, що його видав.

Якщо транспортний засіб не відповідає вимогам перевезення вантажів під митним контролем, то в такому випадку митний контроль та оформлення НСБ проводиться безпосередньо у пункті пропуску через митний кордон.

У разі виникнення спірних або конфліктних ситуацій у процесі митного оформлення інспектор повинен припинити оформлення НСБ, накласти на багаж митне забезпечення, доповісти керівництву відділу та, за необхідності, викликати працівників правоохоронних органів.

Всі спірні питання вирішуються у порядку, передбаченому Митним кодексом України та іншими законодавчими актами.

6.6. Митний контроль і митне оформлення транспортних засобів індивідуального користування

6.6.1. Правила ввезення транспортних засобів громадянами

Порядок митного оформлення транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів, що переміщуються через митний кордон України і належать громадянам та підприємствам, установам, організаціям, закладам, іншим юридичним та фізичним особам — суб'єктам підприємницької діяльності на правах власності або користування (у тому числі з правом розпорядження) регламентується Правилами ввезення транспортних засобів на територію України, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.94 р. № 341 (зі змінами та доповненнями). Відповідно до цих правил транспортні засоби можуть ввозитися на митну територію України з метою:

- постійного користування;
- тимчасового користування;
- вільного використання (реалізації — продажу або обміну);
- транзиту.

Громадяни, які ввозять транспортні засоби на територію України, повинні підтвердити правомірність володіння або користування ними відповідними документами.

У разі ввезення транспортних засобів для постійного користування або реалізації на прикордонній митниці вилучаються номерні знаки інших країн і видаються транзитні номерні знаки України.

Усі транспортні засоби, що ввозяться на територію України, підлягають митному оформленню в порядку, встановленому чинним законодавством.

У разі вивезення транспортних засобів, що переміщуються через митну територію України транзитом, митниці перевіряють відповідність даних транспортних засобів заявленим у деклараціях, а також дотримання заявленого під час ввезення терміну.

6.6.2. Обмеження на ввезення транспортних засобів залежно від року виготовлення їх

Забороняється ввезення в Україну для постійного користування механічних транспортних засобів, які на момент ввезення були виготовлені 8 і більше років тому, за винятком ввезення транспортних засобів:

- громадянами, які в'їжджають в Україну на постійне місце проживання;

- отримання громадянами, які постійно проживають в Україні, як спадщини;

- з метою розукомплектування для забезпечення належного технічного стану автобусів іноземного виробництва, що експлуатуються підприємствами транспорту загального користування і використовуються для перевезень пасажирів;

- у колекційних цілях (антикварні та такі, що мають художню, історичну або іншу цінність) на підставі висновків (дозволів) Міністерства транспорту, погоджених з Міністерством культури;

- що поставляються на підставі міждержавних угод, в тому числі як технічна допомога.

Також пропуску в Україну підлягають механічні транспортні засоби, які на момент ввезення були виготовлені 8 і більше років тому при їх ввезенні в Україну для тимчасового користування та з метою транзиту.

Транспортні засоби, ввезені в Україну тимчасово і які на момент ввезення були виготовлені 8 і більше років тому, відчуженню на митній території України не підлягають.

Моментом ввезення таких транспортних засобів вважається дата фактичного їх заявлення митним органам із метою відчуження.

6.6.3. Документи, необхідні для митного оформлення транспортних засобів

Власник транспортного засобу (ТЗ) або уповноважена ним особа, які переміщують транспортний засіб через митний кордон України, зобов'язані пред'явити його митному органу та подати:

1. Документи, що підтверджують право володіння або користування (в тому числі з правом розпорядження) транспортними засобами, номерними вузлами та агрегатами. Такими документами можуть бути:

а) на транспортні засоби, придбані (отримані) у фізичних осіб — нотаріально засвідчені у країні придбання або засвідчені в консульських установах чи посольствах України у країні придбання договори купівлі — продажу, обміну чи дарування;

б) на транспортні засоби, придбані в торговельних організаціях чи інших фірмах, організаціях, установах або оформлені через такі заклади, фірми, організації, установи — належним чином оформлені на фірмових бланках і завірені печатками рахунки, чеки, рахунки-фактури, інвойси та інші документи, видані торговельними організаціями країни, де здійснювався продаж. В них обов'язково зазначаються дата продажу, номери шасі, кузова та двигуна транспортного засобу, його модель та рік виготовлення, а також прізвище, ім'я, по батькові особи, якій продано транспортний засіб.

Документами, що підтверджують правомірність володіння транспортними засобами, також є технічні паспорти, технічні талони, сервісні книжки, реєстраційні свідоцтва та інші документи, видані уповноваженими органами країни, належним чином оформлені у країні придбання на власника транспортного засобу.

Інші документи, страхові поліси, оформлені на транспортні засоби у країні придбання на власника, товаросупровідні та транспортні документи, засвідчені відповідними органами (митні органи, поліція тощо) і оформлені на власника, можуть розглядатися як побічні (додаткові) документи, що підтверджують правомірність володіння.

Документи, що підтверджують правомірність користування (в тому числі з правом розпорядження) транспортним засобом —

нотаріально засвідчені доручення на право користування транспортним засобом (видані як приватними, так і юридичними особами), належним чином оформлені договори найму або прокату.

2. Реєстраційні та технічні документи на транспортні засоби, якщо вони були зареєстровані у країні придбання чи іншій країні.

3. Інші документи, потрібні для митного оформлення, на вимогу співробітника митниці (закордонний паспорт, доручення на перегін або перевезення транспортного засобу тощо).

Митне оформлення ТЗ, що ввозяться в Україну для постійного користування, проводиться і сплатою всіх передбачених митних та інших обов'язкових платежів у пунктах пропуску через митний кордон України безпосередньо при ввезенні цих ТЗ.

У разі ввезення ТЗ на митну територію України його власник або уповноважена ним особа здійснює в установленому порядку декларування ТЗ і подає митному органу вищезазначені документи.

Декларування ТЗ здійснюється шляхом подання двох примірників митної декларації, заповнених в установленому порядку, до пункту 4.1 якої, крім інших відомостей, вноситься інформація про цей ТЗ.

Посадова особа митниці здійснює митний огляд ТЗ, перевіряє відповідність фактичних даних ТЗ заявленим у митній декларації та зазначеним у документах на ТЗ, визначає рік виготовлення ТЗ, здійснює документальну перевірку факту зняття ТЗ з обліку в реєстраційних органах за кордоном і приймає рішення про можливість здійснення митного оформлення ТЗ.

Митне оформлення ТЗ здійснюється з обов'язковим складанням Акта про проведення митного огляду ТЗ. Акт підписується посадовою особою митного органу, що здійснювала митний огляд, і власником ТЗ (уповноваженою ним особою) та засвідчується відбитком особистої номерної печатки цієї посадової особи. Акт про проведення митного огляду ТЗ після завершення митного оформлення ТЗ залишається у справах митниці оформлення разом з документами, на підставі яких було проведене митне оформлення.

Після сплати митних та інших обов'язкових платежів посадовою особою митного органу оформляється квитанція МД-1 на ТЗ.

Графи квитанції МД-1 заповнюються відповідно до Інструкції із заповнення та використання уніфікованої митної квитанції МД-1. Облік та використання бланків квитанції МД-1 здійсню-

ються відповідно до вимог Інструкції із заповнення та використання уніфікованої митної квитанції МД-1.

Після завершення митного оформлення копії реєстраційних документів, документів, що підтверджують право власності, та інших документів (закордонного паспорта, доручення на перегін або перевезення ТЗ тощо), на підставі яких було здійснене митне оформлення ТЗ, залишаються в митниці оформлення та архівуються.

Власнику ТЗ (уповноваженій ним особі) разом з оригіналами технічних та інших документів, що були підставою для митного оформлення, передаються другий примірник квитанції МД-1, завірена посадовою особою митниці оформлення копія Акта про проведення митного огляду ТЗ і примірник митної декларації для подання внутрішній митниці для оформлення й видачі Посвідчення. На примірнику митної декларації посадовою особою митниці в графі *“Для службових позначок”* робиться запис про суми платежів, сплачених при митному оформленні ТЗ та інших товарів, і зазначаються номери оформлених квитанцій МД-1.

Посадова особа митниці оформлення усно попереджає власника ТЗ про потребу оформлення Посвідчення в установлений законодавством термін.

Виїзд ТЗ за межі зони митного контролю здійснюється на підставі оформлених у повному обсязі другого примірника квитанції МД-1 і примірника митної декларації.

Електронна копія квитанції МД-1 не пізніше ніж протягом чотирьох годин із моменту оформлення ТЗ передається уповноваженою посадовою особою митниці до Єдиної автоматизованої інформаційної системи (далі — ЄАІС) Держмитслужби України в установленому Держмитслужбою України порядку.

Видача Посвідчення проводиться відповідним підрозділом внутрішньої митниці, у зоні діяльності якої постійно або тимчасово проживає власник ТЗ (або має намір проживати власник ТЗ, який є громадянином-нерезидентом).

Для отримання Посвідчення власник ТЗ (уповноважена ним особа) пред’являє ТЗ та подає такі документи:

- заяву власника ТЗ (уповноваженої ним особи), встановленої форми;
- примірник митної декларації, оформленої при ввезенні ТЗ;
- другий примірник квитанції МД-1, що підтверджує сплату митних та інших обов’язкових платежів при митному оформленні ТЗ;

- реєстраційні та технічні документи;
- завірену посадовою особою митниці оформлення копію Акта про проведення митного огляду ТЗ;
- інші документи (закордонний паспорт, паспорт громадянина, доручення на перегін або перевезення ТЗ тощо).

Після перевірки документів на ТЗ уповноважена посадова особа внутрішньої митниці в оперативному режимі здійснює за номером квитанції МД-1 запит до ЄАІС Держмитслужби, перевіряє наявність у ній електронної копії цієї квитанції та звіряє дані, зазначені у квитанції МД-1, з даними, що містяться в її електронній копії. Здійснюється перевірка відповідності фактичних даних ТЗ (у тому числі номерів вузлів та агрегатів) даним, зазначеним у копії Акта про проведення митного огляду ТЗ та в поданих документах.

У разі збігу цих даних посадова особа внутрішньої митниці робить запис у копії Акта про проведення митного огляду ТЗ *“Звірення проведено, зауваження відсутні”*, який завіряється підписом цієї посадової особи та відбитком її особистої номерної печатки. В іншому разі внутрішня митниця направляє митниці оформлення інформаційне повідомлення для проведення перевірки та вжиття митницею оформлення відповідних заходів до посадових осіб цієї митниці, що проводили митне оформлення.

Посвідчення виписується у двох примірниках. Перший примірник разом з документами, що підтверджують право власності (користування), та реєстраційними й технічними документами, погашеними шляхом проставлення в них позначки *“Погашено, видано посвідчення № ____ від “__” _____ 200_ р.”*, яка завіряється відбитком особистої номерної печатки посадової особи внутрішньої митниці, що здійснила митне оформлення, видається власнику для подання реєстраційним органам.

Другий примірник Посвідчення разом із заявою власника ТЗ (уповноваженої ним особи), завіреною посадовою особою митниці оформлення, копією Акта про проведення митного огляду ТЗ, другим примірником квитанції МД-1 і ксерокопіями інших документів архівується та зберігається у справах внутрішньої митниці протягом установленого терміну.

Оформлене внутрішньою митницею Посвідчення є підставою для реєстрації ТЗ в органах ДАІ МВС України.

Уповноважена посадова особа внутрішньої митниці оперативними каналами зв'язку робить відмітку в електронній копії кви-

танції МД-1 в ЄАІС Держмитслужби про номер та дату оформленого Посвідчення.

Електронна копія Посвідчення не пізніше ніж протягом чотирьох годин із моменту його оформлення передається уповноваженою посадовою особою внутрішньої митниці до ЄАІС Держмитслужби в установленому Держмитслужбою порядку.

В окремих випадках у Посвідчення вносяться митні обмеження.

6.6.4. Митні обмеження

Митні обмеження — це заборона на відчуження та на видачу доручення на користування (в тому числі з правом розпорядження) іншим фізичним особам (крім батьків, одного з подружжя, дітей, рідних братів і сестер) або юридичним особам, що встановлюється митними органами. Митні обмеження застосовуються:

- при тимчасовому ввезенні транспортних засобів в Україну;
- при поданні митним органам не оформлених належним чином документів на правомірність володіння чи користування транспортними засобами та технічних (реєстраційних) документів на них або за відсутності таких документів.

Після закінчення терміну митні обмеження втрачають чинність.

6.6.5. Визначення року виготовлення транспортного засобу

Визначення року виготовлення транспортного засобу здійснюється на основі даних його виробника, що містяться в ідентифікаційному номері кузова.

У разі неможливості визначення року виготовлення транспортного засобу за ідентифікаційним номером кузова (відсутність літери або цифри, що визначає рік виготовлення, наприклад, Мерседес, Фіат, БМВ, Тойота та ін.) за рік виготовлення приймається рік, що значиться в реєстраційних та технічних документах на нього.

При цьому, в обох випадках календарною датою виготовлення транспортного засобу необхідно вважати останній день останнього місяця року, що значиться в ідентифікаційному номері кузова або в реєстраційних та технічних документах на нього.

Рік виготовлення позначається літерами та цифрами:

1980 = A	1988 = J	1996 = T	2004 = 4
1981 = B	1989 = K	1997 = V	2005 = 5
1982 = C	1990 = L	1998 = W	2006 = 6
1983 = D	1991 = M	1999 = U	2007 = 7
1984 = E	1992 = N	2000 = X	2008 = 8
1985 = F	1993 = P	2001 = 1	2009 = 9
1986 = G	1994 = R	2002 = 2	і т. д.
1987 = H	1995 = S	2003 = 3	

У разі неможливості встановити рік виготовлення транспортного засобу за ідентифікаційним номером кузова та датою першої реєстрації, рік виготовлення визначається на підставі експертного висновку органів ДАІ МВС України або експертів (спеціалістів), що мають відповідну ліцензію.

6.6.6. Нарахування та стягнення платежів при митному оформленні транспортних засобів індивідуального користування

Транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та окремі номерні вузли до них, що безпосередньо ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України або надходять на адреси громадян у несупроводжуваному багажі або вантажних відправленнях для вільного використання, незалежно від їх вартості підлягають обов'язковому письмовому декларуванню митним органам у порядку, встановленому для громадян, та оподатковуються ввізним митом, податком на додану вартість і в установлених законодавством України випадках акцизним та іншими зборами.

Митне оформлення інших транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них здійснюється у порядку, передбаченому для митного оформлення єдиного неподільного предмета, а саме:

— у випадку переміщення у супроводжуваному та несупроводжуваному багажі за умови його письмового декларування шляхом заповнення митної декларації, передбаченої для громадян, та після сплати громадянином або уповноваженою на те особою ввізного мита в розмірі 20 відсотків від митної вартості такого предмета, податку на додану вартість та у передбачених законодавством України випадках акцизного та інших зборів;

— у випадку надходження на адреси громадян у вантажних відправленнях, незалежно від митної вартості та ваги, оподатковуються ввізним митом за повними ставками Митного тарифу України, податком на додану вартість та в установлених законодавством випадках акцизним та іншими зборами.

Транспортні засоби та запасні частини до них, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України і належать громадянам, обкладаються митними зборами, ввізним митом, податком на додану вартість та акцизним збором за ставками та з урахуванням курсу іноземної валюти, установленого Національним банком України, що діє на день подання митної декларації, оформленої для вільного використання цих транспортних засобів та запасних частин до них.

Мито. Ввізне мито справляється за ставками, установленими чинним законодавством України.

Акцизний збір. Об'єктом оподаткування акцизним збором є митна вартість транспортних засобів, які ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України, у тому числі без оплати їх вартості чи із частковою оплатою.

Сума акцизного збору, якщо ставка встановлена у відсотках до митної вартості, обчислюється за формулою

$$C_a = (B + M) \cdot A,$$

де C_a — сума акцизного збору; B — митна вартість; M — мито; A — ставка акцизного збору.

Сума акцизного збору, якщо ставка встановлена у грошовому еквіваленті до фізичної одиниці виміру, обчислюється за формулою

$$C_a = H \cdot A,$$

де C_a — сума акцизного збору; H — кількість товару у фізичних одиницях виміру, визначених відповідним законом; A — ставка акцизного збору.

Податок на додану вартість. Податок на додану вартість становить 20 відсотків від бази оподаткування (основи нарахування). Основою нарахування податку на додану вартість є митна вартість транспортних засобів, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України, з урахуванням мита, а у випадку оподаткування підакцизних транспортних засобів — і акцизного збору:

$$C_{\text{пдв}} = (B + M + C_a) \cdot P,$$

де $C_{\text{пдв}}$ — сума податку на додану вартість; B — митна вартість; M — мито; C_a — сума акцизного збору; P — ставка податку на додану вартість.

При здійсненні митного оформлення справляються митні збори за переліком і в розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Митні збори, мито, податок на додану вартість та акцизний збір сплачуються громадянами в національній валюті України.

При ввезенні на митну територію України звільняються від оподаткування:

1) транспортні засоби, що тимчасово ввозяться на митну територію України під зобов'язання про їх зворотне вивезення;

2) транспортні засоби, що належать громадянам-нерезидентам та переміщуються через територію України транзитом;

3) транспортні засоби, що належать особам, які користуються на території України митними пільгами відповідно до статей 59—63, 65—67 Митного кодексу України;

4) транспортні засоби в кількості однієї одиниці з кожної товарної позиції, що ввозяться (пересилаються) громадянами і входять до складу спадщини, відкритої за межами України на користь резидента, у разі підтвердження її складу органами, що чинять нотаріальні дії у країні її відкриття. Зазначене підтвердження підлягає легалізації у консульських установах України, що діють у відповідних країнах;

5) транспортні засоби, що ввозяться (пересилаються) громадянами як призи (нагороди), отримані за участь у спортивних та інших змаганнях (конкурсах, фестивалях тощо), у межах, визначених відповідними документами, у разі підтвердження факту отримання таких призів та нагород нотаріальними органами відповідної країни. Зазначені документи, що підтверджують факт отримання таких призів та нагород, підлягають легалізації у консульських установах України, що діють у відповідних країнах;

6) транспортні засоби, що були попередньо вивезені (переслані) громадянами-резидентами за митний кордон України в режимі тимчасового вивезення під письмове зобов'язання про їх зворотне ввезення, та ввозяться (пересилаються) на митну територію України, за наявності вивізної митної декларації із зазначенням таких товарів;

7) механічні транспортні засоби (крім транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності) у разі переселення громадян на постійне місце проживання в Україну, в кількості однієї одиниці таких транспортних засобів із кожної товарної позиції на кожного повнолітнього громадянина, а також одного механічного транспортного засобу за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності на кожного повнолітнього громадянина за умови, що він є власником такого транспортного засобу не менше року та за умови перебування такого транспортного засобу на обліку в країні постійного місця попереднього проживання не менше року.

6.6.7. Особливості ввезення транспортних засобів в Україну при переселенні на постійне місце проживання

Дозволяється ввезення у разі переселення на постійне місце проживання на кожного повнолітнього громадянина одного механічного транспортного засобу за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 УКТЗЕД за умови, що він є власником такого транспортного засобу не менше року та за умови перебування такого транспортного засобу на обліку в країні постійного місця попереднього проживання не менше року та ввезення механічних ТЗ (крім транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705) в кількості однієї одиниці таких транспортних засобів із кожної товарної позиції на повнолітнього громадянина.

Механічні транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозяться громадянами при переселенні на постійне місце проживання в Україну, підлягають постановці на тимчасовий облік в органах ДАІ МВС України на термін до одного року з оформленням документів на право тимчасової експлуатації таких транспортних засобів із терміном дії на один рік без права відчуження таких транспортних засобів іншим особам.

Відчуження механічного транспортного засобу за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозиться громадянином при переселенні на постійне місце проживання в Україну, протягом року з дати переселення (в'їзду) на постійне місце проживання в Україну проводиться за умови сплати належних податків та

зборів, передбачених для ввезення транспортного засобу з метою вільного використання.

Документи на право постійного користування та відчуження механічних транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що ввозяться громадянами при переселенні на постійне проживання в Україну можуть бути видані після фактичного проживання протягом року на території України таких громадян — власників цих транспортних засобів.

6.6.8. Особливості митного оформлення тимчасового ввезення транспортних засобів на територію України

Тимчасове ввезення транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності на митну територію України громадянами-резидентами дозволяється терміном до одного року після сплати ввізного мита та інших податків (зборів), передбачених законодавством при ввезенні автомобілів. Цей термін може бути продовжено Державною митною службою України або уповноваженими Державною митною службою України митними органами з урахуванням гуманітарної, наукової, господарської та інших видів діяльності громадян, які ввезли такі транспортні засоби.

Тимчасове ввезення транспортних засобів дозволяється громадянам-нерезидентам для власних потреб терміном до одного року. Цей термін може бути продовжено Державною митною службою України або уповноваженими Державною митною службою України митними органами з урахуванням гуманітарної, наукової, господарської та інших видів діяльності громадян, які ввезли такі транспортні засоби.

Транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, тимчасово ввезені під письмове зобов'язання про зворотне вивезення, не можуть бути передані у володіння або користування іншим особам. Такі транспортні засоби можуть бути оформлені для постійного користування після сплати відповідних податків та зборів, передбачених законодавством при ввезенні транспортних засобів для вільного використання.

Тимчасове ввезення транспортних засобів за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньо-

економічної діяльності дозволяється за наявності документа, що підтверджує їх реєстрацію за межами України. У разі невиконання цієї умови зазначені транспортні засоби підлягають митному оформленню для постійного користування.

Транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, тимчасово ввезені громадянами-нерезидентами на митну територію України для власного користування на термін, що перевищує два місяці, підлягають реєстрації в органах Державної автомобільної інспекції Міністерства внутрішніх справ України, крім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України.

Дія цієї статті не поширюється на транспортні засоби за кодами 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, що належать співробітникам дипломатичних представництв України та іноземних держав, міжнародних, міжурядових організацій і представництв іноземних держав при них, які не є резидентами України.

Тимчасове ввезення інших транспортних засобів здійснюється відповідно до статті 10 Закону України від 13.09.2001 р. № 2681-III.

На вимогу громадян митні органи зобов'язані оформляти письмову митну декларацію (у двох примірниках), форму якої затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.97 р. № 748 “Про перелік відомостей, що оголошуються громадянами за встановленою формою у разі переміщення ними через митний кордон України товарів та інших предметів”. Перший примірник письмової митної декларації повертається власникові такого транспортного засобу для зберігання разом із документами на транспортний засіб протягом періоду його тимчасового ввезення в Україну, а другий залишається у справах митниці оформлення для контролю.

Громадяни-нерезиденти у пункті 4 зазначеної письмової митної декларації дають письмове зобов'язання такого змісту: *“Зобов'язуюсь вивезти цей транспортний засіб за межі митної території України в термін до “___” _____ 200_ р. Про відповідальність згідно зі статтею 113 Митного кодексу України в разі порушення цього зобов'язання ознайомлений”*.

У випадках, якщо громадянами-нерезидентами письмова митна декларація не заповнюється, тимчасове ввезення легкових транспортних засобів такими громадянами здійснюється з по-

данням митним органам України двох примірників письмового зобов'язання про зворотне вивезення легкового транспортно-го засобу (форма зобов'язання додається). Після пропуску легкового транспортного засобу на митну територію України перший примірник письмового зобов'язання повертається власникові такого транспортного засобу для зберігання разом із документами на транспортний засіб протягом періоду його тимчасового ввезення в Україну, а другий залишається у справах митниці оформлення для контролю.

Бланк такого письмового зобов'язання виготовляється митним органом на аркушах паперу формату А6 за допомогою комп'ютера або ксерокопіювального апарата і безкоштовно надається громадянам.

При цьому на такі транспортні засоби не діє віковий ценз дати виготовлення транспортних засобів, транспортний засіб повинен залишатись на обліку в реєстраційних органах іноземних держав, у "Посвідченні на реєстрацію транспортного засобу в органах ДАІ МВС України" зазначається термін тимчасового ввезення та митні обмеження.

Транспортні засоби, ввезені тимчасово нерезидентами і які відчужуються з дозволу митниці після сплати необхідних податків, оформлюються на нового власника в митниці, в зоні діяльності якої він постійно проживає.

6.6.9. Особливості та обмеження щодо транзиту транспортних засобів

Громадянам-нерезидентам дозволяється ввозити транспортні засоби, зняті з обліку у відповідних реєстраційних органах іноземних держав, з метою транзиту через територію України за умови письмового декларування в порядку, передбаченому для громадян, та внесення такими громадянами на рахунок митного органу, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на митну територію України, грошової застави у сумі податків та зборів, що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на територію України з метою вільного використання.

Громадянам-резидентам дозволяється ввозити транспортні засоби (як зареєстровані, так і зняті з обліку у відповідних реєстраційних органах іноземних держав) з метою транзиту через територію України за умови письмового декларування в поряд-

ку, передбаченому для громадян, та внесення такими громадянами на рахунок митного органу, що здійснив пропуск таких транспортних засобів на миту територію України, грошової застави у сумі податків та зборів, що підлягають сплаті при ввезенні таких транспортних засобів на територію України з метою вільного використання.

Ця вимога не застосовується у разі ввезення з метою транзиту транспортних засобів, що зареєстровані постійно у відповідних реєстраційних органах іноземних держав громадянами-резидентами та їм належать, що підтверджується відповідними документами про право власності на такий транспортний засіб.

При переміщенні громадянами транзитом через митну територію України придбаних транспортних засобів (номерних вузлів, агрегатів), власниками яких є інші особи, крім документів, що підтверджують правомірність володіння або користування (в тому числі з правом розпорядження), технічних або реєстраційних документів на транспортний засіб (номерний вузол, агрегат), додатково подаються документи про надання власником повноважень на доставку транспортного засобу (номерного вузла, агрегата) до місця призначення. Декларація у цьому випадку оформляється на громадянина, який безпосередньо здійснює переміщення, із зазначенням установчих даних власника транспортного засобу (номерного вузла, агрегата) та, за можливості, його адреси.

6.6.10. Порядок вивезення транспортних засобів громадянами

Митне оформлення транспортних засобів, які вивозяться (у тому числі тимчасово) за межі України їх власниками або, за наданими дорученнями, іншими громадянами, для постійного користування, з метою відчуження та під зобов'язання про зворотне ввезення здійснюється прикордонною митницею.

Митниці при вивезенні за межі України подаються:

- заповнена декларація МД-7 на вивезення транспортного засобу (при тимчасовому вивезенні — у двох примірниках, на постійно або з метою відчуження — в одному);

- документи, що підтверджують право володіння або користування (в тому числі з правом розпорядження) транспортними засобами, номерними вузлами та агрегатами;

- реєстраційні та технічні документи на такі транспортні засоби, якщо вони були зареєстровані в країні придбання чи іншій країні;

— інші документи, потрібні для митного оформлення, на вимогу співробітника митниці (закордонний паспорт, доручення на перегін або перевезення транспортного засобу тощо).

Не підлягають вивезенню (пропуску) за межі України транспортні засоби, на які не видані реєстраційні документи відповідно до Конвенції про дорожній рух та номерні знаки, серіям яких не присвоєно літери латинського алфавіту, а також транспортні засоби, на які встановлено тимчасову заборону на відчуження.

6.7. Особливості оформлення міжнародних поштових відправлень та міжнародних експрес-відправлень

Відповідно до Всесвітньої поштової конвенції (Сеул, 1994 р.) та наказу Міністерства зв'язку від 12.06.96 р. № 120 під міжнародними поштовими відправленнями (МПВ) розуміють:

- посилки;
- дрібні пакунки;
- бандеролі;
- ящики з оголошеною цінністю;
- листи вагою до 2 кг;
- мішки з позначкою М.

Види МПВ:

— листи вагою до 2 кг розміром 114×162 мм, 162×229 мм, 229×324 мм;

— бандеролі до 2 кг — засіб пересилання друкованих матеріалів, художньої літератури;

— дрібні пакунки до 1 кг — засіб пересилання сувенірів;

— посилка вагою до 10 кг (з або без оголошеної цінності) — засіб пересилки предметів (крім заборонених митними та поштовими правилами);

— посилка вагою до 20 кг (UMS).

Поштові відправлення поділяються на прості, рекомендовані, з оголошеною цінністю, з повідомленням про вручення.

Поштовими та митними правилами пересилати заборонено:

- предмети харчування (лише за поштовим переліком);
- живих тварин;
- кокон шовкопряду;
- сухі п'явки;

— інші предмети, пересилання яких заборонено чинним законодавством.

Відповідно до Закону України від 13.09.2001 р. № 2681 дозволено пересилання на адресу фізичних осіб у МПВ продуктів харчування вагою до 10 кг в упаковці виробника.

Порядок пересилання в МПВ валютних цінностей встановлено Постановою правління Національного банку України від 12.07.2000 р. № 283 “Про затвердження Інструкції про переміщення валюти України, іноземної валюти, банківських металів, платіжних документів, інших банківських документів і платіжних карток через митний кордон України”.

МПВ оглядаються комісією у складі трьох осіб: двох працівників відділення зв'язку і одного працівника митниці, та представниками інших контролюючих органів відповідно до статті 18 Митного кодексу України (у разі необхідності).

Відповідно до листа ДМСУ від 01.07.97 р. № 11/6-6120 у випадках виявлення в поштових відправленнях, НСБ валютних цінностей без приховування, тобто без порушення митних правил, але з порушенням правил пересилки службами прискореної доставки, вилучення або повернення таких предметів входить в компетенцію відповідних служб (пошти, залізниці тощо).

Порядок оподаткування та митного оформлення товарів, що надходять у міжнародних поштових відправленнях, встановлений Законом України від 13.09.2001 р. № 2681.

Нарахування обов'язкових платежів та інших зборів при митному оформленні МПВ здійснюється на бланку оглядового розпису форми М15 відповідно до Наказу Держмитслужби та Державного комітету зв'язку та інформації України від 27.10.99 р. № 680/108 “Про затвердження Положення про митний контроль та митне оформлення міжнародних поштових відправлень”.

Товари (предмети), належним чином упаковані (крім заборонених законодавством до переміщення через митний кордон), що перевозяться експрес-перевізником будь-яким видом транспорту з метою доставки одержувачу у визначений термін, належать до міжнародних експрес-відправлень (МЕВ): це, наприклад, ITS, DHL, TNT та ін.

Порядок оподаткування та митного оформлення товарів, що надходять у міжнародних експрес-відправленнях, встановлений Законом України від 13.09.2001 р. № 2681.

Порядок здійснення митного контролю за переміщенням МЕВ, що перебувають під митним контролем, встановлений Наказом ДМСУ від 26.07.2000 р. № 405 “Про затвердження порядку митного контролю та митного оформлення міжнародних експрес-відправлень”.

6.8. Нарахування та стягнення платежів при митному оформленні товарів та інших предметів, що переміщуються громадянами

6.8.1. Особливості порядку нарахування та стягнення платежів при митному оформленні товарів (предметів), що переміщуються громадянами

Нарахування та стягнення платежів при митному оформленні товарів (предметів), що переміщуються громадянами, здійснюється відповідно до “Порядку нарахування митних зборів, мита, податку на додану вартість та акцизного збору при митному оформленні товарів, транспортних засобів та запасних частин до них, які переміщуються через митний кордон України і належать громадянам”, затвердженого наказом Держмитслужби України від 27.03.2000 р. № 164, та “Тимчасового порядку нарахування та стягнення мита, податку на додану вартість, акцизного й митного зборів на товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України”, затвердженого наказом Держмитслужби України від 22.11.2001 р. № 764.

Митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що переміщуються фізичними особами, у повному обсязі та їх пропуск через митний кордон України здійснюються лише після сплати митних зборів, мита, ПДВ і в установлених законодавством випадках акцизного збору, якщо такі товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них підлягають оподаткуванню. Відстрочення чи розстрочення їх сплати чинним законодавством не передбачено.

Митна вартість товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що переміщуються через митний кордон України, з метою нарахування митних зборів, мита, ПДВ та акцизного збору визначається на підставі заяви (у тому числі усної) власника цих товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів

до них або уповноваженої ним особи за умови подання ним підтверджувальних документів (товарних чеків, ярликів, договорів дарування тощо), які можна ідентифікувати з наявним товаром.

При визначенні митної вартості товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що переміщуються в НСБ та вантажних відправленнях, ураховується, крім вартості товарів, і вартість перевезення (фрахту).

Митна вартість предметів визначається згідно зі статтями 16 і 17 Закону України від 05.02.92 р. № 2097-ХІІ “Про Єдиний митний тариф” та Постанови Кабінету Міністрів України від 05.10.98 р. № 1598 “Про затвердження порядку визначення митної вартості товарів та інших предметів у разі переміщення їх через митний кордон України”.

За явної невідповідності заявленої митної вартості товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них або в разі неможливості перевірки її обчислення митні органи визначають митну вартість послідовно на основі цін на ідентичні чи подібні товари, транспортні засоби та окремих номерних вузлів до них, які діють у відповідних країнах-експортерах. Як допоміжна цінова інформація може застосовуватися інформація про ціни на такі або аналогічні товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, які існують у країні їх придбання (каталоги, прайс-листи, чеки, рахунки-фактури).

Митні збори, мито, ПДВ та акцизний збір сплачуються громадянами в національній валюті України.

Використання на митній території України готівкової іноземної валюти як засобу платежу дозволяється в разі відсутності у громадян коштів у грошовій одиниці України і неможливості здійснення ними валютно-обмінної операції через пункт обміну іноземної валюти при сплаті митних зборів, мита, ПДВ та акцизного збору.

Митні збори, мито, ПДВ та акцизний збір сплачуються громадянами через касу Акціонерного поштово-пенсійного банку (далі — АППБ) “Аваль” або шляхом перерахування належних сум через банківські установи на відповідні рахунки митних органів, які здійснюють митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, згідно з установленим порядком.

Внесення відповідних платежів готівкою до каси митного органу дозволяється лише за умови відсутності виносних робо-

чих місць та приписних кас АППБ “Аваль” у зонах митного контролю, митницях, на митних постах та в пунктах пропуску.

Незалежно від способу сплати громадянами митних зборів, мита, ПДВ та акцизного збору нарахування здійснюється на бланку уніфікованої митної квитанції (тут і далі — квитанція форми МД-1).

6.8.2. Митні збори

Митні збори справляються на підставі Митного кодексу України за ставками, визначеними Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.97 р. № 65 “Про ставки митних зборів”.

Митні збори справляються під час митного оформлення за:

- митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них (у тому числі таких, що ввозяться тимчасово);

- перебування товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них під митним контролем;

- митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, де вони зберігаються, чи поза робочим часом, установленим для митниці;

- митне оформлення товарів відповідно до режиму тимчасового ввезення;

- митне оформлення транспортного засобу індивідуального користування, якщо цей засіб використовується для перевезення товарів та інших предметів в обсягах, що підлягають обкладенню митом;

- видачу Посвідчень на право реєстрації (перереєстрації) ввезених в Україну громадянами транспортних засобів (у тому числі ввезених тимчасово), а також номерних агрегатів, що підлягають реєстрації в органах Державної автомобільної інспекції;

- зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниць.

6.8.3. Особливості застосування митного збору за митне оформлення

Митний збір за митне оформлення не справляється в разі ввезення в Україну товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них:

— вартістю до 100 дол. США (згідно з пунктом 1 Постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.97 р. № 65 “Про ставки митних зборів”);

— громадянами, які користуються на території України митними пільгами відповідно до статей 59—63, 65—67 Митного кодексу України, за винятком митного збору за митне оформлення предметів поза місцем розташування митниць або поза робочим часом, установленим для митниць;

— в обсягах, що не підлягають митному оподаткуванню (крім таких, що ввозяться тимчасово).

Митний збір за митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, де вони зберігаються, не справляється в разі проведення митного оформлення в зонах митного контролю на територіях, де розташовані підрозділи митних органів.

При нарахуванні митного збору за митне оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них у зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що їх зберігають, у квитанції форми МД-1 зазначається кількість годин роботи працівника митниці, завізована підписом громадянина.

При нарахуванні цього виду митних зборів робота працівника митниці протягом неповної години обліковується як робота протягом однієї години. При цьому до часу, витраченого працівником митниці на митне оформлення, зараховується також час, витрачений ним на проїзд до місця призначення й у зворотному напрямку.

6.8.4. Особливості застосування митного збору

за перебування товарів, транспортних засобів

та окремих номерних вузлів до них під митним контролем

Термін перебування під митним контролем для нарахування митного збору за перебування під митним контролем обчислюється:

— при прийнятті товарів, окремих номерних вузлів до транспортних засобів на зберігання на складах підприємств — з дати оформлення квитанції форми МД-1 про прийняття товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на зберігання, а також проставлення відтиску штампа “*Під митним контролем*” на 1-му та 2-му примірниках квитанції форми МД-1;

— при ввезенні транспортних засобів, номерних вузлів та агрегатів — з дати оформлення прикордонною митницею декларації форми МД-7 на ввезення транспортного засобу індивідуального користування, вузла чи агрегату.

У всіх випадках термін перебування товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них під митним контролем для нарахування митного збору за перебування під митним контролем обчислюється до дати завершення митного оформлення або їх повернення власникам чи уповноваженим особам.

При нарахуванні митного збору за перебування під митним контролем до терміну перебування під митним контролем не включаються:

— час від складання протоколу про порушення митних правил до прийняття остаточного рішення у справі, якщо згідно з таким рішенням справу припинено або винесено постанову про повернення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них громадянину;

— час проведення експертизи з установлення класифікаційного коду товару за УКТЗЕД та митної вартості. У цьому разі митний збір за перебування під митним контролем нараховується, починаючи з 4-го календарного дня з дати прийняття відповідного рішення митним органом;

— час, витрачений на отримання інформації, потрібної для здійснення митного оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, за запитом, надісланим одним митним органом іншому (у тому числі центральному апарату Державної митної служби України), а також іншим державним установам. У цьому разі митний збір за перебування під митним контролем нараховується, починаючи з 4-го календарного дня з дати отримання митним органом відповідної інформації;

— час, витрачений громадянином на отримання дозволів інших державних органів на ввезення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, а також на подання цих дозволів митному органу, якщо їх подання зумовлювалось проведенням відповідної експертизи і вони не могли бути отримані до моменту ввезення цих товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них. При ввезенні транспортних засобів — час, витрачений громадянином на отримання дозволів інших державних органів на право оформлення транспортних засобів (при

переїзді на постійне місце проживання в Україні — час, витрачений на отримання постійної прописки). У цьому разі митний збір за перебування під митним контролем нараховується, починаючи з 4-го календарного дня з дати отримання дозволу.

При зберіганні товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниці митний збір за перебування їх під митним контролем не справляється.

Митний збір за перебування під митним контролем не справляється за весь період перебування під митним контролем у разі:

- тимчасового ввезення на митну територію України та тимчасового вивезення за межі митної території України товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них;

- транзиту через митну територію України;

- отримання (відправлення) громадянами МПВ.

6.8.5. Особливості застосування митного збору за зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниці

Термін зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниць для нарахування митного збору за їх зберігання обчислюється з дати оформлення документів про прийняття їх на зберігання митницею.

Митний збір за зберігання не справляється, якщо дата прийняття на зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них збігається з датою видачі (повернення) їх власникові або уповноваженій ним особі.

При нарахуванні митного збору за зберігання товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них на складах митниць термін зберігання обчислюється в календарних днях.

6.8.6. Справляння мита

Мито справляється при здійсненні митного оформлення товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що переміщуються через митний кордон України, з метою вільного використання.

Ввізне мито справляється за ставками, установленими чинним законодавством України.

6.8.7. Справляння акцизного збору

Товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України, обкладаються акцизним збором за ставками згідно з чинним законодавством.

Акцизний збір обчислюється з імпортованих товарів, виходячи з митної (закупівельної) вартості товарів, збільшеної на суму ввізного мита, без урахування акцизного збору.

Сума акцизного збору, ставка якого встановлюється у відсотках митної (закупівельної) вартості, обчислюється за формулою

$$C_a = (B + M) \cdot A : 100 \%,$$

де C_a — сума акцизного збору; B — митна вартість; M — сума ввізного мита; A — ставка акцизного збору.

Сума акцизного збору, ставку якого встановлено у грошовому еквіваленті до фізичної одиниці виміру товару, обчислюється за формулою

$$C_a = H \cdot A,$$

де C_a — сума акцизного збору; H — кількість товару у фізичних одиницях виміру, визначених відповідним законом; A — ставка акцизного збору.

6.8.8. Справляння податку на додану вартість

Товари, транспортні засоби та запасні частини до них, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України, обкладаються податком на додану вартість (далі — ПДВ) за ставкою 20 відсотків бази оподаткування, визначеною відповідно до вимог пункту 4.3 Закону України від 03.04.97 р. № 168/97-ВР “Про податок на додану вартість”.

Базою обкладання ПДВ є митна вартість товарів, транспортних засобів та окремих номерних вузлів до них, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України, з урахуванням мита, а підакцизних товарів — і акцизного збору.

Сума податку на додану вартість на товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України громадянами, обчислюється за формулою

$$C_{\text{пдв}} = (B + M + C_a) \cdot P,$$

де $C_{\text{пдв}}$ — сума податку на додану вартість; B — митна вартість; M — мито; C_a — сума акцизного збору (обчислення C_a проводиться за формулою, наведеною в пункті 8.7 цієї глави); P — ставка податку на додану вартість.

СПИСОК НОРМАТИВНОЇ ТА ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Закон України “Про митну справу в Україні” від 25.06.91 р. № 1262-XII.

Митний кодекс України. — К., 2001.

Закон України від 16.04.91 р. № 959-XII “Про зовнішньоекономічну діяльність”.

Закон України від 25.06.92 р. № 2498-XII “Про ветеринарну медицину” (зі змінами і доповненнями).

Закон України від 22.04.99 р. № 10(2012) “Про регулювання товарообмінних (бартерних операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності”.

Закон України від 15.09.95 р. № 327/35 “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”.

Закон України від 30.06.93 р. № 3348-XII “Про карантин рослин”.

Закон України від 19.12.95 р. № 481/95-ВР “Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами”.

Закон України від 17.07.97 р. № 468/97-ВР “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції”.

Закон України “Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення” від 24.02.94 р. № 4004-ХІІ зі змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 17.12.96 р. № 607/96-ВР, від 11.09.97 р. № 331/97-ВР, від 18.11.97 р. № 642/97-ВР.

Закон України від 23.12.97 р. № 771/97-ВР “Про якість і безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини”.

Закон України від 15.02.95 р. № 60/95-ВР “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів” (зі змінами та доповненнями).

Угода між урядом України та урядом Російської Федерації “Про взаємодію під час експлуатації магістральних нафтопродуктопроводів” від 26.07.95 р. (Доручення КМУ до ДМКУ від 02.08.95 р. № 14737/96).

Указ Президента України від 04.10.94 р. № 566/94 “Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, що укладають суб’єкти підприємницької діяльності України”.

Указ Президента України від 04.10.94 р. № 567/94 “Про застосування Міжнародних правил інтерпретації комерційних термінів”.

Декрет Кабінету Міністрів України від 12.01.93 р. № 6-93 “Про квотування та ліцензування експорту товарів (робіт, послуг)”.

Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.93 р. № 46-93 “Про стандартизацію і сертифікацію”.

Указ Президента від 07.11.94 р. № 659/94 “Про облік окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів) в Україні”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.98 р. № 1049 “Про тимчасове обмеження вивезення брухту та відходів чорних і кольорових металів, які використовуються в операціях з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.92 р. № 478 “Про перелік протиепізоотичних, лікувальних, лабораторно-діagnostичних, радіологічних та інших ветеринарно-санітарних заходів, що проводяться органами державної ветеринарної медицини за рахунок відповідних бюджетних та інших коштів”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.97 р. № 146 “Про затвердження Порядку видачі сертифікатів на ввезення в Україну та вивезення з України наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2001 р. № 179 “Про затвердження Програми запобігання і ліквідації проявів захворювання великої рогатої худоби на губчасту енцефалопатію та інших пріонних інфекцій на території України на 2001—2010 роки”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.99 р. № 756 “Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 24.04.99 р. № 696 “Про затвердження Правил санітарної охорони території України”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 22.06.99 р. № 1109 “Про затвердження Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2001 р. № 5 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 24.04.99 р. № 696”.

Постанова Кабінету Міністрів від 26.10.98 р. № 1694 “Про затвердження Положення про порядок погодження видачі ліцензії на право експорту, імпорту спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 08.12.97 р. № 1358 “Про затвердження Положення про порядок державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.97 р. № 384 “Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом та транзитом товарів, що можуть бути використані у створенні хімічної, бактеріологічної та токсичної зброї”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.96 р. № 302 “Про порядок контролю за експортом, імпортом та транзитом товарів, що стосуються ядерної діяльності та можуть бути використані у створенні ядерної зброї”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.95 р. № 563 “Про затвердження Положення про порядок контролю за експортом, імпортом та транзитом виробів ракетної техніки, а також обладнання, матеріалів і технологій, що використовуються у створенні ракетної техніки”.

Наказ Держмитслужби України від 20.01.99 р. № 38 “Про затвердження Порядку пропуску через митний кордон України

та митного оформлення товарів, що підлягають експортному контролю”.

Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.10.93 р. № 650/272 “Про затвердження порядку ввезення з-за кордону і вивезення з України спеціальних засобів самооборони”.

Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 09.10.2000 р. № 247 “Про затвердження Тимчасового порядку проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи”.

Наказ Міністерства охорони здоров’я України від 15.03.2001 р. за № 97 “Про проведення державної санітарно-гігієнічної експертизи стосовно розробки, виробництва і застосування продукції, що може негативно впливати на здоров’я людини”.

Наказ Державного департаменту ветеринарної медицини від 20.10.99 р. № 39 “Про затвердження Ветеринарних вимог щодо імпорту в Україну вантажів підконтрольних службі державної ветеринарної медицини”.

Наказ Головного державного інспектора ветеринарної медицини від 27.12.99 р. № 49 “Про затвердження Порядку пропуску вантажів підконтрольних службі ветеринарної медицини”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.96 р. № 484 “Про затвердження переліку шляхів і напрямків транзиту підакцизних товарів через територію України та пункти на митному кордоні, через які здійснюється ввезення і вивезення цих товарів, та граничні терміни транзиту підакцизних товарів автомобільним і залізничним транспортом через територію України”, зі змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 30.07.96 р. № 856, від 12.08.96 р. № 938, від 22.04.97 р. № 382, від 12.06.97 р. № 583, від 12.09.97 р. № 1011, від 13.07.98 р. № 1072, від 15.07.98 р. № 1098, від 17.08.98 р. № 1289, від 12.01.99 р. № 29, від 10.05.99 р. № 779, від 15.06.99 р. № 1041, від 19.07.99 р. № 1286, від 05.06.2000 р. № 899, від 17.07.2000 р. № 1131.

Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.98 р. № 1665 “Про Порядок взяття проб і зразків товарів та інших предметів для проведення досліджень, необхідних для їх митного оформлення”.

Постанова Кабінету Міністрів України від 07.11.2001 р. № 1459 “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2001 р. № 52”.

Спільний наказ НАК “Нафтогаз України” та Державної митної служби України від 25.01.2000 р. № 21/37 “Про переліки об’єктів, на яких здійснюється митний контроль за обсягами природного газу, що переміщується через митний кордон України”, зі змінами і доповненнями, внесеними наказами НАК “Нафтогаз України”, Державної митної служби України від 12.05.2000 р. № 151/274, від 12.03.2001 р. № 63/173.

Спільний наказ ДМСУ та Міністерства палива та енергетики України від 15.02.2000 р. № 80/5 “Про затвердження Тимчасової інструкції з митного контролю за електроенергією, що переміщується через митний кордон України, на визначених енергетичних об’єктах контролю”.

Наказ Державної митної служби України від 17.08.98 р. № 510 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередачі”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.12.98 р. за № 767/3207.

Наказ Державної митної служби України від 17.08.98 р. № 511 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення природного газу, що переміщується через митний кордон України трубопровідним транспортом”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.12.98 р. за № 768/3208.

Наказ Державної митної служби України від 17.08.98 р. № 513 “Про затвердження Порядку митного контролю та митного оформлення нафтопродуктів, що переміщуються через митний кордон України трубопровідним транспортом”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.12.98 р. № 770/3210.

Наказ Державної митної служби України від 01.03.2000 р. № 119 “Про здійснення митного контролю за обсягами електроенергії, що переміщується через митний кордон України лініями електропередач”.

Наказ Державної митної служби України від 14.06.2000 р. № 342 “Про затвердження змін і доповнень до наказу Держмитслужби від 17.08.98 р. № 511”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27.08.2000 р. за № 547/4768.

Наказ Державного митного комітету України від 05.11.96 р. № 510 “Щодо перереєстрації митних ліцензійних складів”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12.12.96 р. за № 709/1734.

Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.95 р. № 198 “Про здійснення екологічного контролю в пунктах пропуску через державний кордон”, зі змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 28.06.97 р. № 704, від 28.12.2001 р. № 1788, від 29.03.2002 р. № 433.

Наказ Державного митного комітету України від 30.12.91 р. № 7 “Про Тимчасове положення про порядок пропуску товарів, майна та транспортних засобів”, зі змінами і доповненнями, внесеними наказами Державного митного комітету України від 14.05.92 р. № 94, від 26.11.93 р. № 310, від 03.05.94 р. № 122, від 21.05.96 р. № 214, наказом Державної митної служби України від 16.12.98 р. № 784, листом Державної митної служби України від 19.03.97 р. № 11/3-2407.

Наказ Державного митного комітету України від 27.09.93 р. № 246 “Про затвердження положення “Про порядок митного оформлення перевезень товарів та інших предметів між митницями”.

Наказ Державного митного комітету України від 06.03.95 р. № 82 “Про затвердження Положення про порядок допущення дорожніх транспортних засобів до перевезень вантажів під митними печатками і пломбами із застосуванням книжки МДП”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.03.95 р. за № 80/616.

Наказ Державної митної служби України від 30.06.98 р. № 380 “Про затвердження Порядку заповнення граф вантажної митної декларації відповідно до митних режимів експорту, імпорту, транзиту, тимчасового ввезення (вивезення), митного складу, магазину безмитної торгівлі”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22.07.98 р. за № 469/2909, зі змінами і доповненнями, внесеними наказом Державної митної служби України від 28.03.2001 р. № 219.

Наказ Державного митного комітету України від 06.05.95 р. № 198 “Про затвердження Положення про зону митного контролю”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.05.95 р. № 152/688.

Наказ Державної митної служби України від 09.09.97 р. № 415 “Щодо Положення про вантажну митну декларацію”.

Лист Державної митної служби України від 14.10.97 р. № 11/2-9729.

Лист Державної митної служби України від 20.12.97 р. № 11/1-12149.

Наказ Державної митної служби України від 09.07.97 р. № 307 “Про затвердження Інструкції про порядок заповнення вантажної митної декларації”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24.09.97 р. № 443/2247, зі змінами і доповненнями, внесеними наказами Державної митної служби України від 29.07.98 р. № 447, від 27.08.99 р. № 543, від 20.04.2000 р. № 226, від 24.05.2000 р. № 300, від 13.07.2000 р. № 388, від 20.09.2000 р. № 530, від 16.03.2001 р. № 190, від 26.06.2001 р. № 433, від 20.07.2001 р. № 505, від 10.12.2001 р. № 798.

Наказ Державної митної служби України від 28.11.2000 р. № 678 “Про вдосконалення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів та інших предметів”.

Наказ Державної митної служби України від 23.01.2001 р. № 26 “Про затвердження Порядку здійснення митного контролю за переміщенням через митний кордон України товарів та інших предметів з використанням морського, річкового й поромного видів транспорту”, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07.02.2001 р. № 119/5310, зі змінами і доповненнями, внесеними наказами Державної митної служби України від 27.07.2001 р. № 522, від 19.09.2001 р. № 619.

Лист Державного митного комітету України від 06.09.95 р. № 11/18-3772 “Про деякі особливості митного оформлення судових документів”.

Лист Державної митної служби України від 14.02.2001 р. № 09/09-630-ЕП “Про запровадження у дію наказу Держмитслужби України від 23.01.2001 р. № 26”.

Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.95 р. № 176/95-ВР, зі змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 21.10.97 р. № 590/97-ВР.

Антонов Д.О. Особливості митного оформлення вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом. — Д.: АМСУ, 2000.

Бандурка А.А., Пашко П.В., Василько В.В. Как уехать за границу. — Х.: ИАО фирмы “Эллада”, 1999. — 64 с.

Васильченко Є.А. Особливості митного оформлення вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом. — Д.: АМСУ, 2000.

Гичко М.Г. Технологія митного контролю та оформлення нафтопродуктів, які переміщуються трубопровідним транспортом. — Д.: АМСУ, 2000.

Деркач Л.В. Українська митниця: Вчора, сьогодні, завтра. — К.: АТ “Книга”, 1998.

Дмитрієв В.В. Особливості митного оформлення вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом — Д.: АМСУ, 2000.

Єлізаров А.М. Технологічна схема порядку митного контролю та оформлення вантажів, що переміщуються через митний кордон України морським транспортом. — Д.: АМСУ, 2000.

Керівники митних органів Слобожанщини: 1660—1870—1992—2000 / Державна митна служба України; Східна регіональна митниця; Ред. рада: О.Н. Ярмиш, О.М. Головка, П.В. Пашко та ін. — Х.: Каравела, 2000. — 208 с. — (Митна справа на Слобожанщині).

Киреев А.П. Международная экономика: Учеб. пособие для вузов: В 2 ч. — Ч. I: Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства. — М., 2001. — 416 с.

Матеріали Економічного круглого столу № 96 спільно з фірмою “Міжнародна юридична служба” 18.01.96 р. “Стратегія економічних реформ при реалізації митно-тарифної політики України”.

Матеріали Центру торговельної політики і права (CTPL) м. Москва (РФ) Internet: <http://www.temagami.carleton.ca/ctpl/moscow>.

Митниці Слобожанщини: Збірник архівних документів і матеріалів: 1660—1870—1992—2000 / Державна митна служба України; Східна регіональна митниця; Ред. рада: П.В. Пашко, В.В. Резнікова, Л.Е. Поліщук та ін.; Упоряд.: Л.П. Добреля, Л.М. Момот та ін. — Х.: Каравела, 2000. — 496 с.: іл. — (Митна справа на Слобожанщині).

На варті митних режимів. Митна справа на Слобожанщині: 1660—1870—1992—2000 / Ред. рада: П.В. Пашко, О.Г. Даниленко, В.І. Коржик та ін. — Х.: Каравела, 2000. — 208 с.: іл.

Основи митної справи: Навч. посіб. / П.В. Пашко, В.А. Аргунов, В.П. Батіг та ін.; За заг. ред. Ю.П. Соловкова, П.В. Пашка. — Х.: Вид. група “РА-Каравела”, 2000. — 320 с.

Основи митної справи: Навч. посіб. / П.В. Пашко, В.А. Аргунов, В.П. Батіг та ін.; За ред. П.В. Пашка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. — 318 с.: іл. — (Митна справа в Україні).

Пашко П.В., Кравецький Е.Л., Лапоногова О.В. Методика системного аналізу завантаження митниць та раціоналізації розподілу особового складу в Державній митній службі України // Вісник Академії митної служби України. — 2001. — № 4(12). — С. 7—18.

Пашко П.В., Малярєвська О.Г. Практика та перспективи митно-тарифного регулювання // Вісник Академії митної служби України. — 1999. — № 2. — С. 37—39.

Пашко П.В., Малярєвська О.Г., Долгих Т.М. Державне регулювання: проблеми класифікації та кодування товарів // Актуальные вопросы судебной экспертизы и криминалистики на современном этапе судебно-правовой реформы: Сборник научно-практических материалов (к 75-летию основания Харьковского НИИ судебных экспертиз им. засл. проф. Н.С. Бокариуса). — Х.: Право, 1998. — С. 208—210.

Пашко П., Остапчук В., Чанцев І., Мальцев І. Пропозиції до порядку обліку та контролю товарів (предметів), валюти та цінностей, вилучених за протоколом про порушення митних правил // Вісник Академії митної служби України. — 2001. — № 1(9). — С. 57—60.

Пашко П.В., Філоненко О.А. Проблеми функціонування безконтактної технології митного оформлення ВМД у Східній регіональній митниці // Вісник Академії митної служби України. — 1999. — № 4. — С. 3—13.

Покровская В.В. Международные коммерческие операции и их регламентация. — М., 1996.

Рижиков В., Пашко П., Пугачев Г., Ополонін О., Гончар С. Рентгенографічна установка для контролю легкового, вантажного автотранспорту з поліпшеними радіаційними характеристиками // Вісник Академії митної служби України. — 2000. — № 4(8). — С. 79—86.

Рижиков В., Свищ В., Пашко П., Ополонін О., Гончар С. Пристрої на основі цифрової радіографії для митного контролю // Вісник Академії митної служби України. — 2000. — № 2(6). — С. 14—19.

Рокоча В.В. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: У 2 кн. — К.: Таксон, 2000. — Кн. I: Міжнародна торгівля: теорія та політика. — 320 с.

Таможенное законодательство Украины (Сборник нормативных актов с изменениями и дополнениями по состоянию на 20

апреля 2000 года) / Сост.: Ю.П. Битяк, М.Г. Шульга, П.В. Пашко, В.М. Шевчук. — Х.: ООО “Одиссей”, 2000. — 608 с.

“Тарифная политика РФ на современном этапе (проблемы и перспективы)”, из выступления руководителя Департамента тарифной политики и мер защиты внутреннего рынка А.К. Кушниренко на заседании Совета отраслевых объединений и экспортеров при Минторге России // Коринф. — 1999. — № 15.

Тарифні переговори в рамках світової організації торгівлі: Навч. посіб. / За ред. В.Т. Пятницького. — К.: UEPLAS: УАЗТ, 2001. — 92 с.

Тези лекцій з основ митної справи / За ред. О.І. Корнейчука, І.Г. Бережнюка, М.М. Іванюка. — Хмельницький: Хмельницький учбовий центр, 1996.

Терещенко С. Основи митного законодавства України: Питання та практики зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. — К.: АТ “Август”, 2001. — 422 с.

Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини. Історія міжнародних економічних відносин. — К., 1992.

Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: система регулювання міжнародних економічних відносин: Підручник. — К.: Либідь, 1994.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

- АД** — акцизна декларація
ВКДВ — відділ контролю за доставою вантажів
ВКТЗ — відділ контролю транспортних засобів
ВМД — вантажна митна декларація
ГАТТ — Генеральна угода з тарифів і торгівлі
ГВС — газовимірювальна станція
ГВП — газовимірювальні прилади
ГРС — газорозподільна станція
ДЕСТ — Державний експлуатаційний стандарт
ДМКУ — Державний митний комітет України
ДМСУ — Державна митна служба України
ДСЕК — Державна служба експортного контролю
ЄС — Європейський Союз
ЕС — енергетична система
ЗВМД — загальна вантажна митна декларація
ЗЕД — зовнішньоекономічна діяльність
ІАМУ — інформаційно-аналітичне митне управління
ІНКОТЕРМС — міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів
КПП — контрольно-пропускний пункт

- МВС** — Міністерство внутрішніх справ
МЗЕЗторг — Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі
Мінекономіки — Міністерство економіки
МКУ — Митний кордон України
МТУ — Митна територія України
НБУ — Національний банк України
НТЗ — нетарифні заходи
ОНП — особиста номерна печатка
ПВВГ — пункт вимірювання витрати газу
ПД — попередня декларація
ПЕОМ — персональна електронно-обчислювальна машина
ПЗП — приймально-здавальний пункт обліку енергоносіїв
ПІК — програмно-інформаційний комплекс
ПНК — первинне накопичення капіталу
ПО — пункт обліку
ПСГ — підземне сховище газу
ППГ — пункт пропуску газу
ПППГ — пункт прийняття-передачі газу
СБ — Служба безпеки
СНД — Співдружність незалежних держав
СОТ — Світова організація торгівлі
СРСР — Союз Радянських Соціалістичних Республік
США — Сполучені Штати Америки
ТЕК — транспортна експедиційна контора
ТНЗЕД — товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності
ТУ — технічні умови
УКТЗЕД — Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності
УМК — уніфікована митна квитанція
ЦБД — центральна база даних

Додатки до глави 1

Додаток 1. Приклад заповненої книжки МДП (аркуш 1)

VOLET N° 1		1. CARNEI TIR AR 01230531	
2. Bureau(x) de douane de départ 1. НОВОМОСКОВСЬК 2. _____ 3. _____		3. Nom de l'organisation internationale IRU Union Internationale des Transports Routiers	
Pour usage officiel		4. Titulaire du carnet (nom, adresse, pays) Дніпрова акціонерне товариство Код ЄДРПО 25368221 Україна, 91047, м. Луганськ, вул. Гастело, 38 Тел./факс 380 (642) 54-44-11	
		5. Pays de départ Україна	6. Pays de destination Франція
7. Note d'immatriculation du (des) véhicule(s) routier(s) 01780AP/05-M 4170		8. Documents joints au manifeste Нивойе 48 от 21.12.00 CM 6/М от 04.01.01	
MANIFESTE DE MARCHANDISES			
9. a) Compartiment(s) de chargement ou conteneur(s) b) Marques et Nos des colis ou objets	10. Nombre et nature des colis ou objets: désignation des marchandises 4243 НВІЙНІЙ НАДІЛКИ В ПОДРОБНІЙМ СОСТОЯННІ В Н/С НАКСТАХ	11. Poids brut en kg 1697.00	16. Scelllements ou marques d'identification apposées (nombre, identification)
12. Total des colis figurant sur le manifeste Destination: 1. Bureau de douane Вотин 2. Bureau de douane 3. Bureau de douane		13. Je certifie que les indications sous rubriques 1 à 12 ci-dessus sont exactes et complètes 14. Lieu et date 15. Signature du titulaire ou de son représentant Дніпрова акціонерне товариство Код ЄДРПО 25368221 Україна, 91047, м. Луганськ, вул. Гастело, 38 Тел./факс 380 (642) 54-44-11	17. Bureau de douane de destination Signature de l'agent et timbre du bureau de douane Дніпрова акціонерне товариство Код ЄДРПО 25368221 Україна, 91047, м. Луганськ, вул. Гастело, 38 Тел./факс 380 (642) 54-44-11
18. Certificat de prise en charge (bureau de douane de départ ou de passage d'entrée) Дніпрова акціонерне товариство		19. Scelllements ou marques d'identification reconnus intacts 20. Délai de transit 09.01.2001	
21. Enregistré par le bureau de douane de Дніпрова акціонерне товариство sous le No 002/2001		22. Divers (itinéraire fixé, bureau où le transport doit être présenté, etc.)	
23. Signature de l'agent et timbre à date du bureau de douane de Дніпрова акціонерне товариство Дніпрова акціонерне товариство Код ЄДРПО 25368221 Україна, 91047, м. Луганськ, вул. Гастело, 38 Тел./факс 380 (642) 54-44-11			

Carnet TIR
PAGE 1

Додаток 2. Приклад заповненої книжки МДП (аркуш 2)

N 25003/01 BMD N 200063

VOLET N° 2 2. Bureau (s) de douane de départ 1. Дніпропетровськ 2. _____ 3. _____ Pour usage officiel		1. CARNET TIR 3. Nom de l'organisation internationale IRU Union Internationale des Transports Routiers 4. Titulaire du carnet TIR, société Закрита акціонерна товариство "Дніпро-Транс" Код ЄДРПО 25368221 Україна, 91047, м.Луганськ, вул.Гастелло,38 Тел./факс 380 (642) 54-44-11 5. Pays de départ Україна 6. Pays de destination Україна 7. Documents joints au manifeste 01700A/OS-M 4170 Марець 48 ст 21.12.00 04.01.01	
MANIFESTE DE MARCHANDISES 9. a) Compartiment(s) de chargement ou conteneur(s) b) Marques et N°s des colis ou objets		10. Nombre et nature des colis ou objets: désignation des marchandises 4343 МЕТАЛИЧНІ НАСОНКИ В КОМПОНОВАНИХ КОМПОНЕНТАХ В Р/С НАСОНКИ 11. Poids brut en kg 1697.00 16. Scelllements ou marques d'identification apposées (nombre, identification)	
12. Total des colis figurant sur le manifeste Destination: 1. Bureau de douane Дніпро 2. Bureau de douane 3. Bureau de douane		13. Je soussigné certifie sous rubric 10 (13) l'exactitude des données déclarées 14. Lieu et date de signature 15. Signature du titulaire 16. Bureau de douane de départ 17. Bureau de douane de départ Signature de l'agent douanier 18. Certificat de prise en charge (bureau de douane de départ ou de passage d'entrée) 19. Scelllements ou marques d'identification reconnues intactes 20. Délai de transit 21. Enregistré par le bureau de douane 22. Divers (Itinéraire, bureau où le transport doit être présenté, etc.) 23. Signature de l'agent et timbre à date du bureau de douane	
24. Certificat de décharge (bureau de douane de passage ou de destination) 25. Scelllements ou marques d'identification reconnues intactes 26. Nombre de colis déchargés 27. Réserves 28. Signature de l'agent et timbre à date du bureau de douane		29. Scelllements ou marques d'identification reconnues intactes 30. Délai de transit 31. Enregistré par le bureau de douane 32. Divers (Itinéraire, bureau où le transport doit être présenté, etc.) 33. Signature de l'agent et timbre à date du bureau de douane	

Carnet TIR PAGE 2

[illegible]

Додаток 4. Приклад заповненого ПП

Курс USD: 5.4204 EUR: 4.895705 № 53

УНІФІКОВАНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДОКУМЕНТ (УАД) А форма МД-2

2. Відправник/експортер №

5. **SINFILAX Inc. 2299 DREW RD Unit 3**
Mississauga ON L5S1A3 Canada
Видпр: NISSAN TRADING EUROPE LTD

1. Тип декларації

IM ПП

3. Дод. аркуш 1 2

4. Відвант. спеціалізація

5. Всього наван. тис. 4

6. К-ть місць 3

7. Декларовий номер 11000/1 357413

8. Одержувач/імпортёр №

Регістр № 202974804610

ПТПП "СІНГЛ"

м.Дні-вськ вул.Малиновського 12/280

9. Особа, відповідальна за фінансове врегулювання №

10. Країна 1-го приз. 11. Торг. країна 12. 13.

14. Декларант/продávач №

Регістр № 0000000-12/0020287485

ПТПП "СІНГЛ"

м.Дні-вськ вул.Малиновського 12/280

15. Країна відправлення Великобританія

16. Країна походження

17. Країна призначення Україна

18. Транспортивний засіб при відправленні

Регістр № 0000000-12/0020287485

19. Конт. 20. Умови поставки

21. Транспортивний засіб на кордоні літак 804

22. Валюта та загальна фактурна вартість товару 804 1012.26

23. Курс валют 5.4204

24. Характер угоди 21

25. Вид транспорту на корд. 40

26. Вид транспорту в межах країни 40

27. Місце завантаження (розвантаження) м/п "Дніпропетровськ-аеропорт"

28. Фінансові та банківські відомості

29. Митниця на кордоні 11003

30. Місце огляду товару

31. Банківські миси та опис товару

Маркування та кількість - номери контейнерів - опис товару

Фара протитуманна - 1 шт.

Фара у соборі - 1 шт.

32. Товар № 1

33. Код товару 8512

34. Код країни походження

35. Вага брутто (кг) 10

36. Пріоритет

37. ПРОЦЕДУРА

38. Вага нетто (кг)

39. Квота

40. Загальна декларація попередній документ

41. Додаткова одиниця виміру

42. Фактур. вартість товару 924.07

43.

44. Додаткова інформація/подання документи

Місць: 0

45. Код звільнення від платежів

46. Статистична вартість 1

47. Нарахування мита та митних зборів

Вид Основа нарахування Ставка Сума Сп

48. Відстрочка платежів

49. Найменування складу

В. Подробки пірахуунків

50. Дверіт

51. Митниця країни транзиту

Представлений місь та дата

52. Парантія не дієна для

53. Митниця в країні призначення

54. Місь та дата: м.Дніпропетровськ 08.09.2010

ПТПП "СІНГЛ" (С) Суснова О.З. вул.Малиновського

55. Підпис

Додатки до глави 2

Додаток 1. Країни, з якими Україною укладено угоди про вільну торгівлю

Азербайджан	Латвія
Білорусь	Литва
Вірменія	Молдова
Грузія	Росія
Естонія	Туркменистан
Казахстан	Узбекистан
Киргизстан	Македонія

Додаток 2. Країни, з якими Україною укладено торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму

Австралія	Люксембург
Австрія	Македонія
Алжир	Молдова
Аргентина	Монголія
Бельгія	Нідерланди
Білорусь	Норвегія
Болгарія	Об'єднані Арабські Емірати
Бразилія	Південно-Африканська Республіка
Великобританія	Польща
В'єтнам	Португалія
Гвінея	Республіка Корея
Греція	Російська Федерація
Грузія	Румунія
Данія	Словаччина
Естонія	Словенія
Єгипет	Союзна Республіка Югославія
Ізраїль	США
Індія	Туніс
Індонезія	Туреччина
Іран	Туркменистан
Ірландія	Угорщина
Іспанія	Узбекистан
Італія	Фінляндія
Канада	Франція
Киргизстан	ФРН
Китай	Хорватія
КНДР	Чехія
Куба	Швейцарія
Латвія	Швеція
Литва	Шрі-Ланка
Ліван	Японія
Лівія	
Ліхтенштейн	

Додаток 3. Пільги, надані у вигляді звільнення від обкладення товарів ввізним митом

Підстава для надання пільги	Назва товару щодо якого надається пільга
1	2
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “а”	Транспортні засоби, що здійснюють регулярні міжнародні перевезення вантажів, багажу та пасажирів, а також предмети матеріально-технічного постачання і спорядження, паливо, продовольство та інше майно, необхідні для їх нормальної експлуатації на час перебування в дорозі, у пунктах проміжної зупинки, або придбані за кордоном у зв’язку з ліквідацією аварії (поломки) цих транспортних засобів
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “б”	Продукція морського промислу (крім товарів групи 03 за ТН ЗЕД) українських та орендованих (зафрахтованих) українськими підприємствами й організаціями суден, що ввозиться на митну територію України
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “в”	Валюта України, іноземна валюта та цінні папери
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “г”	Товари та інші предмети, що підлягають переданню у власність держави у випадках, передбачених законами України
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “д”	Товари та інші предмети, що стали в результаті пошкодження до пропуску їх через митний кордон України непридатними для використання як вироби або матеріали
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “е”	Предмети, що ввозяться в Україну для офіційного і особистого користування або вивозяться за кордон організаціями та особами відповідно до міжнародних договорів України і законів України користуються правом безмитного ввезення в Україну
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “є”	Товари та інші предмети, які походять з митної території України і ввозяться назад на цю територію без обробки або переробки, а також товари та інші предмети іноземного походження, які вивозяться назад за межі митної території України без обробки або переробки
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “ж”	Товари та інші предмети, що знову ввозяться на митну територію України і походять з іншої території, які були оплачені митом при первісному ввезенні на митну територію України та тимчасово вивозилися за її межі
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “з”	Товари та інші предмети, що знову вивозяться за межі митної території України і походять з цієї території, які були оплачені митом при первісному вивезенні за межі митної території України та тимчасово ввозились на цю територію

Продовження дод. 3

1	2
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “и”	Товари (крім підакцизних), що імпортуються всеукраїнськими та міжнародними об’єднаннями громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи й у статутній діяльності яких передбачено надання соціальної і медичної допомоги постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, підприємствами та організаціями, засновниками яких є ці об’єднання, за умови, що особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, становлять не менш як 75 % загальної чисельності членів об’єднань і працюючих на цих підприємствах
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “ї”	Товари, що ввозяться на митну територію України відповідно до Закону України “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків “Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка”, “Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона”, “Інститут монокристалів”, “Вуглемаш”. До 01.01.2005 р. матеріали, устаткування й комплектуюче обладнання (далі — товари), що ввозяться на митну територію України та використовуються для будівництва суден підприємствами суднобудівної промисловості, визначеними відповідно до статті 1 Закону України “Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні” (крім підакцизних товарів), якщо такі товари не виробляються підприємствами на території України, або ті, що виробляються, не відповідають сертифікаційним вимогам міжнародних класифікаційних товариств чи вимогам замовників суден, визначеним умовами контрактів
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “й”	Документи, що надсилаються в рамках міжнародного документообміну до бібліотек, що є в державній і комунальній власності, бібліотек Національної академії наук України та інших самоврядних організацій
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “к”	Товари, що ввозяться на митну територію України відповідно до Закону України “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків”
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “л”	Товари та інші матеріальні цінності, включаючи будь-які предмети, майно, продукцію, обладнання, устаткування, транспортні засоби та інші речі майнового характеру, що ввозяться на митну територію України, призначені для виконання угоди про розподіл продукції, а також про-

Продовження дод. 3

1	2
	дукція, що вивозиться інвестором з України відповідно до Закону України “Про угоди про розподіл продукції” та угоди про розподіл продукції
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “м”	Товари (крім підакцизних), що ввозяться з метою виготовлення боеприпасів, їх елементів та виробів спецхімії. Обсяги ввезення таких товарів визначаються Кабінетом Міністрів України
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “н”	У період з 1 січня 2001 р. до 1 січня 2006 р. при ввезенні на митну територію України матеріали, устаткування і комплектуюче обладнання (далі — товари), крім підакцизних, що використовуються для виробництва броньованих бойових машин і комплектуючих виробів до них підприємствами концерну “Бронетехніка України”, якщо такі товари не виробляються підприємствами на території України або ті, що виробляються, не відповідають вимогам замовників броньованих бойових машин, визначеним умовами контрактів. Перелік та обсяги цих товарів щороку затверджуються Кабінетом Міністрів України відповідно до контрактів, укладених цими підприємствами
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “о”	Тимчасово до 1 січня 2003 р. товари, що ввозяться на митну територію України і мають згідно з Гармонізованою системою опису і кодуювання товарів такі коди: 3211 00 000 Готові сикативи 3212 Пігменти (включаючи металеві порошки та металеві пластівці), які використовують для виробництва фарб (включаючи емалі); фольга для тиснення; барвники та інші барвні речовини, упаковані для роздрібної торгівлі 3215 11 000 Фарба друкарська чорна 3215 19 000 Фарба друкарська, крім чорної 3907 50 000 Тільки смоли алкідні для виробництва фарб 4008 Тільки гумові пластини для використання у виробництві офсетних форм 4810 11, 4810 12 000 Папір та картон для писання, друку або інших графічних цілей 4810 91 Папір та картон, багат шарові 4823 59 900 Тільки папір та картон для писання, друку 5901 10 000 Тільки тканини для виготовлення палітурок для книг 7606 11, 7607 19 Тільки пластини для виготовлення: офсетних (металевих) та флексографічних (фотополімерних) форм

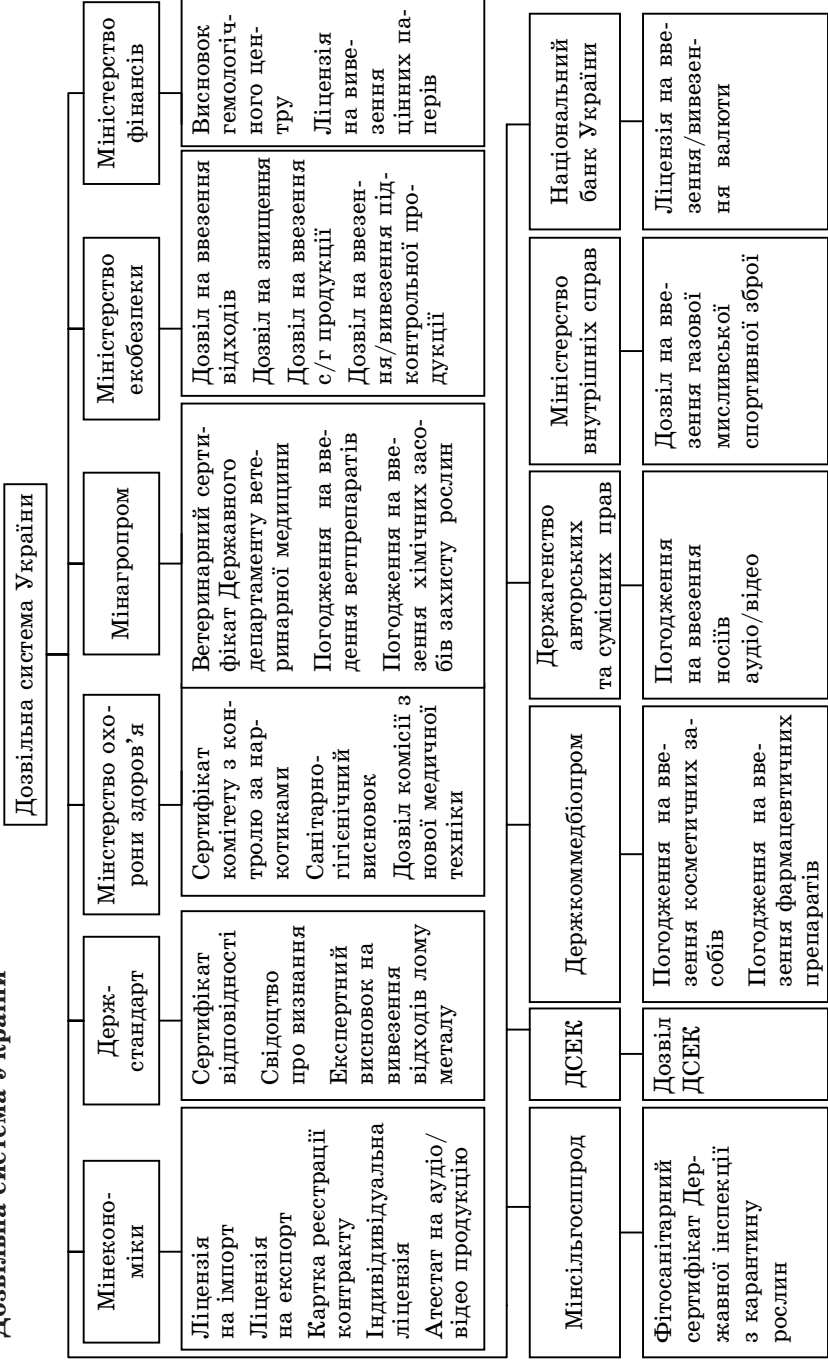
Продовження дод. 3

1	2
	8439 Обладнання для виробництва паперової маси з целюлозних волокнистих матеріалів або для виробництва чи оброблення паперу або картону 8440 Обладнання для оправлення, включаючи машини для брошурування 8440 90 000 Частини обладнання для оправлення, включаючи машини для брошурування 8442 10 000 Тільки машини фотонабірні і набірnodрукувальні 8442 30 000 Машини, апарати та прилади 8442 40 000 Частини до машин, апаратів та приладів 8443 11 000 Машини для офсетного друку, рулонні 8443 12 000 Машини для офсетного друку, аркушеві 8443 19 900 Машини для офсетного друку 8443 90 Частини для друкарського обладнання, допоміжних машин та механізмів
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “п”	У період з 1 січня 2002 р. до 1 січня 2007 р. при ввезенні на митну територію України матеріали, комплектуючі вироби і обладнання (далі — товари), що використовуються для потреб розробки, виробництва авіаційної техніки та надання послуг підприємствами, визначеними статтею 2 Закону України “Про державну підтримку літакобудівної промисловості в Україні”, якщо такі товари не виробляються підприємствами на території України або коли ті, що виробляються, не відповідають міжнародним класифікаційним вимогам чи вимогам замовників продукції (послуг), визначених умовами контрактів. Перелік та обсяги цих товарів (крім підакцизних) щороку затверджуються Кабінетом Міністрів України відповідно до контрактів, укладених цими підприємствами. У разі порушення вимог щодо цільового використання зазначених товарів платник податку зобов’язаний сплатити ввізне мито в порядку і розмірах, визначених Законом
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “р”	Архівні документи, придбані з метою їх внесення до Національного архівного фонду
Закон України “Про Єдиний митний тариф”, стаття 19, пункт “с”	Розвідувальні органи України при ввезенні на митну територію України та вивезенні за межі цієї території техніки, устаткування, майна й матеріалів, що призначені для власного використання цими органами

Закінчення дод. 3

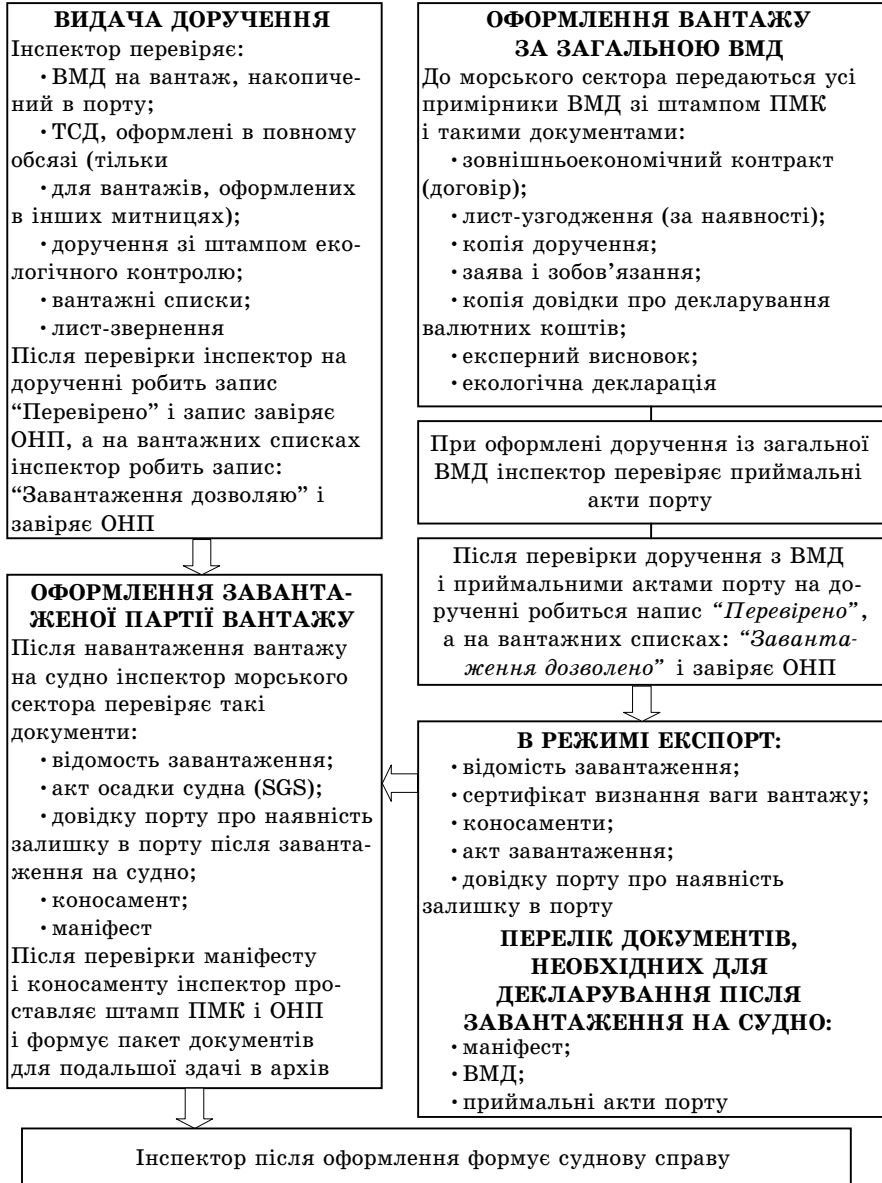
1	2
Декрет Кабінету Міністрів України “Про Єдиний митний тариф України”, стаття 2	До 01.01.2008 р. товари (включаючи машинокомплекти), які використовуються для будівництва і виробничої діяльності підприємств з виробництва автомобілів і запчастин до них з інвестицією (у тому числі іноземною) виключно в грошовій формі, що становить суму, еквівалентну не менше як 150 мільйонам доларів США за офіційним валютним курсом Національного банку України на день унесення такої інвестиції до їх статутного фонду, яка зареєстрована в установленому законодавством порядку
Декрет Кабінету Міністрів України “Про Єдиний митний тариф України”, стаття 2	На період виконання робіт з підготовки до зняття та зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему товари (сировина, матеріали, устаткування та обладнання), що надходять у рамках міжнародної технічної допомоги, що надається на безоплатній та безповоротній основі для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС
Декрет Кабінету Міністрів України “Про Єдиний митний тариф України”, стаття 2	До 01.01.2009 р. товари (крім підакцизних), що ввозяться на митну територію України і використовуються для виробництва космічної техніки (включаючи агрегати, системи та їх комплектуючі для космічних комплексів, космічних ракет-носіїв, космічних апаратів і наземних сегментів космічних систем), якщо такі товари не виготовляються на території України
Закон України “Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції”, стаття 6	Товари морського промислу (риба, ссавці, мушлі, ракоподібні, водні рослини тощо, охолоджені, солоні, морожені, консервовані, перероблені в борошно або в іншу продукцію), видобуті (виловлені, вироблені) суднами, зареєстрованими в Державному судновому реєстрі України або Судновій книзі України (у межах групи 03 за ТН ЗЕД)
Закон України “Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах”, стаття 3, пункт 1	Нафтопродукти, вироблені з давальницької нафти, ввезеної іноземним замовником, що реалізуються на митній території України
Закон України “Про насіння”, стаття 17	Насіння, що ввозиться для наукових цілей та для державного сортопробування
Закон України “Про гуманітарну допомогу”, стаття 6	Гуманітарна допомога у грошовій або натуральній формі (крім підакцизних товарів), яка ввозиться, пересилається в Україну

Додаток до глави 3 Дозвільна система України

Додатки до глави 4

Додаток 1. Типова технологічна карта оформлення вантажу, що завантажується на судно

Додаток 2. Генеральний акт

		КЗ-3.3	
		ГЕНЕРАЛЬНЫЙ АКТ GENERAL STATEMENT	
Owner	Ftag		
Vessel			
Port of discharge	Discharging commenced & completed Выгрузка началась и за кончилась		
Shipped Следовало	Description of goods Наименование груза	Number of pack Число мест	
according to cargo documents согласно грузовым документам			
Discharged & accepted Выгружено и принято			
During the discharging and receiving of the above goods the Statement-notice were drawn up for Shortages and/or surplus, divergences and/or damages under Nos. В процессе выгрузки и приемки вышеуказанного груза составлены акты-извещения на недостачи или излишки, расхождение или повреждение за № Total Statement-notice are attached to the present Statement Всего составлено актов-извещений, являющихся приложением к настоящему акту			
		Signed by Подписи	Representative of the port Представитель порта
		Place & date of issue Место и дата составления	Manager of the warehouse Заведующий складом
		Master of the ship Капитан судна	Representative of the custom Представитель таможни

Додаток 3. Генеральна декларація

GENERAL
DECLARATIONArrival ____ De
parture

1. Name and description of ship:		2. Port of arrival / departure:	3. Date of arrival / departure:
4. Nationality of ship:	5. Name of master:	6. Port arrived from / Port of destination:	
7. Certificate of registry (Port: date: number):		8. Name and address of ship's agent:	
9. Gross register tons:	10. Net register tons:		
11. Position of the ship in the port (berth or station):			
12. Brief particulars of voyage (previous and subsequent ports of call; underline where remaining cargo will be discharged):			
13. Brief description of the cargo:			
14. Number of crew:	15. Number of passengers:	16. Remarks:	
Attached documents (indicate number of copies)			
17. Cargo declaration:	18. Ship's stores declaration:		
19. Crew list:	20. Passengers list:	21. Date and signature by master, authorized agent or officer:	
22. Crew's effects declaration:	23. Maritime declaration of health:		

For official use

Додаток 4. Вантажна декларація

CARGO DECLARATION

Arrival Departure Page_____

1. Vessel's name:		2. Port where report is made: BERDYANSK	
3. Flag:	4. Master:	5. Port of loading: Port of discharge:	
6. Marks & Nos	7. Number & kind of packages; description of goods	8. Gross weight	9. Measurement
_____ for the master			

1-1996 10. Date and signature by master, authorized agent of officer.
IMCO FAL
Form 2 Also state original ports of shipment in respect of goods shipped on through Bills of loadi

Додаток 5. Маніфест

Shipper				K3-2.5							
				Reference No							
Consignee		MANIFEST									
Notify address											
Shipowner	Flag										
Vessel	Port of loading										
Port of discharge	Final destination (if on-carriage)			Number of Orig. Bs/L							
Marks and numbers	Kind of packages and description of goods	Number of pieces	Cross weight Measurement								
Freight and charges											

Додаток 6. Вантажна декларація

FREIGHT / CARGO MANIFEST

Shipowner Судоводелец		Vessel Судно	Port of loading Порт погрузки		Sailing date Дата отплытия	Date of issue Дата сост.	
Ship Agent Судовой агент		Master Капитан	Port of discharge Порт выгрузки		Final destination Пункт назначения	Page No. Стр. №	
B/L No № к/с	Order No. № поручения	Shipper Отправитель	Consignee Получатель	Kind of packages and description of goods Род упаковки и описание груза	Gross weight Масса груза	Measurement Объем	Freight and charges Фрахт и сборы

Додаток 7. Зворотна сторона коносаменту

Page 1

BILL OF LADING
TO BE USED WITH CHARTER-PARTIES
CODE NAME «CONGENBILL»
EDITION 1994
ADOPTED BY
THE BALTIC AND INTERNATIONAL
MARITIME CONFERENCE (BIMCO)
Conditions of Carriage.

(1) All terms and conditions, liberties and exceptions of the Charter Party, dated as overleaf, are herewith incorporated. The Carrier shall in no case be responsible for loss of or damage to cargo arisen prior to loading and after discharging.

(2) General Paramount Clause.

The Hague Rules contained in the International Convention for the Unification of certain rules relating to Bills of Lading, dated Brussels the 25th August 1924 as enacted in the country of shipment shall apply to this contract. When no such enactment is in force in the country of shipment, the corresponding legislation of the country of destination shall apply, but in respect of shipments to which no such enactments are compulsorily applicable, the terms of the said Convention shall apply

Trades where Hague-Visby Rules apply.

In trades where the International Brussels Convention 1924 as amended by the Protocol signed at Brussels on February 23rd 1968 — the Hague-Visby Rules — apply compulsorily, the provisions of the respective legislation shall be considered incorporated in this Bill of Lading. The Carrier takes all reservations possible under such applicable legislation, relating to the period before loading and after discharging and while the goods are in the charge of another Carrier, and to deck cargo and live animals.

(3) General Average.

General Average shall be adjusted, stated and settled according to York-Antwerp Rules 1974, in London unless another place is agreed in the Charter

Cargo's contribution to General Average shall be paid to the Carrier even when such average is the result of a fault, neglect or error of the Master, Pilot or Crew. The Charterers, Shippers and Consignees expressly renounce the Netherlands Commercial Code, Art. 700, and the Belgian Commercial Code, Part II, Art. 148

(4) New Jason Clause.

In the event of accident, danger, damage or disaster before or after the commencement of the voyage, resulting from any cause whatsoever, whether due to negligence or not, for which, or for the consequence of which, the Carrier is not responsible, by statute, contract or otherwise, the goods, Shipper, Consignees or owners of the goods shall contribute with the Carrier in general average to the payment of any sacrifices, losses or expenses of a general average nature that may be made or incurred and shall pay salvage and special charges incurred in respect of the goods.

If a salving ship is owned or operated by the Carrier, salvage shall be paid for as fully as if the said salving ship or ships belonged to strangers. Such deposit as the Carrier or his agents may deem sufficient to cover the estimated contribution of the goods and any salvage and special charges thereon shall, if required, be made by the goods, Shippers, Consignees or owners of the goods to the Carrier before delivery.

(5) Both-to-Blame Collision Clause.

If the Vessel comes into collision with another ship as a result of the negligence of the other ship and any act, neglect or default of the Master, Mariner, Pilot or the servants of the Carrier in the navigation or in the management of the Vessel, the owners of the cargo carried hereunder will indemnify the Carrier against all loss or liability to the other or non-carrying ship or her Owners in so far as such loss or liability represents loss of, or damage to, or any claim whatsoever of the owners of said cargo, paid or payable by the other or non-carrying ship or her Owners to the owners of said cargo and set-off, recouped or recovered by the other or non-carrying ship or her Owners as part of their claim against the carrying Vessel or Carrier. The foregoing provisions shall also apply where the Owners, operators or those in charge of any ship or ships or objects other than, or in addition to, the colliding ships or objects are at fault in respect of a collision or contact

For particulars of cargo, freight,
destination, etc., see overleaf

Додаток 8. Коносамент

CODE NAME: "CONGENBILL". EDITION 1994

C 1.2

Shipper

BILL OF LADING B/L №
TO BE USED WITH CHARTER-PARTIES EUROMED, 1983

Reference №

Consignee

Notify address

Vessel

Port of loading

Port of discharge

Shipper's description of goods

Gross weight

(of which on deck at Shipper's risk; the Carrier not
being responsible for loss or damage howsoever arising)

Freight payable as per CHARTER-PARTY dated..... FREIGHT ADVANCE. Received on account of freight: Time used for loading.....days.....hours.	SHIPPED at the Port of Loading in apparent good order and condition on board the vessel for carriage to the Port of Discharge or so near thereto as she may safely get the goods specified above. Weight., measure, quality, quantity, condition, contents and value unknown. IN WITNESS whereof the Master or Agent of the said Vessel has signed the number of Bills of Lading indicated below all of this tenor and date, any one of which being accomplished the others shall be void. FOR CONDITIONS OF CARRIAGE SEE OVERLEAF
---	--

Printed and sold by
Fr. G. Knudtzon Bogtrykkeri A/S, 55 Tolbodgade,
DK-1253 Copenhagen K.
Telefax + 45 33 9311 84
by authority of The Baltic and International Maritime
Conference
(BIMCO), Copenhagen

Freight payable at	Place and date of issue
Number of original Bs/L	Signature

Додатки до глави 5

Додаток 1

АКТ
про накладання пломб
митного органу на газовимірювальні прилади та засувну арматуру

Мною (нами) _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи митного органу)

за участю _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові працівника пункту приймання-передачі
чи пункту пропуску природного газу через митний кордон України)

склали цей акт у тому, що _____
(число, місяць, рік)

на _____
(найменування газовимірювальних приладів та засувної арматури)

здійснено накладання пломб.

Вищезазначені газовимірювальні прилади та засувна арматура знаходяться під митним контролем _____.
(найменування митного органу)

Зняття пломб з газовимірювальних приладів та засувної арматури повинно здійснюватися тільки за погодженням з керівництвом митного органу та в присутності посадової особи митного органу.

Службовий телефон оперативного чергового митного органу _____.

(посадова особа митного
органу)

(підпис, особиста номерна
печатка)

(прізвище, ім'я
та по батькові)

(представник пункту
приймання-
передачі газу)

(підпис)

(прізвище, ім'я
та по батькові)

Додаток 2

АКТ
про зняття пломб митного органу

Мною (нами) _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи митного органу)

за участю _____
(посада, прізвище, ім'я та по батькові працівника пункту приймання-передачі
чи пункту пропуску природного газу через митний кордон України)

склали цей акт у тому, що _____
(число, місяць, рік)

на _____
(найменування пункту пропуску чи приймання-передачі природного газу)

здійснено зняття пломб митного органу з приладів вимірювання газу та за-
сувної арматури на підставі звернення _____.
(найменування пункту пропуску чи приймання-передачі природного газу)

Причина зняття пломб митного органу _____

_____.

Службовий телефон оперативного чергового митного органу _____.

(посадова особа митного
органу)

(підпис, особиста номерна
печатка)

(прізвище, ім'я
та по батькові)

(представник пункту
приймання-
передачі газу)

(підпис)

(прізвище, ім'я
та по батькові)

Додаток 3

“___” _____ 2002 р.

АКТ
про фіксування показників лічильників електроенергії,
що переміщується через митний кордон України

Підстава: наказ Держмитслужби та Мінпаливенерго від _____ № _____

Комісія у складі:

Членів _____

Представника митного органу _____

Цим актом встановлено, що за _____ місяць 2002 р. показники лічильників на прикордонному пункті _____ мають такі значення:

(назва електростанції або підстанції)

№ з/п	Назва лінії	Номер лічильника	Напрямок перетоку (прямий, зворотни)	Показання лічильника		Різниця показників лічильників	Коефіцієнт лічильника	Кількість електроенергії, що врахована лічильником, тис. кВт · год	Прим.
				На __ год 1-го числа тепер. місяця	На __ год 1-го числа минулого місяця				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			Прямий						
			Зворотний						

Члени комісії _____
 (підпис, ініціали, прізвище)

Представник митного органу _____
 (підпис, ініціали, прізвище)

М. П.

**Журнал реєстрації актів про фіксування показників лічильників
електроенергії, що переміщується через митний кордон України**

№ п/п	№ акта	Дата підпи- сання акта	№ лічиль- ника	Назва лінії	Різниця показань лічильника	Останнє показання лічильника	П. І. Б. посадової особи митниці, яка підпису- вала акт	При- мітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9

“___” _____ 2002 р.

АКТ
про обсяги електроенергії, що переміщується через митний
кордон України _____ регіон

Основа: наказ Держмитслужби та Мінпаливенерго від _____ № _____

Комісія у складі:

Представника ЕС _____

Представника митного органу _____.

Цим актом встановлено, що за _____ 2002 р. обсяги переміщення
(місяць)

електроенергії через митний кордон у _____ регіоні
(назва регіону)

мають такі значення:

№ п/п	Назва лінії	Напрямок перетоку	Кількість електроенергії, тис. кВт·год	Примітки
		прямий		
		зворотний		
		прямий		
		зворотний		
	Всього:	прямий зворотний		

Представник ЕС _____
(підпис, ініціали, прізвище)

Представник митного органу _____ М. П.
(підпис, ініціали, прізвище)

АКТ**про накладання пломб митного органу на лічильники електроенергії**

Мною (нами) _____
 (посада, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи митного органу)

за участю _____
 (посада, прізвище, ім'я, по батькові представника ЕС)

та _____
 (посада, прізвище, ім'я, по батькові представника енергооб'єкта)

складено цей акт про те, що _____
 (число, місяць, рік)

на _____ здійснено накладання пломб
 (найменування підстанції, електростанції)

на клемну кришку лічильника електроенергії

№ п/п	Найменування приєднання обліку	Тип та клас точності лічильника	Номер лічильника	Відтиск пломби митниці	Кількість пломб митного органу
----------	--------------------------------------	---------------------------------------	---------------------	------------------------------	--------------------------------------

Показники лічильника на момент накладання засобів ідентифікації (пломб митного органу)

№ п/п	№ лічильника	Показники лічильника	Примітки
----------	-----------------	-------------------------	----------

Вищезазначені розрахункові лічильники знаходяться під митним контролем

_____ найменування митного органу

Зняття пломб та розпломбування лічильників здійснювати тільки за погодженням керівництва митного органу та в присутності посадової особи митного органу.

Службовий телефон оперативного чергового _____
 (найменування митного органу)

№№ тел.: _____ М. П.

Посада працівника митного органу _____ (підпис, ОНП) _____ (ініціали, прізвище)

Посада представника ЕС _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Посада працівника енергооб'єкта підпис _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Додаток 7

АКТ
про зняття пломб митного органу

Мною (нами) _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові посадової особи митного органу)

за участю _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові представника ЕС)

та _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові представника енергооб'єкта)

складено цей акт про те, що _____
(число, місяць, рік)

на _____ здійснено зняття пломб митного органу
(найменування підстанції, електростанції)

з клемних кришок лічильників електроенергії _____ на підставі звернення
(тип, № лічильника)

(найменування електроенергетичної (енергопостачальної) організації)

(найменування документа, реєстраційний номер та дата реєстрації)

Причина для зняття пломб митного органу _____

Показники лічильника на момент накладання засобів ідентифікації (пломб митного органу)

№ п/п	№ лічильника	Показники лічильника	Примітки

М. П.

Посада працівника митного органу _____ (підпис, ОНП) _____ (ініціали, прізвище)

Посада представника ЕС _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

На в ч а л ь н е в и д а н н я

Серія “Митна справа в Україні”

БАКУМЕНКО Лідія Семенівна, БІТЯК Юрій Прокопович, ВАЩЕНКО Володимир Володимирович, ГАНЖИН Олег Михайлович, ДЕГТЯРЬОВ Артур Рудольфович, ДЕРКАЧ Володимир Григорович, КАЛЕНСЬКИЙ Микола Миколайович, КРАВЧЕНКО Олег Олександрович; МАРЮТЕНКОВ Михайло Аркадійович, ПАШКО Павло Володимирович, СЬОМКА Сергій Миколайович, ЧЕНЦОВ Віктор Васильович, ШУЛЬГА Марія Герасимівна

МИТНИЙ КОНТРОЛЬ ТА МИТНЕ ОФОРМЛЕННЯ

Навчальний посібник

Керівник видавничих проектів *В.І. Карасьов*
Головний редактор *В.П. Розумний*
Редактор *Ю.А. Полулященко*
Контрольний редактор *О.М. Гречишкіна*
Коректор *О.С. Кириченко*
Комп'ютерна верстка *К.П. Мирончика*
Обкладинка *П.В. Гусева, В.Ю. Іванова*

Підп. до друку 14.08.2002. Формат 60×90 ¹/₁₆.
Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура шкільна.
Ум. друк. арк. 18. Обл.-вид. арк. 17,9. Зам. №

Київська обласна організація товариства “Знання” України
01034, Київ-34, вул. Стрілецька, 28
Свідectво ДК № 125 від 20.07.2000
Тел. (044) 224-80-43, 224-23-36
E-mail: sales@society.kiev.ua
<http://www.znannia.com.ua>

Наші книги можна придбати за адресами:

- ✓ м. Київ, вул. М. Грушевського, 4, “Наукова думка”,
тел. (044)228-06-96;
- ✓ м. Київ, ТЦ “Метроград”, маг. “Книжкова лавка”,
тел. (044)247-56-15;
- ✓ м. Вінниця, вул. Соборна, 38, “Дружба”, тел. (0432)32-76-93;
- ✓ м. Дніпропетровськ, вул. Дзержинського, 1/3, “Будинок книги”,
тел. (0562)46-52-32, 46-52-46;
- ✓ м. Донецьк, вул. Артема, 147-а, “Будинок книги”,
тел. (0622)55-44-76;
- ✓ м. Житомир, вул. Київська, 17, “Знання”, тел. (0412)37-29-02;
- ✓ м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 19, “Букініст”,
тел. (03422)2-38-28;
- ✓ м. Запоріжжя, просп. Леніна, 151, “Сучасник”, тел. (0612)33-12-27;
- ✓ м. Кіровоград, вул. Гайдара, 44, “Бібколектор”, тел. (0522)22-48-45,
27-74-78;
- ✓ м. Кривий Ріг, пл. Визволення, 1, “Букініст”, тел. (0564)92-37-32;
- ✓ м. Львів, просп. Шевченка, 8, книгарня ДВЦ НТШ,
тел. (0322)79-85-80;
- ✓ м. Львів, просп. Шевченка, 16, ТОВ “Ноти”, тел. (0322)72-67-96;
- ✓ м. Луганськ, вул. Радянська, 58, “Глобус-книга”,
тел. (0642)53-62-30;
- ✓ м. Луцьк, просп. Волі, 8, “Освіта”, тел. (03322)7-46-14;
- ✓ м. Одеса, вул. Троїцька, 28, ООО “Епос”, тел. (0482)22-10-80,
25-85-69;
- ✓ м. Полтава, вул. Жовтнева, 60-а, “Планета”, тел. (05322)7-20-19;
- ✓ м. Рівне, вул. Соборна, 57, “Слово”, тел. (0362)26-94-17;
- ✓ м. Сімферополь, вул. Пушкіна, 6, “Знание”, тел. (0652)27-54-68;
- ✓ м. Суми, вул. Кірова, 8, маг. “Будинок книги” ТОВ “Книжкова
палата”, тел. (0542)22-51-17;
- ✓ м. Тернопіль, вул. Танцорова, 11, “Навчальна книга — Богдан”,
тел. (0352)25-18-09;
- ✓ м. Харків, вул. Петровського, 6/8, “Вища школа”, тел. (0572)47-80-20;
- ✓ м. Херсон, вул. Леніна, 14/16, маг. “Книжковий ряд”,
тел. (0552)24-64-23, 22-14-56;
- ✓ м. Хмельницький, вул. Подільська, 25, “Книжковий світ”,
тел. (03822)6-60-73;
- ✓ м. Черкаси, вул. Б. Вишневецького, 38, “Світоч”,
тел. (0472)47-92-20;
- ✓ м. Чернівці, вул. О. Кобилянської, 37, “Художня книга”,
тел. (03722)2-60-05;
- ✓ м. Чернігів, вул. Леніна, 45, “Будинок книги”, тел. (04622)7-30-03;
- ✓ м. Ялта, вул. Московська, 9-а, “Будинок книги”, тел. (0654)32-16-00.

**Книготорговельним організаціям та оптовим покупцям
звертатися за тел.: (044) 238-82-62, 224-80-43; факс: 238-82-68.
E-mail: sales@society.kiev.ua <http://www.books.com.ua>**

ВИДАВНИЦТВО “ЗНАННЯ” ПРОПОНУЄ

Основи митної справи: Навчальний посібник / За ред. П.В. Пашка. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. — 318 с.: іл. — (Митна справа в Україні). — Мова укр. — Формат 60×90 1/16. — Пал. тв.

ISBN 966-620-106-2

У навчальному посібнику подаються основні відомості про історію митної справи, її роль та місце в сучасному житті України. Детально розглядаються поняття митного контролю, порядок оформлення вантажів, нарахування митних платежів при здійсненні експортно-імпорتنих операцій, види міжнародних договорів (основні зовнішньоекономічні угоди), засоби боротьби з контрабандою та порушенням митних правил; структура митних органів та завдання із захисту економічних інтересів держави, покладені на працівників митних установ. Це єдиний в Україні навчальний посібник з митної справи. Друге видання посібника перероблено і доповнено.

Розраховано на студентів вищих та спеціальних закладів освіти, працівників митниць, декларантів, керівників підприємств і організацій, підприємців, інших осіб, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю, всіх, кого цікавлять питання діяльності Державної митної служби України.

**Книготорговельним організаціям та оптовим покупцям
звертатися за тел.: (044) 238-82-62, 224-80-43.**

E-mail: sales@society.kiev.ua <http://www.books.com.ua>

www.BOOKS.com.ua

Широкий вибір навчальної та ділової літератури

Тел. для довідок: (044) 235-00-44, 224-80-43

ВИДАВНИЦТВО “ЗНАННЯ” ПРОПОНУЄ

Сандровский К.К. **Международное таможенное право:** Учебник. — 3-е изд., стер. — К.: О-во “Знання”, КОО, 2002. — 461 с. — (Высшее образование XXI века). — Язык рус. — Формат 84×108 1/32. — Пер. тв.

ISBN 966-620-120-8

Это первый в Украине учебник для высших учебных заведений по международному таможенному праву. Раскрываются понятие, сущность и система международного таможенного права. Особое внимание уделено зонам свободной торговли, таможенным союзам, международным организациям и основным международным договорам в этой области. Анализируются формы сотрудничества Украины с зарубежными странами и международными организациями в таможенных делах.

Для студентов и преподавателей юридических и экономических вузов, специалистов, занятых в сфере внешнеэкономических связей, практических работников Государственной таможенной службы, системы ее учебных заведений.

Книготорговельним організаціям та оптовим покупцям
звертатися за тел.: (044) 238-82-62, 224-80-43.

E-mail: sales@society.kiev.ua <http://www.books.com.ua>

www.BOOKS.com.ua

Широкий вибір навчальної та ділової літератури

Тел. для довідок: (044) 235-00-44, 224-80-43